

Julie Parsons
Mary, Mary

*Za
Harriet, Sarah i Johna,
volim vas.*

ZAHVALE

Posebno se zahvaljujem:

Mojoj majci Elizabeth Dobbs koja me naučila kako ispričovijedati dobru pričú.

Mojoj sestri Gay Johnson te mojoj braći Simonu i Roryu Parsonsú kao i njihovim obiteljima za pomoć i utjehu, kako u dobrim tako i u lošim vremenima.

Mom očuhu Peteru Dobbsu na njegovoj ljubaznosti.

Lorelei Harris koja mi je kazala da to jednostavno uradim.

Mary O'Sullivan kojoj sam prvoj čitala.

Renati Ahrens-Kramer, Philu McCarthyu, Sheili Barrett, Ceciliji McGovern i Joan O'Neill koji su poslušali i obzirno mi ukazali na to gdje griješim.

Alison Dye koja mi je skrenula pažnju na ono što je dobro.

Carole i Alexandriji Craig na jednom drugačijem gledištu.

Paoli O'Riordan na njevoj odanosti i prijateljstvu.

Dr. Ursuli Barry, Dr. Kevinu Strongu i pravnici Karen O'Connor na pomoći pri medicinskim i pravnim sastavnicama priče.

Mojim prijateljima iz An Garda Síochána na darežljivom nuđenju svog vremena i stručnosti.

Dr. Art O'Connor, iz središnje psihijatrijske bolnice u Dundrumu, na zanimljivom razgovoru jednog tmurnog zimskog dana.

Treasi Coady na njevoj nepokolebljivoj vjeri te Charlesu i Martinu Pičku na njihovoj stručnoj pomoći.

Suzanne Baboneau koja mi je ukazala na labave niti priče i ponudila objašnjenje kako ih čvršće stegnúti.

I na kraju, Cadenima, Morrisseyima i Flahertyima na svim njihovim zabavama.

PRVI DIO

PRVO POGLAVLJE

Može se reći da je sve započelo jednim telefonskim pozivom.

Naposljetku, tako većina slučajeva i počinje. I onda se zapitaš, gledajući unatrag, da li je bilo nešto što te upozorilo, iskočilo i zgrabilo te, nešto što je reklo: Čekaj malo, ovo je ozbiljna stvar.

Ali u to se vrijeme radilo samo o još jednoj uznemirenoj majci. Zabrinutoj, posramljenoj. Nesigurnoj po pitanju samog poziva. Nesigurnoj radi li time pravu stvar. Njen strah se pretvarao u bijes.

— Da mi je barem rekla da neće dolaziti kući, da me nazvala, da me barem obavijestila.

On je već znao sve te priče. Uobičajena stvar. Črčkao je po poleđini novina. Sladoledne kornete sa špicastim kremastim vrhovima i staromodne krigle piva s onim malim izbočinama pri vrhu. Zapisao je vrijeme poziva u svoj adresar. Dvadeset i jedan sat i četrdeset osam minuta. Dvanaest minuta do završetka njegove smjene. Nedjelja, 6. kolovoza 1995. Usred prazničnog vikenda. Još uvijek je vruće u ovo kasno doba. Prevruće. Vlažne mrlje pod pazuhom i svrbež u preponama. Bolnice će biti pune pacijenata koji su pretrpjeli sunčanicu, a sam Bog zna koliko će tučnjava izbiti za nekoliko sati nakon što se pubovi zatvore. Svi ti sukobi naravi, podgrijani golom potamnjelom kožom, ruka na ruku, bedro uz bedro, navala adrenalina, želja koja izvire na površinu kao pjena na vrhu krigle. A zatim jarko bijelo neonsko svjetlo koje se svako malo pali i gasi. Vrijeme je, gospodo, dame. Molim vas. Opušci cigareta razbacani po umrljanom podu. Razmazana šminka. Opekline koje svrbe i koža koja se već počinje ljuštiti. Njegova ruka na njenoj nozi. Ti, kujo jedna. Koju vražju mater ti sebi umišljaš? I onaj jedinstveni trenutak čistog bijesa koji s treskom spušta čašu na stol.

— Slušate li vi mene? Zapisujete li išta od ovoga što sam vam kazala?

Uzdahnuo je i protegao svoja bolna leđa. Boljelo ga je sve od vrata do pojasa. Pomislio je da mu se ta bol nije možda pojavila na golfu prije nekoliko mjeseci. Nije više u formi kao što je nekad bio. Previše rada za stolom. Nije kao u stara vremena. Kada je služio u Belmulletu, veslao do Achill Sounda, okružen bljedunjavim plavetnilom otoka Iniskeen, maglovitim sjenama na obzorju i skušama koje bi upadale u brod. Praznici su tamo bih drugačiji. Uvijek bi se radilo o samoubojstvima. Netko bi začuo pucanj. Posvuda komadići mozga, rasuti po starom ormaru i pas koji tuli u kutu.

— Jeste li se čuli sa svim njenim prijateljima? Nazivali uokolo, jesu li je vidjeli?

To je bilo dovoljno. Odmaknuo je slušalicu od uha.

— Slušajte me. Čini mi se da ovo baš ne dopire do vas. Mi smo ovdje samo posjetitelji. Moja kćerka ne poznaje mnogo ljudi. Sve sam vam to već ispričala. Sinoć je otišla do grada posjetiti neke prijatelje iz baletne škole. Nema je već dvadeset i četiri sata. Ne bih vas zvala da nema razloga za to. — Glas joj se podigao i po visini tona i jačini zvuka. — Nešto tu nije u redu.

— Koliko ste rekli da joj je godina?

— Po treći put vam govorim da joj je dvadeset godina.

Morat će joj kazati. Neće joj se baš svidjeti to što će čuti. Nikad im se ne svidi — roditeljima, mislim.

— Ima tu jedna stvar koju vam moram reći. U svojim godinama ona može, ako želi, napustiti dom. Mi tu ne možemo mnogo učiniti. Ona nije maloljetnica. Žao mi je, ali svakim

danom ljudi nestaju.

Tišina. Zatim duboki udisaj. Napregnuo je sve mišiće na licu u očekivanju onoga što slijedi. Razgledavao je prostorju. U najudaljenijem kutu sjedio je izvaljen sa svojom kapom na glavi starkelja Pat Byrne, čitao *Sunday World* i grizao nokte. Rutinski. Grickajući jedan po jedan prst. Kroz otvorena vrata je mogao vidjeti kako Nuala Kenny pravi čaj u maloj kuhinji. Mahnuo je prema njoj i slobodnom rukom napravio gestu kao da primiće šalicu ustima.

— Slušajte. Znam o čemu vi govorite. Ali ja sam zabrinuta.

Želim da uzmete sve njene podatke i učinite sve što možete da je pronađete. Je li vam jasno?

Jebiga. Još više papirologije za odraditi. Pridignuo se sa visoke stolice i osjetio kako ga je štrecnulo u leđima dok se ispružio da dohvati formular za nestale osobe s gornje police. Hlače su mu bile preuske. Kad bi se navečer presvlačio uvijek bi mu ostajao u kožu utisnut znak X iznad pupka od kopče remena. Kako mu se dogodilo da se uspio toliko udebljati? Gdje je nestao onaj mršavi mladić koji je diplomirao na Templemoreu prije trideset godina?

Ponovno je sjeo i njihao slušalicu između ramena i uha.

— U redu, počnimo od početka. Ime?

Kada je završio, popio je svoj čaj. Bio je mlak i s gustim slojem šećera poput finog riječnog pijeska na dnu šalice. Ponovno je pogledao na papir. Pokušao ju je zamisliti, stvoriti sliku djevojke iz pažljivo otipkanih riječi. Visoka. Metar i sedamdesetpet. Mršava. Pedeset i osam kilograma. Crnka. Crna kovrčava kosa, blijedo- žućkasta koža i plave oči. Na formularu nije ostavljen prostor za lijepa, obična ili jednostavno ružna. To se ne pita. Ali u ovom je slučaju mogao pogoditi. Znao je kako bi se on osjećao da se radi o njegovom djetetu. Statistika za tekuću godinu je zastrašujuća. Osam žena ubijeno, gotovo dvjesto prijavljenih slučajeva silovanja, pet stotina seksualnih napastvovanja. Previše. Previše neriješenih slučajeva. Iznenada mu je bilo drago što je činovnik, što se bavi samo sa crnim oznakama na bijelom papiru, a ne krvlju i mesom.

Spremio je izvještaj i očistio svoj stol. Umirio ju je, rekao joj da se ne brine. Rekao joj da pusti neka prođu još dvadeset i četiri sata. Ako dotad ne dođe kući, da donese njenu fotografiju i da će se poraditi na obavještavanju javnosti. Izišao je u toplu noć i prošetao do parkirališta. Mogao je namirisati čips iz kombija koji je uvijek stajao pred velikim pubom na uglu ulice. Ali nije se osjećao gladnim. Podigao je pogled prema mjesecu, još dva dana dok ne postane pun, predivan na isti način kao i dok je bio dijete, kad bi ga puteljkom pratio do kuće u noćima toliko mračnim da je gotovo mogao osjetiti kako mu tama dodiruje lice.

Ona je tamo, negdje, pod sivoplavom svjetlošću. Mary Mitchell, dvadeset godina. Crna kosa, plave oči, vitka građa. Posljednji put viđena u crnoj majici, crvenoj mini-suknji i crnoj jeans jakni. U govoru joj se osjeti novozelandski naglasak.

Upalio je motor i sporo se odvezao od parkirališta na glavnu cestu. Zaboravi, rekao je samom sebi. Ništa ne možeš učiniti. I uzdahnuo je. Duboko. Dugim žalobnim uzdahom.

DRUGO POGLAVLJE

Može se reći da je sve započelo jednim telefonskim pozivom, ali o kojem pozivu se točno radi? O onome koji je upravo uputila postaji Garda ili drugome, prije četiri mjeseca, koji joj je prekinuo san kada su crvene brojke na satu pokazivale 01:02? Automatski je pružila ruku jer su godine bivanja u službi još uvijek upravljale tetivama i ligamentima njene ruke, živčanim završecima na vršcima prstiju. Podigla je slušalicu i osjetila hladnu plastiku na uhu. Ponovila je svoj broj. Glas joj je bio miran, činjenično hladan, a svi tragovi sna odmah su nestali. Začula se pauza, a potom huk poput onoga koji more stvara unutar školjke.

I glas, mrzovoljan, ali prepoznatljiv.

Isti glas ju je i sada nazvao. — Margaret. Dođi. Trebam te.

Spustila je slušalicu. Pogledala se u prašnjavom pozlaćenom ogledalu koje je još uvijek stajalo, kao i uvijek, iznad stolića u hodniku. Otkopčala je svoju drvenu kopču, raspustila kosu, poravnala ju s obje ruke i potom ponovno uredno svezala. Izbrisala je zamišljenu mrlju između obrva. Pokušala se osmjehnuti odrazu koji je stajao ispred nje, ali su joj usne zadrhtale, a jarki sjaj iz njenih očiju upućivao je na suze koje su se krile tik iza površine.

-Margaret. — Ponovno glas, ovog puta jači. Okrenula se od ogledala i ušetala u prostranu sobu nadesno od kraja hodnika. Jedna žena je sjedila na stolici za njihanje uz širok krevet. Bila je sitna, tijelo joj se stislo unutar crvene svilene haljine koja je bila svezana oko njenog struka. Sijeda kosa je rubila njeno srcoliko lice. Njihala se bez prestanka, stopala u papučama su joj se nadvila nad pod, a dva njišuća luka stolice glasno su bubnjala kroz tihu kuću.

Margaret je prošetala do prozora koji gleda na zaljev. Pogledala je prema moru. Visoko na istoku, mjesec je okretao svoje blistavo lice prema zemlji. Pri samom dnu obzorja svjetlucala je Venera. Naslonila je glavu na staklo. Iza nje se još uvijek čuo glas. Čitav niz pritužbi. Bole me leđa. Zašto mi tablete ne pomažu? Kada dolazi moj dragi doktor? Ne sviđa mi se sestra iz hospicija. Ja nisam na samrti. Zašto me ona mora posjećivati? Zar ti ne možeš nešto učiniti? Zato sam te pozvala da dođeš kući. Da mi pomogneš. Mislila sam da ćeš mi pomoći.

Okrenula se od noćne tmine. Oslonila se na prozorsku dasku i ogledala oko sebe. Dok je bila dijete ovo je bio njihov dnevni boravak, lijep i svijetao, s blijedožutim zidnim tapetama i s njima usklađenim zavjesama cvjetnog uzorka. Sada je to utočište i jazbina njene majke. Novine su bile naslagane u klimave hrpe. Kartonske kutije su prekrivale veliki dio poda. Nekoliko puta ih je pokušala počistiti, ali bi majka odbrusila i okomila se na nju, pa je sve ostavila u istom onom stanju u kojem je pronašla.

U kut je bio gurnut krevet koji su nekoć dijelili njeni roditelji. Bio je prekriven istom roza perinom, sada već izbljedjelom i krv-gavom, s gušćim perjem koje se grudasto smjestilo ispod otrcanog satena. Prisjetila se mirisa tog kreveta. Majčin parfem, *Ma Griffe*, je li se tako zvao? I očev briljantin, i još jedan miris kojeg se usudila imenovati tek nakon niza godina. Tu bi se uvukla u noćima kada bi vjetar s istoka lupao o prozore i kada bi morska čudovišta prijetila ustajanjem i zauzimanjem obale. Privukla bi se svojim hladnim tijelom očevoj toplini, klupčajući se oko njega i svijajući svoje tijelo da bude što

manje. Uvijek uz njega. Nikad uz majku. Ona bi ustala, upalila lampu na noćnom stoliću i rekla joj da ne bude luckasta te da se smjesta vrati u svoj krevet i ne budi ih u ovako gluho doba *noći*. Ali bi ju on obgrlio svojim rukama i mogla je osjetiti njegov dah na svom licu.

Gdje je John? Zašto on nije ovdje? Zašto ga ne pustiš unutra?

Premينو i nestao zasvagda, moj voljeni otac.

- Ti mene ne slušaš, je li?

- Što?

- Rekla sam ti. Bol. Gadno je. - Suze su potekle niz njeno naborano lice, a jedva čujan zvuk, poput glasa ranjenog mačeta, pojavio joj se na usnama. Još uvijek se njihala, naprijed-nazad, držeći se čvrsto svojim sitnim rukama za naslon stolice. Margaret je osjetila kako taj isti zvuk navire i iz njenog grla. Ustala je i još jednom bacila pogled na mjesec. A zatim je navukla zavjese i zapriječila put noći.

TREĆE POGLAVLJE

Imaš prekrasnu kosu. — rekao je omatajući dug konopac oko šake čijim je krajem ukrasio svoju gornju usnu da sličići poput brkova — Nedostajat će ti ovo.

Kuhinjske škare s narančastom drškom su joj gladile obraz. Oči su joj nepomično zurile u pod. Crne kovrče su padale poput perja. Labuđeg, pomislila je. Poput Odile u *Labuđem jezeru*.

— Eto ga. — rekao je kada je završio. Čvrsto joj je držao glavu jednom rukom, a drugom ju je podizao prema napuknutom džepnom zrcalu.

— Zašto? — upitala ga je mučeći se da izgovori riječ kroz usta gorka od njegovog okusa i okusa krvi.

— Zašto ne? — odvratio je gurajući ju na pod.

— Pusti me.

— Zašto?

— Zato... — ponestalo joj je glasa, a riječi su joj zamirale dok joj se grlo stezalo oko glasnica.

— Zato što si moja. — zapjevao je u glasnom falsetu.

— Molim te.

— Ah. — ponovno je sjeo u svoju stolicu, prekrižio noge i savio ruke. — Moljakamo sad, zar ne?

— Ne. — podignula se gledajući ga pravo u oči.

Onda ju je udario zabijajući svoje stopalo u njen trbuh. Tiho je pala unazad jer joj je izbio sav zrak iz nje. Zatim je zajecala ležeći poput djeteta u utrobi, isprepletenih ruku i nogu. Odbacio je škarice preko čitave sobe. Pale su uz glasan odjek na kamenom popločan pod. Zraka sunčeve svjetlosti odbila se od rasklopljenih oštrica i izazovno joj namignula.

On je ustao i otišao do velikog emajliranog sudopera. Otvorio je slavinu. Voda je stala navirati. Napunio je jednu šalicu. Odšetao je natrag i čučnuo pored nje. Jednu joj je ruku položio na rame podižući je kako bi se mogla napiti. Sada je počela plakati, a slane suze su joj žegle usnu na mjestu gdje je bila rasječena i natečena.

— Što ti želiš? Moja majka, ti znaš da bi ti ona dala sve. Napravila bi sve što ti zatražiš. Izvukao je rupčić iz džepa i umočio ga u vodu. Nježno je obrisao krv koja se skorila oko njenog nosa i usta.

— Sad odjednom sve. Bi li to ona napravila? A bi li ti? Uradila sve što ja zatražim?

Dugi uzdah se pretvorio u jecanje. — Imam li izbora?

— Oh, svi mi imamo izbora. To je ono što nas dijeli od šumskih zvijeri. Čini nas ljudima.

— Ljudima. — Mučila se da stane na svoje noge odgurujući se sputanim rukama, ali su joj noge popustile i ona je pala udarajući golim koljenima o tvrd pod i time osjetila još jaču navalu vrućih suza na oči.

Gurkao ju je bosim stopalom i nožnim noktima grebao meku kožu njenih obraza. — Kad bolje razmislim, ti mi i ne izgledaš toliko kao ljudsko biće pa možda, na kraju krajeva, za tebe i nema izbora.

Pokušala se istrgnuti, ali ju je zgrabio za kosu i odvukao do svoje stolice.

— Idemo sad. Tvoja majka. Jako lijepa žena. A ima i dosta novaca, istina?

Kimnula je i oči su joj se sklopile.

— A je li ih sve zaradila sama ili je stvar s njom kao u onoj pjesmi?

— Pjesmi?

— Ma znaš. — Pustio joj je kosu i iznova je pala na pod. Ustao je i duboko uzdahnuo pretvarajući se kao da drži mikrofon u ruci. Sklopio je oči i zaljuljao se bokovima. Glas mu se čuo jasno i živo.

*Oni koji su sami stekli, imat će,
oni koji nisu, izgubit će,
tako kaže Biblija i to je zakon važeći,
mama može imati, tata može imati,
ali Bog blagoslovio dijete koje stiče svoje, koje stiče svoje.*

Napravio je dubok naklon prema njoj kad je završavao. — Hej, što kažeš na malo pljeska, malo uvažavanja?

Podigla je ruke i pokušala zapljeskati, a metalne lisičine su joj čupale i grebale kožu sa zglobova.

— Skini ih. Molim te, Jimmy. Znaš da je uvijek puno zabavnije bez njih.

— Zabavnije, je li? Za koga ili, bolje kazano, komu? — Ščepao ju je za zglobove i podignuo je vukući je za sobom prema drugoj, manjoj sobi. Položio ju je na krevet i lisicama privezao za mjedenu ogradu kreveta.

— Znaš što, mala Mary, mislim da ću dati tvojoj majci jedan poklon. Kažeš da je psihijatrica. Da pomaže ljudima koji imaju problema. Ljudima poput mene. Ljudima koji su psihotični i neurotični. Dobro, dati ću joj da riješi jednu malu zagonetku. A čitava ima veze sa riječi »zašto«. Zašto radim ono što radim i zašto ono što radim činim tebi?

Zvuk je ispunio sobu. Zvuk životinje stjerane u kut, zvuk zeca koji cvili dok divlji jazavac steže njegovo usko mišićavo tijelo u dnu brloga. Zec, sleđen, nepomičan, očiju koje lutaju unaokolo dok jazavac zariva u njega svoje šiljaste zube i tama se širi. Polagano.

ČETVRTO POGLAVLJE

Telefonsko zvono je glasno odjeknulo u utihnuloj kući. Margaret ga je čula, ali se nije pomaknula. Tog jutra je telefon već dvaput zvonio, ali kada bi podigla slušalicu nitko se nije odazivao. I tako je sjedila tamo gdje jest, na podu Maryne sobe, sa hrpicom živopisnih baletnih kostima u svom krilu. Mary ih je ostavila, odbacila, te večeri kad je izjurila iz kuće. — Kasnim, sutra ću pospremiti sobu. — dobacila je preko ramena, zgrabila svoju torbicu i zalupila ulaznim vratima.

Margaret je pokupila ostatke pamuka i likre. Crveno i plavo, ljubičasto i zeleno. Poput cvijeća koje je Perzefona brala onog dana kad ju je Had oteo i odveo sa sobom u podzemni svijet, pomislila je. Prošlo je šest mjeseci prije no što ju je Demetar ponovno mogao vidjeti. Šest mjeseci u godini svijet je oplakivao gubitak svoje kćeri.

Četiri su dana otkako je Mary otišla. Margaret je uronila licem u meku hrpu odjeće. Bila je okružena poznatim Marynim mirisom. Duboko je udisala. Koliko još vremena ima dok miris ne oslabi, dok svi njeni tragovi ne nestanu? Prebacila se bočno na izgažen tepih i smotala se u loptu, iznenada svjesna kako je telefon prestao zvoniti te da je kuća ponovno sva u tišini.

Nova navika je ovladala njenim životom. Ukinuto je uobičajeno vrijeme. Svoje dane sada je mjerila u skladu s izmjenama smjene u postaji Garda. Dozvoljavala si je jedan telefonski poziv svakih osam sati. Šest ujutro do dva popodne. Deset navečer do šest ujutro. Igrala je igre sama sa sobom, smišljala načine odgađanja, postavljala nasumična pravila. Prvo ću popiti šalicu čaja, a onda ću telefonirati. Pročitat ću novine, a onda ću to obaviti. Pobrinit ću se da majka popije svoje tablete, a onda ću okrenuti broj. Jela je nedovoljno i na mahove. Šalice kave i komadići kruha i sira bili su joj osnovna hrana. San bi iskusila pukim slučajem, mjerila bi ga na minute umjesto satova, nikad ju ne bi zatekao u krevetu, ponekad za kuhinjskim stolom ili na vrtnoj klupi. Jednom u stolici za njihanje u majčinoj sobi. Vani je sjalo sunce, savršena žareća lopta sva sjajna na nebu koje je pružalo odraz morskom plavetnilu dolje ispod. Malena plaža na Seapointu bila je krcata. Ljudi iz postaje DART raštrkano su prolazili ispod njenih prozora, majke i djeca, prijatelji i ljubavnici, jarko obojena karavana sreće. Stajala je na kapiji i gledala, tako blizu da je gotovo mogla pružiti ruku i dotaći ih, a opet udaljena milijun svjetlosnih godina u hladnom mračnom svijetu u kojem je živjela.

Kućna zbivanja, majčina bolest kao najvažnije od njih, promicala su pokraj nje. Imala je rak, otkriven prije osam godina i liječen. Potpuno odstranjivanje dojke praćeno sa šest mjeseci kemo- terapije. Sada se ponovno vratio. Tumor leđne moždine. Prvi put je dostajalo samo jedno pismo, ali sada je bilo drugačije. Ležala je u svom krevetu, udaljena 20 000 kilometara, slušala Catherinine jecaje pomišljajući kako je vrijeme da se vrati nazad. Kako bi se valjano oprostila i otpustila duhove prošlosti.

Sad se njen obraz upirao o pod. Sklopila je oči. Mogla je čuti pokrete u donjoj sobi kako zvucima ispunjavaju čitavu kuću. Kotrljanje usisivača naprijed-nazad preko izbljedjelih sagova davalo je postojanu i ritmičku vibraciju koja je uzbivala posude i tube Maryinog kozmetičkog pribora na noćnom stoliću. Nellie je sigurno ovdje, pomislila je. Jadna stara Nellie, tako ju je Catherine zvala, ne razmišljajući o tome da je Nellie, koja je za njih radila od svoje četrnaeste, znatno mlađa i zdravija od nje. Zvono se

dvaput začulo. Lagano je podigla glavu, a zatim ju opet opustila. Poznati doktorov gromoglasni glas. Catherininog najdražeg doktora. Najmlađe pridošlice u mjesnoj klinici. Svaki danju je dolazio običi. Ponekad bi joj donio cvijeće ili čokoladu. Očijukao bi malo s njom uzvraćajući na koketne poglede koje bi mu dobacivala kroz svoje rijetke trepavice i pretvarao bi se da ne primjećuje kako su joj se puder i šminka umrljali i razmazali. Tko bi još mogao doći u ovo vedro jutro? Možda otac Lonergan sa svojim nježnim osmijehom i dugim njegovanim rukama. Možda netko od susjeda tko još pamti Catherine kao najbolje odjevenu ženu u župi, s ručno izrađenim cipelama i kostimima krojenima po mjeri.

DVADESETO POGLAVLJE

Margaret se okrenula na leđa i rukama čvrsto obuhvatila naramak odjeće. Sunčeva svjetlost se gibala i micala kroz sobu. Na je- dak način kao i dok je bila dijete. Iza kuće je raslo jedno jabukovo stablo, točno uz prozor njezine sobe. Često puta bi znala ispuzati na prozorsku dasku i verati se po njegovim tankim granama prepuštajući se onaj zadnji metar padu na tratinu. I Mary je to znala raditi, onog prvog tjedna nakon što su stigli. Samo da vidim, kazala bi, da li su sve one stvari koje si mi napričala istinite. Nevjerni Tomo, korila bi ju Margaret, dok bi ležala na travi i dizala svoj pogled ka prozoru. Pazi. Ne treba ti da se sad ozlijediš. Ali Mary bi se, onako vitka i gipka kakva je bila, dočekala prstima na rosnoj travi, a zatim bi se otkotrljala dalje od Margaretinih širom raširenih ruku. Savršeno bi postavila stopala, izvanredno uravnotežila tijelo i uradila nekolicinu baletskih okreta koji bi ju bez ikakvog napora prenijeli do kamene terase gdje je sjedila Catherine s obilato natočenim džin-tonikom koji je stajao na drvenom stoliću ispred nje.

Margaret je polako sjela. Pored nje je stajala drvena kutija za knjige. Okrenula je glavu i pogledala na naslove. Njeno staro medicinsko štivo. *Fiziologija čovjeka* od Vandera, Shermana i Luciana. Davidsonova *Medicina*, *Grayeva anatomija*. Razmišljala je o tome kako dokučiti tajne ljudskog srca dok ih je izvlačila jednu po jednu i brzo prevrtala požutjele stranice. Njen je rukopis, začuđujuće djetinjast, krasio margine. Podcrtani odlomci teksta, daljni izvori za konzultaciju i potom, uklješten između nacрта građe koljena i bedrenog mišića, našao se tu i jedan otgrnuti komad papira iz kutije cigareta. Crna tinta je izbljedjela, a pažljivo otisnutim velikim slovima stajalo je napisano »Volim te«.

Tad su joj krenule suze i stale se slijevati niz bore ispod nosa, skupljati se na krajevima ustiju i otuda padati na njene ruke. Suze u tišini, a potom, jedan drugi zvuk, uporan. Zvonjenje telefona. Neprestano. Nije to više bio poziv koji je mogla zanemariti. Ustala je, pažljivo smotala papirić na dvoje i ubacila ga u svoj džep. Prošetala je stubištem do hodnika brišući lice nadlanicom. Podigla je slušalicu. Prislonila je uhu. Pored nje je sat njenog djeda otkucao podne.

— Halo. - rekla je. Tišina. Ponovno je progovorila. — Halo. — Opet tišina. Potom zvuk. Zvuk udisaja.

— Molim vas, govorite.

Zatim još jedan zvuk. Zviždukav, visok, jasan. Jedna melodija. U prvih nekoliko trenutaka note su zvučale nepovezano, neraza- znatljivo. Tijelo joj je preplavila panika. Sto to znači? Što je to? A potom joj je iz neprohodnih slojeva pamćenja izronio jedan zvuk. Zvuk oca koji ju zove da mu priđe.

Slušaj, Maggie, slušaj ovo. Moja majka, tvoja baka, obožavala je ovu ploču. Slušaj. Prsti koji petljaju po pucketavom smeđem omotu tvrde crne ploče. Budi pažljiva, Maggie. Ako ju ispustiš, slomit će se. Samo pažljivo sada. Spusti iglu veoma pažljivo.

I sada je zviždukala ista ona melodija.

*Donesite najljepšeg cvijeća, donesite najrjeđeg coata
iz vrtova i šumaraka i proplanaka i udolina,
naša jadrna srca pjevaju, naši radosni glasovi dižu se
u tvoju slavu, najljupkija svibanjska kraljice.
O Marijo, danas te krunimo pupoljcima, anđeoska i svibanjska kraljice.*

Zviždukanje je prestalo. Ponovno tišina. I hladnoća koja joj je plazila po čitavom tijelu. Nožni mišići su joj oslabili. Na dlanovima joj je izbio znoj, kao i na petama njenih stopala. Podigla joj se kosa na zatiljku. A onda iznenadna bol, duboko u srcu, koja ju je natjerala da padne na pod, udara svojom glavom, opet i opet i opet, dok se konačno nije onesvijestila.

PETO POGLAVLJE

Kazala mu je da nazove njenu majku. A on je to i uradio. Samo tako. Odvezao se do grada. Pronašao praznu kutiju. Stavio novac u otvor. Istipkao brojeve. I pogodak. Prvih nekoliko puta nije ništa ni kazao ni učinio. Samo je stajao tamo pod suncem i slušao. Sviđao mu se zvuk njenog glasa. Pričala je smiješnom mješavinom naglasaka. Bio je to uglavnom Dublin, južni dio grada, ali su joj samoglasnici zvučali malčice drugačije. Više poput njene kćeri. Nekako protežniji, širi, labaviji, ako bismo ih tako mogli opisati.

Nikad prije nije učinio ništa slično ovome. U svakom slučaju, nikad od vremena kada je bio dječak. A i onda je to bilo slučajno, nasumično, s imenima pokupljenim iz telefonskog imenika. Nikad nije mogao doista zamisliti kako bi to oni izgledali kada podignu slušalicu, začuju glas i započnu se plašiti. Ali ovog je puta sa sobom ponio mali Maryin foto-album i prevrtao po njemu dok nije pronašao fotografiju koja mu se najviše svidjela. Njena majka. Margaret. Sjedi na plaži. U bikiniju. Naginje se unaprijed da natoči sebi čaja iz termosice. Grudi samo što joj ne ispadnu iz gornjeg dijela kostima. Pogladio je fotografiju kažiprstom. Jednog bi dana mogao osjetiti i tu samu kožu. Ne samo svilenkasti sloj premaza koji obavija sliku, nego pravu stvar.

Bio je na kušnji da povede Mary sa sobom. Pomislio je da bi mogao dati i njoj da progovori. Možda bi ona mogla nagovoriti Margaret da dođe i susretne se s njima. Ali razboritost je nadišla poriv. Bilo bi preteško. Preopasno. Bolje je ovako. Manje nereda. Tako da je ostavio Mary svezanu lisičinama za zid. Rekla mu je da neće vikati i derati se, ali on joj nije povjerovao. Izvukao je sa- moljepljivu traku i slijepio joj usta. Suze su joj navrle iz očiju kad je završio. Šašava djevojka. Dosad je već mogla shvatiti da on nije podložan njima. Nisu ga nimalo dirale.

Treći telefonski poziv je bio najbolji. Znao je da će biti dobar, ali ne i koliko dobar. Stajao je u govornici na mostu O'Connell. Onoj na južnoj obali rijeke, na mjestu gdje ulica Westmoreland skreće prema pristaništu Aston. Bilo je toliko toplo da su se žvaka- će gume slijepljene za cestu počele topiti. Oko njega je bilo mnoštvo ljudi. Turisti u smiješnoj ljetnoj odjeći, širokim bermudama i raskopčanim košuljama ukrašenima palminim stablima i plavim valovima. Grupice španjolskih studenata kričale su poput papiga dok su se jatile oko trgovina posterima, kupujući jeftine CD-e i jeftine suvenire. Par policajaca stajao je pokraj semafora. Muškarac i žena. On je bio visok i nabijen. Ljuljao se naprijed-nazad na svojim gumenim potplatama, s rukama u džepovima i rukavima zavrnutima preko preplanulih ruku. Ona je bila niska, a plava kosa joj je bila ugurana pod kapu. Gledala je prema njemu, smijala se, gotovo ga zavedila. A zatim se okrenula da pogleda na mapu koju joj je jedan turist gurnuo pred nos.

Jedan starac je pristupio i naslonio se na telefonsku govornicu. Kosa mu je bila duga i sijeda, prošarana tragovima nikotina, sva zapetljana. Nosio je taman kaput, u svakom pogledu predebeo za toplo vrijeme. I dok je gruba tkanina strugala po staklu, Jimmy se vidio u odrazu, kako se smije s veoma bijelim zubima. Izgledao je kao na fotografiji koju je njegova majka držala uokvirenu u hodniku. Fotografija s njegove krizme. Crvena mašna i sivo odijelo,

i osmijeh, za koji je njegova majka rekla da bi i anđele razveselio. Okrenuo se prema telefonu i čekao. Kad je spojio usne i počeo zviždati onu pjesmu osjetio je iznimno uzbuđenje. Jednostavno je izbijalo iz njega, užitak koji nikad dotada nije osjetio. Nije mu bilo jasno kako nitko drugi to nije primijetio.

Bila je to omiljena pjesma njegove majke. Obožavala je to što su je uvijek davali za prvi svibnja na *The Gay Byrne Show*. Danima nakon toga pjevušila bi ju gdje god bi išla. Ne bi pogodila melodiju. Glas bi joj upropastio riječi. On je mrzio to. Sve do ovog trena.

A kada je završio i spustio slušalicu, uputio se u šetnju. Sve do ulice Grafton i gledajući u lijepe djevojke. I tada je ugledao nju. Mary. Niz televizora u izlogu Sonyjeve trgovine. Na trenutak se zaustavio na ulici i stao zuriti u lice na ekranima. Jedna žena koja je jela jabuku stupila je ispred njega. Mogao je čuti zvukove stezanja njene vilice i vidjeti kako joj se maleni mjehurići soka skupljaju u kutevima ustiju. Čekao je da se makne, ali ona to nije uradila. I tako je ušao u trgovinu. Bile su to podnevne Vijesti. Izvještaj o nestaloj osobi. Četiri dana kako nije viđena. Razgovor s djevojčinom majkom. Stajala je u vrtu, a iza nje se nalazila gomila cvijeća. Odjevena u jednostavnu bijelu majicu i plave traperice. Gledala je pravo u kameru. Gledala je pravo u njega. Molim vas, rekla je, molim vas, zna li itko gdje se nalazi moja kćer? Molim vas da to kažete policiji ili meni osobno. Podigla je ruku dok je govorila i zagladila kosu. Tamnosmeđu, sjajnu, ravnu, prebačenu preko blijedog čela. Primaknuo se licem blizu ekrana. Nestala je, razlomila se u svijetle i tamne crte. Odmaknuo se i ponovno se pojavila. Savršena, prekrasna, njegova.

ŠESTO POGLAVLJE

Crni bik se zaljuljao i prevrnuo. Krv mu je prekrila leđa, jedna crvena mrlja, i kapala iz raširenih nosnica. Matador je stajao, tijelo mu je bilo svijeno u obliku polumjeseca, crvena kapa čvrsto postavljena i nakrivljena na stranu. Bik je sagnute glave krenuo prema njemu. Matador je poskočio unatrag. Ispustio je kapu. Bik je i dalje nadirao. Matador je pao, a lice mu je ostalo ukopano u prašini. Publika je grmjela. Dva čovjeka su pojurila prema biku, odvrćala ga, zadirkivala i nastojala mu skrenuti pažnju s omale- nog čovjeka u plavozlatnom odijelu, sada svaljenog, nespretnog, nezgrapnog, na tlu. Teško i ranjeno tijelo bika tromo je uzmicalo dok su mu mačete probijale kožu, trgale njegovo meso, usporavale ga, tako da se zanjihao i zašepao opuštajući nisko glavu.

Margaret je gledala i protiv svoje volje. Željela je da bik ostane na svojim nogama, da se obračuna s mučiteljem, da ga zahvati svojim svijenim rogovima, zavitla ga u zrak te da i njemu pusti krv iz rana. Ali sada je doktor klečao pored mladića objašnjavajući mu na francuskom, prebrzo da bi ona mogla razumjeti, prirodu zadobivenih rana. Ustala je, odvojila se od tvrde visoke stolice na kojoj je sjedila i pružila ruku prema najvišoj polici kuhinjskog ormara. Podigla je bocu viskija i stavila je na stol zajedno s čašom. Soba je bila tamna izuzev titranja koje je dolazilo od malene tele- vizije. Bilo je to sedmog dana i rano ujutro.

On je ponovno nazvao. Jučer navečer, dok su se čula večernja zvona. Ponovno nije ništa kazao, ali ona je unatoč tome znala o kome se radi. Obavijestila je policiju u Dun Laoghaireu o pozivima. Poslali su nekoga da popriča s njom. Mlad čovjek, tamnos, uljudan. Stajao je uz nju na kućnom pragu pogleda uperenog ka svjetioniku Kish koji se nazirao na obzoru. Zapisao je sve detalje u svoj notes, preciznim i urednim rukopisom. Zamolio ju je da mu dopusti postaviti prislušni uređaj na telefon.

— Zašto ne? — odgovorila je. — Iako je teško moguće da će nazvati s nekog uočljivog mjesta.

— Mislite da to nije moguće? — odgovorio je.

— A mislite li vi da jest?

Slegnuo je ramenima i pogledao na sat. — Ne možemo sa sigurnošću znati da ovaj pozivatelj, tko god on bio, ima neke veze s nestankom vaše kćeri. Ima mnogo ljudi koji bi ovako nešto napravili samo radi zabave. Mogla bi biti djeca, bilo tko.

— A otkud njima moj broj telefona?

— Slušajte — rekao je — mi ćemo pripaziti na vašu kuću. Naši momci će doći svakog sata u obilazak. Ako vam nešto zatreba, bit ćemo ovdje za nekoliko minuta.

Odvrnula je čep s boce i nasula žutu tekućinu u čašu. Ispila je i ponovno nasula. Zatim se sagnula i s hrpe koja je stajala na podu podigla tešku crnu knjigu. Na koricama su bili utisnuti utori kako bi izgledale poput krokodilske kože. Na naslovnici je sjajnim zlatnim slovima bilo upisano »Fotografije«. Na njima se nahvatalo prašine, kao i po njenim prstima. Pronašla je albume pod očevim radnim stolom koji je bio smješten do prozora u prostoriji kojom se uvijek služio kao radnom sobom, preko puta hodnika gdje je sad njena majka spavala.

Prisjetila se. Osjećaj njegovih koščatih bedara pod njom. Širom rastvorene knjige na sjajnoj površini radnog stola.

— A ovo je moja majka, tvoja baka, a ovo je moj otac, tvoj djed, a ovo su ujak Peter i teta Bridie.

Uredan prst čija je unutarnja strana nokta bila tamnožuta ukazivao je na članove obitelji. Tko je tko i što je što. Velike kuće čija su pročelja bila prekrivena bršljanom. Sjajni konji za čije su se uzde pridržavali maleni dječaci s kapama i čvrsto stegnutim čizmama.

— Vidi, tata, ovo si ti. S mamicom.

— U pravu si, moja Maggie. A što smo to mi radili?

— Vjenčavali ste se.

— Točno. I bili smo veoma, veoma sretni.

Stajali su zajedno pred ulazom crkve. Majka u dugoj bijeloj haljini s izrezom čiji su rubovi bili ukrašeni cvijećem i povlakom koja se valovito spuštala u naborima i prekidalala se uz njene malene bijele cipele. Otac u sivom frakiranom odijelu s cilindrom u ruci prekrivenoj rukavicom. Njegova smeđa kosa bila je zalizana preko čela i smijao se dok je stajao ruku pod ruku sa svojom mladenkom.

A zatim njena omiljena fotografija.

— Tatice, gdje je ovo?

— Znaš, Maggie, razmisli.

— Tatice, je li to kad ste bili na medenom mjesecu?

— U pravu si, ljubimice moja.

— A je li ovo onaj toranj sa smiješnim imenom? Toranj Eyefull, je li tako? Da sam barem ja bila tamo? Zašto me niste povelili?

Onda njegov smijeh čije je vibracije osjetila na svojim leđima kako ju griju.

— Nisam te mogao povesti, slatko moje. Zato što tada još nisi bila ni u mislima.

— Tatice, zar nisam? Zašto?

Sada je gledala tu fotografiju. Stajao je uokviren obrisima željeznih postolja tornja, u jakni kremaste boje koja je padala s njegovih uskih ramena, s panama šeširom podignutim više unazad s čela. Ruke su mu bile gurnute u džepove i smijao se.

Sporo je okretala čvrste crne stranice zagledajući se u lica, zapitkujući se, gledajući vlastito lice koje joj je uzvraćalo pogled. I Maryino također? Vidjelo bi se ponekad tu i tamo. Ne u boji ili obliku, nego povremeno kao naznaka, nagovještaj, izraz, oblik čeljusti, kut koji rame zatvara s prsima, oblik stopala.

Natočila je još viskija i podigla daljinski prevrćući po brojevima. Sa satelitske su još uvijek prenosili programe, slike djece u prihvatnom centru negdje u središnjoj Africi te izbjeglice, bijednu kolonu koja se vukla. Gledala je nekoliko minuta, alkohol ju je umirivao, smirivao, prigušivao jecaje. Zatim je podigla jedan drugi album. Dječje fotografije, svo vrijeme jedno te isto dijete. Čvrsto držano u majčinom naručju. Ona sjedi na visokoj stolici, maše srebrnom žlicom. Osmjehuje se široko i razotkriva rupe u redu prednjih zubiju. Vozi svoj prvi bicikl i jaše na svom prvom poniju. Stoji u svom kupaćem kostimu, dugih i mršavih nogu s izbočenim koljenima, s dvije kike kose prebačene preko ramena. Prva pričest i krizma, savršeni anđeo. Još znakova trijumfa i uspjeha.

Dobitne mašne i šalice osvojene na mjesnim natjecanjima. Dodjela nagrada u školi. A zatim. Ništa.

Preokrenula je ostatak stranica. Sve su bile prazne izuzev grubih otisaka koji su ocrtavali savršene kocke i pravokutnike gdje su nekada stajale fotografije, pokazujući tako mjesta s kojih su istrgnute sa tvrdog crnog papira. Polako je ustala, s čašom u ruci, i išetala iz kuhinje

pažljivo se uspinjući drvenim stubištem u mraku. Otvorila je vrata radne sobe i upalila svjetlo. Nekad su tu bile fotografije, uokvirene, na polici iznad kamina, na zidu. Dodjela diploma na koledžu Trinity. Njen crtež koji joj je naslikao za šesnaesti rođendan. Njeno prvo putovanje u Grčku, stajanje pred Akropolom u dugoj bijeloj haljini. On je volio tu fotografiju. Uvijek je držao original u lisnici, a ona ju je jednog Božića dala uvećati i uokviriti za iznenađenje.

Stajala je na sredini sobe i ogledavala se. Poslali su Nellie da spremi njegove knjige i dokumente u drvene sanduke koji su stajali posloženi uz jedan zid. Sagnula se do njih i pružila ruku te pipkajući pretraživala sadržaj. Metalni обруč koji je malo stršao s jednog ruba zasjekao joj se u ruku i porezao joj kožu točno iznad lakta. Ona je još uvijek pretraživala i lovila izvlačeći pregršt istipkanih stranica, svežnjeve notesa, stare dnevnike. Naposljetku je sjela, ukočenih koljena, zamrljanih ruku. Ustala je i išetala iz sobe. Otvorila je ulazna vrata. Zrak je vani bio topao, gust od mirisa soli s pijeska i blata koje se sada već moglo vidjeti zbog oseke. Naslonila se na ogradu na vrhu stubišta i uzela dubok gutljaj iz čaše. Veliki crni automobil je sporo prolazio pažljivo promičući pokraj auta parkiranih na uskoj cesti. Gledala je u njegova crvena svjetla dok je nastavljao voziti sve do kraja slijepe ulice. Slušala je zvuk motora dok se zaustavljao, okretao i ponovno vozio unatrag. Nije mogla vidjeti tko se nalazi u njemu. Jedan, možda dvoje ljudi. Policija, pomislila je. Usporio je i stao. Samo na trenutak. Zatim je nastavio. Okrenula se i gledala u njegova svjetla dok je zakretao za ugao pokraj tornja Martello i krenuo uzbrdo put glavne ceste. Potom je ponovno ušetala u kuću i zatvorila vrata.

SEDMO POGLAVLJE

Pas je cvilio. Snažno je trgao otrcani kožni povodac i mučio se s disanjem daščući grubim zvucima iz otvorenih usta. Bila je nedjelja, 13. kolovoza. Osmi dan. Sedam i trideset ujutro. Hladnije negoli jučer ili prekjučer, ali su se ipak sjajne sunčeve zrake prolamale kroz krošnje kestena, jasena i hrasta zagrijavajući bijeli cvat končare, tako da se čak i u ovo rano ujutro osjetio u zraku njen meden miris.

Pas je povukao unaprijed i iznova se trznuo zabijajući svoj nos pod busenje grube trave koja je rasla s obje strane staze koja se protezala uz kanal. Stao je, s glavom dolje, njegov paperjasti crni rep stajao je podignut, napet, a naleti zraka ispunjavali su mu nos mirisom tisuću mogućnosti.

Postariji čovjek koji ga je vodio polako se sagnuo, koljena su mu škripala, hrskavica i kost bolno su strugali jedno o drugo u tihom jutru. Uspravio se pomoću jedne ruke na štapu. Drugom rukom je dohvatio pseću ogrlicu i drhtavim prstima oslobodio kopču povodca. Pas mu je liznuo ruku, njegov dugi jezik omotao se oko natečenih artritičnih zglobova, a potom je pojurio stazom. Rep mu je sada zamahivao iza njega poput kratkog crnog vesla.

Čovjek ga je sporo pratio. Tiho je govorio sam sa sobom dok bi zastajao tu i tamo zabijajući svoj štap u hrpu starih limenki, povlačeći velike grozdove tamnoljubičaste bazge koji su visjeli, bojom slični malim prezrelim bobicama grožđa te promatrajući insekte zvane konjska smrt čija je uljena sjajna svjetlost strelimice prelijetala preko tamnih voda kanala.

Pas je zastao naprijed, šest metara ispred njega i ustobočio se na nasipu. Uzbuđenje je strujalo njegovim malenim tijelom, valovi napetosti su se nabirali na njegovim sjajnim crnim leđima. Šapama je pipkao po suhoj i prašnjoj travi. Micao se sdesna na lijevo, vrtio i okretao, zatim ponovno cvilio i lajao. Starac ga je sustigao. U desnoj ruci je nosio komad stare grane. Držao ju je ponad pseće glave, mahao s jedne na drugu stranu, a zatim ju zavitlao u vodu. Pasje iznova zalajao, pripremio se, uskočio, glavom je probio površinu vode, a valići su se širili s obje strane od njegovih šapa.

— Jude. — povikao je starac — Ovamo, momče. I zazviždao je tankim isprekidanim glasom.

Pas je zgrabio granu, povukao usne unatrag pokazujući tako svoje bijele zube. Okrenuo se i započeo plivati prema svom gospodaru.

— Dobar si. Dobar pas. — povikao je starac.

A potom je malo crno tijelo nestalo, pod jasenovim stablom koje se nadvijalo nad obalom rijeke. Kasnije starac nije bio siguran, nije mogao biti siguran kad je točno shvatio što se nalazi u plastičnoj vreći koju je Jude pronašao, počeo kidati i širom rastvarati. Tek kada ga je zviždukom pozvao, Jude se popeo do njega na travu, lamatao mokrim repom lijevo-desno, a potom je on primijetio da je psu nešto zapelo za zube. Tek kad je otvorio njegova usta i izvukao crne niti, mogao je vidjeti oblik onoga što je ležalo pod njima u vodi. Tada je počeo trčati, pozivati upomoć, dok ga je pas pratio poskakujući uz njega, pokušavajući ga povući za jaknu i polizati mu lice.

OSMO POGLAVLJE

Ona bi odjenula haljinu za tu prigodu. Skinula bi traperice i majicu koje su joj postale poput uniforme. Odjenula bi svoju omiljenu kremastu haljinu s grimiznim vunanim šalom kojeg su ona i Mary zajedno odabrale. Stavila bi oko vrata nisku koralja koju joj je Mary poklonila za četrdeseti rođendan. Očešljala bi kosu i našminkala se. Napravila bi ono što treba napraviti.

Tog jutra njih dvoje su stigli malo nakon jedanaest. Pomagala je Catherine s kupanjem kada je zvono zazvonilo. Pojurila je dolje s ručnikom u rukama, a tamne mrlje od vode su joj prekrivale košulju. Stariji čovjek se predstavio. Michael McLoughlin, detektiv. Pružio je ruku, ali ona ju nije prihvatila. Stajala je pod suncem, sušila se, slušala riječi ne obazirući se na njihovo značenje. Mlađi čovjek joj je uzeo ručnik dok su šetali hodnikom i zatvorio ulazna vrata. Prebacio ga je preko ograde stubišta.

— Ne tamo, nemojte ga ostavljati tamo. — rekla je. — Stavite ga na konopac za sušenje rublja. U vrtu je. Tamo. - Pokazala mu je prstom prema stepenicama koje su vodile od kuhinje prema stražnjim vratima.

— Pričekat ćemo. — rekao je detektiv McLoughlin. — Samo polako. — I sjeo je na stolicu do telefona, i otvorio novine koje su mu stršale iz džepa jakne.

Tijelo je ležalo na kolicima prekriveno zelenom kirurškom plahtom. Nisu joj mnogo govorili dok su je vozili do mrtvačnice u ulici Store. Mlađi čovjek, ona misli da mu je ime bilo Finney, stajao je za volanom automobila bez registarskih tablica. Vozio je brzo, prebrzo, pretječući svakoga tko bi im se našao ispred, prolazeći u zadnjim desetinkama narančastog svjetla na semaforu. Morala je priljepiti stopala čvrsto za tlo kako ju ne bi bacalo lijevo-desno na sjajnom stražnjem sjedalu. Iznad glave joj se njihao osvježivač zraka u obliku malenog stabla bora. Uredno je otkucavao svoj ritam po staklu prozora dok se automobil mučno probijao kroz zagušljivi nedjeljni promet. Poput zvuka olovke koja kucka po listu papira, pomislila je. Maryine omiljene bojice. Lakeland. U divnoj limenoj posudi. Mary koja kleči na stolici za kuhinjskim stolom i marljivo crta, pažljivo. Preuveličavajući cik-cak crte na božičnom drvцу. Postupno ih bojeći, njena mala ruka steže zelenu bojicu, sileći ju da ostane u granicama debelo zacrtanih obrisa, naoštreni vrh koji probija kroz krhki papir. Vani je vladalo ozračje vrućeg Božića južne zemaljske polutke. Unutra je ona ukrašavala drvce snijegom, komadima vune nalijepljenima mješavinom brašna i vode. Ona bi sjedila unatrag nastojeći ispitati ima li kakvih nepravilnosti. Tap, tap, tap, zvuk olovke na papiru. Pogledaj, mamice, zar nije divno?

Namjeravala mu je kazati da uspori. Htjela je uživati u ovih posljednjih nekoliko trenutaka neznanja. Dosad se ništa, zapravo, i nije dogodilo. Samo se zaputila u vožnju jedne vruće kolovoške nedjelje, poput svih ostalih ljudi koji su svojim vozilima zakrčili dio ceste od Blackrocka do Ballsbridgea. Ali on je već zaobilazio ulicu Pearse vozeći ka ulici Townsend, cijelim tim putem svjetlo na semaforu bilo je zeleno, riječna voda se žutjela i sjala dok su prelazili preko mosta i usporavali da konačno stanu pred malenom, neuglednom zgradom od cigle, koja je stajala u sjeni pod masivnom zgradom gradskog autobusnog kolodvora.

Stala je uz kolica. Policajac McLoughlin je pričao s njom. Pomoćnik u mrtvačnici će na trenutak otkriti plahtu. Kazat će joj da pogleda tijelo. Tada će ju pitati da liju može

identificirati. Trebat će glasno odgovoriti, »znate, zbog snimanja«. Kimnula je glavom. Zнала je što treba učiniti.

Jedno ljeto, prije mnogo godina, radila je kao studentica u ovoj mrtvačnici. Pospremanje, priprema, rutinski posao. Bio je to dobar posao. Svidio joj se. Jedini problem je bio smrad. Formaldehid bi joj zapeo za vlasi kose te u porube i nabore njenog donjeg rublja, ali bi i probijao kroz zelene rukavice. I ostali smradovi bi ostajali ukotvljeni u slinavim opnama i mašti. Očima je pregledavala sobu od prekrivenih kolica do koštano bijelih emajliranih umivaonika. Sve su površine bile sjajne i čvrste. Nehrdajući čelik, keramičke pločice, staklene posude i spremnici. Jedine meke stvari koje su ovdje ulazile bila su tijela koja su ležala poput ovoga, pasivno, u iščekivanju.

McLoughlin se iskašljao. Iza njega stajao je Finney i rukom prelazio preko čuperka tamne kose koji mu je pao preko desne obrve. Uhvatio joj je pogled i osmjehnuo se, a duboke jamice su mu stvarale klinaste utore na obrazima.

— Doktorice Mitchell, možemo početi ako ste spremni.

Ona je istupila naprijed, bliže tijelu. Stisla je stopala na hladnom matiranom podu. Opustila je šake i rukama zagladila haljinu naniže. Kimnula je.

Poslije se prisjećala kako je njena prva reakcija bilo olakšanje. Nije moguće da je ovo Mary. Mary je imala guste, raskošne, crne uvojke. Kosu koja je živjela svojim životom i opirala se četkama, češljevima, gubicama i vrpcama. Kosu koja je tekla poput vode i uvijek nalazila novi put bijega. Nije to bila ova kosa, rijetka i raskuštrana, isječena, s bijelom lubanjom koja se nazirala, poput neke stare lutke koja je zaboravljena i odbačena u najdalji kut ormara. Pružila je ruku i dotakla ju, i pošto je to učinila, jedna crna vitica je iskočila i omotala joj se oko prsta. Baš poput izdanaka graška kojeg bi njen otac sadio svakog ljeta koji su uvijek iskakali i omotali se oko žice čvrsto prijanjajući uz nju čak i kad bi ih ljetne oluje potezale i trgale. A zatim se posramila što ju nije prepoznala odmah, u istom trenu i bez ikakve sumnje. Unatoč zacrnjenim očima i licu punom masnica. Unatoč malenoj trokutastoj ogrebotini na čelu gdje joj je pas probio kožu. Unatoč pretjerano natečenim usnama i svinutom, izokrenutom nosu.

McLoughlin je ponovno progovorio. — Možete li identificirati ovu osobu?

Poslije je pretpostavljala kako je pronašla prave riječi. Nije se sjećala. Ali tada se okrenula prema svima i povikala na njih da izađu i ostave je na miru. Policajac McLoughlin se okrenuo put ostalih ljudi, pomoćnika i Finneya, i napravio znak prstom na usnama kako bi spriječio njihove primjedbe te ih potom ispratio do hodnika. Gledali su je kroz okrugli prostor na vratima. Udaljila se od kolica. Šetala je po prostoriji. Otvorila je ladice i zatvorila ih. Skidala je posude s kemikalijama i čitala natpise. Uredno i pažljivo ih je vratila natrag na police počevši od najniže ka najvišoj. Otvorila je sterilizator od nehrđajućeg čelika i micala kažiprstom dok je provjeravala njegov sadržaj. Proučila je hrpu rendgenskih nalaza koji su ležali na klupi, podizala ih prema svjetlu i naginjala se unaprijed kako bi bolje vidjela sablasne ostatke drugih koji su prošli kroz ovu prostoriju. Koračala je s jednog na drugi kraj sobe prateći pažljivo svojim stopalima crte između crnih i bijelih podnih pločica. Usne su joj se pomicala, ali oni nisu ništa mogli čuti. Razmotala je šal i bacila ga na pod gdje je stajao poput široke grimizne mrlje. Sjela je, naslonila se leđima na zid i stala se ljuljati naprijed-nazad. Stavila je ruku u džep. Izvukla žutu ružu u punom cvatu i prinijela je nosu. Zatim je ustala i ponovno otišla do kolica. Podigla je platu i zabacila ju. Uz McLoughlina je stajao Finney koji je nastojao

začepiti usta iz kojih je dopirao tih zvuk gušenja, ipak dovoljno čujan u tišini hodnika. Pokušao je otvoriti vrata. McLoughlin je pružio ruku i zgrabio njegovu. Zatresao je glavom.

Ponovno su je gledali. Stajala je pri vrhu kolica. Obuhvatila je svojim dlanovima obje strane kćerina lica. Zatim je prošetala uokolo i stala uz nju, počela rukama prelaziti preko djevojčina izubijana tijela i zapažati uzorke masnica, zelene, žute, smeđe i crne. Sagnula se i poljubila svaki ukočeni prst i nastojala umetnuti svoje prste u njene ukočene dlanove. Zatim se okrenula prema kćerinoj glavi. Nagnula se i poljubila joj usne stavljajući ružu čiju su se latice ugnijezdile na njenom vratu. Potom se okrenula.

DEVETO POGLAVLJE

I tako se mehanizam pokrenuo, pomislio je McLoughlin. Kamen padne u planinsko jezero i valovi se šire. Začuje se pucanj iz cijevi puške i jato vrana poleti k nebu. Leptir zamahne svojim krilima dok na drugoj strani svijeta plimni val nadire s mora. Djevojka je ubijena i čitavim gradom mrlja zločina uznemiruje, razbuđuje, premeće po prošlom bijesu i sumnji.

Stajao je uz kuhinjski prozor visoko u dublinskim planinama, gledao kako prirodan sjaj sunca blijedi i biva zamijenjen umjetnim blještavilom stotina tisuća svjetala, narančastih, žutih i bijelih. Negdje dolje, pomislio je, leže svi odgovori na naša pitanja. Tko i zašto, kako i kada, osnovne postavke u istraživanju zločina. Često bi, na početku nekog slučaja, stajao ovdje, s čašom u ruci, prebirući po onom što već zna. Zatim bi pustio mašti da vrluda i otplovi, da poput neuhvatljivog sjaja svijeće osvijetli sve one zakutke koji su, još uvijek, tamni i mračni. Zamračeni paučinama neznanja.

Ovo je najbolje doba, pomislio je, dok je sumrak tonuo u noć. Zadovoljno je pogledao svoj odraz na prozoru. Trenutak predviđanja, uzbuđenja, nade. Nikakve odluke nisu donešene, nikakve pogreške učinjene. Sve je stajalo tamo i čekalo na njega.

Okrenuo se i zaokupio s večernjom zadaćom. Spremit će si večeru. Pojest će nešto jednostavno i pripremiti na način kako je to njegov otac običavao. Otvorio je hladnjak i izvadio komad mesa u plastičnom omotu. Bio je to odrezak koji je jučer kupio. Otišao se u grad ošišati, a potom je, još osjećajući zaostale dlačice na vratu i ovratniku, prošetao oko sunčane ulice Grafton, ulazeći i izlazeći iz trgovina u uskim pokrajnjim ulicama te kupujući svakojake prehrambene artikle. Odrezak, vreću svježih krumpira, nekoliko glavica tamnozelenog jorkširskog kupusa te košaricu kasnih malina iz koje je zahvaćao u vožnji do kuće. Dobra stvar. Ništa slično onoj precijenjenoj »hrani kao modnom dodatku«, pomislio je, dok je odlagao meso na radnu površinu i uranjao krumpire u sudoper da se namoče te ih potom ubacio u veliki lonac s čvrsto prianjajućim poklopcem.

Janey će kasno stići kući, tako je glasila poruka na kuhinjskom stolu. Što je večeras? Prelistavao je u glavi obveze radnih dana. Ponedjeljkom je joga. Utorkom prosvjedenje pomoću meditacije. Srijedom refleksologija. Četvrtkom poezija za početnike. Petkom večera s majkom. Subotom pokušava provesti slobodno vrijeme s njim. Večeras je nedjelja. To je značilo dogovor s ženama iz njene grupe u nekom od gradskih pubova. Da li ga je bilo briga? Ponovno je otvorio hladnjak i izvadio nekolicinu limenki Guines- sa. Ulio ih je u kriglu, odmaknuo se i gledao u preobrazbu kako se, poput alkemije, kremasta tekućina vrtloži i konačno smiruje. Ispio je. Osjetio je oštru hladnoću na jeziku. Divan osjet. Uvijek iznenađuje svojom jačinom. Poput načina na koji se ljubio s Janey onih ranih dana, kada mu je okus iz njenih ustiju putovao i strujio tijelom. U danima dok su još uvijek vodili ljubav. Prošlo je mnogo vremena otkad ju je zadnji put tako poželio. Nekad bi se noću probudio, stisnuo se uz njena leđa, zaronio licem u njen vrat. Jednom bi proputovao pola države samo da osjeti onaj njen poseban miris, da osjeti njenu mekoću pod svojim usnama. Ali sad bi ona progundala i okrenula se, a i on bi se okrenuo na svoju stranu i ubrzo ponovno

zaspao.

Ugrubo je nasjeckao kupus i stavio ga u lonac zajedno s dva prsta vode i malo soli. Podignuo je poklopac i brzo uzmakao zbog pravog gejzira pare koji mu je prijetio, a potom je usitnio krumpire nožem. Još desetak minuta, više-manje, pretpostavio je. Sagnuo se i pomirisao vlažni file. Savršeno. Savršeno nježan komad. Miris najmekšeg mesa. Trebat će ga samo nekoliko minuta kuhati. Najbolje je pričekati dok povrće ne bude pri kraju.

Postavio je stol i izvadio iz kredenca stolnjak kremaste boje. Ručna izrada. Jedan od vjenčanih poklona Janeyine majke. Opipao je tkanje vršcima prstiju. Ista vrsta tkanja kakvu je ona žena nosila danas popodne na identifikaciji. Još gaje držao osjećaj zadovoljstva načinom na koji je izašao s tim nakraj. Poslije je Finney neprestano dosađivao o »proceduri«. Jebeš proceduru i jebeš ove mlade pametnjakoviće koji misle da znaju sve o tome. Više ni ne pamti broja koliko je puta gledao majke, očeve, ujake, braću, sestre kako zure u tijelo nekog bliskog. Okladit će se sa samim sobom. Od deset slučajeva devet puta bi bio u pravu. I da nikad ne dobije dokaz u korist svojoj tvrdnji, on odmah može procijeniti je li netko od njih umiješan u smrt. Ali svih ovih godina, ipak, nikad nije vidio nikoga da reagira na njen način. Trgajući platu s djevojke. Nešto joj je trebalo za to. Petlja, ludost ili spoj tih dviju stvari. Promatrao joj je lice dok je gledala svoju kćer. U ljubičaste masnice po trbuhu. U posjekline, ugrize i opekline koje su joj izjele kožu. Morao se okrenuti kako bi odmorio oči na neutralnoj bijeloj boji podnih pločica. Ali ona to nije uradila.

Ustao je i otišao po svoju aktovku koja je stajala tamo gdje ju je ispustio u hodniku. Iz nje je izvukao dosje koji su mu pružili momci iz Dan Laoghaira. Otvorio ga je. Sve one stvari koje se tiču nestale osobe. Na vrhu je pričvršćena fotografija. Podigao je čašu i uzeo dubok gutljaj. Bila je prava mala ljepotica. Srololiko lice, tamnoplave oči, bijeli zubi, s malim procijepom između prednja dva. Kakav osmijeh. Uzvratilo joj gaje nehотиčno. Ponovno je stao razmišljati o ženi koju su pokupili iz stare kuće pored tornja Martello u Monkstownu. Namjestio je retrovizor dok su se vozili obalnom cestom i promatrao ju. Lice istog oblika, samo mršavije, oštrije. Visoko podignute jagodice, sive oči, puna usta. Podsjetila ga je na osobe kakve srećemo na slikama preraphaelitskih majstora. Nešto od Burne-Jonesa ili Dantea Gabriela Rossettija. Malo manja, možda, i mršavija, ali s istim savršenstvom crta lica. Sigurno je već dobrano prešla četrdesetu, ali nije tako izgledala. Samo ako se pažljivije pogleda. Tada se može opaziti opuštenija koža vrata, bore pod očima, opuštenost grudi pod haljinom i tanke sjedine u glatkoj smeđoj kosi.

Ocijedio je krumpire i ostavio ih da se osuše na cjedilu. Ugasio je plamenik pod loncem s kupusom i stavio tavu na drugi plamenik. Dolio je ulja i čekao dok mali tračak dima ne označi pravi trenutak. Zatim je stavio na nju odrezak, brzo, prvo jednu pa odmah zatim drugu stranu, propržio ga, a potom ga sporije ostavio kuhati još nekoliko minuta. Stavio je meso na zagrijani pladanj u pećnici, dodao žlicu senfa i malo masti na tavu miješajući polagano dok se svi sastojci nisu pomiješali i umak fino potekao.

Evo, Michael. Probaj ovo.

Golema ruka drži kutljaču pred njegovim licem.

Ne, tata. To je senf. Ne volim ga. Preljut je.

Ovaj nije, Michael, kušaj.

Oprezno kušanje jezikom, a potom sve brže čim mu je slina počela teći. Ovo je izvrsno, mogu li još dobiti?

Pogledavao bi gore prema visokom muškarcu koji se naginjao nad štednjakom, s cvjetnim uzorkom na pregači svezanoj preko uniforme i hlača, te se osmehivao sluteći gozbu na pomolu.

Sjeo je za stol, prelio umak po mesu, prebacio krumpire i kupus na pladanj, dodao obilan premaz maslaca i mnogo soli te počeo jesti. Janey sada ne bi ovako jela. Odrekla se životinjskih masnoća. Hladnjak je pun namaza na bazi soje. Rekao joj je da ne može jesti hranu bez pravih sastojaka. Mora biti masnoća, rekao je. To poboljšava okus. Daje okus. Ali nije htjela ni čuti. Odmah se ostavila kuhanja. Otada koristi samo mikrovalnu i kotlić. Brza jela koja pojede s nogu. »Poput konja«, kao što je to rekao Anthony Quinn u onom odličnom starom filmu *Cesta*.

Ubacio je prljave tanjure u perilicu i pristavio kotlić čisteći i pospremajući dok je čekao da provrije. Ubacio je tri velike žlice kave u teški vrč, prelio vode preko toga, a potom sve žustro promiješao. Dok je čekao da se talog slegne, uzeo je krpu i kantu te pobrisao sivi linoleumski pod. Zatim je ponovno sjeo, natočio kave u šalicu i konjaka u čašu. Uzeo je dosje i počeo čitati.

Jednostavna priča, doista. Ili se bar takvom činila. Djevojka je s nekim prijateljima izašla u subotu navečer. Pili su u *Globeu* u ulici George. Otišla je netom prije jedanaest. Rekla je da mora požuriti jer joj je majka sama s bolesnom bakom. Policajci iz Dun La-oghairea pričali su s prijateljima. Tri djevojke i jedan dečko. Svi između osamnaest i dvadeset godina. Trebala se vidjeti s njima na satovima plesa u Digges Laneu. Rekli su da su je voljeli, da je bila zabavna, ali da nije bila ni s kim od njih u vezi. Stvarno nije. Nakon prošlotjednih izvještaja u vijestima i novinama, trgovina televizora na dnu ulice George dala je policajcima jednu snimku. Na prozoru su postavili kameru čije su se snimke mogle pregledavati na velikom monitoru. Vrpca je bila u kameri. Provjerili su to. I tu je bila i djevojka. Zastala je da se pogleda. Snimak je imao i vremenski pokazatelj. Bilo je točno 23:01. Možda je išla prema postaji Pearse ili Tara, ali izglednijim putem se čini onaj preko ulice Wicklow. Ipak, i ovo je nešto. Još nije pogledao. Sutra bi mogao kazati Finneyu da ju iskopa i pregleda ostale kamere na prostoru oko ulice George.

Preletio je preko stranica. Ovdje je bilo nešto i o majci. Margaret Mitchell, doktorica. Četrdeset i četiri godine. Udovica. Živi u Novom Zelandu od 1975. Ništa što mu već nije poznato. Tu je i dug spisak njenih poziva upućenih policijskoj postaji. Upornih. Mogao je zamisliti. Sugav posao, nastojati držati na odstojanju izbezumljenu majku.

Odjednom je podigao pogled. Začuo se udarac, pomiješani zveket stakla i metala. Ženski glas, oštar i optužujući, odzvanjao je uz neprestan cvilež sijamske mačke. Mačka i žena su zajedno ušle u kuhinju, isprepletenih nogu i stopala.

— Nisi ga nahranio.

— Nisam znao da želi biti nahranjen.

— Pa, mogao bi bar ponekad pomisliti na njegove potrebe, na ičije potrebe. - Glas joj se nejasno otezao. Mirisala je na pub. Na duhanski dim i pivski slador. Izvukla je ladice i zalupila vratima kredenca te konačno pronašla konzervu mačje hrane i otvarač. Nasula je tanjur do vrha i prosula hrane spuštajući tanjur na pod. Kockice smeđeg mesa i narančastog želea razlile su se posvuda.

— Oprezno. — rekao je. — Upravo sam to oprao.

— Odlično za promjenu. — Skutrila se uz mačka koja je preo, a pokreti su joj bili nespretni, neusklađeni. Mazila je njegovo tijelo kremaste boje. Mačak se izvijao u luk pod njenim dodirom.

— Dragi mačak, dobri mačak, slatki mačak, dijete mamino. — pjevušila mu je u špicasto smeđe uho. Podigla je optužujuć pogled prema McLoughlinu. — Nisi mi rekao da si uključen u onaj slučaj.

— Koji slučaj?

Ustala je i poslužila se konjakom točeći neoprezno tekućinu u čašu. — Koji slučaj. — oponašala gaje. — Vidjela sam te na vijestima u devet. U pubu. Svi su pričali o tome.

— Bila si vani kad sam primio poziv. Brdske šetnje, zar ne?

— Trebao si ići sa mnom. Tad bi morali pronaći neku drugu zvijezdu da im vodi istragu.

Ponovno je sjeo i gledao u nju. Kad se to sve dogodilo? To da su se prestali voljeti. Nije bilo nikakvog čudesnog obrata. Nikakvog izgreda. Samo spor i tužan rast prijehzira i nesviđanja koji je doveo do gađenja i očaja.

Završila je s pićem i ustala. - Idem u krevet. Hoćeš i ti?

— Eto me za trenutak.

Na ploči kamina u dnevnoj sobi stajala je jedna fotografija. Kupio je srebrni okvir za nju na njihovu prvu godišnjicu braka. Snimljena je ljetu prije toga. Janey na doku u Dun Laoghaireu. Nosila je dugačku haljinu s malim ružičastim i bijelim cvjetovima. Njena kosa, sada potpuno sijeda, padala joj je oko lica u plavim uvojcima. Stisla je svoje plave oči dok je gledala u sunce, a obrazi su joj sjali od sreće. Taj su dan otišli njegovim motorom do doka, a zatim do Killineya na piknik. Pronašli su mjesto na brdu s ničim između njih i mora, osim žutilovke i paprati, i vodili su ljubav. Njemu je to bio prvi put da ide do kraja, ali njoj nije. Tad je osjetio da nije dotakao ništa tako divno kao njene pune grudi. Legao bi glavom između njih, a kad bi on postao spreman, ona bi ga privukla sebi. Svršio je, prisjeća se, skoro odmah. Ali ona se smijala i poljubila ga i rekla mu da ga voli. Sad je ustao i prošetao hodnikom do sobe. Otvorio je vrata. Zvuci blagog hrkanja primakli su mu se ususret. Zatvorio je vrata, tiho.

Kad je sljedeći put pogledao s dosjea na sat bilo je već veoma kasno. Ulio je sebi još jednu čašu konjaka i otvorio francuske prozore koji su vodili na popločani trijem. Grad se prostirao ispod, sjajan i blještav. Ulice i ceste tvorile su duboke brazde svjetlosti u mraku. Zaobilaznice su sjajile poput magičnih simbola. Dalje prema istoku, dimnjaci-blizanci kuće Pigeon svoje su totemske znake upućivali ka nebu. Skrenuo je svoj pogled prema zapadu, uzvodno od rijeke. Tamo je, ukotvljena i sigurna od svijuju muka, stajala prava ljubav njegovog života.

Desetometarska jedrilica sa četverokutnim jedrima. *Morski konjic*, ime joj je bilo

ispisano lelujavim krasopisom na pramčanom dijelu. Norveška jela i hrast. Kupljeno za sitnicu dok je još bila olupina prije deset godina. Divno restaurirana, crvotočnu dasku po crvotočnu dasku. Mislio je sada o njoj. Kako se nježno ljuljuška na njenom lancu i vrijeme mjeri po nadolaženju plime.

Sjeo je na tlo, s leđima okrenutim prema zidu kuće. Dnevni sunčev sjaj ostao je zarobljen u kamenu te mu je grijao leđa i butine. Pit će, odlučio je, sve dok ne zaspe. Ovdje vani, gdje je zrak svjež, sam sa sobom.

DESETO POGLAVLJE

Djevojka i pas su sjeli na kameno stubište izvan kuće i čekali. Djevojka je naslonila svoju glavu na pseće rame boje zlata. Bilo je veoma vruće. Pas je teško soptao. Tragovi slina su se cijedili s njegovih ružičasto-crnih usana. Djevojka je zagladila svoju majicu nadolje preko sitnih grudi i pažljivo ju uvukla pod elastičan pojas svoje plavobijele pamučne suknje. Prekrižila je noge zaljuljavši prvo jedno, a potom i drugo stopalo. Spustila je oba stopala na tlo i sagnula se kako bi se divila sjaju svojih kožnih cipela. Lice joj je odrazom uzvratilo osmijeh. Počela je pjevati.

*Kada crven crven crvendać
krene kuc kuc kuckati u
zduž i poprijeko.*

Ustala je i vrškom cipele stala pretresati šljunak na prilazu kući praveći četvrtaste uzorke. Nespretno je poskočila gore-dolje mumljajući još uvijek riječi pjesme.

*Crven crvendać
kuc kucka
uzduž i poprijeko.*

Pas ju je pratio skakućući da joj privuče pažnju i grebući njenu punašnu bijelu ruku svojim dugim pandžama.

— Joj, prekini Bella, dosta je bilo. — Djevojka je odgurnula psa i ponovno sjela kako bi pregledala ranicu na gornjem dijelu ruke.

— Nateklo je, Bella. To nije lijepo.

Stavila je palac svoje lijeve ruke u usta i snažno stala sisati. Pljuvačka joj se skupila u kutevima ustiju. Kažiprstom desne ruke je zavrnila i odvrnila uvojak njene fine dlake mišje boje. Pas je legao i položio svoju glavu na njena stopala. Djevojčini teški kapci su se napola spustili, a zatim se iznenada otvorili na zvuk automobila. Palac joj je iskočio iz usta uz glasan zvuk. Obrisala je pljuvačku s brade i žustro ustala. Mnogo puta joj je kazano da ne smije ići prema automobilu kada zakreće iza onih velikih grmova. Rečeno joj je da mora stajati mirno, poput kipa, sve dok se automobil ne zaustavi. Tek onda se smije pomaknuti.

Ali danas nije mogla čekati. Ne pamti koliko je vremena prošlo otkad je zadnji put vidjela svog brata. Izgledalo joj je daje prošlo mnogo. Zadnji put kad je svratio donio joj je crvene vrpce ukrašene malim bijelim mačkama. Razdvojio joj je kosu u dva repa i potom ih povezao vrpcama u velike mašne. Odbijala ih je skinuti čak i kad bi išla u krevet. Usnula bi grickajući njihove krajeve. Idućeg jutra Mamica je uzela vlažne vrpce i bacila ih u smeće. Plakala je i vikala, a kad Mamica nije gledala pokušala je podići težak poklopac s kante za smeće da bi ih pronašla, ali joj samoj to nije pošlo za rukom.

Znao je da će ga ona čekati, da će istrčati na sredinu šljunčanog kruga pred kućom. Sagnuo se ispod volana dok je obilazio velikim crnim automobilom uokolo nje, jednom, dvaput, triput. Ona je mahala i mahala i slala mu poljupce. Glumio je da će krenuti

automobilom pravo na nju, ali ništa što bi on uradio nije moglo oslabiti dobrodošlicu koju mu je priredila. Uvijek je bilo tako. Pamtio je dan kada su je dovezli kući iz bolnice. Bilo mu je trinaest godina. Nije ju htio pored sebe, sestru, dijete, nekoga na koga treba pripaziti, nekoga koga bi mogli voljeti više od njega. Ali ostavili su je da leži u kolijevci u hodniku. Kleknuo je uz nju i zagledao se u njeno smežurano lice. A zatim je ona otvorila oči i osmjehnula se, pravo u njega. Pružio je prst i dotaknuo joj usne. Otvorila je usta. Njen mali jezik, ružičast i mačji, iskočio je i liznuo ga. Stavio joj je prst u usta i ona je stala jako sisati.

Naglo je zaustavio automobil i dok je otvarao vrata, ona mu je jurnula ususret verući mu se uz koljeno i pružajući svoje punašne ruke oko njegovog vrata.

— Hej, hej. Smiri se, Molly. U redu je. Tu sam. — Olabavio je stisak njenih ruku i zaljuljao je u visini svojih prsa. Postala je već pre- stara za ovo, pomislio je. Imala je, primijetio je, crne dlačice ponad gornje usne, a tijelo joj je širilo odrasli miris. Suknja joj se podigla ponad jakih bijelih slabina i on ju je nježno povukao unazad.

— Lijepa suknja, Molly. Je li nova?

Kimnula je ponovno stavljajući palac u usta.

— Hej, mala moja, nije u redu više da sišeš palac, zar ne?

Ponovno tiho kimanje glavom. A potom su se usne razdvojile i djetinjast glas kazao: — Ali ja volim sisati svoj palac. To mi je ugodno.

— Pa, ja imam nešto drugo ovdje što će ti biti ugodno. Izvoli. — Spustio ju je s koljena na suvozačevo sjedalo, a zatim pružio ruku da otvori pretinac. — Sad pogledaj tamo i vidi što ćeš pronaći.

Koljenima se podigla na sjedalu i nespretno ugurala ruke u uski prostor.

— Oprezno, Molly. — upozorio ju je.

— Gledaj. — Držala je nešto u obje ruke. U jednoj je bila mala kartonska kutija u obliku labuda, a u drugoj sjajna smeđa školjka ukrašena sitnim krem krugovima preko čitavog stražnjeg iz- bočenja.

— Darovi za mene — vrisnula je - mnogo darova za Molly.

— Vрати to natrag. - Zgrabio je školjku. — Čokolade su za tebe, ali ovo nije.

— Aaah. — Povećala je glas. — To nije pošteno. Rekao si pogledaj unutra i vidi što ćeš pronaći.

— Ali čokolade su za tebe. Vidiš. — Pažljivo je otvorio malenu kutiju. — Ovdje su sve one koje ti voliš.

Prstima je prelazila preko ponuđenih, čokoladica. Uspio ju je nagovoriti da ispusti školjku iz druge ruke.

— Ne! — Istrgnula je svoju ruku unatrag. — Ne. Ja volim ovo. Lijepo je. I, svakako, ti znaš da mi Mamica zabranjuje jesti čokse, samo onda kad je rođendan mogu.

— Mamica to ne mora znati, zar ne Mollyice?

-Ja ću joj kazati, ja ću joj kazati, to nije pošteno. Rekao si da me čeka poklon. Želim ovo. — I mahnula je njome pred njegovim licem, zatim ju skrila iza leđa, a suze su joj padale niz oble crvene obraze.

— U redu, u redu, tiho sad. — Izvadio je maramicu iz džepa i obrisao joj lice. — Slušaj, uzmi to, ali se s tim možeš igrati samo u autu, zato jer se to zove školjka, a školjke žive na posebnim mjestima, duboko na dnu mora i moraju većinu vremena biti čuvane u tami, osim kada se posebni ljudi igraju s njima. Zato ju moram čuvati ovdje u pretincu, kako bi bila na sigurnom.

— Ali ja ju želim pokazati Mamici. Zašto ju ne mogu pokazati Mamici? — Glas joj je počeo dobijati ton jecaja.

— Ne možeš i to ti je to. To je naša tajna i ako ti kažeš, onda ću ja reći Mamici da nisi stajala poput kipa, da si istrčala prije negoli se auto zaustavio, a ti onda znaš što će Mamica učiniti, zar ne Molly?

— Bit će ljuta.

Da, pomislio je. Može se to i tako kazati. Ali ta riječ ni blizu ne iskazuje onaj ledeni pomak u pažnji, povlačenje u bijes i prijekor.

Molly je zagrabila u kutiju s čokoladicama i poslužila se. Školjka je ostala stajati na sjedištu. Pokupio ju je i prislonio k uhu.

— Čuješ li ovo, Mollyice? Ovo ti je zvuk mora i kitova i dupina i svih drugih velikih riba koje žive na onoj dubini gdje se nalazi kuća ove školjke. Ovo ti je zvuk koji ti oni stalno slušaju.

— To kad se probude?

— Kad se probude i doručkuju svoje žitarice i prije nego što za- spu noću. To ti je zadnja stvar koju čuju, zvuk mora.

Molly je uzdahnula, oprostila se s plakanjem i položila svoje lice na njegovu ruku.

— Jimmy, volim te. Hoćeš me oženiti kad odrastem?

— Naravno da hoću.

— I imat ću bijelu haljinu s onim bijelim u kosi. I biti zgodna kao Barbika.

Ne, pomislio je. Nećeš nikada biti zgodna s tim mlitavim crtama lica i ustima koja su ti stalno otvorena i jezikom kojeg plaziš i tim pogurenim malim tijelom. I nećeš nikada odrasti. Uvijek ćeš biti šašava mala Molly, čak i kada ti kosa posijedi i crte lica se naboraju. A tko će tada paziti na tebe? Približio je njeno lice svome i nježno ju poljubio u usne.

JEDANAESTO POGLAVLJE

Margaret se probudila. Ležala je na leđima, a plahte i pokrivač su bili čvrsto omotani oko nje. Nije pamtila kad je otišla na spavanje, ali se sjetila da se probudila noću uznojenog lica. Ležala je prilično mirno i plakala prilično tiho, a suze su joj kapale iz očiju i slijevale se niz uši. Zatim je ponovno usnula i sanjala čudne i nepovezane prizore planinskih vrhova prekrivenih snijegom, čudesne ptice sa zmijskim glavama i slonovskim stopalima, stolove pune izdašnog tropskog voća visoko naslaganog na kositrenim pladnjevima. Sjedila je na čelu stola i jela feejou, srebrno-sivo novozelandsko voće oblikom nalik na golemi žir. Rasjekla ga je na pola tankim nožem i vadila meko jezgro elegantnom srebrnom žlicom. Catherine, njena majka, sjedila je za drugim krajem stola, a John, njen otac, stajao je između njih dvije. Margaret je pružila svoju i primila njegovu ruku, a on je pružio svoju i uzeo Catherineinu. Topla struja je zaplovila između njih. Čak i sad, kada je ustala, mogla je osjetiti žmarce u prstima.

Nije imala pojma o tome koliko je sati. Sunce je prospavalo kroza zavjese i bacalo odsjaj po rubu kutnog ogledala. Ustala je polako iz kreveta, kušajući snagu vlastitih nogu prije negoli se odlučila ustati. Nije osjećala težinu tijela, kao daje nepovezana, besadržajna. Samo joj je sjećanje bilo stvarno i bol koja je dolazila s njime.

Stala je pred ogledalo i povukla zapetljanu kosu s lica. Ostarila sam, pomislila je. Osjećam se starom poput majke, bolesnom i blizu smrti kao što je to i ona. Zašto mi srce nastavlja ovako lupati? Zar nema načina da ga primirim? Uzela je četku s noćnog stolića i preokrenula ju. Među njenim bodljikama stajali su još tragovi finih crnih vlati. Dok je bila dijete Catherine ju je tjerala da uradi sto poteza četkom po kosi svake noći prije spavanja. — Žalit ćeš u godinama koje dolaze ako ne budeš pazila na svoju kosu kako treba — upozorila ju je. — Gledaj. — I sjela je do nje na malu stolicu pred noćnim stolićem i razvezala svoju vlastitu sjajnu punđu. Bila je to, sjećala se Margaret, jedna od rijetkih stvari koje su njih dvije zajedno obavljale. Još uvijek je održala taj dnevni ritual. Bilo je to vrijeme za sagledavanje stvari. Sada je započela i potihom stala brojati poteze četkom dok je prelazila njome preko gustih uvojaka.

Postoje, mislila je, dva načina sagledavanja ove stvari. Kao liječnik ja razumijem pojam smrti. Mnogo puta sam joj svjedočila. Lagana smrt kada se pacijent gubi, tone u nesvijest, a potom u još dalju fazu, a tu je i ona teška smrt kada se pacijent bori i plače, kada je preplašen i zbunjen, ne želi se prepustiti, svjestan je točno svega što se događa sve do samog kraja. Gledala sam kako umire i staro i mlado, dobro i loše. Čak sam, pomislila je, odgovorna i za ubrzanje smrti. Bar dvaput. Prvi je bio čovjek koji si je triput pokušao presjeći zapešća. Rekao mi je što mu je bila namjera. Pokazala sam mu u čemu je griješio. Pretpostavio je da su plave izbočene žile važne u čitavoj stvari. Nije shvatio da je trebao presjeći duž arterije koja je položena dublje na zapešću. Pokazala sam mu kako se to radi, gdje točno treba položiti oštricu. Drugi put mi je žena u svojim kasnim pedesetima došla sa ranim znacima Alzheimerove bolesti. Napravila sam sve pretrage i sumnje su se obistinile. Žena mi je rekla da ne želi nastaviti dalje sa životom. Znala je da odluku treba što prije donijeti. I tako sam joj prepisala recept za pilule za spavanje i posavjetovala je koju dozu treba uzeti. Zahvalila mi se i poljubila me za rastanak.

Razumijem, pomislila je Margaret, što se događa kada srce prestane širiti kisik po tijelu,

kada prestane pumpati svoju slatkoću u svaku krvnu žilu. Ali ne razumijem gubitak bića, nedostatak egzistencije. Sigurno je to razlog da toliko mnogo ljudi vjeruje u zagrobni život. Da bi dali značaj nečemu što je u svojoj biti beznačajno. Znam to na apstraktan način, ali ne mogu to prihvatiti. Sve što imam jest znanje o tome da više nikada neću vidjeti Mary, da mi je ona oduzeta i da ću morati nastaviti živjeti s tim. Sve dok i ja sama ne umrem.

Došla je do stotog poteza četkom. Kosa joj je padala po ramenima, sjajna i glatka. Smotala ju je u čvor i pričvrstila jednom od Marynih špangica. Drvenom, u obliku morskog konjica. Pričvrstila je kopču na svojoj haljini i prošetala hodnikom do kupaonice. Kroz uske obojene prozore na crno-bijeli pod su padale sjene u obliku žutih, svijetloplavih i grimiznih rombova. Velika kada je stajala na stiliziranim lavljim šapama. Zidovi su bili od bijele keramike, a pipe kromirane. Između dva prozora je visjelo ogledalo s ukrasnim okvirom, a iznad pravokutnog umivaonika stajalo je oblo ogledalo za brijanje na pokretnoj šipci. Kada je bila malena uspravila bi se na rubu kade i promatrala oca dok se brije. Jutarnji ritual je uvijek bio isti. Bio je odjeven u svoj stari kućni ogrtač. Izvadio bi svoju omiljenu britvu iz kožne torbice. Napunio bi umivaonik veoma vrelom vodom, premazao četku za brijanje sapunicom i pretvorio svoje lice u ono Djeda Božićnjaka sa razglednice. Zatim struganje, struganje, struganje metala po koži. Pljas, pljas, pljas, britva u umivaoniku. Struganje, struganje, struganje iznova. Konačno bi se okrenuo put nje i kazao: — A sad, Maggie, opipaj ovo. —1 ona bi rukom prešla preko njegovih obraza i brade. — Što kažeš? — I oni bi zajedno zapjevali — Glatko kao bebina guza — i smijali bi se dok bi Catherine nervozno potezala kvaku.

Margaret je otvorila pipe i voda je stala teći u kadu. U cijevima je bruhalo i klokotalo. Počela se dizati para i stala magliti prozore i zrcala. Potegla je prstom po prozoru crtajući stabla i cvijeće, pse i mačke, jednostavne figure žena i djece, kuće s vijugavim repovima dima koji izlaze iz dimnjaka. A potom je sve to naglo pobrisala unutarnjom stranom dlana. Bacila je ogrtač na pod i spustila se u vodu.

Nekada su se parne kupelji koristile kao način liječenja zlih i zalutalih s pravog puta. Elementarne sile vrućine i vode zajedno su korištene kao sredstvo čišćenja. Još jedan način istjerivanja đavola.

Sjetila se. Niz kada u ogromnoj prostoriji s pločicama. Svjetlost je ulazila kroz otvore na stropu. Lanci su visjeli sa zidova. Vitak i crnomanjast čovjek položio je svoju tešku i zapovjedničku ruku na njena leđa i gledao u nju kroz naočale. — Naravno da to ne koristimo danas. — rekao je. Doktor Ian McDonald, ravnatelj bolnice, ustanova za duševno oboljele Bethany, Kowhai Creek, North Island, Novi Zeland, 18.12.1975. Midsummer. Njen prvi dan u bolnici. Odlučila je prošetati tri kilometra od malog gradića. Možda tako smetne misli s Mary, kad joj je bilo pet mjeseci, grimiznog lica i sa suzama na obrazima. Plač se pretvarao u vrištanje dok ju je davala u ruke svojoj prvoj susjedi.

— Ništa se ne brini, draga moja. Biti će joj sve pod konac. Čim odeš. Mahni sad za pozdrav svojoj mami. Tako, sad si prava curica. — I vriska je jenjavala iza izbljedjelih ulaznih vrata.

Uska cesta se strmo penjala. Utabana i ispucala staza završavala je nakon pola kilometra. Ljepljivi glineni nasipi su je zatvarali s obje strane. Površina ceste se pretvorila u prašinu i metež. Vladala je tišina osim krckanja njenih cipela po kamenju i njenog daha koji je postajao sve teži što se cesta više uspinjala. Prošao je automobil i zatrubio. Znoj joj je kapao između grudi. Kosa joj je bila vrela i teška na vratnoj šiji. Kad je stigla do vrha brda stala je da uhvati zraka i osvrne se pogledom unazad. Krovovi od crvenih crije-pova nasumično su se

protezali uzduž vijugavog riječnog nasipa. Sivozelena polja su se širila u svim smjerovima, posuta ovcama kao šećerom na vrhu kakvog kolača. Negdje u daljini uporno je lajao pas. Ispod je opazila sićušnu figuru čovjeka na konju kako se bliži velikom stadu. Kako se on sve više primicao tako su se pojedinačne bijele mrlje spajale, udruživale, postajale kao ogroman nepravilan oblik koji se gibao i tekao kao rasuto mlijeko po lino- leumskom podu. Prošao je još jedan automobil. Za staklo su bila prilijepljena znatizeljna lica. Jedna ruka je dala znak. Podignuta dva prsta. Osjetila je gorčinu u ustima.

Visoka bodljikava žica je pratila cestu dokle god joj je pogled sezao. Zatim je vidjela otvorena vrata s vijugavim prilaznim putem ispred nje. S obje strane livade i cvjetne lijehe. Iznenada se prisjetila cvijeća u parku Dun Laoghaire jednog sparnog ljetnog poslijepodneva. Križane ruže u raskošnom crvenom cvatu, žar- kocrveni vatralji, Calla ljiljani, blijedorozni geraniji i snopovi bijelih, žutih i narančastih gladiola koje su se posebno izdvajale pod vrelim suncem. Ispred nje je čovjek u trapericama vukao škripa- vu kosilicu. Skupina ljudi je klečala i čupala korov. Pokreti su im bili spori i nepovezani. Dok je prolazila jedan od njih je zavikao, a iskrivljena skupina suglasnika nasumično se proširila.

Iza ljudi je stajala kuća. Četiri kata, drvena, obojena u tamno- zeleno. Na vrhu je stajala bajkovita kupola. Umorno je došetala do prostrane verande. Drvo je bilo rezbareno i ukrašeno. Istupila je iz svjetla u tamu. Koraci su odjeknuli na ulaštenom drvenom podu. Miris sredstva za čišćenje Jeyes Fluid škakljao joj je nosnice i oči. Znoj na leđima postao je iznenada hladan. Doktor MacDonald ju je uhvatio za lakat i pratio ju kroz prostrane sobe u kojima su se vidjele siluete kako mirno sjede spuštenih glava ili kruto stoje u kutevima. Sestre su se gurale poput jata galebova, čavrljale, smijale se. Gore su redovi kreveta bili prastari, uredno posloženi, plahte i deke precizno zamotane. Muškarci i žene su po hodnicima povlačili metle. Odjeća je spadala s njih poput mokre robe na sušilu. Stopala su im se vukla u vunanim papučama.

Sjela je u doktorov prostrani ured. Nadzornica, gospođica Blackman, držala je sjajni srebrni čajnik i ponudila ju kriškama kolača.

— Ovo je mjesto tamnica. — Doktor MacDonald naglasio je svaki slog jednako. Njegov škotski naglasak bio je rezak i odrješit. Gospođica Blackman je kimnula u potvrdu njegovih riječi. — Kontrola je naša parola.

— Ne izliječenje?

— Izliječenje? — podigao je obrve. — Gospođice Blackman, koliko godina radite u ovoj bolnici?

— Ovako, doktore. Sigurno dvadesetpet, možda i trideset.

— I koliko ste izliječenih pacijenata ispratili odavde?

Gospođica Blackman se nasmijala. Spojila je svoje manikirane nokte i nježno položila na njih usne boje višnje. Zatim je progovorila. — Bojim se, dragi doktore MacDonald, da takvi odavde ne odlaze.

Voda se ohladila. Margaret se podigla iz kade i omotala ručnikom. Brzo se osušila i presvukla. Potrčala je niz stepenice i pravo u vrt. Sjela je na drvenu klupu i okrenula lice prema suncu. Htjela je ostaviti oči otvorenima kako bi joj sjaj umrtvio zjenice i spržio slike koje su joj se stalno motale po glavi. Trebat će, znala je to, sama naći rješenje za to. Zamijeniti bol nekim drugim osjećajem. Znala je da će doći do te točke uskoro, ali ne još.

DVANAESTO POGLAVLJE

Dobro. Pričajte mi o Mary.

—Što želite znati?

— Sve i svašta.

— Zašto?

— Pa — McLoughlin je zastao. Sunce ga je pržilo po šiji. Olabavio je kravatu i raskopčao gornje dugme košulje. — Dosad je jedino konkretno što znamo o ovom slučaju to da je dvadesetogodišnja djevojka po imenu Mary Mitchell mrtva.

— Nije mrtva. — Margaret je skinula svoje tamne naočale i pogledala u njega. — Nije mrtva. Ubijena je.

McLoughlin je stigao u Monkstown u pet i petnaest. Jutro je proveo u postaji Swan's Nest. Okupio se njegov tim. Dvadeset momaka sve skupa. Gledao je u popis stvari za obaviti. Joe Fisher je bio zadužen za knjiške poslove. On je morao paziti na raspodjelu poslova. Uobičajena rutina. Izvještaj patologa neće stići sve do kasno navečer ili možda tek rano ujutro. Ali nije očekivao da će se u njemu pronaći mnogo korisnog. Način na koji je umrla izgledao je prilično očit. Njene ozljede upućivale su na silovanje, vaginalno i analno, te na nasilni napadaj. Vjerojatno je udaranje po glavi ono što ju je usmrtilo. U svakom slučaju, ništa nije upućivalo na neko posebno oružje kojim je ubijena, osim para šaka i onog noža koji bi im odlično poslužio u istrazi, a kojim su joj nanešene rane uokolo bradavica. Ali prvo sve po redu. Gdje je išla kad je napustila bar i koga je srela? Poslao je Finneya da ponovno ispita ljude koji su je posljednji vidjeli i da vidi što se može saznati pomoću kamera iz područja oko ulice George i ulice Dame. Drugim momcima su dana pitanja, upitnici, kucanje na vrata i obilasci, sve ono dosadno, zamorno, ne-vidiš-šumu-od-drveta taljiganje od kojeg se i sastoji velika većina policijskog rada.

Sad je ostala samo majka. Nazvao je unaprijed da najavi svoj dolazak. Da upita je li vrijeme pogodno. Bila je hladna, precizna. Rekla mu je da ne dolazi prije pet sati. — Medicinska sestra dolazi poslijepodne. — To je bilo u redu. Imati će vremena da još jednom pregleda kanal i mjesto na kojem je Mary pronađena.

Odvezao se zapadno kroz gust promet koji je zakrčio glavnu ulicu nečega što je jednom bilo lijepo malo selo na obali Liffeya. Sjetio se kako mu je majka bila ushićena kad je dobio mjesto u postaji Swan s Nest. Predviđala mu je lagodan život. Ništa osim pokojeg pijanog farmera i nešto krađe ovaca. Ne zadugo. Grad se raširio i obuhvatio hektare izdašne farmerske zemlje. Sad je to bilo predgrađe. Obično, hladno i bezoblično predgrađe u kojem je cvjetalo bezakonje.

Odvezao se strmim brdom od mosta Hazel Hatch i parkirao automobil tamo gdje je cesta završavala, tik ispred metalne ograde koje je propuštala samo bicikle, dječja kolica i autiće ili pješake koji bi šetali uskom stazom uz vodeni rub. Ispred sebe je mogao nazrijeti kako labavo leluja žuta traka oznake mjesta zločina. Čuvar u uniformi se oslonio na stablo. Čitavo područje s obje strane kanala bilo je temeljito pretraženo, ah nisu pronašli ništa. Nikakve otiske u čvrstoj, tamnoj zemlji, ništa u prašnjavao travu, nikakve tragove, znakove, nikakve niti koje bi nekamo vodile.

Sagnuo se ispod plastične oznake i pozdravio čuvara na dužnosti. Prošetao je uz vodu, sunce mu je pržilo leđa, sve dok nije došao do mjesta na kojem je pronađena Mary. Ležala je među

granjem potopljenog stabla jasena. U mraku ono ne bi bilo vidljivo. Tijelo je bilo umotano u crne plastične vreće zalijepljene sivom izolir-trakom te dodatno opterećeno betonskim dijelovima svezanima za vrat i pojas, ali opet je nekako zapelo. Te noći sjao je mjesec, još malo i skoro puni, ali ovdje je ovako daleko od uličnih svjetala svejedno bilo veoma tamno. On, tkogod ta osoba bila, morao se dobro namučiti da doveze tijelo iz auta i prenese ga uskom stazom. Sigurno je stajao sa svojim zavežljajem i odbacio ga što je dalje mogao. S mrtvacem kao teretom to nije nimalo lako. Možda je imao nešto sa sobom. Gredu, veslo, nešto da je odgurne. Što god. Možda je počeo paničariti, gubiti kontrolu. Začuo je zvuk vodenog zapljuskivanja, nije mogao vidjeti gdje se točno nalazi, nije htio previše bučiti. Nije htio probuditi nikoga od ljudi koji su spavali u ona tri-četiri teretna čamca svezana uz obalu. McLoughlin je stao da ih pregleda. Nisu bili po njegovoj mjeri. Preteški čamci, dijelovi dodani ovdje-ondje. Zapravo, plovne karavane. Nimalo od draži i stila klasičnih brodova kakve je sam volio.

Okrenuo se i odšetao prema svom automobilu. Ovdje je znao dolaziti brati kupine dok je bio dijete. On i njegova sestra. Pod strogom opomenom da ne pojedu svo voće. To je za džem, ne za tebe, znala bi mu kazati majka držeći ga za uši i tjerajući ga da isplazi jezik ne bi li našla tragove ružičastih mrlja. Sad je prerano za kupine. Bile su tvrde i tek su se počele crvenjeti. Doći ću za mjesec dana kad se sve ovo završi, pomislio je.

— Kad će se sve završiti? — upitala je.

McLoughlin je slegnuo ramenima. — Teško je reći. Možda nam se posreći. Moglo bi biti za par dana, za tjedan, za... - zastao je i uzeo vrč s limunadom koji je stajao na stolu. - Mogu li?

Kimnula je. Sjedili su u vrtu iza kuće, a sunce je još uvijek jako grijalo kamenu terasu. Kuća je stajala na savršenom mjestu, točno prvi red do mora. Bilo ih je još samo desetak takvih uz malu cestu. Rani viktorijanski stil, pretpostavljao je. Goleme na varljiv način. Vozio se sporo uz njih tražeći ime zapisano na bijeloj boji ogradnih vrata. Ines Arcain. Otok Sherkin. Otok morskih svinja. Nazvan, pogađao je, po predivnom malom mjestu kad se izađe iz Baltimore prema West Corku.

Nekoliko je puta zvonio kad je prvi put svratio ovdje. Stara žena mu se odazvala na poziv. Nije ju nikad prije vidio. Pružio je ruku i predstavio se. Bila je veoma niska i mršava, a ruka joj se u njegovoj izgubila poput labavog pregršta kostiju. Čak i za ovog sparnog dana nosila je džemper zakopčan do vrha njena naboranog vrata te usto hlače od debelog tvida.

— Ona je u vrtu. Možete zaobići sporednim vratima.

Margaret je sjedila na drvenoj stolici na terasi. Oči su joj bile sklopljene, glava zabačena unatrag, lice okrenuto prema suncu. Za trenutak je stao kako bi ju promotrio. Danas nije bila našminkana, kosa joj je bila svezana u punđu, izgledala je mlađe, dražesni- je. Iznenada je poželio da joj poljubi malu rupicu koja se pojavila uz vrat, na mjestu gdje joj se košulja raskopčala. Otvorila je oči. Osjetio je kako mu se lice crveni. Uhvaćen na djelu, pomislio je.

Sjeo je na stolicu preko puta nje, a između njih je stajao drveni stol. Popio je limunadu, gorke-sladak okus.

— Zašto ste išli na Novi Zeland? — upitao je.

— Mislila sam da želite pričati o Mary.

— Pa, to dvoje je povezano, zar ne?

— Kako to?

Bože moj, pomislio je.

— Slušajte, doktorice Mitchell, znam da je ovo veoma teško i bolno za vas.

— A je li? Kako to znate? Da li vam se ovako nešto dogodilo? Lagano je pomaknuo svoju stolicu i drvene su noge zastrugale po kamenim pločama.

— Doktorice Mitchell, ja sam policajac. Proteklih dvadesetpet godina istražujem nasilne zločine. Vi niste, žao mi je što vam to moram kazati, prva majka čija je kći jedinica umrla na strašan i nasilan način. I jednako mi je žao što moram reći da nećete biti ni zadnja. Ja, nažalost, samo pokušavam obaviti svoj posao. Najtočnije i najuspješnije što mogu. — Zastao je i nagnuo se prema njoj. — Je li vam jasno?

Kimnula je. — Potpuno jasno, inspektore.

— Dobro. Idemo sada. Gdje sam ono stao? Zašto ste išli na Novi Zeland?

Ustala je i odšetala od stola. Sjela je na mali zid koji je okruživao terasu.

— Planirala sam tamo otputovati sa suprugom, ali je on poginuo u prometnoj nesreći, par mjeseci prije tog nesuđenog putovanja. U svakom slučaju, nakon što sam razmislila, odlučila sam da bi svejedno mogla tamo i sama otputovati. Čekao me posao.

— A kad je to bilo?

— Prije otprilike dvadeset godina.

— Prije no što je Mary rođena?

— Ne. Malo nakon toga. Moj suprug je umro prije njenog rođenja.

— Kako je njemu bilo ime? — Otvorio je svoj notes.

— David Mitchell, ali - podigla je ruku — sve se to zbilo u Londonu. Bilo je to davno.

Pogledao ju je. — Idemo ovo raščistiti. Živjeli ste u Londonu. Udali ste se i vi i vaš suprug ste namjeravali otići zajedno na Novi Zeland. Zatim je on umro, a vi ste otišli nakon što se dijete rodilo. Jesam li u pravu?

Kimnula je.

— Niste se htjeli vratiti ovdje svojoj obitelji?

— Čujte — ponovno je ustala — rekla sam vam što se dogodilo. Što je ovo? Jesam li ja osumnjičena?

-Što?

— Osumnjičena.

Položio je olovku na stol. — Zašto to govorite?

— Pa to je uobičajena procedura, zar ne? Da u ovakvim slučajevima policija pretpostavi kako su oni najbliži žrtvi vjerojatno u nekoj vezi sa zločinom. Zar to nije tako?

Polako je kimnuo glavom.

— I ustvari — stajala je nad njim blijedog lica i crvenih očiju — dok mi razgovaramo već vidim kako netko od vaših podređenih šalje faks novozelandskoj policiji o meni. Zar nije tako? A to što me gnjavite postavljanjem svih ovih pitanja nikako mi ne ide u glavu.

Slegnuo je ramenima osjećajući kako mu se vlažne mrlje šire na stražnjem dijelu košute.

— Ispravite me ako sam u krivu, inspektore, ali kao što ćete uskoro saznati, ako to već ne znate, ja radim u ustanovi za duševno oboljele kriminalce već niz godina i razumijem tu kombinaciju strasti i nasilja. To je smrtonosno.

Nasmijao se načinu na koji je to sročila. Morat će to zapamtiti za iduće predavanje u Templemoreu.

— I dok prekopavate po hrpi stvari iz aucklandske policije, vi i vaše kolege ćete govoriti »Znamo daje udovica, ali ima li kakvog dečka, ljubavnika? Nekoga tko je sve ovo zakuhao.

Zna li ona za to? Nije li dosad bila slijepa pored zdravih očiju? Možda je ljubomorna na djevojku. Možda su obje zaljubljene u istog tipa? Da to nije to? Dobra stara ljubomora. Hajdemo malo pročačkati pa da vidimo kakva će prljavština izbiti iz majke. Učinimo posao što jednostavnijim«. Zar se to tako ne radi, inspektore?

Izvadio je kutiju cigareta. Marka »Corona«. Zapalio je jednu, a plavi se dim uz vio između njih. U vrtu je bilo tiho, izuzev stalnog šuma prometa s ceste ponad kuće te lupanja i šuškanja svakih nekoliko minuta pošto bi projurilo vozilo DART-a. Okrenula je svoje lice od njega. Pogurila se i omotala ruke oko ramena. Mogao je vidjeti svaki kralježak na njenim leđima kroz tanku bijelu košulju. Osjetio je snažno sažaljenje prema njoj. A sažaljenje je bila pogrešna emocija u ovom trenutku.

— Mitchell, Margaret Mitchell. — Ime mu je izletjelo iz usta skupa s dimom cigarete. — Volio sam *Prohujalo s vihorom*. To mi je bila omiljena knjiga čitav niz godina.

— Bože dragi. — Okrenula se prema njemu i obratila mu se grubim glasom. — Što ne tražite onog gada koji mi je ubio kćerku umjesto da ovdje sjedite sa mnom? Što ja znam? Ja ne znam ništa o ovome. Nikad nisam prolazila kroz nešto slično. Nikad nisam osjetila ovakvu bol. Ne znam što kazati ni što učiniti. Osim što znam, a to mi razum govori, o kakvoj se osobi ovdje radi. Sve sam ih već vidjela. Razgovarala s njima, sjedila u njihovim sobama i dijelila s njima njihove male prljave tajne, njihove odvratne maštarije. Slušala sam kako lažu i varaju, vrte oko malog prsta doktore i sudove. Nude vlastitu patnju kao nekakvu izliku. Koriste velikodušnost prototipa. A vidjela sam i njihove žrtve. Male djevojčice koje nikada neće moći voljeti ni biti voljene, starice koje nikada više neće moći napustiti svoje kuće, bezbrojna jadna stvorenja koja sjede licima okrenutim prema zidu, ukočena, nepomična, beživotna od straha.

McLoughlin je ustao. Sklopio je oči i okrenuo lice prema suncu. Zatim se ponovno okrenuo prema njoj. — Strast i nasilje. Kao što ste rekli, smrtonosno oružje. Jeste li sigurni da vam kćerka nije imala dečka ovdje?

Tad je počela plakati. Ružan zvuk, tijelo joj se trzalo, a rukama je prekrila lice. Crna mačka je skočila s jabukovog stabla. Pojurio je prema njoj i približio joj svoje lice. Ona se istegnula i privukla ga k sebi. McLoughlin je ustao i otišao u kuhinju. Otvorio je kredenac i rukom brzo preletio policama u potrazi za bocom viskija. Ponovno je došetao do vrta i nasuo nešto tekućine u čaše za limunadu. Pružio joj je čašu. Brzo je ispila. Ponovno je sjeo na drvenu stolicu i čekao.

Spustila je čašu. Pružio joj je maramicu iz svog džepa i ona je obrisala oči i nos.

— Onaj poziv koji ste primili, što mislite o njemu?

Zatresla je glavom. — Tu melodiju nisam čula već godinama. Novozelandsko društvo je veoma svjetovno. Religija ne igra tamo onu ulogu kakvu ima ovdje.

-Ne?

— Čudno je to mjesto. Na prvi pogled veoma lijepo, mirno, zeleno.

— Čujem da se mnogo jedri tamo.

— Točno. Lijep je Tihi Ocean. Izvan prozora izgleda poput začudnog i uspavanog morskog stvorenja. Od njega ljudi postaju povučeni. Širi se u prostor tisućama kilometara. U svim smjerovima, sve što vidite samo je voda. I ljudi čine najgrozomornije stvari. Svakih nekoliko godina. Ludilo izbija iz zemlje, kao što para, ge- jziri, vrelo blato promiču kroz pukotine zemaljske kore. Čitave obitelji izmasakrirane, izbrisane. Strahovit gnjev.

— Poput ovoga?

- Možda. — Pružila je čašu da joj dolije. - A što je s vama? Vi ne pijete? To zbog dužnosti.
- Pa — ispio je ostatak limunade iz čaše — zašto ne? Moja majka uvijek kaže da je nepristojno pustiti nekoga da sam pije.
- Razumna žena.
- Onda — natočio je iz boce i nazdravio joj — zašto ste išli na Novi Zeland?

TRINAESTO POGLAVLJE

Zasun se otvara. Svjetlost prodire iz uokvirenog uređaja i pada na traku filma. Zasun se zatvara. Slika je uhvaćena, poput insekta u jantaru. Svjetlost preplavljuje posebni tanak papir. Valovi kristalnih sulfata, pomiješani s bromidom i vodom, stvaraju sliku. Polako, postupno, dok se papir ljuljuška u otopini, ono se ponovno vraća na površinu. Svjetlost ponovno susreće svjetlost.

Niz vlažnih snimaka labavo visi s komada konopca. Blago se svijaju na propuhu kad se vrata tiho otvaraju i zatvaraju. Žena u vrtu. Crno i bijelo sve svode na jednostavne sastavnice. Haljina joj je bijela, kosa crna. Bere blijeđe ruže. Lišće im je boje ebanovine. Ženino lice je mliječne boje, a usne i oči tamne sjenke. Okreće se prema aparatu. Pogled joj je dalek, udaljen. Sjedi na bijeloj stolici, s otvorenom knjigom u krilu. Crna mačka sjedi pored nje. Jedna bijela ruka je položena na njena leđa. Vidimo istu ženu kroz otvoren prozor. Nešto drži u ruci. Kosa joj je raspuštena. Ruka joj se pomakla. Četka i četka. Klik, klik, klik. Ruka joj prelazi s vrha glave niz kosu naniže.

Jimmy je pažljivo pregledao snimke. Bio je zadovoljan. Vrijedi lo je uložiti novac u ove fotografske leće. Njegov otac je opet bio u pravu. Opet je vrtio ono staro sranje o ozbiljnom pristupanju stvarima. Stalno je ponavljao: — Ako nešto vrijedi uraditi, onda to vrijedi uraditi kako valja. — Poput mantre. Predložio mu je tečaj fotografije. Jimmy se bunio i gundao i jednostavno mislio dići ruke od svega. Ali ako je stari već namjeravao platiti za to, čemu onda gledati poklonjenom konju u zube? Naposljetku, kupio mu je Mercedes da pokrene posao s vožnjom. A nije da si to nije mogao priuštiti. Sa svim onim novcem od gradnje onih užasnih stanova diljem zapadnog dijela okruga Dublin.

Tečaj gaje iznenadio. Bio je težak. Prava riječ je, pomislio je, »zahtjevan«. Ništa nalik školi. Koji je to bio gubitak vremena. Čak i sama pomisao na to pružala je uzdah od dosade. Pravila, disciplina, čudaci s kojima moraš provoditi vrijeme. Rad nikada nije bio problem. Mogao je, znao je to, postati jedan od najboljih da mu se dalo. Ali u čemu je svrha? Mrzio je sve učitelje. Bili su ili zlobnici, ili lijeni šupci, obični službenici zainteresirani samo za ragbi i svoje mile ženice u svojim dražesnim vrtovima.

Učiteljica fotografije, e pa ona je bila druga priča. Engleskinja, negdje s juga, iz nekog dosadnog provincijskog gradića. Bila je opsjednuta zapadom. Htjela je ići u Connemaru i slikati polja i kamene krugove. Osim toga bila je sasvim u redu. Znala je svoj posao. Znala je odgovoriti na sva njegova pitanja, a bila je i lijepa. Niska, s finim malim strukom i sjajnom smeđom kosom, ošišanom kao u malog dječaka. Zadnju noć tečaja čitav je razred otišao na piće u bar Temple. Mala učiteljica se sasvim obeznanila od tekile. Izgledala je kao da je izišla iz nekog filma s Doris Day iz 50-ih. Preobražena. Skinula je naočale i počela pjevati. Stare stvari od Billie Holiday koje je obožavala. Bila je očaravajuća. Jurcala je gore-dolje po baru, pružala svoje male sisice, skoro mu je pičku gurnula pred lice. I tako ju je, naravno,

morao povesti kući. Pojebao ju je u autu, a zatim ponovno u hodniku kuće i to je bilo prije no što se uspjela odvući gore do sobe. Pošteno se zabavio te večeri. Bila je toliko pijana da nije mogla ispustiti ni glasa.

Otkao je jedan snimak i spustio ga na kutiju. Podigao je povećalo i polako i pažljivo ga povlačio iznad površine papira. Slika žene se širila i sužavala. Svidjelo mu se kad bi jedna strana lica bila golema, a druga sitna. To bi ju poružnjelo, izobličilo. Pregledao je fotografiju u potrazi za tehničkim greškama. Koliko je on mogao vidjeti, nije ih ni bilo. Bio je to solidan negativ pretvoren u jednako dobar snimak. Bez ogrebotina i mrlja. Samo lijepa i oštra slika, dobro kadrirana i dobro otisnuta.

Svoju omiljenu fotografiju je držao u jednom od malih džepića novčanika. Sad ju je izvadio. Bilaje malena, možda nekih sedam sa pet centimetara. Bijeli rub je bio otkinut malom oštricom koja je za sobom ostavila lijep nazubljen trag po rubovima. Bila je to slika djevojke s djetetom. Djevojka je bila veoma mlada. Izgledala je kao da joj je dvanaest ili trinaest godina. Možda ista dob kao Molly sada. Nosila je šiške i imala dugu i ravnu plavu kosu. Nos joj je bio malčice prčast. Nosila je spavaćicu s ukrašenim ovratnikom. Dijete je bilo čvrsto umotano u deku. Iako je bilo maleno izgledalo je preveliko i preteško za djevojčine mršave ruke. Dječja usta su bila otvorena i mala je ručica provirivala kroz šal. Mahala je. Stavio je povećalo iznad tog detalja. Na zglobovima šake su bile duboke jamice. Palac svinut, nokat dug. Dijete je imalo madež na zapešću. Smeđ, poput umrljanog traga tinte. Stavio je staklo iznad njega, a zatim na vlastiti madež na zapešću. Bio je veći sad kad je odrastao, ali potpuno istog oblika.

Ima već mnogo godina otkako je pronašao tu fotografiju. U ostavi pri samom dnu vrta, u limenom kovčegu punom starudije, razlupanih lonaca i raznog kuhinjskog smeća. Nije prošlo mnogo otkako su se vratili živjeti u Dublin. Kovčeg su ponijeli skupa sa sobom. Sjeća se kad su ga spustili s velikog kamiona zajedno s ostalim namještajem. Sve one stvari iz njihovog stana u Manchesteru.

Bilo je hladno u ostavi. Bio je studeni. Kroz mali prostor mogao je vidjeti konop za sušenje rublja, mokre plahte i jastučnice, sivi dim koji je kuljao iz dimnjaka i miješao se s maglom te hrpu lišća koje je njegov otac grabljama nabacio zajedno. Kad je izišao nogama je rasturio tu hrpu po čitavom vrtu kako bi mu otac ponovno morao sve započeti. Zalupio je vratima. Zatresla su se

i prodrmla, ali nisu se uspjela otvoriti. Nije bilo koristi od toga. Bila su zakračunana iznutra. Njegova majka je to uradila. Slušao je njene korake, udaljen zvuk lupkanja potpeticama po betonskom prilazu dok se užurbano udaljavala. Zaderao se za njom daju mrzi, da je kučka i krava, ali mu ona nije odgovorila na to.

Nije bilo pošteno. Nije samo on krao u školi. Svi u njegovom razredu su to radili. Ali njega su uhvatili da djeci krade novac na školskom igralištu. Nazvao ju je glavni učitelj Miley i ona je došla automobilom da ga pokupi. Nosila je novu bundu od nerca kojom se svima hvalila. Udarila ga je kada su izašli napolje, daleko od učiteljevog pogleda. Dijamantni prsten mu se zarezao u uho i suze su mu navrle na oči. Ali odlučio je da neće plakati. Ne pred njom. Kad su stigli kući, uhvatila ga je za kravatu i tako vukla iz automobila sve do kuće. Vikala je i derala se, grdila ga je svakojakim pogrdama bez obzira na to tko bi ju mogao čuti, a zatim ga je zaključala u ostavu.

Ovo je znala i prije učiniti, ali neće to još moći zadugo tako. Možda mu je tek dvanaesta, ali je visok. Već mu je glava u ravnini s njenom. Uskoro će, ako ga pokuša udariti, moći

uzvratiti udarac. Ali u međuvremenu je bilo hladno. Bio je gladan i padao je mrak. Možda ima nešto za pojesti u kovčegu. Neka kutija keksa na koju su zaboravili. Kleknuo je i počeo preturati po hrpi šalica i slomljenih vaza umotanih u novinski papir sve dok nije došao do dna. Tu je u kutu stajala smotana stara pregača postavljena vjerojatno kao zaštita za lomljive stvari. Podigao ju je protresajući vlažnu tkaninu. Po čitavom uzorku žutih suncokreta bile su raširene mrlje od plijesni. Pružio je ruku u četvrtasti prednji džep i osjetio kako mu prsti kližu po nečem malom i sjajnom. Izvadio je to i stavio pod blijedost svjetlo. Pažljivo je pogledao. A potom je oprezno položio stvar u svoj džep. I ponovno udario po vratima. Ovog puta jače, tako da je ozlijedio nožni palac na tvrdom drvu dok zasun nije popustio i vrata se širom otvorila lupajući stražnjim dijelom o šarke.

Gore, u toplom i udobnom, ležao je u mraku pod Tininim krevetom. Još nije stigla kući s posla. Ali stići će uskoro. Zamislio je kako mu se bliže njene noge, snažni i jaki mišići njenih listova pod finim tkanjem najlonki. Kad bi se dovoljno približio mogao je vidjeti i crne dlačice zarobljene iza mrežice. Htio bi pružiti ruku i dodirnuti ih, ali to mu nije bilo dopušteno. Ne više. Kad je bio manji uvijek bi ga vodila u kupaonicu sa sobom i u krevet, pažljivo bi ga ušuškavala i skrivala pod dekama. Ali kada je krenuo u školu rekla mu je da je sada veliki i da više nema prostora za njega. Da nije u redu da sestra spava s bratom njegovih godina. Ali otkrio je da, kada bi se doista primirio i bio jako tih, ona ne bi primijetila kad bi se skrio pod krevetom ili u kupatilu. I mogao bi viriti kroz pukotine među daskama i gledati je dok se kupa, kako joj sapunica klizi niz bijelo tijelo, provlači se kroz dekolte između grudi i nabore na njenom stomaciću te kapa kroz guste crne ko- vrče na njena teška bedra.

Svjetlo se upalilo i gledao je kako mu se njena stopala približavaju po tepihu. Sjela je na krevet, a opruge su mu visjele nad glavom. Izvadio je fotografiju iz svog džepa i spustio ju na prašnjav pod kako bi ju mogao vidjeti. Zašto ga je tako držala? Bio je tako malen. Sigurno tek rođen. I zašto je on bio odjeven u njenu spavaćicu?

Mislio je i mislio o tome. I on je, također, skrio fotografiju u drvenu pernicu pod labavom daskom u svojoj sobi. Nekoliko puta ju je namjeravao pitati, ali kad bi joj pokušao sjesti u krilo ili se prebaciti na sofu i oviti joj ruke oko vrata, ona bi ga uvijek odgurnula. I tad je sve saznao. U školi, na igralištu, za vrijeme odmora. Malo nakon svog trinaestog rođendana. Onaj nametljivi ljigavac od Petera Cooneya mu je ispričao. Pred svima. Naravno da mu nije povjerovao. Otkud bi Cooney znao da mu je starija sestra zapravo majka? Zato što je čuo da njegova mater priča o tome. Na telefonu sa svojom prijateljicom gospođom O'Brien. Sranje, sranje, sranje, povikao je i potrčao za njim da ga udari glavom. Cooney je leđima pao na makadam, a krv mu je curila iz nosa. Ali još uvijek nije htio začepiti. Istina je. Fitzer je kopile, Fitzer je kopile, Fitzer je kopile. Još uvijek se derao dok ga Jimmy nije udario nogom u jaja, najjače što je mogao. A tad su se pridružili i ostali povlačeći ga za kosu i džemper i vičući svi u jedan glas, kao da su to vježbali, kao da su već ranije znali, sve dok gospodin Linehan, koji je pazio na red vani, nije dotrčao i pridržao ga dok vozilo hitne pomoći ne dođe po Cooneya.

Nikad više nije išao u tu školu. Nikad joj nije rekao, ženi koju je nazivao svojom majkom, što se dogodilo. A uskoro su se i preselili iz kuće u Booterstownu u veliku kuću u Killineyu gdje i sada žive. Nedugo potom rođena je Molly. Poslali su ga u internat u kojem je prosanjao čitav svoj život. Nije pričao ni s kim od njih previše. Osim s Molly. I još uvijek je čuvao fotografiju, skrivenu poput tajne. Tina nije pošla za njima kada su se selili u novu kuću. Našla je svoj stan u gradu. Nekad bi ju vikendima i za školskih praznika pratio kad bi se

vraćala s posla i išla se naći s prijateljima u pubu ili krenula kući. Bio je jako dobar u tome. Nikad ga nije opazila. A onda se zaručila.

Sada je držao fotografiju između palca i kažiprsta, trljao ju je i ispravljao. A potom ju je vratio natrag u novčanik. Uključio je mali čajnik koji je držao u svojoj tamnoj komori. Bio je žedan. Uzeo je jarko obojeni paket čaja s police. Biljni čaj Red Zinger. Uzeo ga je iz Engleskinjine kuhinje, one večeri kad je ušao da si natoči čašu vode. Stajao je na polici s mnoštvom čudnih prehrambenih proizvoda. Sjajne staklene tegle s grahom, biljem i začинима. Paket mu je privukao pažnju. Bio je tako vedro dizajniran. Pročitao je sastojke. Cvijet hibiskusa, limunska kiselina, cimet, divlji šipak. Ponovio je ime u sebi mnoštvo puta. Skakalo mu je s jezika poput šerbeta. Izvadio je vrećicu čaja i stavio je u posebnu grnčar- ski izrađenu šalicu, tamnoplavu i sa velikim slovom J urezanim u sjajan premaz. Molly mu je poklonila šalicu i teglu meda prošlog Božića. Prolazila je kroz fazu medvjedića Winnieja i tegla je imala sliku medvjeda na etiketi, a riječ »med« zamijenjena je s »medek«. Tiho je pjevusho sebi u bradu,

*Nije li smiješno što medvjedi vole meda,
zum, zum, zum, to ne može dokučiti um.*

Para je prokuljala iz nosa čajnika. Isključio ga je i ulio proključalu vodu u šalicu. Umakao je vrećicu čaja gore-dolje i pažljivo ju ispustio u kantu za smeće. Promiješao je šalicu meda u tamnocrvenoj tekućini. Dok je čekao da se ohladi, otključao je svoj ormar za spise i stao prebirati po sadržaju. Pročitao je u jednom fotografskom udžbeniku da je za istinski učinkovit rad poželjno imati valjano organizirane datoteke. U knjizi su predlagali album za negative, jedan za slike te kazalo. Držao se ovog uputstva do u tančine. Sada je imao savršene zabilješke o svim svojim fotografijama. Moja obitelj, pomislio je. Moja svojta. Moja krv.

Pažljivo je izvadio negative iz omotnica i podignuo ih prema svjetlu. Nije bilo nikakve sumnje. Mnogo je napredovao. U početku se nije gnjavio oko svjetla, kadriranja, dubine polja. Htio je samo sliku nalijepljenu za papir. Sada se sramio nekih svojih prijašnjih radova. Bio je budala misleći da će biti lako. Ali greške su ga poučile pravilima odabira trenutka, kontrole, pripreme, završnih radova. Svaki sljedeći put kad bi izašao van sa svojim aparatom rezultat bi bio sve bolji i bolji. Engleskinja ga je dobro naučila. Citirala mu je ekonomista Schumachera koji je napisao knjigu *Malo je lijepo*. Ovo ti treba, rekla mu je, biti moto kada praviš fotografije. Pogoditi u malim detaljima. Pronašao je knjigu uz njen krevet. Tu večer ju je uslikao s jaknom preko trbuha. Bljeskalica joj je otišla pravo u lice no čak ni to ju nije probudilo. Završio je sa svojom pretragom i sve zaključao. Oprao je šalicu i vratio je nazad na policu. Bacio je zadnji pogled na posljednje snimke koji su se još sušili. Zatim je ugasio svjetlo i otvorio drvena vrata. Vani je bilo tiho, jedini zvuk bilo je šuškanje jelovih grana, jedina svjetlost zvjezdani tragovi po nebu i miris sela, svježe pokošenog sijena i vlažne zemlje. Zakračunao je težak lokot i još jednom provjerio. Zaključano. Sve do idućeg puta.

ČETRNAESTO POGLAVLJE

Crni mačak je trljao svoje tijelo oko Margaretinih nogu. Jednom, dvaput, triput, naprijed-nazad. Težak i mišičav rep mu je pao ovijajući se oko njenih listova. Spustila je ruku i pomazila ga po sjajnim leđima. Svio se u luk pod njenim dodirom, zatim pružio svoju koščatu glavu put nje dotičući svojim nježnim nosom zglobove njenih prstiju. Zatim je legao na kuhinjski pod i stao se prevrtati okrećući se s boka na bok kako bi joj privukao pažnju. Stopalom je pomazila njegov mek trbuh. Imao je mali pramen bijelih dlaka tik pred praznim mošnjama. Kad se stopalo previše približilo, mačak je kandžama dohvatio njene prste, a potom uposlio i oštre zube. Odmakla je stopalo, ali on joj je svejedno ostavio crven trag na njemu.

Pogledala je u male kapljice krvi raširene poput koralja uzduž ožiljka. Tijelo se već pobrinulo za svoju obranu. Krv se zgruša- vala, bijele stanice su žurile da odbiju nadiruće bakterije i za par sati stvorit će se krasta tvoreći zaštitni oklop pod kojim će izrasti nova koža.

Zvali su je iz ureda mrtvozornika ujutro. Predložili su da se obavi ukop. Sve je već bilo pripremljeno. Mary će biti pokopana preksutra uz svog djeda. Misa zadušnica će se održati u deset sati u crkvi Svetog Patricka u Monkstownu. Neće biti nikakvih obavijesti. Neće biti nikakve gužve. Margaret je glasno ponavljala riječi i lupala šakom o kuhinjski stol. Bez gužve.

- Doktorice Mitchell, jeste li u redu?

Margaret je pogledala. Na vratima je stajala krupna žena u pripijenoj bijeloj uniformi.

– Žao mi je, ne želim ovako upadati.

– Ne upadate, naravno da ne upadate. Izvolite. – Margaret joj je rukom pokazala na stolicu i pažljivo pogledala da joj razazna ime na uniformi. - Sinead. Sjedite, popijte kave. Ili biste nešto drugo?

– Kava će biti odlična. - Sestra se uvukla u ponuđeno sjedalo i odbacila prepunu kožnu torbu na stol iza sebe.

Margaret joj je pružila šalicu i ponudila ju čokoladnim keksima. – Onda – upitala je – kako je ona?

– Dobro. - Sestra je sporo sipala, potom izvadila maramicu i obrisala znoj sa svoga čela.

– Izgleda da morfij doista djeluje. Danas ujutro izgledala je mnogo vedrije, vjerojatno zato što sada može bolje spavati. Premda bih rekla da još uvijek ima problema s probavom. To je uobičajeno. Jedna od neizbježnih nuspojava pri uzimanju morfija. Ali znate kakva je ona. Njoj se o tome ni ne priča. Ustvari, kad god ja pokušam načeti tu temu, ona jednostavno odbija odgovarati.

Margaret je kimnula glavom. – Da, tjelesne funkcije nikada nisu bile jača strana moje majke.

– Tako vam je i s ostalima iz njene generacije. Stalno se susrećemo s tim kod starijih ljudi. Nekad im je jako teško pomoći jer jednostavno ne žele pričati o stvarima kojih se stide. Postidjeti, razbuditi, podsjetiti, potaknuti, isprovocirati. Sve ovo i još mnogo toga više, pomislila je Margaret. Sve što potresa ljušturu prihvaćenih sjećanja.

– Kakve su joj šanse? Možete li mi kazati nešto više o tome?

Sestra je ponovno obrisala čelo. Govorila je sporo i pažljivo. — Ne baš — rekla je — može biti šest mjeseci, a može i manje od toga. Ali bolje je ne misliti o preostalom vremenu. Potičemo ljude da se usredotoče na kvalitetu doživljaja. Znamo da — ponovno je zastala - neki ljudi tih zadnjih tjedana znaju biti divni. Puni emotivnih pronalazaka, otkrića, načina da razviju istinsko međusobno razumijevanje. Mogu biti ushićeni, puni uvida, nađe se vremena da se roditelji i djeca istinski zbliže. — Naglo je stala i uzela keks.

Mačak je skočio u Margaretino krilo i položio šapu na stol. Margaret je stavila svoje prste u udubinu iza njegovih ušiju. Njegovim čitavim tijelom širio se glasan zvuk pređenja. Opužio je šapu i zakačio se za mekan materijal njene suknje.

- Doktorice Mitchell. — Sestra je pojedla keks i podigla uprljanu maramicu sa stola. Pažljivo je obrisala prste i usne. — Želim da znate kako svi mi mislimo da se izvrsno nosite s ovom zastrašujućom tragedijom. Ako itko od nas može bilo kako pomoći, ako vam treba vremena za sebe i da netko posjedi s vašom majkom, molim vas, moj telefonski broj imate. Slobodno me nazovite.

Margaret se pokušala osmjehnuti i prisiliti mišiće svog lica da naprave prihvatljiv oblik. Otvorila je usta da nešto izusti, da zahvali ženi na ljubaznosti, ali ništa nije mogla prozboriti. Znala je kakve bi riječi trebala upotrijebiti. Mogla ih je čuti u svojoj glavi, ali nikako nije mogla pronaći poveznicu između misli i djela. Osjetila je kako se iznenada našla zaključana u staklenom kovčegu. Svijet je postojao negdje izvan, ali u njoj je bila samo tama, hladnoća i tišina.

A onda je telefon zazvonio.

Sestra je hitro ustala. Mačak je skočio s Margaret i ogrebao ju po koži na bedrima.

— Ja ću se javiti — rekla je sestra — taman mi je na izlasku. — Ali dok je uzimala svoju torbu i pohitala prema stubištu hodnika, telefon je prestao zvoniti. — Mrzim to — rekla je — izludi te kada se pitaš tko je zvao.

Izludi. Pitaš.

— Margaret, Margaret. - Štap je lupio po podu. Catherine je uspravljeno sjedila na stolici uz prozor. Štap je ponovno lupao i lupao.

Margaret je stajala na vratima. — Što je?

— Telefon. Tko je na telefonu? Jesu li to mene tražili? Sigurno je za mene. Je li to John? Zove iz ureda da mi kaže da neće stići na večeru. Ovih dana ga nikada nema kući. Stalno je zaposlen. Previše radi. Zar nije tako? Je li to bio John? Zašto mi nisi rekla? Htjela sam sama s njim popričati. — Glas joj je poprimio ton histeričnog skičanja. — Zašto mi nikada ništa ne govoriš? — Na sebi je imala šminke. Svjetloplavo sjenilo bilo joj je nanešeno po naboranim kopcima, smeđi puder razmazan po upalim obrazima. Grimizni ruž poigravao je uokolo njenih tankih usana. Poput tužnog klauna.

— Ništa nije, majko. Pogrešan broj.

Zatvorila je vrata i stajala gledajući u telefon. Bio je to novi model, plastični i stajao je na viktorijanskom stoliću. Imao je sve najsuvremenije dodatke, ponovno biranje, poziv na čekanju, pohranu poziva, ugrađenu sekretaricu. I svjetlo koje bi se pojavilo kada bi telefon zazvonio. Sada je svijetlilo. I svijetlit će sve dok se ne javi. Poput malog svjetionika koji upozorava na opasnosti koje prethode.

— Margaret. — Ponovno zvuk neurotičnog cviljenja prigušen iza zatvorenih vrata. - Javi se na telefon. To je John. Znam da je John.

Podigla je slušalicu. Pauza i klik. Nešto je šuštalalo na liniji. A zatim glas djevojčice, poznat glas, sretan glas koji pjeva.

*Ja sam mali čajnik, nabijen i kratak,
ovdje mi je ručka, ovdje mi je pisak,
kad je čaj gotov, čuj mi vrisak
podigni me i izlij uz stisak.*

A onda opet glas. Maryin glas.
– A sad je na tebe red, započni.
Rulanje trake. A potom tišina.

Vreo dan. Margaret se neudobno vrtjela u svojoj tvrdoj uspravnoj stolici. Odjenula se za Maryin prvi koncert na kraju polugodišta. Stopala su joj natekla i trljala se o kožu na cipelama. Htjela ih je šutnuti i stati prstima i stopalom na hladni linoleum poda.

Pogledala je kroz velike prozore koji su prekrivali školsku dvoranu. Teren za kriket je bio u samoj prašini i ogoljeloj zemlji s obje strane terena. Igrališta su se protezala u daljinu, zelena trava bila je spržena i blago se naginjala prema grmlju žutilovke koje je tvorilo njenu prirodnu granicu. Tamo ne smijemo ići, rekla joj je Mary. Samo veliki dečki smiju kad im se izgubi lopta za kriket. U daljini s druge strane brda uspinjali su se uredno posloženi redovi vinograda gospođice Begavitch. Djeca su je zvala Begabitch. Tako joj je Mary rekla šapćući joj na uho ružnu riječ i izazovno joj se smijuljeći. Margaret je mogla čuti samo lupanje i klopot strašila za ptice gospođice Begavitch kroz brbljanje djece i šum razgovora njihovih roditelja. Metri i metri limenki koje su visjele nad vinovom lozom, a kad ni to ne bi upalilo ona bi počela obilaziti uokolo sa sačmaricom, kao prava slika za nasmejati se, u svojoj bezobličnoj haljini i gumenim čizmama te glavom umotanom u golemu maramu prekrivenu uzorcima ružičastih i grimiznih ruža. Došla je u ovo selo na Tihom Oceanu tik po završetku Drugog svjetskog rata u kojem je sravnjeno sa zemljom njeno selo u Jugoslaviji. I još uvijek je autsajderica, pomislila je Margaret.

Tišina se prostirala diljem publike dok je gospodin Gibson, ravnatelj škole, predstavljao školski zbor. Pjevali su maorsku pjesmu, a njihovi slatki glasovi su ublažavali tamnije tonove jezika.

Iznad pozornice je kraljica Elizabeta milostivo nudila svoj pogled, u svom plavom platu s velikim dijamantom. Pljesak se proširio dvoranom poput valova koji udaraju o bridi za visoke plime. Glave su se spajale, komentirale, hvalile. Maramica je putovala od ruke do ruke do jedne ponosne bake koja je brisala svoje oči. Dječaci i curice pratili su jedni druge na scenu. Svaki novi dolazak bio je oduševljeno pozdravljen uzvicima. Izvikivali su se dobrohotni komentari i riječi ohrabrenja. Čuli su se uzvici čuđenja na neku obiteljsku sličnost. Mlađa braća i sestre zamjenjivala su upražnjena mjesta svojih starijih srodnika. Trenutak tuge dok su se izgovarale molitve za jedno dijete umrlo od leukemije. Jednostavne riječi, izgovorene na običan način, primijetila je Margaret. Bez spomena Gospe ili svetaca. Samo jedan izravan apel upućen Bogu. Zatim je Mary

stupila na pozornicu. Margaret je osjetila iznenadni nalet straha. Dlanovi su je zasvrbjeli. Oko nje se stvorila jedna ispitivačka aura. Malena djevojčica je kleknula. Uvojci su joj poskakivali stegnuti crvenim vrpcama. Stezala je rubove svoje pregače. Jedno maleno stopalo, bijela čarapa i snježnobijela cipelica okrenuta vrškom prema drugoj. Počela je pjevati i gestikulirati, polako i precizno. Kad je otvorila usta vidjelo se da joj nedostaje jedan od prednjih zubi. Margaret je znala da ima jednu sjajnu kovanicu u džepu svoje haljinice. Zubić-vila ju je ostavila tu još sinoć. Kad je završila Margaret je počela pljeskati. Dlanovi su joj gorjeli i peckali ju, a oči su joj se ispunile suzama. Mary je izgledala kao vjerna slika svog oca. Margaret nikada prije nije to tako jasno uvidjela. Nisu to bile samo kovrče i njihova boja. Bila je to njena građa, način na koji je oblikovano njeno sićušno lice, pažnja naspram detalja, svjesnost svakog dijela vlastitog tijela. Suze su je zapekle u očima i grlo joj se suzilo. Baš kao i sada.

*

Mary, dozivala ju je. Zašto, reci mi zašto? Što si to skrivila? Ponovno glas, cendrav, kenjkav. - Zašto mi nikada ne kažeš tko zove? Ovo je još uvijek moja kuća, samo da znaš.

Margaret je obrisala suze rukom. Pridigla se s poda i ponovno otvorila vrata.

– To je bio John, zar ne? Ne laži mi.

Margaret je čula svoj vlastiti glas kako ju doziva negdje iz daljine. – Majko, reci mi. Zašto nisi htjela da odem na tatin pogreb?

Catherine ju je sada pogledala bistrih očiju i razumno.

– Zato što nisam. Ja sam pazila na njega. Ja sam ga voljela. Dok je bio živ htio je samo mene. Zašto bi išta bilo drugačije sada kada je mrtav?

Margaret je koraknula unatrag od tog bijesa i tog glasa te se okrenula prema stubištu. Jedno stopalo za drugim, polako, precizno, i došetala je do Maryine sobe. Sve je ostalo isto kao kad ju je napustila one subote. Ponijeli su samo najnužnije stvari s Novog Zelanda, ali je Mary skupila na hrpu kolekciju razglednica, slika istrnutih iz časopisa, uvelog cvijeća, jeftine bižuterije, raskupu- sanih knjiga. Uvijek je voljela skupljati stvari. Dok je bila mala Margaret bi joj redovito pregledavala školsku torbu i čistila ju od nagomilanih tričarija zanemarujući njene pritužbe dok bi bacala kamenje s plaže, omote žvakaćih guma, njene voljene školjke, bilješke od prijatelja, osušene jabuke, ostatke sendviča. Nekad bi joj provjeravala i džepove na što bi ju Mary optuživala da je zabadalo i da previše šefuje. Ali sada nije osjećala krivnju dok je pretraživala njenu odjeću. Otvarala je sve njene knjige, tresla ih po rubu, izvlačila kazete iz njihovih kutija, strugala oznake koje su bile nalijepljene po njima. Odjeća se izvrtala dok ju je skidala s vješalica u ormaru bacajući sadržaj ladica na tepih. Rukom je prešla preko požutjelih novina kojima su bile obložene police ormara. Pomaknula je tepih i povukla zavjese. Bacila je sve sa kreveta, potegla plahte i odvukla madrac na pod. Naposljetku je izvukla i jastuk iz jastučnice. Dok je to radila pojavila se pregršt nečeg bijelog. Kleknula je i podigla to. Približila je nosu. Bijela lavanda, to je sve, samo bijela lavanda.

Legla je na prevrnutu plahte. Miris lavande se izmiješao s mirisom prašine. Prebacila se na bok, s jednom rukom na svom bedru, a drugom na jastuku. Htjela je da i nju netko tako može pri- držati. Maryin otac. Njega je htjela. Sklopila je svoje oči. Pamtila je noć kad je začela. Njeno medicinsko obrazovanje govorilo joj je daje to nemoguće. Ali to obrazovanje je bilo u krivu. Poslije je osjećala da joj je tijelo drukčije, teško, da nije njeno. Iz svake njene pore izbijao je njegov miris. Kad bi pogledala u zrcalo njegov odraz bi joj

uzvratio pogled. Kad je gledala u svoje ruke vidjela bi njegove. Plava modrica u obliku leptira ukrašavala je lijevu stranu njegovih prsa. Počinjala bi ga ljubiti, sjećala se, od zglobova sve do tjemena. Stala bi kad bi došla do madeža na njegovom desnom bedru. Tri mala crvena kruga u istoj ravnini. Ista takva tri i Mary je imala na svojoj nozi.

Znaš li što je ovo, kazala bi. To je Orionov pojas. Po zvijezdu. Orion lovac. Tako divan zimi.

Kao ti, slatko moje, rekao bi i povukao ju sve do svog lica, uzeo joj grudi u ruke i ljubio ju, a potom ju podigao iznad sebe i ljubio ju i lizao i disao teškim slankastim dahom sve dok nijedno od njih to više ne bi moglo izdržati.

– Trebam te. – Glasno je izgovorila ove riječi. Zašto nisi tu da mi pomogneš? Pokušala se utješiti, ali nije pronašla smiraja, nema povratka, nema pomoći. Ne za nju. Ne za Mary. Ne sada.

PETNAESTO POGLAVLJE

McLoughlin se nagnuo u sjedalu i prekrižio noge. Šest sati. Utorak navečer, petnaesti kolovoza. Još jedan divan dan. Dvadeset i dva stupnja i ni oblaka na nebu. Ne bismo trebali stajati unutra, pomislio je. Ni u pubu, udišući mirise dima, znoja, sira i čipsa od češnjaka. Trebali bismo biti na moru, da blag vjetar nadima jedra i slan zrak puni naša pluća zdravljem.

Gledao je kako se Dave Finney probija kroz gomilu u baru držeći pladanj s pivama. Bio je sasvim dobar momak, čim bi izišao iz uobičajene uloge gnjavatora. Zgodan. Šarmantan. Osmijeh mu je uvijek bio spreman i razdvajao bi pijance na sličan način kao Mojsije Crveno more. Pametan. Točno je znao kad je vrijeme za flert, a kad je vrijeme za ulogu maminog sina. Nekad sam i ja bio takav. Nekada davno.

Uokolo njega zasjeo je ostatak njegovog tima. Ovdje ih je uvijek vodio na piće. Imali su prvo pravo savjetovanje o slučaju ovog popodneva i dosta su toga pokrili. Važno je, uvijek je to mislio, da se momci osjete sudionicima što god se događalo. Dobro je za moral pretresti stvari, našaliti se s njima, podijeliti neki trač, malo se zabaviti i sve ono što već slijedi.

Pružio je ruku prema krigli koju mu je Finney nudio. Čekao je dok Finney ne podijeli ostatak i ne sjedne, a onda je podignuo kriglu da nazdravi. Ispio je. Dugim gutljajem. Trebalo mu je, gutljaj za gutljajem. Previše, znao je, ali što se može.

- Tako. – Finney je spustio kriglu na stol i izvadio cigarete. – Što pretpostavljate?
- U vezi čega?

Finney je zapalio i ugasio šibicu dahom iz kuta ustiju.

- Njega, nje, toga, čega god.
- Njega, sudeći po snazi udarca koji je ubio jednu djevojku.

Izvještaj s patologije nije bio nimalo ugodno štivo. Nije da se može reći da je to ikada slučaj s takvim izvještajima. Netko joj je smrskao lubanju, vjerojatno šakom. Udarac je probio središnju arteriju. Izgubila bi svijest više-manje trenutačno, a potom bi se osvijestila za nekoliko sati. Ali smrt je bila neizbježna. Pokušao je zamisliti bol koju je osjećala od ostalih ozljeda. Posjekotine i modrice na vagini i anusu. Nešto čvrsto je bilo ugurano u nju, vjerojatno drška metle, a možda i nož. Opušci su bili gašeni po njenim bedrima, grudima i trbuhu, a oko bradavica bile su urezane kružne posjekotine. Stidne dlačice su joj bile podrezane, a isto tako i dlake na glavi. Vjerojatno običnim kuhinjskim škarama, rekao je patolog. Velike oštrice, ali tupe. Ostale posjekotine došle su od nečega poput britvice ili noža marke Stanley. Zapešća i zglobovi bili su joj rasječeni i puni modrica. Bila je vezana lisičinama ili nekim drugim metalnim lancima. McLoughlin je pričvrstio njene slike na pokazne ploče u istražnoj sobi. Grimizna, crna, bijela, ružičasta boja živo su se izdvajale iz otužne dosade sivih zidova, stropa i poda. Podsjetnik, pomislio je, na ono čime se ovdje bavimo. Nikad ne zaboravi da je ovo djelo toga gada.

- Nesretni debil, zar ne?
 - Kako to misliš?
 - Pa, sigurno nije očekivao da će biti ovako brzo pronađena.
- Neka Bog blagoslovi onog starca i njegovog znatiželjnog psića, pomislio je McLoughlin.

- Nije baš da to pravi neku veliku razliku – nastavio je Finney
- u kanalu nismo pronašli ništa korisno.
 - I što nam to govori?
 - Ili je veoma pametan i s brižljivo osmišljenim planom ili je jednostavno sretan.
 - A kakva je vaša pretpostavka po pitanju toga koliko je vremena prošlo otkad ju je ubio?

Finney se nasmijao i jamice na obrazima su mu postale dublje.

- Pa, šefe, ovako stoje stvari. Mrtvačka ukočenost nastupa šest sati nakon smrti. Tijelo se potpuno ukoči za nekih dvanaest sati. Mrtvačka ukočenost traje od tridesetšest do četrdesetosam sati. Ili ju je ostavio nakon šest sati ili nakon tridesetšest. Nema šanse da je mrtva toliko dugo. Ne sudeći po tome kako izgleda. Ja bih rekao da je bila mrtva već neka četiri sata.

– Dobar si. – McLoughlin je podigao čašu prema njemu. - A sada malo teže pitanje. Što možemo saznati iz djevojčinih ozljeda?

- To da je lik potpuni manijak?
- Da, pretpostavljam. Ali govore nam i to da se on ne boji pristupa. Da se ne boji ukaljati svoje ruke. Mogao ju je ubiti komadom konopca ili kravatom ili čarapom. Mogao ju je ubiti nožem. Ali on to nije učinio. Odlučio ju je usmrtiti šakom. Kost na kost.

- Možda to uopće nije namjeravao?
- Misliš li ti da mu je to bilo samo onako radi zabave?
- Znaš ti što ja mislim.

McLoughlin je znao. Nažalost. Ali nije znao zašto. Prestao je kopati po razlozima nasilja koje muškarci čine svojim ženama. Ujutro prije sastanka je sjeo sa svim dosjeima koji se tiču ostalih policiji znanih seksualnih prijestupnika. Sve u svemu ih je bilo tri stotine. Silovatelji, ubojice, zlostavljači djece, oni koji su ustrajavali na prostačkim telefonskim pozivima, širitelji pornografije. Pre- vrtio je te fotografije i detalje njihovih zločina. Podigao je svaku sliku i pažljivo ju razgledao. Nakon svih godina u službi još uvijek je mislio da će moći nešto otkriti o osobi na temelju njenog izgleda. Bogzna zašto. Stvarnost nikada nije podupirala njegova naivna očekivanja. Nitko od ovih ljudi nije izgledao posebno. Mogao je zamisliti da s njima sjedne na pivo ili odigra partiju biljara u vlažno nedjeljno poslijepodne. Ali nikada nije mogao potpuno razumjeti kako se to sve odvija. Kad bi se ujutro pogledao u ogledalo, dok bi povlačio britvicom po pjenu za brijanje, mogao je sa sigurnošću vidjeti nakupine jeda i zlobe, grijeha izbjegavanja ili predanosti. Da li su svi ti ljudi na svojim tavanima čuvali portrete na kojima se oslikavala agonija koju su prouzročili, šteta koju su počinili?

- Tko je ono rekao da sve znati znači sve oprostiti? – upitao je.
- Isuse, ne znam to. - odgovorio je Finney – Je li to ona tvoja žena, djevojčina majka? Ona je onako intelektualan tip, zar ne?
- Intelektualka možda, ali nikada ona koja oprašta. Jučer smo vodili veoma zanimljiv razgovor.
- Ma nemoj mi reći? – Finney se nasmijao usiljeno - Ja sam se baš pitao zašto ti tamo ideš sam.

– Odjebi. – McLoughlin je podigao svoju kriglu i postavio je iznad mladićeve glave glumeći da je bijesan. – Bila je sasvim odrješita po pitanju rehabilitacije

seksualnih prijestupnika. Rekla mi je da je neko vrijeme radila u bolnici za duševno oboljele zločince na Novom Zelandu i rekla mi je da su svi ovi maštoviti pojmovi o terapiji i grupnom savjetovanju te tretmanu koji vodi ka izliječenju jedno obično sranje. Kazna je jedini odgovor, kaže ona. – Izgled njenog lica, bijes, mržnja. Mogao je razumjeti bijes i ono što ti on može učiniti. I mač strasti sa dvostrukom oštricom. Užitek s jedne i očaj s druge strane. Bila je jedna faza u zajedničkom životu s Janey kad ju je htio udariti, povrijediti i smrviti ju samo da već jednom zašuti. Znao bi stisnuti šake i lupati po stolu. Jednom joj je u glavu bacio veliki željezni lonac. Nasreću je promašio, ali udubina na kuhinjskom zidu od kojeg se odbio na pod još uvijek stoji tamo.

Ali postojala je razlika između takvog nasilja i spore sustavne brutalnosti koju pokazuje mnoštvo muškaraca. Ili je to on samo tako razmišljao. Naravno, kad god bi ga pozvali za nasilje u kud, uglavnom majke ili susjedi koji više ne bi mogli trpjeti buku, bilo je gotovo nemoguće razdijeliti bijes od sadizma. Penis koji se koristi kao oružje, šaka ili čizma. Ali nitko od ljudi koji su se nalazili u dosjeima nije pokazao ni približnu mjeru sračunate brutalnosti kao tip koji je ubio Mary Mitchell.

– Onda, kaži šefe, što ti je još rekla? Je li ti kazala nešto o djevojci?

McLoughlin je slegnuo ramenima. – Ne baš. Bila je sasvim sigurna u to da Mary nije imala dečka. Da se ne viđa ni s kim posebnim.

– To su i ona djeca rekla. Ona s kojima je bila one večeri.

McLoughlin je pročitao njihove izvještaje i usporedio ih s izjavama koje su uzeli u stanici Dun Laoghaire dok se Mary još službeno vodila kao nestala osoba. Tu nije bilo gotovo nikakvih nepodudarnosti. Jedna djevojka je rekla da je Mary pila Malibu i ananas. Druga da se radilo o novoj vrsti alkoholne limunade. Dečko, Gary Palmer, kazao je da je napustila bar iza jedanaest. Sve djevojke su rekle daje to bilo malo ranije, oko pet do jedanaest. Jedina bitna razlika u izjavama jest da su one druge, uzete nakon njene smrti, manje naginjale iskazu simpatije prema njoj. Bile su poštenije uzevši u obzir to da se ona više neće vratiti. Nije se radilo o tome da su imali nešto protiv nje, da su rekli da je bila neprijazna ili arogantna ili neugodna. Izgledalo je kao da su je svi doživljavali pomalo prepovučenom, teškom na jeziku, udaljenom, kao da je mislila o nečem drugom. Mislili smo, rekla je djevojka po imenu Aoife, da je to zbog toga što je strankinja. To je sve.

Pitao se o majci i kćeri. Pitao se o ocu. Bio je morski biolog, tako mu je ona rekla. Siroče odraslo u kući Barnardo. Veoma talentiran. Istraživao je uzgoj kamenica.

- Dave - McLoughlin je dovršio svoju kriglu – donesi nam još jednu i pojačaj viskijem. – Stavio je na stol svežanj zabilješki i dao znak ostalima da naruče svoja pića. Nekoliko njih je odlazilo, Bertie Lynch i John Casey. Otišli su na drugu rundu ispunjavanja upitnika na područje ulice George. I nastavit će tako, bilo danju bilo noću, dok god se nešto ne pronađe. Netko je morao vidjeti nešto. Finney je došao do snimka iz dućana s televizorima, a stigao je i do nekih drugih otkrića. Kamera Središnje banke pokazuje ju kako stoji na stepenicama između 23:05 i 23:20. I još bolje, kamera kraj semafora pored Irske banke pokazuje tamnokosu djevojku i plavokosog muškarca u nečemu što izgleda poput crnog Mercedesa.

Ponovno je stao razmišljati o fotografijama s pokaznih ploča. Snimak njene glave iz blizine otkriva da je imala probušene uši, sitne rupice jasno vidljive na mesnatim ušnim resicama. Nosila je, prema priči njene majke, srebrne naušnice u obliku ribe s utisnutom

školkom pauza. To su joj, tako majka kaže, bile omiljene. Pamti, kazala mu je, kako bi Mary stajala pred ogledalom u hodniku i namještala ih prije no što izađe van. Nosila bi naušnice i zlatan prsten sa sitnim dijamantom na malom prstu desne ruke.

- Gdje ga je dobila? – pitao ju je.
- Od mene, naravno. – odgovorila je majka.
- Je li bio starinski? – nastavio je.

Slegla je ramenima. – Ovisi kako definirate starinski. Bio je to dio edvardijanskog nakita. Bez neke velike vrijednosti.

- A gdje ste ga dobili?
- Zastala je i rekla. – Zašto želite znati?
- Moglo bi se ispostaviti važnim.

– Bio je to dar mog oca za šesnaesti rođendan. Pripadao je njegovoj majci. Ali moji prsti su postali preveliki, tako da sam ga dala Mary. I u slučaju da vas zanima, naušnice sam joj dala za njen posljednji rođendan.

Nedostajali su i prsten i naušnice. Provjeravali su trgovce nakitom i zalagaonice. Dosad nisu imali ništa u rukama.

I njena torba je nestala. Prijatelji su rekli daju je nosila sa sobom kad je napustila bar. A majka je potvrdila da ju je uvijek nosila sa sobom, gdje god da se uputila. Poklonila ju joj je omiljena učiteljica baleta iz Aucklanda. Bila je veoma teška, izrađena od smeđe kože, poput starinskih školskih torbi s dvije naramenice i kopčom. Sve je držala u njoj.

Opremu za balet kad bi pohađala sate. Šminku, adresar, obiteljske fotografije, dnevnik, sitnice koje bi pokupila usput.

- Uvijek sam joj govorila da će joj način na koji ju nosi onako obješenu preko jednog ramena iskvariti držanje, ali ona bi me jednostavno ignorirala.
- Da li vas je često ignorirala?
- Inspektore, to se vas ne tiče. To vas se nimalo ne tiče.

Nije shvatila. Mogao je to razumjeti. Još se nije sasvim prepustila. Sada je sve njegov posao. Svaki detalj i nijansa njenog života. S tom razlikom što to više nije bio »njen« život. Bio je to njihov život. Zajednički. I dio njega. I bit će dok se sve ovo ne završi.

Pogledao je oko sebe i shvatio odjednom kako je pub polupra- zan. Finney je odmaknuo čaše i sitniš sa stola. Stajao je i igrao se ključevima automobila.

- Idem, šefe. Moram neke stvari još obaviti.
- Nećeš mi se pridružiti?
- Ne, neću sada.
- Čeka te neka mala, a?

Finney se nasmijao i pokazao svoje bijele zube koji su sad izgledali predatorski.

- Hajde onda, vidimo se sutra.

McLoughlin je opet sjeo držeći kriglu u ruci i čašu viskija pokraj nje. Trebalo mu je vremena za razmišljanje. Vremena za razmišljanje i opijanje, a kod njega je to dvoje uvijek išlo zajedno.

ŠESNAESTO POGLAVLJE

Ruža se spuštala niz ruševni kameni zid na groblju. Margaret je podigla granu punu trnja. Cvjetovi su bili kremasto ružičasti. Povukla je jedan cvijet prema sebi i rastvorila latice kako bi došla do njegove zlatne jezgre. Sladak miris poput jagoda s tračkom limuna ispunio joj je nosnice. Duboko je disala i sklopila oči dok su joj latice milovale obraze. I dok ih je ispuštala i odmicala se od njih padale su meko poput rozih pahulja.

Iza nje je stajala Catherine, ukočena, tiha, zvjerajući uokolo, izgubljena.

– Majko, možeš li se sjetiti gdje je tata pokopan? – Margaret ju je uzela za ruku.

Ranije je djelovala mnogo bistrije. Spavala je, pojela malo bistre juhe za ručak i uzela pilule bez protivljenja.

– Bi li htjela otići do groblja? Mogla bi mi pokazati tatin grob, a mogle bismo vidjeti i mjesto na kojem će Mary biti pokopana. Majko, hoćemo li učiniti tako?

I Catherine je kimnula i nasmijala se. Dozvolila je Margaret da je odjene i iščešlja joj kosu. Bio je tako vreo dan daju je Margaret nagovorila da odjene haljinu, jednu s lijepim uzorkom i velikom bijelom dugmadi s čitave prednje strane. Ne brini se, kazala joj je, ponijet ću ti šal u slučaju da ti postane hladno.

Čuvar im je pokazao kartu i uputio ih na parcelu gdje je mislio da bi mogli pronaći Johnov grob. Upozorio ih je da pripaze kako hodaju i pogledavao gore-dolje na njih odmarajući pogled malo poduže na golim Margaretinim nogama. Vandali su, rekao je, počinili neke prilično gadne stvari ovdje. Nije ih htio uznemiravati, ali ipak bi se trebale držati glavne staze. Ona mu je zahvalila i pružila mu nešto novaca u ruke. Gledao ih je kako odlaze, staricu praznog pogleda te krhkog i slabog tijela i tanku, ali snažnu ženu koja je gledala u njega očima sivim poput majčinih dok joj je haljina pratila rad nogu. I dok je pomicao cigaretu iz usta osjetio je miris lavande na njenoj koži.

Groblje je bilo zaraslo i zapušteno. Duga trava je vijorila i nadvijala se nad kamene i mramorne ploče. Sve je izgledalo poput šumske livade prošarane začudnim kamenim izdancima. S one strane zida promet je šumio poput golemog vrtuljka. S ove strane Margaret je mogla čuti samo kako joj srce ritmički lupa te kreštanje uznemirene svrake koja je plesala od grane do grane pred njima.

Na kraju glavne staze su skrenule ulijevo. S obje strane su se nalazile velike grobnice i spomenici s pokojim stablom tise čiji se čunjasti oblik već odavno izgubio. Kameni anđeo stajao je na vrhu sarkofaga ukrašenog kamenim rozetama. Krila su mu bila raširena i spremna za let. U jednoj ruci je držao mač. U drugoj štit. Kosa mu se blago kovrčala oko lica, a nos mu je bio odbijen. Baš šteta, pomislila je Margaret. Izgledao je kao primjer iz medicinskih knjiga o tome kakvi su učinci sifilisa na nosno tkivo. Njen otac bi se nasmijao na ovakvu asocijaciju. Odjednom ga je toliko poželjela da je osjetila kako joj ponestaje daha, kako joj bol kruži oko srca.

Prestala je gledati u grobnicu. Bila je prekrivena izbljedjelim natpisima. Dodirivala je nerazaznatljiva slova vršcima prstiju. Prezime je bilo Purefoy. Roditelji i sedmero djece umrli su u razmaku od petnaest godina. Najmlađe dijete, umjesto čijeg imena je pisalo samo »dječaćić«, umro je istog dana kad i majka koja je jedva dosegla trideset i treću godinu života. Kakav gubitak, pomislila je. Danas bi antibiotici vjerojatno spasili

sve njih.

Pažnju joj je privukla ruža. Dok se probijala do nje udarila je nogom u nešto tvrdo i izbočeno. Trenutak je zastala, a potom se sagnula i pročeprkala po travi. U ruci je držala željezom iskovani vijenac, lovor i akantus, počast junaku. Dolje niže je stajao svježe iskopani grob u sirovoj boji zemlje preko koje su bili nabačeni ukrasni vijenci i ljiljani. Netko je rozim i bijelim slovima ispisao riječ »Mam«. Pokušala je ne misliti o tome tko leži ispod, ali slike su se svjedno javljale same od sebe.

– Pomozi mi, pomozi mi, molim te.

Margaret se naglo okrenula. Catherine je stajala s obje ruke na glavi, a užas se mogao iščitati iz njenih pognutih ramena. Jedan je mačak ofucane dlake stajao pred njom izobličien i zapušten. Nepomično je sjedio. Mjauknuo je dugim i otužnim jaukom, a potom se, pošto je Margaret viknula i lupila rukama, skrio iza busena suhe trave.

Margaret je uzela majku za ruku i povela ju za sobom u pravcu koji im je čuvar predložio. Sporo su hodale zastajkujući s vremena na vrijeme da provjere natpise urezane na spomenicima.

– Znam ovo mjesto. – Catherine ju je bistro pogledala. – Sjećam se.

Johnov grob je stajao na kraju reda. Spomenik mu je bio od golemog komada bijelog mramora. Pisalo je »John Patrick McKenna, 1910-1990«, a ispod toga »Catherinin voljeni suprug. Neka počiva u miru Božjeg naručja«. Pod njim su stajali grobovi njegovih roditelja, Margaret i Thomasa, te njegova dva brata, Michaela i Eamonna. Veliki zimzeleni hrast širio je svoje tamnozeleno grane iznad grobova. Bilo je hladno i mračno ovdje. Lagani povjetarac uzvitlao je prašinu i zavijorio Catherininu sve tanju kosu. U blizini je kos pjevao na jednom povisokom brijestu.

- Čuješ li, Maggie? – John je pokazao na pticu. – Vježba. Vježba glazbenu ljestvicu. Večeras ima veliki koncert u omiljenom kazalištu za kosove. Svi će tamo biti prisutni: upečatljivi drozdovi, gospodarasti vrapci, vrane u svojim najboljim odijelima, pa čak i sitni mali čvorak koji nema ništa posebno za odjenuti.

– Tatice, možemo li i mi poći?

– Ne, ne bih rekao. Mi smo već preveliki i predebeli da bismo stali tamo. Ali ako budemo mirni, odavde možemo čuti najbolje dijelove koncerta.

Nije se mogla prisjetiti zašto su uopće došli ovdje. Ali pamti da su sa sobom ponijeli cvijeće, buket crvenih ruža. Počelo je kišiti. Polako, prvo sitne kapljice, a potom krupne koje su joj ostavljale tamne mrlje na bijeloj haljini. John je skinuo svoju jaknu i prebacio je preko glave. Nju je privio uza se ispod jakne. Trava je tek bila pokošena i ležala je uokolo razbacana. Htjela je potrčati i nogom prodrmati hrpe trave, na isti način kao što bi to uradila i kod kuće, ali nije bilo u redu, ne ovdje, sa svim ovim mrtvim ljudima koji leže pod zemljom.

– Tata, kakav je to osjećaj biti mrtav? – upitala ga je.

– Pa, umoran, pospan. Kao da si čitav dan provela na plaži, plivala, onda se vratila kući, popila čaj i veliku šalicu kakaa i legla u krevet da ti ja pročitam priču prije spavanja. I ne možeš držati oči otvorenima. Tako ti je kad si mrtav. Ali, naravno – zastao je i pogledao ju – naravno, ja ti to ne znam točno. Znaš zašto?

– Zašto?

– Zato što nisam mrtav. – Potom se odgurnuo od nje, počeo praviti piruete, mahati kišobranom iznad svoje glave i plesati po stazi.

– Majko.

-Da?

– Jesi li bila uz tatu kad je umro?

– Naravno da jesam.

– Je li spominjao mene?

– Sve se dogodila tako iznenada. Jednostavno se srušio u kući u vrijeme večere. Imao je sreće, nije osjetio nikakvu bol. – I počela je plakati, a niz obraz su joj padale suze poput onih neke male curice.

Margaret je stavila ruku oko njenog tankog ramena i privukla je k sebi. Poljubila ju je u tjeme i milovala njenu krhku ruku dok su se vraćali put automobila. Prestala ju je kriviti za nemar, hladnoću, nedostatak ljubavi. Otac joj je imao četrdeset godina kada se ona rodila. Majka trideset. Catherine joj je jednom kazala u napadaju bijesa da ju nikada nije željela. Tebe bih se, vikala je, riješila da sam ikako mogla. Ali nije bilo načina. Nije bilo doktora koji bi to obavio. Pokušala sam, stvarno sam pokušala. Otišla sam jednom čovjeku. Ponudila sam mu novac. Ali je odbio. Razboljela sam se u trudnoći s tobom. Mrzila sam i sam pogled na svoje tijelo, debelo, nateklo, ružno. A bilo je još gore kad si se rodila. Gledala sam kako ti se očeva ljubav prebacuje s mene na tebe. I pogled si njegov otela od mene. Gledala sam ga kad bi ti ušla u sobu. Njegove su te oči pratile posvuda.

Jako se plašila da će se ona tako osjećati prema Mary, svojoj vlastitoj kćeri. Da će ju prezreti, zamrziti, biti ljubomorna. Da će ju doživjeti kao parazita koji se hrani njenom vlastitom krvlju. I bilo joj je takvo olakšanje što to nije osjetila kada se ona rodila. Radilo se o ljubavi, čistoj, jednostavnoj i bezuvjetnoj. Rekla je Mary da njena ljubav ne poznaje riječi »ali« ili »možda«. Bez obzira na sve. Mary bi se samo nasmijala i poljubila ju uranjajući svoju glavu među njena ramena. Šašava Mamice, kako bi to drugačije moglo i biti? – rekla je. I Margaret je bila tako zahvalna što joj kćer nije upoznala stravu druge strane međaše.

Uz nju je starica još uvijek jecala. – Hoću kući. - plakala je. I Margaret ju je tješila i umirivala i nježno uvela u automobil oma- tajući joj šal oko ruku kao da povija dijete. I nije vidjela drugi automobil sa sjajnim staklima koji je bio parkiran pokraj njih. Nije primijetila da u njemu sjedi čovjek i čita knjigu pridržavajući je na volanu. Plavokos čovjek koji je podigao svoj pogled čim su prošli kroz vrata i koji ih je gledao kroz tamne naočale.

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

Na suvozačevom sjedalu mu je stajao adresar. Podigao ga je i pogledao korice. Cvijeće, voće, omoti i ptice prepleteni u uzorcima prigušene plave, crvene, oker i tamnozeleno boje. Drozdovi s oštrim mrljama boje po grudima držali su jagode u kljunovima. Okrenuo je stranu. Zapis na poleđini glasio je »Kradljivac jagoda, Chintz 1883, izrada William Morris«. Jimmy zna da ga je prepoznao. Sjetio se majčinih ruku kako drže iglu za goblene i kako nevjesto prebire po platnu. Knjiga uzoraka sa svim crtežima Williama Morrisa stajala je na malom tapetu uz kamin pokraj sjajno obojenih niti vune. Uskoro ju je i to prošlo kao i sve ostale njene ludorije. Dala gaje u ruke Molly za njene školske sate rukotvorina.

Sjedio je u automobilu i listao stranice. Uz svako slovo je stajao pripadajući cvjetni ukras. Akant, trputac, ljubice, sve ljepše od ljepšega. Dječji rukopis se probijao uskim crtama. Na stranici M odraslim rukopisom je stajalo zapisano »Catherine McKenna, tamo gdje Margaret i Mary Mitchell žive u Irskoj«, a usto je bila zapisana i adresa te telefonski broj. A ispod toga rukopisom za koji je sada pouzdano znao da je Maryin: »Naša kuća kad smo izvan kuće i dok se opet ne vratimo kući, juhu«.

Pogledao je na ručni sat. Bio je parkiran ispred hotela Shelburne. Danas su mu putnici bogat američki par. Trebao ih je odvesti u kupovinu, zatim do Wicklowa, pa kroz Avondale do Vale of Clara, otuda do Glendalougha, a potom do kuće Powerscourt Waterfall na večeru kod Patricka Guilbauda. U prtljažniku je imao hladionik s nekoliko boca šampanjca, crni kruh, dimljeni losos, stvari za piknik. Pogledao je na sat. Bilo je 10:22. Nemirno se vrpolio na prednjem sjedalu. Sunčeva svjetlost se odbijala o ulaštenu haubu. Zrak je bio težak od automobilskih ispušnih plinova koji su tekli i stajali, tekli i stajali oko Steven's Greena i niz ulicu Baggot. Već je bilo veoma vruće. Prognoza je predviđala maksimalnu temperaturu od dvadesetčetiri stupnja, a sada je sigurno bila negdje oko te brojke.

Bio je obučen u uniformu, sve po propisu. Uštirkana bijela košulja, tamni sako i hlače te kapa. Ujutro je ustao pola sata ranije da sve pripremi, stajao u boksericama u maloj kuhinji, peglao košulju te ravnao nabore na hlačama pomoću mokre krpe. Fin miris, para koja se širi od materijala podsjetila ga je na pečeni kruh iz štednjaka.

Lupkao je prstima po volanu, zatim stiskao dugmad na radiju i vrtio od stanice do stanice. Ovog jutra je poslušao Vijesti već nekoliko puta. Nije bilo ništa o Mary. U jednu ruku gaje to veselilo, a u drugu razočaralo. Bio je to čudan osjećaj kad je slušao Vijesti o njoj i vidio njene fotografije u svim novinama. Njegova prva reakcija je bila ta da se nameću, da narušavaju njegovu i njenu privatnost. A zatim kad je slušao nagađanja o tome tko bi bio u stanju počinuti takav »strašan zločin« osjetio je nekakvu vrst zadovoljstva. Glasovi izvjestitelja bili su uzbuđeni. Gledao ih je na televiziji, slušao na radiju. Neki su bili mladi, njegovo godište, ali nikada ne bi mogli biti u stanju učiniti ono što je on napravio.

Ubacio je adresar u džep i otvorio vrata automobila. Provukao se kroz okretna vrata hotela i ušao u hladno predvorje. Brzo je projurio pored recepcije do telefonskih govornica. Izvadio je karticu iz džepa i ušetao u jednu tamnu govornicu. Utipkao je broj.

I dok mu je zvuk šumio u uhu razmišljao je o istom tom zvuku s druge strane linije. Sve je mogao vidjeti, izbljedjela crvena vrata i boju koja se skida s prozora koji gledaju na ocean. Zahrđalo željezo na ogradi. Žutu ružu kako se uspinje uz fasadu. Ubrao je jedan pupoljak i stegnuo ga među knjigama, da se sačuva, da se ne zaboravi.

Gdje bi ona mogla biti? Sto bi sad mogla raditi? Možda sjedi s majkom ili si sprema kavu u kuhinji. Možda se vrzma po vrtu, kao što je to Mary opisala, leži zadubljena u neku knjigu. Sigurno razmišlja o meni.

– Halo? - glas je ispitivao.

Nije odgovorio.

– Jesi li to ti?

Polako je ispustio dah.

– Čujem te. Znam o čemu razmišljaš.

Ne znaš, odgovorio je tiho.

– Pričaj sa mnom, molim te. Reci tko si.

Ruke su mu bile sasvim skliske od znoja. Dah mu se teško probijao kroz grlo.

– Pokušavam zamisliti tko si, što si. Kakva stvar si.

Sklopio je oči, a krv mu je pojurila kroz vene poput kiše za olujnog pljuska.

– Nisi ljudsko biće, zar ne? Nisi osoba poput mene ili moje kćeri. Ti si neka ogavna zvijer koja živi u mraku, zar ne? Ružna, prljava, odbojna.

Dlake su mu se nakostriješile na rukama, a krv mu je udarila u glavu. Polako se ljuljao naprijed-nazad.

– Je li ju bilo lako ubiti?

Otvorio je usta. Htio je odgovoriti, ali riječi nikako da izađu van.

– Što je rekla prije negoli je umrla? Želim znati. Kaži mi.

Jimmy je tad čuo njen vrisak, nikakve riječi, samo buka. Ugurao je šaku među zube i ponovno osjetio onaj neopisiv osjećaj moći i užitka. Potom tišina. Ne, htio je zaurlati.

Vrati se, ne idi od mene. Ali umjesto toga je zalupio slušalicu i oteturao prema muškom zahodu.

Čekali su ga pokraj automobila kad je ponovno izišao na sunčevu svjetlost. Par koji nikako ne pristaje jedno drugome. Čovjek je izgledao kao da je u svojim pedesetima. Predstavio se kao Rod. Kosa mu je bila sijeda i duga, ali svezana za ogoljelim tjemenu u rep. Koža mu je bila sva smeđa i naborana. Naočale crnog okvira s obojenim lećama skrivale su prednju polovinu njegovog lica ističući tako snagu mesnatih usana. Nosio je skupu sivu trenirku koja je dobro pristajala uz njegova snažna prsa. Jimmy ih je pratio u retrovizoru. Žena se zvala Liza. I ona je, također, nosila tamne naočale. Kosa joj je bila srebrnasto plava i kratka. Odjenula je ta- jice od likre i kratki rozi top kroz koji je provirivao njen preplanuli trbuh. A zlatni lančić joj je visio oko vrata i lupkao po koži dok se micala.

Sjedili su pripijeni jedno uz drugo na stražnjem sjedištu. Muškarčeve ruke su bile velike i lijepo oblikovane. Jednom se igrao s ručkom i dugmadi s unutrašnje strane vrata. Drugom je pipkao, gladio, štipkao i milovao ženinu kosu i kožu. Jimmy je gledao u duge njegovane prste koji su bili položeni na ramenu kako se polako spuštaju do iznad bradavice. Pokušao se usredotočiti na cestu. Nije mogao vidjeti gdje se nalaze njene ruke. Gledao je muškarčeva usta i mesnate usne koje se s užitkom razdvajaju.

Preskoči kupovinu, rekao je Rod. I tako se uputio prema cesti Bray i stalno držao

nogu na papučici za gas. Povremeno bi se muškarac prignuo i postavio neko pitanje, ništa posebno, ime sela, brda ili rijeke. Kad su prošli pored znaka za Avondale, rekao je: – Da, točno, Parnell. – I počeo je šaptati na djevojčino sitno uho. Jimmy je gledao kako njegov blijedorozni jezik paluca, pipka te kako se njeno tijelo okreće prema njemu. Pitao se. Treba li? Može li?

Može skrenuti s glavne ceste. Oni ne bi ni primijetili. Ništa ne bi znali sve dok ne bi bilo prekasno. Može izmisliti nešto o tome da se guma probušila. Može otvoriti prtljažnik i izvaditi nož.

– Hej. – Rod ga je potapšao po ramenu.

– Da? – Djelomično je okrenuo glavu da čuje što mu ovaj govori.

– Skreni ovdje. Tu će biti u redu.

Gledao je kako zamiču u šumu, djevojka je nosila tartansku deku preko ramena, a muškarac je držao hladionik za ručku. Čekao je sve dok mu zvuk njihovih glasova nije postao sasvim udaljen. Zatim je zaključao automobil i počeo ih pratiti, polako i tiho.

Stali su samo nekoliko stotina metara od ceste i raširili deku na malu čistinu punu borovih iglica. Guste sunčeve zrake padale su po muškarčevoj sijedoj kosi i djevojčinom zlatnom nakitu. Jimmy je pronašao udobno mjesto pored jednog oborenog panja i čekao. Isprva se čuo samo zvuk praska šampanjskog čepa i smijeh. Zatim je uslijedila tišina. Primakao se bliže i gledao kako se čitava scena odvija. Djevojka je bila iznimno lijepa bez odjeće, a grudi su joj bile bljeđe i više ružičaste od ostatka njene kože, a muškarac je, unatoč godinama, bio mišičav i jak. Jimmyu je srce počelo lupati sve jače i jače. U ritmu s njima, pomislio je. Nježno je pustio glas, sporo isprva, a potom sve brže i brže dok su oni uzdisali, vikali, dozivali jedno drugo, uzburkivali uspavani mir šume. Njihova preplanula tijela su se omotala jedno oko drugoga, a ruke i noge su im se ispreplele. Jedva je mogao razaznati tko je tko. Da, da, da, htio im je povikati, ali jedino što je mogao jest to da ugura ruku u usta i tako priguši krikove. Nikada nije vidio ovoliko akcije. Tu i tamo bi nešto vidio kroz nečiji prozor ili pokoji pogled iz auta na parkiralištu. Ali ovo je bilo drugačije. I doživljaj je bio potpun kad je vidio da su djevojčine oči otvorene i da gleda preko čistine prema njemu dok se penjala na muškarca i uzvijala svoje tijelo nudeći Jimmyju pogled na grudi i usta.

Kad su se vratili do automobila tijela su im bila mlitava i opuštena, a on ih je čekao. Otvorio im je stražnja vrata i ostatke od piknika ubacio u prtljažnik. Rod se nasmijao i potapšao ga po obrazu pružajući mu svežanj novčanica.

– Mogli bi pogledati i ovaj slap o kojem čujem da stalno pričaju- rekao je dok se namještao na stražnjem sjedalu. I dok su se vozili sjeverno prema Enniskeryu, Jimmy ih je ponovno pratio na retrovizoru, uživao u njihovom užitku i razmišljao o slučajnosti i dobrim okolnostima te njihovoj ulozi u svom životu. Danas je skoro sve uprskao. Planiranje je ključ do uspjeha, tako mu je otac uvijek govorio. Sad je uvidio da je bio u pravu. Da je danas reagirao prema želji s njim bi bilo gotovo. S Mary je sve isplanirao. Dao si je vremena. Htio je to učiniti čim ju je susreo. Ono poslijepodne nakon oluje, prije tri tjedna. Smijao se kad je pomislio na to. Kad se već spomenuo nebeskog znamenja. Samo nebo se otvorilo i munje su šarale svijetle ipsilone na pozadini mračnih oblaka. Krupne kišne kapi su lupale po krovu automobila. A djevojka je pokazivala palac prema njemu. Stajala je na pločniku, u majici i suknji pripijenoj uz tijelo, a kosa joj je bila mokra i raskuštrana. I smijala se. Pamti kakav joj je bio oblik bradavica kroz mokru odjeću, poput

onih tvrdih, hrskavih i špicastih bombona koje djeca jedu na rođendanima. Odmah je poželio zariti svoje zube u njih. Ali nije to učinio. Pružio joj je ručnik da obriše kosu. Ponudio joj je kavu iz termosice koju je držao u pretincu. Poveo ju je kući sa sobom i upitao za spoj.

-Je li ti dan dobro prošao? – pitao je Lizu dok ih je vozio natrag u hotel. Nasmijala se i kimnula prema Rodovim Širokim leđima.

– Sve, samo da mi je on zadovoljan – rekla je držeći za trenutak svoju ruku na njegovoj.

– Hoćeš li moj telefonski broj? – upitao ju je tiho.

– Zašto ne? – odgovorila je.

Pružio je ruku u unutrašnji džep i izvadio svežanj papira. Pro- vrtio je po njemu u potrazi za jednom od svojih vizitkarti.

– Hej, tko je ovo? – Istrgnula je fotografiju iz njegove ruke. Jedna žena i jedna djevojka.

– Moja majka i moja sestra.

Proučila je sliku. – Stvarno slatko – rekla je gledajući u njega, pa u dva lica, pa opet u njega.

Uzeo joj je sliku iz ruke. Na poleđini je dječjim rukopisom bilo napisano »Ja i mamica, Božić, 1995«. Bila je puna nabora i izgužvana, a jedan je kut slike bio savijen. Nije ju trebala ostaviti tako u torbi da leži na dnu uz njen ruž i češalj i sve druge stvarčice koje je nosila sa sobom. Iznenadilo gaje koliko je neuredna. Kad je prekopavao po torbi nakon njene smrti pronašao je napola pojedenu jabuku umrljanu po pohabanoj knjizi s papirnatim koricama. Očistio je smeđu naslagu s njenih korica. William Blake, pisalo je, *Pjesme nevinosti i iskustva*. S unutrašnje strane korica bilo je uredno otisnuto crnom tintom »David Mitchell, London, 1972«.

– Od mog tate – rekla je – On mu je omiljeni pjesnik. I ja ga volim. Poslušaj ovo. – I počela mu je čitati. To nije bio prvi put da su zajedno izašli, možda drugi.

*Vidjeti svijet u zrnu pijeska,
i nebo u divljem cvijetu,
držati beskonačnost na dlanu ruke,
i čitavu vječnost u jednome satu.*

– Zar nije divno? Obožavam ovu pjesmu.

Fotografija je trebala biti u njenom malom albumu s ostalim fotografijama njene majke i čovjeka s duguljastim zgodnim licem te kovrčavom crnom kosom.

– To je moj tata – rekla je – Tužno je da je umro prije mog rođenja, da ga nikad nisam ni upoznala.

– Ni ja svoga nikad nisam upoznao – rekao joj je, a ona ga je poljubila u usta i kazala: – To je još jedna zajednička stvar koju imamo, zar ne?

Pretraživao je torbu u potrazi za njenim ključevima od kuće. U unutrašnjem džepu je pronašao školjku. Iznenada ju je poželio prisloniti na uho i slušati šum mora, udaljenog mora o kojem mu je ona pričala. – Toplo je – rekla mu je - i tamnoplavo kad ležiš na leđima okrenut prema suncu i dok ti voda zapljuskuje uši misliš da si umro i otišao na nebo.

– Hej Liza, što te zadržava toliko? Gladan sam. – Rod je zastao pred okretnim vratima i stao ju dozivati na jedan iznenadno drzak i nestrpljiv način. Savila je Jimmyevu kartu nadvoje i ugurala ju za pojas tajica.

– Moram ići - prošaptala je - Nadam se da si danas uživao na isti način kao i ja. Da samo zna, pomislio je. Da samo zna.

OSAMNAESTO POGLAVLJE

McLoughlin je stajao pred ulazom prostrane sobe s visokim stropom. Buket bijelih krizantema mu je labavo visio u desnoj ruci. Krivnja mu je iskrivila lice u namješten osmijeh i sporo mu povlačila stope unaprijed. Pred njim je stajao golemi drveni stol, a za njim je sjedilo šest žena i dvoje muškaraca. Sjede glave su bile pognute, a ružičasta koža na tjemenu usko se pripila preko starih kostiju. Na tanjurima ispred njih je bilo kupusa, pire-krumpira te komadića mesa. Hrana je tvorila jedan zeleni, sivi i svijetlosmeđi nered. Miris mu je potjerao slinu na usta, želudac mu se prevrtao i treperio. Napravio je još jedan korak. Sunce se jedva probijalo kroz uprljane prozore. Tri žarulje od 60 watta iznad stola nisu bile od velike pomoći. Njihovo mliječno staklo bilo je umazano i pokriveno muhama. Davno zaostala prašna paučina širila se od žarulje do žarulje.

Nitko nije govorio. Nož je strugao površinom jednog tanjura. Jedna čaša je bila puna i čuo se zvuk glasnog pijenja. Jedna žlica je ispala iz drhtave ruke i odskočila na pod. Gurali su kolica puna tegli preko čijih je rubova kapala maslačno žuta gorušica kroz okretna vrata kuhinje. Zatim je uslijedio zvuk brbljanja s radija i on se pomiješao sa šumom nepravilno položenih kotača kolica. Visoko na zidu u dnu prostorije tiho su promicale televizijske slike. Preplanula i prljava djeca davala su jezikovu juhu ostatku svijeta. Potom je djevojčica, koja je sjedila na futroli za čelo, ogulila žuti papiric s čokoladice i pohlepno ju usisala svojim rumenim ustima.

McLoughlin je jezikom vrtio uokolo usana. Osjetio je zaostale tragove nekog slatkog okusa.

Još se jedan zvuk natjecao s lupanjem posuđa na drvenom stolu. U početku je bio neznatan i tih, a zatim je postajao sve glasniji taj zvuk kapanja. McLoughlinove oči su opazile lokvicu koja se širila oko crvenih podmetača na nogama stolice koja mu je stajala najbliže. Žena koja je sjedila na njoj počela se nespretno vrpeljiti i pomicati svoja stopala u papučama po tekućini. Lupila je žlicom o stol i počela plakati. Suze su joj se spustile niz bijele obraze.

Žena do nje je polako ustala pridržavajući se štapom. McLoughlin je krenuo prema njoj pružajući joj ruku. Primila ju je stežući mu prste onoliko snažno koliko su joj zglobovi dopuštali i uspravila se pažljivo birajući mjesto gdje će stati stopalima. Nagnuo se prema njoj i usnama joj dotaknuo još uvijek mek obraz. Koža joj je mirisala na *Chanel No5* koji je držao na odstojanju smrad kupusa i urina.

– Hajdemo – rekla je – idemo zapaliti jednu.

– Koje iznenađenje. Mislila sam da ćeš biti toliko zaposlen da me još tjednima nećeš moći posjetiti. Čak i više tjedana no što je uobičajeno. - Gledala gaje pažljivo dok joj je namještao cigaretu Sweet Afton u jantarni cigaršpic. Jedan je kraj stavio u njena usta, a drugome primaknuo upaljač. Jako je potegnula dim sve dok žar nije dosegao zadovoljavajuće crvenu boju. Dok je izdisala žuti dim se miješao sa svijetlosivom bojom, a kolutovi dima su se uzvijali i plutali oko njene glave kao vodena para. Drhtavom

rukom je izvadila pisak iz ustiju. Za trenutak je pomislio da će joj opušak završiti u krilu, ali uspjela ga je ugurati vrškom prstiju. Zatim je ponovno stavila cigaršpic u usta i još dublje povukla dim.

Cigarete i njegova majka. Nikad jedno bez drugoga. Kad god bi prolazila kroz kuću pratio ju je čitav niz pepeljara i kolekcije opušaka. Pokušao ju je nagovoriti da se okani toga, ali shvatio je da sada više nema ni smisla. Bile su njeno jedino zadovoljstvo.

– Dobro izgledaš. – rekao joj je.

– Stvarno?

– Kako bol?

– Bolje bol. Ona se ne mijenja.

– Mislio sam da će doktor pokušati s nekim novim lijekom ili nešto slično.

– Michael – otrešla je pepeo na pod – ne znam koju si to još staricu posjećivao, ali rekla sam ti sto puta da nema nikakvog drugog lijeka za mene i moj artritis. A sada – ponovno se zavalila u svoju stolicu – učini mi uslugu. Pričaj mi što se događa u svijetu. Molim te. Nagnuo se prema njoj i pažljivo joj otkopčao sivi džemper. Za- gladio je vunu naniže i ponovilo stao zakopčavati dugmad pazeći na to da svako dugme uredno sjedne na svoje mjesto.

– Tako – ispravio je obje crte kopčanja – tako je bolje. Tkogod te odijevao ujutro nije pripazio na ono što radi.

– Baš za promjenu – odbrusila je odgurujući ga od sebe.

Posegnuo je rukom u džep i izvukao pljoskicu viskija. Ulio je

poprilično u čašu koja joj je stajala na noćnom stoliću i podigao vrč s vodom.

– Popit ću bez vode – rekla je dok je pažljivo pridržavala viski sa svoje dvije izobličene šake.

– Ne moraš živjeti ovdje, mama. Stvarno, možeš doći i živjeti sa mnom – rekao je.

– Za Boga miloga – Usne su joj se svinule od nevjerice. – Ti. Ti se sigurno šališ. Ono na što ti doista misliš je život s Janey. Tebe nikad nema kod kuće. A znaš koliko bi njoj bilo milo da pripazi na mene – Ispila je dubok gutljaj iz čaše i kimnula mu da nalije još.

– Dobro, ako nećeš sa mnom, što kažeš na Clare? Ona bi te primila.

– Ne želim živjeti u Londonu. Neću da me »imate« ti ili tvoja sestra. Ovdje barem dobijem minimalnu dozu suosjećanja svaki dan. A sad, misliš li ti ušetjeti ili govoriti o nečem zanimljivijem od moje proklete bolesti?

Sjedili su u tišini. Gledao ju je preko ruba svoje čaše. Mora daje u kasnim

sedamdesetima, pomislio je. Približno jednako godište kao i Catherine McKenna. Nikad

mu nije rekla koliko joj je točno godina. Ali dok je McKenna bila sitna i krhka, prhka poput maslačka na vjetru, njegova majka je postajala sve snažnija što je bila starija.

Nekad je bila jaka i stamena. Sad joj je salo bilo meko i mlitavo, a grudi su joj visjele pod bezobličnim vunenim džemperom. I noge su joj također natekle, a gležnjevi su joj štrcali iz cipela s crnim vezicama. Ali još uvijek je imala podjednako lijepe smeđe oči i gustu kosu, sasvim sijedu i svezanu u elegantnu punđu.

– Mama, tko ti uređuje kosu? Lijepo izgleda.

– Jedna dražesna mlada sestra. Nova. Jako slatka. Gori od želje da te upozna. Jučer smo te vidjeli na vijestima.

– Stvarno?

– Onda, kaži mi. Tko je krivac?

– Nažalost, znaš o tome jednako kao i ja. Nemamo pojma.

– Ah. A ja sam se baš pitala.

-Što?

– Čemu ovaj posjet.

Nasmijao se. – Da, u pravu si. Božja providnost, zar ne? Sve bolje od boljega.

– A jeste li, kako se ono kaže, »priveli sve osumnjičene«? Tvoj otac je uvijek tako radio. Dobre batine i da vidiš što sve možeš saznati. Tako je on govorio. – Sad je na njoj bio red da se nasmije.

Ponovno joj je napunio čašu primjećujući kako joj se ukočenost povukla iz čeljusti te kako joj je napetost u ramenima popustila pod djelovanjem viskija.

– Da, pa stvari su u njegovo vrijeme bile malo jednostavnije. Nije bilo ni približno toliko propisa i pravila te onih koji su bdjeli nad ljudskim građanskim pravima.

– Građanska prava. To je šala. Što je s građanskim pravima žrtve, žrtvinim pravima? Ha? To te ja pitam.

Ispio je pošten gutljaj iz čaše.

– To je nevjerojatno. Sjedim ovdje dan za danom, slušam radio, gledam televiziju i sve što čujem, od *Morning Irelanda* do večernjih Vijesti, samo su isprike. A što je s djelima? Sjećaš li se kako se De Valera obračunao s IRA-om četrdesetih?

– Mama, čekaj malo. Sad su druga vremena.

– Druga? Nemoj mi reći? Drugi je samo pristup stvarima. Ubijanje i sakaćenje u ime jedinstvene Irske još se uvijek nastavlja. A što sa silovateljima, zlostavljačima djece i žena, drogerašima, onima koji uzimaju pravdu u svoje ruke? Michael, znaš li ti od čega ja bolujem? Imam ti ono što ti danas zovu suosjećajni zamor. Do guše mi se više popeo način na koji jaki teroriziraju slabe. Muka mi je što gledam kako se svi trse priskočiti upomoć kriminalcima, a da se ništa ne čini za one koji su povrijeđeni i zlostavljani. Znaš li da su nekidan ovdje doveli jednu ženu? Osamdeset i dvije godine. Starija od mene. Silovana je u svojoj kući od nekog malog narkomanskog gada. Silovana, pretučena, terorizirana. Mogla se sa svime nositi sve do tog trena. Ali sada joj je dosta svega. Leži i plače u svom krevetu po cijeli dan i noć. Što je s njenim pravima? Ali naravno da nije »politički korektno« da se to tako kaže, zar ne? Nije među vama mladima.

– Ustvari, mama, upoznao sam jednu »mlađu« ženu nekidan i ona se sasvim slaže s ovim što si rekla.

-Da?

– Da. Majka ubijene djevojčice. Margaret Mitchell. Tvrd orah.

– Stvarno? Vidjeli smo i nju na vijestima. Nije izgledala čvrsto. Lijepa, pomislila sam. Ali uništena.

– Ne, još se drži.

– A što je s tobom?

– Ne brini se ti za mene, ja sam odrastao.

Pažljivo ga je pogledala. Imala je znalački pogled. Ponovno se osjetio kao desetogodišnjak. Zločesti desetogodišnjak. Uhvaćen kako čeprka po njenoj torbi.

– Imao si sreće, znaš, što si se izvukao. U očevo vrijeme bi te premjestili negdje na daleko i hladno mjesto gdje bi ti samo ovce pravile društvo.

Pogledao je na svoje cipele. Trebalo ih je ulaštiti. Napravljene od dobre kože. Smeđe i

skupe. Ali vrijedno je, uvijek je tako mislio, potrošiti na dobar komad odjeće. Usuo je ostatak iz boce u svoju čašu. Okrivio je piće za ono što se dogodilo. Afera. Nije se smio zezati na poslu. Ne s djevojkom koja mu je bila podređena i udana. Za drugog stražara. Izbio je skandal. Izbačen je iz stroja. Proveli su istragu. Mislio je da će ga otkantati. Da će izgubiti posao. Prijavio se na šestotjedno odvikavanje od alkohola. To ga je stavilo u zavjetrinu dok se tračevi ne primire. S time što se to nikada nije dogodilo. Još uvijek su ga držali pod prismotrom. Zato je trebao polučiti uspjeh u ovom slučaju. Da se iskupi. Da pokaže da spada među dobre momke. Da je na pravoj strani.

Pogledao je majku. Sad je bila umorna. Lice joj je bilo sivo i znojno. Pokušala se ponašati kao i uvijek. Smireno, kao da vlada svime. Kao i dok je otac još bio živ. Držala je sva četiri zida u kući. Ali onog dana kad je on umro sve je prestalo. Ustrijeljen u glavu za vrijeme jedne pljačke banke. Na glavnoj ulici Dundruma. Svi su rekli da je bio junak, ali da se tog puta trebao povući. Kući je donijela zastavu s njegovog lijesa. Držala ju je pokraj njegove uniforme u sobnom ormaru. Ali ništa više nije bilo isto nakon tog dana. Za nikoga od njih. Nikad više.

DEVETNAESTO POGLAVLJE

Šest ujutro. Četvrtak, 17. kolovoza. Ljeto je dobrano odmaklo i sjeverna zemaljska polutka već se polako udaljava od sunca.

Proteklih nekoliko sati bivalo je sve svjetlije. Nebo je bilo boje golubinjeg krila, sive sjenke su se preklapale, a svjetlost se uhvatila između oblaka kao ptičje perje u zamci. Sunce je jedva provirivalo istočno od nasipa Kish. Trebalo je granuti u šest minuta poslije šest sati. Nasip Fraser i Muglins prvi će osjetiti njegovu toplinu. Potom će se polako i postupno širiti prema Sandycoveu, preko zaljeva Scotsman, osvjetliti granitne minerale na Istočnom doku i nastaviti dalje svoj put širom zemlje. Preko žutih polja ječma i pšenice, sivih jezera s metalnim odsjajem valova, plavih i ljubičastih planina, srebrnasto popločanih staza i sve će se to vrtjeti oko svoje osi prema suncu.

U šest ujutro već je bilo toplo. Diljem grada su ležali spavači razdvojenih nogu i razbacanih pokrivača. Vlažno su se dodirivale koža o kožu. Svjetlost je prodirala kroz zastore i škure koje su ostavljene otvorenima kako bi noću doprlo što više svježeg zraka. Mačka je zastala pred ulaznim vratima s mišem koji joj je labavo visio iz njuške. Crvendač je svojim tet-tet-tet zvukom širio svoj samouvjereni proglas sve dok nije konačno zastao na vrtnoj ogradi. Po barama i izvorima su rozi i bijeli pupoljci ljubica, oblikom nalik na čunjasti vršak rakete, čekali na prve sunčeve zrake kao znak da je vrijeme rastvaranja. Jedna ruka se pružila prema radiju, a potom mlitavo pala. Treštanje glazbe, brzo brbljanje pri čitanju Vijesti i konačno vremenska prognoza. I dalje će biti suho s pretežno sunčanim vremenom. Vedro, povremena naoblaka, jugozapadni naleti vjetra te vrućine koje će dosegnuti maksimalnu poslijepodnevnu temperaturu od dvadeset do dvadeset-šest stupnjeva.

Jimmy je ležao na boku. Obraz mu se oslanjao na pohabanog medvjedića. Obje ruke su mu stajale među nogama. Kapci su mu podrhtavali, potom stali, opet počeli podrhtavati, a očne jabučice su mu se prevrtale s jedne na drugu stranu prateći slike koje su se nizale na finoj koži. Otvorio je usta i promrmljao nekoliko slogova. Znoj mu se skupljao po čelu. Gornja čeljust mu je stiskala donju i stezala zub na zub.

– Aaagh. – Uzvik mu je došao spontano. Preokrenuo se na trbuh. Disanje mu je bilo sporo i otežano. Mišići su mu se opuštali kako mu je tijelo postajalo sve opuštenije. Medvjedić je pao na pod pokraj kreveta. Njegove smeđe oči su zurile u strop. Muha mu je sletjela na nos, uspravila se i stala se čistiti. Krevet je zaškripao kad se Jimmy opet počeo prevrtati. Muha se primirila. Prestala s pokretima. Potom je raširila svoja providna krilca i podigla se kruže-ći uokolo kreveta prije no što se uputila k otvorenom prozoru.

McLoughlin je sporo otvorio oči. Alarm je upravo prestao. Pokraj njega je tiho hrkala Janey. Osjećao se kao da uopće nije ni spavao. Usta su mu bila puna kiseline, a oči krmeljive. Još su ga pratili fragmenti snova. Jezikom je prelazio po stražnjoj strani zubiju. U neko doba noći se probudio sav u panici. Zubi su mu škripali i komadići cakline se zasijecali u jezik. Osjetio je metal plombi i zatvorio usta.

Sad je ustao i ispio gutljaj vode iz čaše na noćnom stoliću. Bila je ustajala i mlaka. Promućkao je vodu u ustima provjeravajući ima li koju rupu u zubima, a onda je ispljunuo sve u čašu. Janey se pomaknula i okrenula prema njemu. Nosila je svoju uobičajenu majicu i pamučne tajice. Grudi su joj mlitavo dodirivale izbljedjeli pamuk. Dok joj je glava padala postrance na jastuk primijetio je kako joj se kosa na tjemenu prorjeđuje. Iznenada je osjetio sažaljenje prema njoj. Nije ostarila na lijep način. Nekada se pitao se bi li stvari bile drugačije da su imali djece. Nije više o tome razmišljao na taj način. Uglavnom se suzdržavao od ikakve misli o tome.

Ustao je iz kreveta i prošetao kućom do terase usput podižući jedan dalekozor. Grad se pod njim naginjao prema rubu zaljeva. Sunce se odbijalo od haube i šoferšajbe stotina automobila koji su počeli puzati prema centru. Sjeo je na drvenu klupu i počeo promatrati prizor. U vrtu udaljenom nekoliko stotina metara, žena je stavljala odjeću na sušenje. Prtljao je po dalekozoru nastojeći bolje fokusirati sliku. Bila je mlada, vjerojatno u svojim dvadesetima. Kosa joj je bila plava i kratka, neočešljana. Iz kuta ustiju visjela joj je cigareta. Radila je postupno. Prvo dječje majice, potom red muških košulja, plavih i bijelih. Onda malene djevojačke suknjice pričvršćene za nabrane rukave te čarape spojene zajedno s dojmom da se radi o kakvom prezrelom voću. Donje rublje, grudnjaci, crni s čipkom, nešto poput stvar-sve-u-jednom, poput starinskog korzeta, potom gaćice, blijedoružičaste i bijele poput unutrašnji- sti školjke oplahnute morskim pjenom. Mogao je osjetiti njihovu mekoću na svom obrazu te miris svile i najlona. Ne bih ovo smio raditi, pomislio je. Ali nije spustio dalekozor.

Žena je okončala svoj zadatak. Jedan trenutak se osvrnula oko sebe. Okrenula se prema mjestu s kojeg je on gledao. McLoughlin je osjetio iznenadan napad panike, ali njeno lice je bilo ne- usredotočeno i bezizražajno. Bacila je cigaretu na travnjak i pokupila plastičnu košaru za rublje. Cigareta se još pušila uzvijajući plavičastu traku dima. Jedna papuča se spustila na nju i utrljala ju u smeđu travu. Zatim mu se izgubila iz vidokruga.

McLoughlin je ustao i krenuo prema kuhinji. Napravio je kavu, jaku, i uključio radio. Prostorijom se razlegao poznat glas. Glavni policijski službenik za odnose s javnošću odgovarao je na pitanja o ubojstvu Mitchellice. Uvjeravao je novinara da su na današnji dan djevojčinog pogreba policajci uvjereni kako je skoro uhićenje neminovno. Sranje, pomislio je McLoughlin. Prijazan glas je nastavio dalje. Policija želi odati sućut obitelji mlade djevojke

i uvjeriti njih i ostalu društvenu zajednicu, pogotovo žene, da se čini sve što je moguće

kako bi se počinitelj uhvatio. I, naravno, apelirao je na javnost da pruži bilo kakvu informaciju koliko god se ona nekome beznačajna učinila.

Sunčeva svjetlost je jenjavala i klizila po crno-bijelom podu kuhinje u staroj kući u Monkstownu. Glas je nastavio, dizao se i spuštao. Margaret je pružila ruku i izvukla kabel iz utičnice. Glas je stao na sredini rečenice. Ustala je sa stola i prošetala hodnikom. Otvorila je ulaza vrata. Nebo i more su bih već sasvim svijetloplavi, a jedva su pružali naznaku one boje koju će poprimiti u podne. Sjela je na granitne stubice i stala povlačiti haljinu. Svu noć je ostala budna i bdjela. Maryino tijelo je ležalo pola kilometra dalje u crkvi. Jučer su je dovezli tamo u pet sati. Lijes su zatvorili u četiri i trideset. Margaret nije mogla prestati ljubiti svoju kćerku. Nježno je počesljala ono što je ostalo od njenih kovrča i pažljivo ih oblikovala uokolo pretučenog i smrskanog lica. Nježno joj je šaputala i objašnjavala što će sada uslijediti. Pričala joj je o groblju i njenom djedu koji će stajati uz nju. Zatim joj je uzela ruke, preokrenula ih, zagledala se u svaki dlan iščitavajući znakove sa crte života.

Kako to nisam mogla znati? – pomislila je. Trebala sam znati. Trebala sam nešto znati. Povukla je svojim kažiprstom po Maryinom desnom dlanu, sklopila svoju labavu šaku oko njega poželjevši da ju prihvati, privije se uz nju kao kad je bila dijete. Sjećala se. Ležala je ukočena na visokom bolničkom krevetu u Londonu. Šavovi su je stezali. Osjećala se kao da nikada više neće moći hodati opušteno, ali je znala da već počinje zacjeljivati, da joj se koža sama obnavlja. Napravili su joj epiziotomiju prije no što je počela tiskati. Doktor ju je pogledao držeći glavu između njenih nogu. Nosio je male okrugle naočale, a gusti zalisci su mu padali niz obraze. Rekao je odrješito: – Tiskajte, tiskajte jače. – Sestra je imala masku preko lica i rekla joj da diše. Osjetila je kako ruke u rukavicama prtljaju i diraju je, a potom oštar rez skalpela po perineumu. Nakon toga je postalo lakše. Stezala je zube i utiskivala noktima crvene polumjesece na dlanu sestre koja ju je pridržavala. I naposljetku onaj osjećaj. Kao velika riba koja se probija kroz nalet slane vode. Prošla bi kroz sve to ponovno, samo za taj trenutak.

– Dajte mi da vidim – zahtijevala je, a doktor je držao dijete u visini s genitalijama okrenutima prema njoj. Vidjela je njenu nabreklu crvenu vulvu, snagu njenih nogu koje su se svijale i lupkale kako bi osjetile otvoreni prostor nakon devet mjeseci u maternici.

Kada su je poslije zašili i okupali te umotali dijete u zelene bolničke deke, Margaret se pridigla iz kreveta. Uzela je dijete iz izgrebane metalne kolijevke i položila ju pred sebe odmotavajući sloj po sloj deka koje su je omatale. Pratila je njene pokrete. Dodirivala joj je obraz i gledala kako se njena sitna ustašca otvaraju na fizički dodir tražeći bradavicu. Prstom je dodirnula smežuranu kožu na njenom stopalu gledajući kako joj se prstići svijaju. Preokrenula ju je i pomazila joj leđa prateći njene reakcije i način na koji se ponaša kad ju se dodiruje. Naposljetku je stavila svoja dva velika kažiprsta u dječje šake i povukla ih prateći koliko snažno će se prihvatiti za njih. Prihvatila se toliko jako da joj se tijelo pridiglo s krevetića, a glava pala unazad.

– Ti si divna beba, prava mala ljepotica. – Pogledala je uvis. Jedan mladić je stajao pri dnu kreveta s njenim nalazima u ruci. Mali zlatni križić je bio pričvršćen na reveru njegovog sakoa.

– Gospođa Mitchell, zar ne?

Okrenula se prema njemu. – Zapravo, doktorica Mitchell.

Bacio je pogled na njene nalaze. – Da, naravno, oprostite. Ja sam velečasni Pat Kinevan, bolnički svećenik.

Nije ništa odgovorila.

– Htio sam vam samo reći da održavam mise svako jutro u deset u bolničkoj kapelici. To vam je u prizemlju.

Margaret se usredotočila na oblačenje djeteta. Petljala je oko pribadača za pelene. Izgledale su tako velike i nezgrapne, kao prava muška rukotvorina u usporedbi sa savršenom građom malog djeteta. I dok se mučila oko njih, prsti su joj zapeli i ubola se u vlastitu kožu.

– Ah! – počela je nervozno sisati prst.

– Dopustite. Ja ću.

Prišao je sa stražnje strane i nastavio tamo gdje je ona stala. Uzeo joj je pribadaču iz ruke i pažljivo ju umetnuo u tvrde pamučne pelene. Podignuo je dijete svojom velikom rukom i nježno joj pokrio malu tamnokosu glavu vestom. Zakopčao je male bijele gumbe i čvrsto ju umotao u deku.

– Eto ga. Obavljeno. - pružio je dijete u ruke Margaret.

– Hvala vam, velečasni. Zadivili ste me.

– Ništa – odgovorio je – nije to ništa kada odrastete u obitelji s desetero djece. Zakopčao sam više dugmadi i promijenio više pelena u svom dosadašnjem kratkom životu negoli što većina žena danas uopće i primiriše.

Margaret je bojažljivo sjedila na rubu kreveta i iznenada postala svjesna koliko joj je spavaćica kratka. Povukla ju je naniže jednom rukom i nepretno ljuljala dijete u drugoj.

– Pretpostavljam da ste iz Dublina. – rekla je.

– Točno. A vi?

Kimnulaj e.

– Čuo sam da vam je suprug nedavno preminuo.

Ništa nije odgovorila. Grlo ju je steglo i zaboljelo.

– Možda biste se htjeli pomoliti.

– Ne. – Glas joj je bio grub. – Ne bih.

Buka na odjelu je odjekivala uokolo njih. Jedan je radio glasno svirao. Stevie Wonder je pjevao »Zar nije prekrasna«, a lupala su kolica puna aluminijskih šalica za čaj i plastičnih žlica koja je nemarno povlačila jedna sestra i lupnula njima o rub Margaretinog kreveta. Namrštila se od bola koji su joj prouzročili šavovi. Skupina muškaraca s buketima i pažljivo umotanim bombonijerama prošla je kroz staklena vrata. Izmijenile su se glasne čestitke i uzvici. Svećenik je trznuo glavu u smjeru buke. - S takvima uokolo vas ne treba vam puno da biste se osjetili umornom.

– Slušajte. – Margaret je pružila ruku i dotakla mu rukav. – Postoji jedna stvar koju bi mogli učiniti za mene.

-Da?

– Ne poznajem ovdje nijednog svećenika, a za par tjedana selim se na Novi Zeland.

-Da?

– Biste li mi ovdje krstili dijete prije no što napustim bolnicu?

– Dobro – zastao je i rukom nježno dotaknuo glavu djeteta. – Zar ne želite da vaša obitelj bude prisutna?

– Samo želim da to bude obavljeno. Što ranije.

Znak križa napravljen vodom. Davanje imena, Mary. Pružanje blagoslova.

A sad se sve svelo na ovo. Margaret je klečala u prednjem redu, a lijes prekriven cvijećem bio joj je odmah pri dodiru. Svećenikove riječi o osiguranoj zaštiti, ljubavlju naspram Boga te vječnom životu skakale su do visokog stropa i natrag na utabane smeđe pločice crkvenog prolaza. Pogled Svete Margarite u vitraju djelovao je blaženo, ljubice u njenoj ruci neuvele, nedirnute vremenom. Tjeskoban krik iz usta umirućeg Boga javio joj se u glavi.

Eli, eli, lama azavtani? Bože, bože, zar si me zaboravio?

Pokraj nje stajala je Catherine i otvorenih usta zurila u oltar. Iza nje je stajala gomila znatiželjnika. Dok je napuštala crkvu primi- jetila je inspektora McLoughlina i narednika Finneya. Obojica su djelovala uznemireno i nesretno. McLoughlin je uzeo njenu ruku. Dlan mu je bio vlažan. Obrisala je ruku o suknju. Većina ljudi koji su se vrzmali izvan crkve bili su potpuni stranci. Televizijska ka- meraje okrenula svoje velike leće prema njoj. Žena krupnih zubiju u crvenom kostimu pokušala joj je postaviti pitanje. Neki čovjek ju je zvao po imenu i okrenuo kamere prema njoj. Udaljila se s oštrim crtama na licu. Jedan čovjek joj je posebno privukao pažnju. Kosa mu je bila plava, gotovo bijela. Kad je odmaknuo kameru vidjelo se da mu je lice prelijepo. Podsjetio ju je na anđela s Boti- cellijeve slike, zlatnog, čistog. Pogledao ju je i nasmijao se. Bio je to tako otvoren i radostan izraz lica da mu je uzvratila. Njeno lice je postalo njegov odraz. Zapanjeno je prekrila svoja usta rukom. Kako to da se od svih mogućih dana baš danas može smijati? Kad je ponovno pogledala, njega više nije bilo.

Zurila sam u ponor, rekla je samoj sebi. Gledala sam, a najgore od svega jest to što se ništa nema za vidjeti.

DVADESETO POGLAVLJE

Adresa je bila Tritonville Road, Sandymount. Ime Anne Brady. Finney ju je pronašao. Provjerio je popis onih koji su bili na pogrebu. I konačno došao do nekoga tko nije njena majka ili susjed, netko tko zna Margaret Mitchell ili McKenna dok je još bila neudana djevojka.

McLoughlin je sporo vozio niz cestu i provjeravao kućne brojeve. Stao je pred 186.

Viktorijanska gradnja s dva kata ponad podruma, popločan prilazni vrt s brodskom prikolicom parkiranom u kutu preko puta njega. Ispod zvona je stajala mjedena pločica na blijedoružičastim ulaznim vratima. Doktorica opće prakse Anne Brady.

Skuhala mu je kavu i ponudila mu krišku domaćeg kolača od đumbira. Sjedili su u kuhinji, vrata koja su vodila do vrta stajala su otvorena, kao što je ona rekla, da može baciti oko na djecu. Bilo ih je troje. Sve curice. Od šest, četiri i godinu dana. Dvije starije su održavale čajanku za lutke na travi dok je najmlađa spavala.

– Kako sve to uspijete stići? – upitao ju je mljackajući kolač - Raditi i odgajati tako malu djecu?

Slegla je ramenima. – Drugačije je sada. Morala sam smanjiti broj radnih sati. Jutrima se bavim operacijama, ali pokušavam sve dovršiti prije negoli se cure vrate iz škole.

– A što vaš suprug radi?

– On je ortopedski kirurg. Bavi se uglavnom sportskim ozljedama. Posao s istegnutim ligamentima, tkivom.

– Tu danas leže novci.

- I to kakvi. Vrijeme koje provede na mobitelu jednako je onome koje provodi u sali.
- A medicina vas je povezala?

Nasmijala se. – Možete to i tako kazati. Zajedno smo studirali. Barry je bio godinu stariji. Sjećam se kako sam često posuđivala njegove bilješke s predavanja.

- A Margaret? Je li i ona bila vaša generacija?

– Inspektore – nagnula se i napunila mu šalicu – možete li mi objasniti zašto želite da vam pričam o nekome koga nisam vidjela već godinama?

Bilo je više razloga. Mogao joj je reći daje uobičajena praksa pri istraživanju ubojstva saznati sve što se može o žrtvi i žrtvinoj obitelji. To se radi tako što se priča s prijateljima, susjedima, poslovnim, školskim, fakultetskim i inim kolegama. Ali s Mitchellima je stvar stajala malo teže. Oni nisu živjeli u Irskoj. Njihova jedina bliska srodnica, Catherine McKenna, teško je bolesna. I tako policajci moraju stvoriti sebi sliku o Margaret na neki drugi način.

To je ono što bi rekao ovoj ugodnoj ženi kratke plave kose, urednih rozih hlačica i besprijeorne drvene kuhinje. Onaj drugi razlog bi zadržao za sebe kao i sadržaj dosjea koji mu je stigao na stol ovog jutra. Bili su to svi pozivi koji su stizali Mitchellima od četvrtka do kolovoza. Bertie Lynch ih je pregledao i provjerio brojeve. Većinom su bili iz bolnice, od doktora ili policajaca. Nekolicina je bila od čistačice Nellie Walsh. Dva ili tri od velečasnog Lonergana iz crkve Sv. Patrick u Monkstownu. Nekoliko poziva s Novog Zelanda. A zatim ostatak. Svi s javnih govornica u središtu grada. Ispričala je policajcima o tri takva poziva koja je primila. Nije im ispričala o kazeti na kojoj njena kći pjeva pjesmicu i bizarnom jednostranom razgovoru kojeg je vodila. S kim? Nije mogao dokučiti što se to odvijalo u njenoj glavi. Kad je Finneyu

pokazao spisak poziva, njegov je odgovor bio brutalno izravan.

– Strpajte je u ćeliju, šefe. Uskoro ćemo saznati koji se kurac ovdje odvija. – Ali to nije bio njegov stil. Treba pričekati i vidjeti. Gledati i slušati.

A imao je i jedan osobni razlog zbog kojeg sjedi ovdje na suncu, pye izvrsnu kavu ove žene i jede još bolji kolač. Ovaj osjećaj već odavno poznaje. Već gaje imao čitav niz puta, ali ništa mu se nije pojavilo nedavno. Zelju da iskoristi i čuje jedno posebno ime, da ga drži u ustima, na vrhu jezika. Način da se stupi u vezu, sazna, stupi blizu.

– I tako, Margaret Mitchell, rođena McKenna. Kad ste je prvi put vidjeli?

– Zajedno smo išle u školu. Škola Holy Child u Killineyu. Ne mogu se točno sjetiti kad sam je vidjela po prvi put. Sigurno sam imala pet godina, a ona je bila malo starija. Sjedila sam na vlaku za Blackrock, a ona je izašla na postaji Seapoint.

– I kako je izgledala?

Stavila je ruku pod bradu jedan trenutak. - Uvijek je bila posebna. Čak i kao mala djevojčica.

– Lijepa?

– Ne samo lijepa. Mislim daje prava riječ karizmatična. U svom najmoćnijem i najužasnijem obliku.

– Niste je voljeli?

Pogledala gaje iznenađeno. – Oh, jesam, bila sam luda za njom. Ili bi bila luda od bijesa na nju. S Margaret vam se uvijek radilo o krajnostima.

– Znači, imala je prijatelje i neprijatelje?

– Nije imala mnogo neprijatelja. Više se radilo o ljudima koji bi se osjetili povrijeđeni, izostavljeni ili zanemareni. Svatko je htio biti u njenom društvu. A ako tu niste bili, pa, osjećaj je bio kao da vam je sunce zašlo.

Pokazao je na kolač. – Mogu li? Izvrstan je.

– Naravno. – Izrezala mu je još jednu krišku. – Đumbir je svjež. To vam pravi veliku razliku.

– Znači da je u školi bila dobra.

– Najbolja učenica. Sve same nagrade. Ne samo akademske. Bila je izvrsna plivačica.

Sigurna sam da je mogla postati prvakinja, ali ju to nije zanimalo. I vraški je dobro znala igrati hokej.

– Stvarno?

Doktorica Brady se nasmijala, a usta su joj se iskrivila u oblik polumjeseca. – Bila je opaka, nemilosrdna. Sjećam se da sam joj jednom kazala da je odluku da postane doktorica sigurno donijela zbog onih pustih ozljeda koje je nanijela na terenu. Zapravo, nije mi proturječila.

– Je li imala momaka u školi?

– Nije. Nitko od nas to nije mogao razumjeti. Bila je preljup- ka. Malena, nježna, lijepa kosa i lijepe oči. Ali nikakvog momka u blizini.

– Sve do fakulteta?

– Čak ni tada. U svakom slučaju, nikog posebnog. Izišla bi s društvom, pila, plesala. I, ne moram to ni spominjati, oko njega je uvijek bila hrpa tipova, ali nitko poseban. Osim divnog Joea Mackena.

– Tko je to?

– Da, zaboravila sam na njega. Potpuno se zatreskao u nju. Provodili su mnogo vremena skupa, ali ne vjerujem da ju je zanimalo na taj način. Ako znate na što ciljам.

McLoughlin je izvadio svoj notes. – Rekli ste Joe Macken?

– Da, ali on vam ne živi više ovdje. U Americi je, Los Angeles. Mislim. Plastični kirurg, zgrće velike novce.

– A kako joj je išlo na fakultetu?

Ponovno osmijeh i blagi trzaj glavom. – Trebate li to uopće spominjati? Opet na samom vrhu. Svi su predavači bili ludi za njom i, naravno, kad smo počeli obilaziti bolnice za praksu i tu je briljirala.

– Da li ju je neko posebno područje zanimalo?

– Pa, svi smo mislili da će se odlučiti za kirurgiju. Imala je tu izvrsnu usredotočenost i sposobnost da sve ostalo isključi dok radi. Zlatne ruke. I, naravno, nije potrebno toliko, kako to zovu, »međuljudskih« vještina.

– To joj je bila slaba strana?

– Rekla bih jedna od slabijih. Znala je biti tako šarmantna, obazriva, pažljiva, samo kad bi joj se prohtjelo.

– I još uvijek nikakva veza, ljubavnik?

– Pa, ako mene pitate, ciljate li na spolni život? Da li vas to zanima?

Naravno, naravno da je htio znati. – Da, to bi bilo to.

– Sigurna sam da je imala nekoga. Svi smo imali. Bilo je to prije no što se moralo paziti na siguran seks, znate već. Generacija pilula. Seks, droga i rock & roll. – Zahihotala se. Lijep zvuk. - Teško je sada povjerovati, zar ne? Svi smo tako prokleta uvaženi.

– Kažite mi nešto o njenim roditeljima. Jeste li ih poznavali?

– Ne baš. Bili su stariji od ostalih iz našeg razreda. Bila je jako bliska s ocem. Njega sam nekoliko puta vidjela. Bio je divan čovjek. Veoma zgodan, šarmantan, bistar. Često je znao doći kad bi u školi bile nekakve aktivnosti. Sjećam se kako je nadstojnica uvijek obigravala oko njega nudeći ga stalno čajem i sličnim stvarima.

– A majka, što je bilo s njom?

– I ona je bila izuzetno lijepa žena. Moja majka bi se uvijek osvrnula ne njenu odjeću. Ručno izrađeni kostimi. Uvijek je nosila visoke pete i bila jako našminkana. Mislim da se nisu baš najbolje slagale njih dvije. Margaret nije mnogo govorila o njoj.

– Sigurno vas je sve iznenadilo kada je nestala na Novi Zeland?

– Nije nas iznenadio odlazak. Nikad nisam mislila da će ostati ovdje. Ali ono što me iznenadilo, zapravo zapanjilo, jest to što je odabrala psihijatriju. Upravo ona od svih ljudi. Moglaje dobiti bilo koje unosnije područje.

– A psihijatrija nije jedno od takvih?

Pogledala ga je i podigla obrve od iznenađenja. – Psihijatrija? Pa to vam je dno dna. Neuredno, teško, neznanstveno, mučno pri brojčanoj analizi, preduga skrb, manjkavi fondovi. Upravo takve stvari vam mrze mladi ambiciozni doktori.

– Shvaćam.

– A zatim sam sve doznala. Jedan prijatelj mi je bio tamo kao gostujući predavač. Šest mjeseci na ginekologiji. I kad se vratio rekao nam je da je ona postala tamo nešto poput medijske zvijezde. E, to me nije iznenadilo. Nimalo. Evo, pogledajte. Izvadila sam ovo kad sam čula da stižete. – Ustala je od stola i donijela novinski isječak koji je stajao savijen na vrhu kredenca.

Već ga je vidio. Bio je u jednom od fakseva koji je aucklandska policija poslala proteklog tjedna. Članak o njoj iz *New Zealand Herald*. O tome kako se pristup mentalnom zdravlju, pogotovo ženskom, promijenio zbog njenih pionirskih radova. Bila je tu i fotografija. Glava i

ramena. Nasmiješena, učinkovita. Savršeno utjelovljenje uspješne žene.

– Sad – nastavila je doktorica Brady – to vam je više nalik na nju. Još uvijek je zvijezda večeri.

– A da li ju je vaš prijatelj uspio susresti kad je boravio tamo?

Odmahnula je glavom. – Nije. Rekao je daje pokušao nekoliko puta. Tad je radila na televiziji. Neku seriju o ženskom zdravlju. Rekao mi je da ju je zvao na posao i da ju je konačno uspio dobiti na vezi. Bila je ljubazna, samo to, rekao je. I to vam je to.

– Je li vas to iznenadilo?

– Ne. Ne baš. Margaret je uvijek bila veoma usredotočena. Ako ste dio slike, onda će biti usredotočena i na vas. Ali ako niste... – podigla je ruke kao znak nečeg neminovnog.

– A jeste li ju ikako vidjeli – upitao je – otkad se sve ovo dogodilo?

– Samo na pogrebu. Naravno, pokušala sam s njom popričati kad sam čula za Mary. Telefonirala sam. Ali me srezala tako naglo daje to već graničilo s grubošću. Rekla mi je da ne želi nikakve posjetitelje. I tako sam joj poslala pismo. Pričekat ću još tjedan ili dva, a onda ću pokušati ponovno.

– Nikada niste upoznali njenu kćerku?

– Nisam. Nisam znala ni da je s njom kod kuće dok se sve ovo nije dogodilo. Kakva je bila? Oh. – Zastala je posramljena. – Naravno. Niste ju ni vi poznavali.

Ali njemu se nije tako činilo. Čudna stvar, policajčeva intimnost sa žrtvom. Sagledao je Maryino tijelo iz svakog ugla. Fizički ju je poznavao do u najsitniji detalj. Kad bi ju vidio da se šeće ulicom, ne bi bio nimalo iznenađen. Bila mu je živa kao što je živa bila i njena majka. A tako će ostati sve dok se ovaj slučaj ne završi. To je ono najteže kod neriješenih slučajeva ubojstava. Mrtvi nikad nisu pokopani. Ne onako kako treba.

Ustao je i zahvalio joj se. Beba se probudila i pridizala se rukom pokušavajući dotaknuti igračku, a lice joj je bilo crveno i u suzama. Majka se sagnula i podigla je, počela ju umirivati, ljubiti, činiti ponovno sretnom. Ispratila ga je do ulaznih vrata. Ostao je još nekoliko minuta i pričao s djevojčicom u majčinim rukama šakljući ju ispod brade i milujući je prstom po užičastoj majičici.

– Inspektore McLoughlin, znate s djecom. Sigurno imate iskustva.

Odstupio je i popravio kravatu. – Ne. Nažalost, nemam vlastite djece.

– Ah. – Bila je posramljena. I pomalo nemirna. Pozdravio se s njom i odšetao stubama dok mu je sitno kamenje krčkalo pod cipelama. Pogledao je put nje dok je prelazio cestu do automobila. Još uvijek je stajala na ulazu. Pitala se kao i svi ostali. Što mu je kazala, što mu je rekla? Što je to njemu značilo drugačije od onoga što je značilo njoj? Mogao ju je umiriti i kazati da mu nije rekla ništa osim onoga što već i sam zna. Ali lagao bi. I tako je otišao ostavljajući ju da stoji na ulazu, s djetetom u krilu te napetim i zbuđenim izrazom koji joj je počivao na licu.

DVADESET PRVO POGLAVLJE

Na ulaznom tepisonu je stajala razglednica okrenuta na poleđinu. Margaret se sagnula da ju pogleda. Njeno ime i adresa bili su otipkani u desnom uglu. S lijeve strane nije ništa pisalo. Podignula ju je. Nije bila izrađena od uobičajenog tvrdog kartona. Bila je savitljiva i meka pod prstima. Preokrenula ju je. Vlastito lice joj je uzvratilo pogled. Bila je odjevena u haljinu na pruge. Sjedila je na ulaznim vratima onog vedrog i plavog jutra na dan Maryinog pogreba. Kosa joj je pala po ramenima, imala je ogromne podočnjake, a jedna joj je noga virila kroz suknju.

Ispustila je fotografiju i znoj joj je izbio po vršcima prstiju i dlanovima. Lagano je zalelujala na propuhu koji je dolazio od vratiju hodnika. Odmah je sjela na čvrstu stolicu pokraj telefonskog stolića s čudnim osjećajem u nogama, kao da ne pripadaju njoj samoj. Zaškripalo je napuklo kožno sjedalo. Komadići konjske dlake, oštri poput staklene vune, probijali su se kroz pokrov i ubadali je u slabine. Pogledom je prelazila po utabanom perzijskom sagu pokrivenom gustim slojem prašine tamo gdje su nekad sjale crvene i plave niti. Što to Nellie misli? – pomislila je. Catherine bi bila zgrožena da vidi koliko se sve zapustilo otkad se razboljela.

Opet se sagnula i prstima prešla po čvorovima saga klizeći do sjajne površine fotografije. Pažljivo ju je položila na pod jednim prstom. Nije loše izgledala. Bolje od mnogih za koje je prije pozirala. Sigurno se radi o spontanosti, o tome da nije znala da ju netko fotografira. Izgledala je sasvim nalik na sebe. Bez osjećaja da ju netko gleda. Nesvjesna. Okrenula je sliku i pogledala poštansku markicu. Poslano jučer iz središta grada. Pisalo je Baile Atha Cliath i datum 23. 08.1995. Pokušala je to izgovoriti zapinjući na stranim suglasnicima i samoglasnicima. Prošlo je mnogo vremena otkad je zadnji put pričala na irskom. Nekad je pričala gotovo tečno i provodila ljeta učeći jezik u Connemari. Dobila je i diplomu. Ali isparilo joj je iz sjećanja, poput pijeska kad prođe kroz šaku, i zamijenilo se sve to nazivima, listama, činjenicama, količinama i vezama koje su sačinjavale studij medicine. Ponekad bi neka čudna riječ ili fraza izbila na površinu njene svijesti. »An bhfuil cead agam dul go dtí an leithreas?« Ili »Dim an doras, mas e do thoile« kojoj je zapamtila melodiju učeći je napamet poput molitve toliko puta izrečene da je već izgubila značenje.

Uzela je razglednicu i zaputila se prema kuhinji. Riječi su joj slobodno prolazile kroz glavu praćene pripadajućom glazbom.

*Sinne Fianna Fail, ata faoigheall ag Eirinn,
Buion darslua, thar toinn do rainig chugainn,
Faoi mhoid bheith saor, sean tir dr sinsear feasta
Ni fhagfurfaoin tiran nafaoin traill.*

Mary se jako iznenadila kad ju je prvi put čula kako pjeva državnu himnu. Stajali su na pločniku Queen Streeta u Aucklandu. Dan Sv. Patricka, 1980. Bila je jesen i kiša je jako padala tog jutra, ali je zatim granulo sunce i jarko obasjalo barice vode po cesti. Povala je Mary u grad da joj kupi nove zimske cipele. Nije se sjetila koji je dan sve dok nisu ugledali paradu u prolazu. Vukla se šarolika gomila. Bili su ukrašeni zelenim vrpčama te prepletenim znacima kiwija i djeteline. Krupna žena s visoko podignutom riđom kosom i bijelim mesom stegnutim u zelenoj jakni pjevala je »Ako si Irac, ulazi u odaju« iz stražnjeg dijela kamiona bacajući na pregršte djetelina po

prolaznicima. Njena harmonikaška pratnja borila se s bubnjevima i gajdama benda koji je išao za njima. Bubnjali su pjesmu »Sean South iz Garryowena« tako dosadnim intenzitetom da je to u biti bilo sasvim nemuzikalno. Dječaci su se igrali zviždalkama od trske, a djevojčice su marširale u stopu. Zelene čizme su im bile stegnute do vrha listova, a kratki zeleni i narančasti kiltovi su se kruto njihali s jedne na drugu stranu. Skupina žena u crvenim flanelastim suknjama, svilenim bluzama i crnim šalovima pozirala je pred modelom kolibe sa slamnatim krovom izrađenim od šperploče. Drvena imitacija sivog dima iz dimnjaka tresla se dok je kamion prelazio preko tramvajske pruge i izgledalo je kao da bi se mogao zaplesti u telefonske žice koje su presijecale ulicu. Tri reda muškaraca u crnim beretkama marširala su vojnički usklađeno iza gomile. Držali su transparente s natpisima »Britanci van« ili »Oslobodite zatvorenike«. Prijatelji su im mahali i salutirali s pločnika, dizali boce Guinnessa i pivske krigle obojene u zeleno. Zatim još jedan kamion s djevojčicama, otprilike Maryine dobi i visine, u suknjama izvezenim u djeteline, harfe, keltske križeve i zvijeri iz *Knjige o Kellsu*. Vrpce i kolutovi su im poskakivali gore-dolje dok su plesale te udarale o njihove mršave sitne noge dok su im ruke stajale na bokovima. Mary je uzdahnula i poviknula da je se podigne, usta su joj bila širom otvorena, oči su joj gorjele od želje, a stopala su joj se već savijala i podizala. Margaret ju je držala čvrsto uza se, a njen poput breskve mek obraz dodirivao ju je. Osjetila se kao da se ona sama penje na očeva ramena pokrivena tvidom. Divno i najljepše od svih uzbuđenja.

Prstima bi se uhvatila za njegovu kosu da održi ravnotežu, a petama bi lupkala po njegovim prsima dok bi ju on štipao za listove i govorio »Oprezno, Maggie, ne tako jako«. I ona bi položila obje ruke na njegovo čelo kako bi se uspravila i gledala gomilu ljudi te s visine promatrala svu onu djecu koja nisu tako sretna da imaju divnog taticu kao što je njen i koji će joj uskoro kupiti šećernu vunu te veliki balon. Čitavo to vrijeme Catherine bi uzdisala i gledala na sat te govorila cmizdravim glasom »John, tako je hladno« ili »John, zar nije bilo dosta?« ili »Johne, mjehur me boli«. I naposljetku najučinkovitije »Johne, previše će se uzbuditi i neće moći zaspati večeras«.

-Mamice, pogledaj – Maryina sitna ruka ju je uštipnula za obraz – što on ono radi? – Mali dječak u crnoj uniformi s crvenim i srebrnim porubom te žezlom gotovo dvaput većim od njega mahao je njime oko sebe, gore-dolje, bacao i hvatao tik prije pada na zemlju. A iza njega je bio ogroman barjak sa zelenim i narančastim djetelinama koji su držala dva starija dječaka, a na kojem je stajalo ispisano starim irskim slovima »Takapuna Celtic Silver Band«. Sedam redova instrumenata pružalo je odsjaj lica prolaznika koja su izgledala izobličeno na njihovoj sjajnoj površini. Tube, tromboni, trube, saksofoni, klarineti i bubnjevi, mali obli bubnjevi po kojima su udarali dječaci sitni i napeti kao i njihovi instrumenti praveći rupe u limenim pokrovima. Za njima su slijedili oni teži i veći bubnjevi koji su sporo i otegnuto vibrirali buu-uuum, buu-uuum, buu-uuum. Svaki red je prolazio, tonovi su stizali i zamirali, melodija se odvajala od harmonije praćena ritmom. A zatim je prepoznala o čemu se radi. Riječi su joj se odmah posložile u glavi, uspravila se nesvjesno i sklopila pete, uspravila leđa, jednom rukom držala Mary, a drugu čvrsto stegla na bok. Obuzela ju je iznenadna nostalgija i ponijela dvanaest tisuća milja dalje, preko toplog plavog Tihog oceana do hladnog sivozelenog Irskog mora. Gdje? Kući?

— Što je to? Što je to? – Mary je vikala i potezala Margaret za kosu kako bi joj privukla pažnju te položila obje svoje ručice na njene obraze kako bi se majka okrenula prema njoj. – Kaži mi. – I poslije dok je poskakivala, skakala i vrtjela se te vježbala »madru« i »baine« i »fir« i »mna«, zahtijevala je i cmizdrila i jecala i sisala prst sve dok se Margaret konačno nije smilovala i pronašla mjesto gdje se održavaju tečajevi plesa. Čovjek koji joj se javio na telefon u Irskom centru pozdravio ju je s »Živila, jutro!«

— Molim? — rekla je. Čovjek je ponovio pozdrav bez obzira na njenu nevjericu.
— Ženo, ime vam je na popisu. — uvjeravao ju je. — Nikad više nećete osjetiti nostalgiju. Margaret je spustila fotografiju na kuhinjski stol. Otvorila je srednju ladicu kredenca i uzela omanji papirnati fascikl. Ispraznila je njen sadržaj i raširila ga u krug. Mary u svom plesnom kostimu, stopala jedno uz drugo, ruke na boku, gleda prema njoj. Lutka, a ne dijete. Miran izraz lica, kovrče povezane zelenim trakama.

— Zar nisam bila slatka? — pitala ju je kad je pronašla fotografije u kuhinji na vrhu hrpe starih računara za plin. — Jesam li se trebala nastaviti baviti irskim plesovima? Majčice, što ti misliš?

— Ne zovi me »majčice« — odgovorila joj je iza svog primjerka *Irish Timesa*. Zatim ju je pogledala preko novina i kazala: — Sjećaš li se svoje učiteljice gospođe Curtin?

— Nešto malo.

— Sjeti se. — Margaret je ustrajavala — Imala je malu djevojčicu tvojih godina. Znala je doći ovdje i igrati se, a nekad bi i ostala ovdje s nama. — Kad joj majka ne bi mogla otići dok joj ne nestanu masnice s lica. Kad joj majka više ne bi mogla izdržati i kad bi pobjegla svojoj sestri u Wellington. Kad bi joj se majka naključala Valiumom i išla u bolnicu da je ispumpaju.

— Što se s njom dogodilo? S mojom učiteljicom. Umrle, zar ne?

Mrtvozornikov izvještaj je tvrdio da se radi o smrti utapljanjem. Slučajnost. Ali nije bilo nikakve slučajnosti u tome. Izišla je kroz ulazna vrata i spustila se cestom do plaže. I samo je nastavila šetati. Ravno u more, u dubinu sve dok ju mokra i teška odjeća te pluća puna vode nisu spustila na dno.

Jadna Ellie Curtin. Lijepa, krhka Ellie Curtin. Početak Marga- retinog križarskog pohoda. Napisala je svoju prvu knjigu o njoj. Dugovala je to maloj mršavoj Ellie Curtin.

Prvi put se pojavila pred Margaretinim ulaznim vratima sa smrskanim nosom. Margaret ju je uvela i očistila joj posjekotine i masnice, a zatim joj kazala: — Ostavi ga. Luda si što ostaješ s njim. Dođi ovdje kod mene. Povedi djecu sa sobom. Ovdje ima mnogo prostora.

Ali Ellie je samo sjela na kauč, prekrizila ruke, ljuljala se napri- jed-nazad, a suze su joj pekle oguljenu kožu s lica. Rekla je: — Ne mogu. Ne razumiješ. Volim ga.

Vidjela ih je nekoliko mjeseci poslije, Ellie, Micka i njihovo četvero djece na plaži. Jedne nedjelje. S košarom za piknik i hladionikom za pivo. Djeca su pravila pješčane kule i igrala se kukala, a Ellie i Mick su ležali na pokrivaču i držali ruke jedno oko drugoga te isprepleli noge. Sjela je i gledala ih, a ljubomora joj je svrdlala rupu u želucu sve dok nije mogla više izdržati. Pozvala je Mary i odšetala što dalje od te plaže. Tog dana je došla kasnije kući, napila se, sjedila na verandi i gledala zvijezde. Sve dok nije začula zvono. Bila je to Ellie koja je vrištala i držala se za bok. Ispod haljine je bila opekлина od pegle koju joj je on držao na koži sve dok nije procvrčalo.

Ellie ju je naučila sve o ljubavi i ovisnosti, o okrutnosti i čežnji. Naučila ju je sve što je znala i potom umrla.

Sad je Margaret stajala pred malim četvrtastim ogledalom koje je visjelo na zidu do sata. Izgledam kao ona ista žena otprije tri tjedna, pomislila je. Ali ovo nije Margaret. Ovo je neko kukavičje jaje. Vile su ukrale onu pravu Margaret i zamijenile ju s ovom stvari koja ima jednaku boju kose i očiju, ista usta i zube, iste ruke i stopala. Ova stvar je slaba, pasivna, žrtva. Stvar svedena na ništa- vilo djelovanjem nekog luđaka. To je sjenica koju je mačka stjerala u kut. Ona cvili i cvili, a njen je sladak glas sad pretvoren u hrapavu rugobu. Ova stvar nikada neće dozvoliti da se prava Margaret vrati natrag u svoju kožu. Neće ako prava Margaret ne uradi nešto po tom pitanju.

Uspela se stepenicama i nastavila hodnikom. Slabo je čula majčin glas, razgovor koji jača i potom jenjava. Ušla je u sobu. Rolete su bile spuštene. Soba je bila tamna i hladna. Catherine je ležala uzdignuta na jastucima. Oči su joj bile otvorene i ona je gledala uvis, u nekoga iznad sebe. Dok ju je Margaret gledala ona se ko- ketno smijala ispod trepavica. Zatim je napučila usne i pružila ruke. — Sada Johne, sada, uradi mi to sada. Sada te želim. Johne. Molim te, molim te. Glava joj se prevrtala sjedne na drugu stranu, oči su joj se sklapale, a potom opet otvarale. Otvorila je usta i ispustila jecaj, a njeno smežurano tijelo se gibalo pod tankim pokrivačem.

— Majko. — Margaret se povlačila.

Catherine je okrenula glavu. Njene oči su je mimoilazile, prelijetale su po čitavoj sobi, svakakvi izrazi su joj titrali na licu poput slika koje projektor odašilje na platno u kinu. Ludilo me dodiruje po ramenu, pomislila je Margaret. Trebala bi znati što mi je činiti. Gledala sam u pomračene oči. Čula sam što su njeni glasovi kazivali. I ja sam bila glas razuma, dužnosti, zdrave pameti. Ali ja ne znam ništa. O životu, o smrti, o dobru ili zlu. Postala sam nešto poput trube ili cimbala.

A onda telefon. Zvoni. Podigla je slušalicu. Čekala je. Zvuk s kazete.

*Gospodin je pastir moj
ni u čemu ja ne oskudijevam
na poljanama zelenim
on mi daje odmora.
Na vrutke me tihane vodi
i krijepi dušu moju.
Stazama pravim on me upravlja
radi imena mojega.*

Njen glas je odjekivao izmijenjen veličinom crkve. Kašalj, nemir dok se pastva micala i razmještala. Njen glas. Čitanje na pogrebu.

*Pa da mi je i dolinom smrti proći
zla se ja ne bojim, jer ti si sa mnom.
Tvoj štap i palica tvoja
utjeha su meni.*

Laž do laži, nijedna me ne tješi.

*Trpezu preda mnom prostireš
na oči dušmanina mojim.
Uljem mi glavu mažeš,
čša se moja prelijeva.*

Bol i žuč, miris povraćanja i gorak okus na mom jeziku.

*Dobrota i milost pratit će mene
sve dane života moga.
U toome ću domu prebivati*

kroz dane mnoge.

Za mene nema mjesta u kući Gospodnjoj. Dobrota i milost danas su prokletinja.
I riječi su se iskrivljeno ponavljale.

*U tvoje ću domu prebivati
prebivat ću u tvoje domu u domu
tvoje ću prebivati
sve dane.*

Zatim tišina.

DVADESET DRUGO POGLAVLJE

Kristalna kugla se sporo okretala i širila svjetlost nalik sjaju srebrnih novčića ponad glava plesača na krcatom podiju. McLoughlin se turobno osjećao. Popio je previše. Nastupala je depresija. Gledao je u golemi ružni podij s mješavinom očaja i prezira. Nekad bi se ovdje šuljao od kuta do kuta i tjerao nevoljna stopala na svakakve plesne pokrete. Sada je sjedio s polupunom kriglom piva u ruci te uz hladne ostatke purice i šunke na svom tanjuru. Još jedno umirovljenje, još jedan niz užasnih govora, plačnih prisjećanja, pijanih povjeravanja. Za petnaest godina će možda doći red i na njega. Sjest će na čelo stola, Janey s jedne strane, a šef policije s druge. Bit će predstavljanje. Teško bi se odlučili što bi mu darovali. Golf ne igra, ne snima kamerom, ne ide na gostovanja svog omiljenog nogometnog kluba u Engleskoj. Znali su da mu je jedrenje strast, ali teško da bi uspjeli skupiti dovoljno za jedrilicu. I svi su znali da je dobar kuhar. Često im je spremao ribu u maloj policijskoj kuhinji. Prigušio je smijeh. Nekako to nije mogao zamisliti, kako mu odbor za umirovljenje odabire na kuhinjskom odjelu Clerya najnoviju mikrovalnu.

Uvukao je ruku u unutrašnji džep sakoa i pažljivo izvukao cigaru. Velika debela Havana u metalnoj tubi. Otišao je do Foxa na dnu ulice Grafton i počastio se. Janey mu to nije odobravalala. Nije ga baš bilo briga, ali mu je ipak smetalo da ga kritizira pred ostalim ljudima. Na svu sreću, u ovom je trenutku bila zadubljena u razgovor s djevojkom koju je David Finney poveo sa sobom.

Buka je bila prejaka da bi McLoughlin uspio načuti o čemu pričaju, ali jedna riječ koju je uspio uhvatiti dala mu je do znanja da Janey drži predavanje o alternativnoj medicini.

Sporo je otvorio tubu i položio cigaru na stol. Stajala je poput debelog zlatnog prsta, prečista, predivna na bijelom stolnjaku. Lagano ju je dodirnuo, prevrnuo s jedne na drugu stranu, zatim ju podignuo pridržavajući je pred nosom i duboko udišući. Čudno je razmišljati o preobrazbi mirisa, od moćne slatkoće duhanskog svježeg lista do arome onog osušenog. I dok je prinosio cigaru ustima primijetio je da ga Janey promatra. Počela se naginjati prema njemu, lupkati rukom po stolu i otvarati usta da progovori. Brzo je ustao i progurao se kroz gomilu do šanka. Okruživala su ga poznata lica. Neka od njih poznao je gotovo poput svojeg vlastitog uzevši u obzir činjenicu koliko puta ih je gledao za šalicom čaja ili ranojutarnjom marendom u postajama Castleblayney, Elphin, Letterkenny. Neki su mnogo ostarili i smeđe pjege su im prekrivale ćelava tjemena, a uznojeni i masni trbusi su im prelazili preko remenja hlača. Neki su još posjedovali vitkost i svježinu mladosti, eleganciju koju nije uništila loša prehrana, dugi radni sati ili previše popijenog piva. Tu i tamo je bilo žrtava. Jedan čovjek iz postaje Provo vidio je kad su mu upucali najboljeg prijatelja. Šuškaloo se daje bježao dok mu je prijatelj ostao iza automobila i zaradio metak. Tko bi ga mogao kriviti što nije bio plemenit i hrabar, što nije bio policajac od onog najboljeg kova? Mrtav junak, poput McLoughlinovog oca. Nije bio jedini. McLoughlin je znao daje hrabrost, poput samouvjerenosti, jedna rijetka osobina. Nekad ju posjeduješ, a većinu vremena ne posjeduješ. Iz dubine duše mu je bilo drago što nikad nije bio stavljen na takvu kušnju. Mnogo se puta probudio u noći, s hladnim znojem na čelu i strahom koji je poput zavjese visio ponad kreveta znajući da strah ne dolazi od metka već od bojazni da neće biti na visini zadatka. I dok je prolazio kroz gustu pokretnu masu, nekima kimajući a druge ignorirajući, osjetio je tugu i usamljenost onoga tko nepobitno zna da ne pripada ovdje. Većina ovih ljudi je u biti bila dobra. Obavljali su svoj posao, voljeli obitelj i prijatelje, izgradili mrežu odanosti i

odgovornosti. Znali su tko su i što žele. Bili su sretni.

Spustio je laktove na šank izbjegavajući barice prosutog piva te opuścima prekrpane pepeljare. Našao si je malo prostora i zapalio cigaru snažno udišući kako bi razgorio žar. Gust oblak dima mu se nadvio nad glavom. Gledao je kroz njega u odsjaj vlastitog lica na umrljanom ogledalu iza reda sa žestokim pićima. Bio je umoran, podočnjaci pod svijetlosmeđim očima bili su mu ogromni, a bore na čelu duboko usječene. Podigao je čašu i ispio.

— Izvrsno miriše.

McLoughlin je pogledao bočno, a potom se okrenuo u pravcu glasa. - Hej, Tony. Kako si mi ti? Gdje se ti skrivaš? Nisam te vidio ranije.

Tony Heffernan je uvukao svoje visoko tijelo pokraj McLoughlina s kriglom u ruci. — Tek smo stigli. Večeras smo vozili iz Corka. Prespavat ćemo ovdje. Breege želi sutra otići majci u posjet. Leži u bolnici Mater.

— Nešto ozbiljno?

— Imala je moždani, ali kažu da će izići za nekoliko tjedana.

— Pretpostavljam da nakon toga dolazi na vašu nježnu skrb.

Tony se nacerio. — Ne, Bogu hvala. Breege ne bi mogla podnijeti taj pritisak.

McLoughlin je sumnjičavo pogledao prijatelja. — Dobro izgledaš. Je li stvari dobro stoje u odnosima s javnošću?

Tony se opet nasmijao svojim velikim širokim osmijehom. — Ne može biti bolje. Sto ima s tobom? Čujem da se ima dosta posla. Kako ide?

McLoughlin je uzdahnuo i pogledao u kriglu. — Da ti budem iskren, nije baš tako sjajno.

— Oh? Što je, problemi?

McLoughlin je podigao čašu. — Ah. Znaš kako je. Svi žele isti tren dobiti sve odgovore. Brza rješenja, kao na televizijskim serijama. Riješi zagonetku prije reklama.

— Neće ići baš tako lako, zar ne?

— Ne, bojim se da neće. Ali nemojmo sad o tome. Pokvarilo bi nam večer.

— Ne može biti tako loše. — Tony se osrvnuo oko sebe. - Zaboravio sam već kako je na ovakvim zabavama. Jesmo li mi ovdje jedini koji ne pričaju o nogometu?

— I boćanju ili golfu.

Tony je dao znak konobaru da im da po još jednu turu. — Kako stvari s tobom i Janey?

McLoughlin je slegnuo ramenima. - Zašto pitaš?

— Tako, zanima me.

— Odgovor ti je uvijek isti.

— Nije baš neki život, zar ne?

Opet slijeganje ramenima.

— Pa, Michael, želim da znaš. Odlučio sam. Imam četrdeseto- sam godina i dosta mi je.

— Čega?

— Reći ću ti čega. Svako jutro ustajem u pola sedam. Napravim doručak djeci i odvezem ih u školu. Breege ni makac. Kući sam oko šest. Ja pravim večeru i pospremam sve. Sjedamo za stol jesti ili prije sedam ili poslije osam. Jer Breege ne može propustiti *Emmerdale*, *Fair City* ili *Coronation Street*. Ponedjeljkom se ne jede sve do pola devet zbog serije *East Enders*. Nikako ne pričamo, ne onako kako treba, o bilo čemu što se tiče nas. Umjesto toga vodimo bizarne i nemoguće razgovore o trudnoćama, preljubima, pobačajima i ubojstvima. Popelo mi se sve to navrh glave.

— Rukom je pokazao nekoliko centimetara iznad glave.

— Znači, još uvijek guta sve te gluposti?

Kimnuo je glavom i prošlo ga je vedro raspoloženje, a čemeran izraz mu se javio pri dnu usta. — Ali odlučio sam. Odlazim.

— Tako dakle — McLoughlin je grickao cigaru — o kome se radi?

— Otkud ti sad to da imam neku drugu?

— Nemoj sad, Tony, živiš ovako s Breege već sigurno desetak godina. Znam sve o tome, sjećaš li se?

Tony je stavio ruku pod glavu. — Zove se Janet Simms. Udovica je.

— Protestantska udovica sudeći po imenu i prezimenu.

— Ravnateljica Irske državne škole St. Columba. Nalazi se malo izvan grada, na cesti za Bandon.

— Kako si nju upoznao?

— Otišao sam tamo klincima održati predavanje o drogi i ispalo je izvrsno, tako da me pozvala i da mladima održim predavanje o sigurnosti pri vožnji bicikla. Vikendom smo održavali radionice o zlouporabi droge, ona bi tu dolazila, i tako je jedna stvar vodila do druge. Isuse, nadam se da znaš u što se upuštaš, pomislio je McLoughlin dok se okretao oko sebe i gledao kako Breege ide od stola do stola i rukuje se sa starijim kolegama te njihovim suprugama, kako pozdravlja stare prijatelje i konačno sjeda pokraj Janey. Glave su im bile jedna do druge, a držale su ruku u ruci.

— Nisi još pričao s Breege o tome?

— Reći ću joj sutra na povratku prema Corku. Nakon posjete njenoj majci. Tada uzimam dva tjedna da se sve raščisti. Već sam bio kod odvjetnika. Neće biti nimalo lako. Novčano ću biti u teškoj gabuli neko vrijeme.

— Kako će djeca sve to podnijeti?

— Nadam se da bi mogli odlučiti da dođu živjeti sa mnom. Dovoljno su stari i ne moraju nužno ostati uz majku više. Paedar će se uskoro upisati na fakultet, a Stephen započinje drugu godinu na fakultetu. Svidjet će im se Janet, znam da hoće.

— Mogu ti samo poželjeti sve najbolje. Nikad nisam imao petlje odlučiti se prolaziti kroz sve to.

— Nisi upoznao pravu ženu.

— Nemam pojma. Nisam siguran.

— Priča se uokolo da te zanima djevojčina majka, jesam li u pravu?

— Isuse, ništa mi ne govori, tračerska mašinerya je očito u punom pogonu.

— Pa, kao što kažu, gdje ima dima... — Tony se nasmijao i stavio ruku oko McLoughlinovog ramena.

— Zapravo, tu ti imam nekakvih problema. Svaki savjet mi je dobrodošao. — Ispričao mu je o telefonskim pozivima, o tran-skriptima te sustavu nadzora koji su osmislili. — Stalan nadzor. Nisam još šefu ništa spomenuo, ali saznat će kad dođe obračun za prekovremene.

— Kockaš se s tim. Moglo bi biti opasno.

— Znam, ali ona se sama ponudila kao mamac. Ne surađuje s nama. Svima otežava život. Tony se nasmijao. — Nadgledanje ljudi je zeznut posao. Nikad ne znaš hoće li ti se svidjeti ono što ćeš saznati, zar ne?

McLoughlin je uhvatio konobarev pogled. Naručio je konjak. Pogledao prijatelja. Mogao je vidjeti uzbuđenje, nadu, energiju. Zavidio mu je.

— I siguran si da Breege ništa ne zna o tome?

Tony je odmahnuo glavom. — A da li je Janey ikad?

McLoughlin se osmjehnuo. – Čudno, ali nije. – Uzeo je čašu konjaka i digao je uvis. – Popijmo – rekao je – Za strast.

Za strast koja gaje odvukla na plesni podij, u teturanje od tijela do tijela, stalno naručivanje pića sve dok nije oteturao u toplu ljetnu noć i odvezao se, nekako, od hotela pokraj morske obale na plaži Killiney do obale Monkstowna. Za strast koja ga je održala na cesti i dala mu da gleda jednu kuću, sada mračnu, sa samo jednim slabašnim svjetlom koje je dopiralo s ulaznih vrata. Za strast koja mu je omogućila da se popne vukući svoj mlitavi trbuh, polako i tiho uza zid na prilaznom putu s kojeg se prišuljao straga gdje ju je mogao gledati kako sjedi u kuhinji i ispija čašu vode. Gore u kupaonici vidio je sjenovitu figuru koja je stajala uz prozor i konačno provirila kroz onaj sobni, pod blijedim svjetlom noćne lampe zastala je na trenutak i pogledala u mrak prije no što je spustila zavjese.

Sljedećeg jutra se probudio zavaljen na prednjem sjedalu svog automobila. Stajao je parkiran pred zatvorenom ulaznom kapijom. Janey ju je sigurno zaključala kad se sinoć vratila. Pretpostavio je da je to bilo mnogo ranije od njega. U ustima je imao gorak i prljav okus. Istegao je vrat kako bi se pogledao u retrovizor. Usne i jezik su mu jako pocrvenjeli. Spustio je pogled. Šlic mu je bio otkopčan. Nije zapamtio kad se odvezao kući, ali se ipak nekako uspio prisjetiti kluba u koji je zašao, neke žene kojoj je platio bocu skupog vina, gužve na ulici. Prisjetio se i od svega toga se osjetio mučno, zgađeno, ljutito i tužno.

Za strast, pomislio je, dok se ukočeno pridizao od volana i spremao suočiti s još jednim danom.

DVADESET TREĆE POGLAVLJE

Stajalaje na ulazu i pregledavala ima li sve sa sobom. Ključevi, novac, što joj još treba? Malena ručica ju je povukla za suknju. Ne zaboravi, mamice, svoju maramicu. Opipala je svoj džep.

Stajalaje u njemu, presavijana, uglačana, ukrašena njenim inicijalima M. M.

— Maggie, ideš li ti to vani?

Nellie je stajala na vrhu kuhinjskog stubišta s metlom u ruci.

— Da, idem.

— Hoćeš li ostati dokasno?

— Ne znam još. Vjerojatno ću se vratiti oko šest. Možeš li ostati do tada?

Starija žena je kimnula i podbradak joj se zatresao. — Kamo ideš?

— Nigdje posebno. Samo do grada.

— Što ću kazati ako te netko bude zvao na telefon?

— Reci da se ne osjećam dobro, da sam legla u krevet i da ne želim da me se uznemiruje.

— Dogovoreno.

Margaret se okrenula i ušla u Catherininu sobu. Majka joj je sjedila podignuta na jastucima, a televizija je bljeskala pred njom.

— Majko - rekla je — idem malo van, ali Nellie je ovdje.

Catherine se nije pomaknula. Margaret se sagnula da ju poljubi u obraz. Catherine se neznatno prignula, ali dovoljno.

Zapamtit ću ovo, pomislila je Margaret, dok je pustila teška vrata da lupnu za njom. Stala je na vrhu stubišta svjesna vedrine, sjaja i blještavila vanjskog svijeta. Iznenada se uplašila. Ne moram ovo raditi, pomislila je. Mogla bih se vratiti natrag. Gore ju je čekao nepospremljen krevet, a pokrivač je ležao tamo gdje ga je i ostavila dok je ustajala prije sat vremena. Bilo bi lako skinuti cipele i opet se uvući u toplinu i mrak. Čak i da ne zaspe, mogla bi samo ležati sklopljenih očiju. Ali to ne bi bilo dobro. Ležati u mraku i ne spavati znači opet prizivati sve one loše stvari. Stvari koje je doznala, one koje su joj kazane, one koje nije željela znati.

Stavila je tamne naočale s posebnim zaštitnim staklima. Pregledala je cestu pred kućom. Automobil je, kao i uvijek, stajao parkiran pet ulaza udaljen s lijeve strane. Spustila se niz stepenice, preko napukle i neravne površine popločane staze te kroz škri-pavu željeznu kapiju. Troje djece s crnim labradorskim štencem prilazilo joj je ususret. Sape su mu bile prevelike naspram ostatka tijela i lupkale su po tlu, savitljive poput plastelina. Djeca su se progurala pokraj nje, govorila glasno i svađala se čiji je red da vodi psa. Najmlađe dijete, maleni dječčić, zaostajao je za njima vukući plavo-bijeli ručnik čiji su rubovi već bili zaprljani. Gledala ih je dok su prelazili cestu do tornja Martello i kako zamiču iza betonske rampe prema moru. Zatim se okrenula i prošetala stazom do automobila. Kao i uvijek, u njemu je bilo dvoje ljudi. Na suvozačevom sjedalu bila je jedna žena. Margaret ju nikad prije nije vidjela. Imala je ravnu plavu kosu sa šiškama i nosila je uštirkanu bijelu bluzu. Vidjela je iza stakla kako im se promijenilo držanje kad su opazili da im prilazi, kako su se iznenada uspravili i počeli žustro razgovarati između sebe. Desetak metara dalje i skrenut će na uglu prema željeznim stepenicama preko željezničke pruge te duž avenije Seapoint do policijske postaje u Monkstownu. Osvrnula se preko ramena i pogledala automobil. Dvije glave su mirno gledale naprijed, bez ikakvog očitog znaka da ju promatraju. Ali znala je da će ju netko čekati onog trena kad prođe kroz uski prolaz koji je vodio

od vrha stuba do glavne ceste.

Brzo je prešla stepenice, a tanka koža njenih sandala jedva da je pružala ikakvog zvuka pri hodaњу. Koliko tisuća puta sam ovdje ostavila svoje otiske? – pomislila je. Po kiši i suncu, danju i noću, u očajanju i ushićenju. Kao dijete i odrasla osoba. U običnim crnim čizmama za školu i crvenom kaputiću koji bi podrhtavao pod snažnim naletima vjetra u veljači. U platformačama koje su mi sezale do gležnjeva i suknji toliko kratkoj da bi svatko tko bi mi prišao s leđa mogao nazrijeti gaćice. Trčala sam ovim stepenicama, preskakala dvije odjednom dok bi zvuk nadolazećeg vlaka svakom sekundom bivao sve jači i ja bih tratila svoje vrijeme pušeći cigaretu prije no što bih se uputila kući. Sjećam se ovdašnjih ugriza. Ne sjećam se o kojem se dečku radilo, ali još uvijek mogu osjetiti trag na vratu gdje me sisao i sisao sve dok mi krv nije provrla ostavljajući tamnocrvene i ljubičaste točkaste tragove i modrice. Njih sam skrivala kući i ponosno pokazivala izvan nje. I onaj egzibicionist. Penis, bijeli, izviruje iz hlača, trenutak čuđenja i onda hihotanje. – Jesi vidjela? – Ismijavanje i sprdačina. Gledale su ga s leđa i bila su pognuta dok bi se udaljavo. I uvijek onaj isti miris. Pišalina i uvelo lišće. Vlažno čak i sredinom ljetnih žega.

Još jednom je zastala prije no što je iskoračila na široku stazu. Vrebam svojim malim okom, nekoga, nekoga, tko će se pojaviti?

Jedan mladić je šetao drugom stranom ceste. Koraci mu se nisu usporili kada se postavila u ravninu s njim i počela ga pratiti istim ritmom hoda. Nadziru me, pomislila je. O tome se radi. Izgovoreno na američki način s naglašavanjem dvostrukog »1«. Potražila je riječ u očevom oksfordskom rječniku. Kad je shvatila daju promatraju. Riječ dolazi od francuskog, pisalo je, »surveiller« te latinskog »vigilare«. Znači nadgledanje, blisko opažanje, detaljno promatranje, posebice osoba koje su pod nekakvom sumnjom. A koliko je ovih mladića koji su je nadgledali spadalo ujedno i u grupu voajera? Uživajući u tome što ne zna za njihovo postojanje, u tome što je nesvjesna da leži u sjenci njihove svijesti?

Krenula je stazom prema stanici. Iza nje su se čuli koraci. Bila je sredina jutra i gužve na cestama su već odavno prošle. Kupila je kartu, prošla kroz kontrolu i brzo prešla drvenim stepenicama do platforme. Izbrojala je ljude koji su čekali. Mlada žena je ljuljala dijete koje je plakalo. Dvije tinejdžerice, primijetila je da su blizanke, pripaljivale su cigarete. Smijuljile su se dok su spajale cigarete u jedan žar. Bile su jednake po svemu osim po boji kose. Jedna je bila izuzetno plavokosa, druga prirodna brineta. Još su izgledale poput djece unatoč kratkim suknjama, topovima od likre i gustim slojevima šminke. Lica su im bila okrugla i meka.

Osjetila je dodir Maryinog obraza na svome, njenu ruku u svojoj, dok su sjedile na istoj ovoj klupi. Maryine duge noge ispružene, sandala preko sandale spadala je s njenih stopala. Jedan mladić je šetao i ona je napravila fintu da će mu podmetnuti nogu. Nasmijao se i ona mu je uzvratila osmijeh povlačeći noge pod klupu i šapćući u Margaretino uho. Osjetila je topao dah i začula riječi:

—Fino, zar ne? – Zatim hihot i znakovit pogled i ruka koja odmiče koverče sa svog lica.

Ispružila se na suncu ne obazirući se na mladića s presavijenim novinama koji se smjestio na kraju šaltera. Položila je glavu na topao granit, sklopila oči i čekala.

McLoughlin se naviknuo na čekanje. Jednom je zbrojio sve sate koje je proveo u automobilu, po barovima, na uglovima, klupama u parku, kafićima. U busevima i po kolodvorima, u hotelskim predvorjima, u smrdljivim muškim zahodima i zbroj je iznosio oko četiri tjedna svake godine otkad je stupio u službu. Sati i sati na granici između potpune dosade i adrenalinski nabijene pažnje.

U 10:43 su zaprimili poziv upravo kad su napuštali trg Harcourt. On i Finney su se sastali s ljudima koji su radili seriju CrimeLine. Pričali su o tome kako bi idućeg mjeseca posvetili emisiju slučaju Mitchell. Bilo je očito da je Margaret napustila kuću i zaputila se prema postaji. Brian Conroy je bio s njom u vlaku. Izišla je na stanici Landsdowne. Glupi seronja je pretpostavio da će sići na stanici Pearse i skoro mu je promakla. Nije otkrio detalje, ali McLoughlin je mogao to razabrati iz njegovog tona te teškog disanja. Mnogi od ovih novih momaka su ga zbunjivali. Nisu bili glupi. Daleko od toga. Većina ih je, po njegovom mišljenju, bila i preobrazovana sa svojim diplomama prava i tečajevima upravljanja za koje su se spremali po noći i za ljetnih odmora. Ali nedostajalo im je mašte. Nisu vjerovali u nikakve životne tajnovitosti. Sve im je bilo suho i činjenično. Dobro i zlo su bili pojmovi izvan dometa njihovog znanja i razumijevanja. Brian Conroy je gledao na Margaret Mitchell kao uvaženu damu koja pripada srednjoj klasi i izgleda bolje od njegove majke. Došla je do gradske postaje. Mislila je sići na stanici Pearse ili Tara te otići u kupovinu. Što drugo?

McLoughlin je otvorio pretinac i izvadio svoj dalekozor. Bili su parkirani na cesti Wellington, dvadesetak metara od križanja s cestom Pembroke. Conroy je prosudio da je Margaret otišla do broja 378, do kuće s crvenim vratima koja su se jasno nazirala s mjesta na kojem su bili. Uperio je dalekozor prema kući. Tri kata iznad podruma. Po dva prozora na zadnja dva kata. Jedan u ravnini s hodnikom. Donja polovina prozora prekrivena zavjesom. Promotrio je prozor iznad. Nešto je visjelo s jednog od manjih prozora pod samim krovom. Izgledalo je poput jedne od onih igračaka koje se stavljaju povrh dječijih kolijevki. Ni traga stanarima. Metalni spremnik za mlijeko sa šest praznih boca je stajao na prostranom ulazu iza uzidanog željeza za čišćenje cipela. Podrum nije mogao baš najbolje vidjeti. Ograda mu je zaklanjala pogled. Usmjerio je pažnju na ulazna vrata. Samo jedno zvono. Neobično za ulicu u kojoj je većina kuća bila podijeljena na stanove.

Čekali su. Još jedan divan dan. Sada će biti toplo, a poslije sparno, tako su kazali na vremenskoj prognozi. Finney je rastreseno prčkao po radiju i glasno zijevao. McLoughlin je izišao iz automobila i protegnuo se, a potom je stao koračati gore-dolje po širokoj stazi. Uvijek je smatrao cestu Wellington jednom od najljepših u gradu. Kuće uglavnom na dva kata, stara crvena cigla, izgrađene u drugoj polovini prošlog stoljeća, s visokim stropovima i vrhunskim fasadama. Prije nekoliko godina su vrvjele studentima koji su stanovali po uzanim sobičcima. Sad je većina kuća bila obnovljena i povratio im se stari sjaj, a vrtovi pred ulazima sve su više bili ukrašavani po dizajnerskim nacrtima. Naslonio je obraz na napuklu koru višnjevog stabla koja su bila zasađena na jednom dijelu avenije s obje strane ceste. U proljeće su izgledala predivno s rozim i bijelim pupoljcima koji su se pjenušali poput shakea od jagoda.

A onda ju je primijetio dok se sporo okretao prema automobilu. Stajala je pred ulazom kuće s crvenim vratima. Iza nje je neka žena držala dijete u naručju, a kada se on uputio prema njoj počela je trčati. Niz kamene stepenice dok ju je druga žena prvo pokušala obuzdati, zatim je zastala i pratila kako joj izmiče pogleda prema vrhu ulice Baggot.

— Ja idem, ja ću je pratiti. — McLoughlin je uzviknuo Finneyu.

— Ostani na liniji. — I zamahnuo je svojom motorolom dok je skretao s ugla na glavnu cestu.

Još uvijek je brzo hodala i McLoughlin ju je jedva uspijevaao pratiti, ali je uzeo za orijentir njenu platnenu haljinu kremaste boje koja ga je vodila kroz gomilu pokraj Quinswortha, kuće Waterloo, stare bolnice s ciglenom fasadom, sada klinike za odvikavanje od droge čije su niske granitne stepenice bile pune narkomana. Put je dalje vodio do ulice Baggot te dalje prema gradu. Nešto u

njenom načinu gibanja ga je privlačilo, pružalo mu zadovoljstvo. Gledao ju je s druge strane ceste. Izgledalo je kao da klizi i vješto obilazi bilo koga ili bilo što na svom putu. Gledao je kako su na to reagirale žene i muškarci. Glave su se okretale dok bi prolazila i upućivali se znatizeljni pogledi. Gledao je zadubljen, maštao, a potom je opazio da je zastala na pločniku, pred pubom Doheny i Nesbitt. Stajala je i gledala kroz prozor, a široki mjedeni okvir bacao je zrake svjetla na ulicu. Pružao je njen nepotpun odraz. Dok se pridizao jedna žena iza njega zabila mu se ravno u leža. Plaho se ispričao i ušao u najbliži ulaz.

Nešto od svega toga je poslije bilo zapisano u njegov notes, ali u pamćenju mu je ostao svaki detalj.

11:30 Udobno se smjestila u Nesbittu. Ispila dvije šalice kave. Upitala konobara da joj donese *Irish Times*. Popričala s njim o vremenu, broju turista u gradu, i tako dalje (*Sjedio sam u baru i gledao ju kroz poluotvorena vrata. Kad je skinula svoje tamne naočale vidjelo se da su joj oči bile suzne*).

12:30 Bar se počinje puniti ekipom koja je svratila na gablec. Ona plaća račun i odlazi (*Izgedala je nemirno i pratila lica koja su ulazila*).

12:35 Šeće zapadnom stranom ulice Baggot, skreće sjeverno prema ulici Merrion do trga Merrion. Ulazi u Državnu galeriju. Odmah ide do Irskog odjela. Stoji osam minuta pred *Autoportretom* Roberta Fagana te pred *Mađioničarom* Nathaniela Honea. Odlazi u ženski zahod.

(*Zurila je u te slike kao da joj one mogu ponuditi odgovor na njena pitanja. Izgleda da joj se posebno svidjela Faganova »Talijanska žena« sa svojom francuskom revolucionarnom kapom preko kovrčave kose, golim grudima i bez ikakvih ukrasa. Dvojica francuskih turista stajala su iza nje.*

Jedan je pokušao ući u razgovor s njom. Mislio sam priskočiti, ali ona se sama pobrinula za njih).

13:15 Napušta Državnu galeriju. Ide zapadnom stranom ulice Clare, skreće sjeverno niz Lincoln i zatim ulazi u Trinity College kroz prolaz Lincoln. Šeće sve do College Parka. Sjedi na klupi petnaest minuta (*Vruće, veoma vruće. Skinula je sunčane naočale i sklopljenih očiju se ispružila na klupi. Puštala je daju sunce ugrije i umiri. Noge su joj stajale opružene na travi. Je li spavala? Vjerojatno nekoliko minuta. Kad je ponovno otvorila oči izgledala je zbunjeno*).

13:55 Nastavlja sjeverno preko Novog trga i izlazi iz Trinity Collegea kroz prolaz u ulici Pearse. Ide sjeverno ulicom Tara, preko mosta Butt i gore prema ulici Gardiner. Ulazi u pub Hill 16.

Zovem narednika Finneya da mu kažem gdje se nalazim. Ponavljam mu da ostane na liniji. (*Šetala je kao opsjednuta. Nije gledala ni lijevo ni desno. Grupa djece-prosjaka dohvatila je se na mostu. Odgurnula ih je. Počela je trčati. Pratili su je. Uspjela im je pobjeći u gužvi. Zastala je da duboko udahne. Provjerila je vrećicu i torbu. Zagladila je kosu. Zatim se okrenula i nastavila brzo koračati ulicom Gardiner. Stajala je poput blijedog narcisa i zrake sojetlosti u oblačnom danu. Prošla je ulicu Gardiner na križanju Pamellove i Sheriffove ulice. Ušla je u Hill 16. Naručila džin i tonik. Stajao sam vani i izvijao se na petama ne bih li vidio nešto kroz prozor. Brzo je ispila. Naručila još jedan. Da liju konobar prepoznaje? Tiho joj se obraća. Smije se i pruža mu ruku. Stegla je njegovu ruku. Pun sam zavisti. Gledam njegove ružne, nikotinski požutjele prste. Htio bih ih slomiti*).

14:30 Napušta Hill 16. Nastavlja sjeverno trgom Mountjoy. Skreće nalijevo. Zastaje pred brojem 50. Zadnja kuća koja je ostala netaknuta. Restaurirana kasnih 60-ih marom Dresmonda Guinnessa i Georgijanskog društva. Otvara vrata ključem. Ulazi u kuću. (*Što je radila tamo? Je li žijela u toj kući? Zašto ju tada nisam susreo, poznavao? Radio sam u ulici Store dok je ona bila studentica. Mogao sam lako naletjeti na nju, kasno noću. Nekad sam znao soratiti u Hill 16. Čudna ekipa. Prilični grubijani. Lokalni, trgovci s tržnice i par hipija. U dugim bundama. Kovrčave kose, svi veoma zgodni. Živjeli su po skvotovima u starim kućama, to su zvali*

»zbrinjavanjem«. Pasji život, tako sam ja to zvao. Bez tekuće vode, štakori u podrumu, fasade kao zadnja rupa na spirali. Sve ih je mogao istjerati zbog heroína, LSD-a, gljiva ludara, ali šef je smatrao da nije vrijedno truda. Stajao sam pred ogradom koja je okruživala park. Podigao sam pogled prema drugom katu. Metalne rešetke na prozorima. Nisam mogao bogzna što vidjeti. Stajalaje na prozoru. Dlanovi na staklu. Gledala je negdje iza mene. Što je to mogla vidjeti? Spusti se dolje do mene. Da te utješim. Daj mi da držim tvoje slatko tijelo, da ti otežala glava padne na moje rame).

15:40 Mitchell opet šeće ulicom Gardiner, skreće u ulicu Parnell, prelazi ulicu O'Connell kraj spomenika Parnellu te nastavlja istočno duž istoimene ulice. Ulazi u pub Conway. Sjeda za šank. Pije džin i tonik. Uzima *Evening Herald* i čita. (Djelovala je umorno. Haljina joj je bila zgužvana, a stopala puna prašine. Pri dnu vrata su joj počele stršati dlake iz jednom uredno namještene frizure. Vidjeli su joj se podočnjaci. Pogledala je prema mračnom kutu u kojem sam sjedio i ispijao kriglu piva. Pogledi nam se nisu susreli. Premjestila se na visokoj barskoj stolici. Jedna noga preko druge. Podigla je ruku da zagladi kosu. Grudi su joj se micale pod tankom tkaninom sukrije. Ispila je piće, naručila još jedno. Premjestila se na niže sjedalo kako bi mogla gledati televiziju. Program je bio SKY ili CNN, nekakav pregled Vijesti dana. Pogledao sam prema njoj. Suze su joj padale niz lice).

16:45 Mitchell napušta Conway. Prelazi ulicu Parnell do bolnice Rotunda. Ulazi. Sada preuzima narednik Finney. (Dogodilo se iznenada. Otišla je u ženski zahod. Upravo sam naručio kriglu piva i vot-ku. Plaćao sam konobaru kad se vratila natrag u bar. Nije zastala, doslovno je istrčala kroz prednji ulaz. Nadao sam se, da me jebeš, daje Finney vani. Potrčao sam za njom, upravo na vrijeme da opazim kako ulazi na stari prednji ulaz bolnice Rotunda. Hvala Bogu, Finney je bio iza nje. Pratio sam ga po starom popločanom hodniku do stubišta pokraj dizala. Prvi kat, drugi kat. Posvuda žene u haljinama s cvjetnim uzorcima, golim nogama i kućnim papučama. Sladak i težak miris djece. Seksi bolničarke u svojim plavo-bijelim uniformama. Koji kurac je ona radila ovdje? Sestra me pokušala zaustaviti. Pokazala mi je prstom na znak. Odjel za novorođenčad. Odgurnuo sam ju. Vrata koja vode na široki hodnik. Vrata sa staklenim prozorima. Pogledao sam kroz svaki od njih. Potom sam ju opazio. Stajala je nad jednim inkubatorom. Suze su joj padale niz obraz i završavale na plastičnom pokrovu. Unutra je ležalo dijete umotano u pamučnu tkaninu, lica crvenog poput miša iz priča Beatrix Potter. Dijete je virilo kroz svoju bijelu kapicu. Zajecala je i agonija joj je preplavila tijelo, izbijala iz njega. Zatim je ugledala mene. Odlazi, zaderala se, i počela me odgurivati stegnutim šakama. Zar niste dovoljno učinili? Glupavo sam odstupio idući sve više unatrag dok se nisam našao pokraj vratiju. Za to vrijeme ona je vikala i vikala. Njena bol, njen bijes. Ali što sam ja mogao učiniti? Morat ću je pitati. Morat ću joj kazati. To je moj posao. Morat ću je posjetiti, sjesti s njom u vrt, gledati kako se još jednom slama od tuge i žalosti. Morat ću joj kazati kako je patolog ustordio daje Mary bila trudna. Jednom. Da su postojali znaci. Otvor na vratu maternice, promjena boje bradavica. Ne zna kada. Ne zna kada je pobacila ili imala spontani. Ali zna daje embrij nakon začeća izrastao u fetus. Kako sam ja mogao znati da ona, djevojčina majka, nije znala? Da će se okrenuti protiv mene, isprova zanijekati daje to istina, kazati da se to nije moglo dogoditi. Zatim stati, razmisliti, zapitati se. Da će sasuti salvu uvreda na moj račun, reći mi da odem, da nikada više ne želi sa mnom pričati, daju ostavim nasamo. Da će udarati rukama po stolu sve dok ne poplave i nateknu.

Došli su doktori i sestre. Dali su joj sredstva za smirenje, položili je na krevet gdje su dan ranije ležali majka i novorođenče. A ja sam otišao natrag u pub i dovršio svoje piće).

DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE

U tvoje ću domu prebivati kroz dane mnoge.

Ima nešto zadovoljavajuće u riječi »prebivati«, pomislila je Margaret. Prefiks »pre« daje neku posebnu draž koja joj se sviđala. Pružao joj je osjećaj očekivanja neminovnog užitka, kao da se zubima grize u tanki sloj kreme i nakon toga dolazi do slatkog središta kakvog kolača.

Naslonila se na čvrsto drvo crkvene klupe i položila stopala na nisko urešeno klecalo. Crkva je bila hladna, gotovo ledena u usporedbi s vrućinom koja je vladala vani. Poput crkava u Italiji i Španjolskoj, poput pribježišta od muke vrelog Božjeg sunca. Uokolo nje, uzduž prolaza sa strane i pokraj male kapelice, iz sjene su izranjale figure koje su palile svijeće, klečale, sjedile, spuštale glave, povremeno pričale jedna s drugom grubim šaptajima. Jedan starac pri dnu je otvorio svoje novine koje su, tek izišle iz tiska, glasno šušcale. Da li je moj otac došao ovdje kako bi mogao čitati novine u miru i tišini? – zapitala se. Nakon umirovljenja, kada više nije imao ugodu svoje dnevne rutine. Prešla je jednim prstom preko izlizane mjedene pločice ispred nje.

John Patrick McKenna 1910-1990

R.I.P.

Život mu je nekad bio uredan i dobro organiziran. Njemu se to sviđalo. Sjetila se pločice s njegovim imenom u uredu u ulici Merrion. Sean MacCionnaith, An Runai, ispisano staroirskim pismom crnog sjaja na plavoj pozadini. Prvi put ju je vidjela za svoj deseti rođendan. Tog ju je dana poveo sa sobom na posao, 21. lipnja 1961. To je poseban dar, rekao je, zato što si sada doseгла dvoznamenkastu brojku i gotovo si odrasla. Ukrcali su se na vlak boje marmelade, onaj koji je polazio iz Rosslarea. Dok je stigao do Monkstowna već je bio toliko krcat da nije bilo slobodnih sjedala. Ugurao ju je između svojih nogu kako ne bi pala dok se vlak naginjao i skretao prugom Westland. Ostali putnici, muškarci s aktovkama i novinama pod miškom, pozdravljali su ga više ili manje prijazno. Predstavio ju je njima dodajući ispred imena »ovo je moja prekrasna desetogodišnja kćer«. Ona se smijala, ali nije ništa odgovarala. Kad su sišli s vlaka ugurala je ruku u njegov džep i pratila mu korak dok su žustro hodali duž Westlanda, mimo vijećnice Merrion i ogromnog plakata na kojem je pisalo »Ja sam put, istina i život«, a onda trgom Merrion do njegovog ureda u zgradi vlade. Čuvar ih je pozdravio dok su prolazili kroz staklena vrata i žurili hodnikom čiji je smeđi linoleum pružao snažan šljapkasti odjek udaru peta. Zastali su pred ulazom. Margaret ga je potegla za jaknu, prstom pokazala na znak i zahihotala se. On je stavio prst na usne kao znak za šutnju. Otvorio je vrata. Ugledali su veliki crni pisaci stroj i nisku sredovječnu ženu sijede ko- vrčave kose koja je gledala u njih.

— Gospođice O'Connor — rekao je — pružite mi to zadovoljstvo da vam predstavim svoju kćer Margaret. Danas je njen deseti rođendan.

Žena je ustala i ispružila bijelu ruku. Margaret ju je primila i stegnula slabašne prste. Gledala je oko sebe, u hrpe papira, veliki crni telefon, police s knjigama uvezenima u zelene korice te ukrašene harfama. Jednim drugim vratima su ušli u očev ured. Njegov je stol bio mnogo veći, imao je bijelu kožnu podstavu, srebrni nož za otvaranje pisama te fotografiju Margaret i Catherine u srebrnom okviru. Na jednom zidu je visio portret Eamona de Valere, a ostali zidovi su bili prekriveni s još više knjiga. Sjeo je na kožnu fotelju u kutu i dao joj da lista hrpu novina dok se on pozabavio telefonskim pozivima i prepiskom. Točno u 12:30 moglo se čuti diljem zgrade

otvaranje i zatvaranje vratiju. Gospođica O'Connor je stajala na vratima i kašljala.

— Da — rekao je ne dižući pogleda s papira koji je stajao pred njim — vraćam se u dva, kao i obično. — Posložio je papire i uredno stavio olovke i kemijske olovke u jedan red.

— Sada je, Margaret, vrijeme za ručak. — rekao je i ponovno je primio za ruku. Kada je otvorio vrata, na hodniku ih je dočekaao miris kupusa koji ih je okruživao poput guste magle. Sjetila se kako joj je iznenada postalo mučno dok su stajali u redu u menzi, kako je držala svoju tacnu i radila isto ono što i on. Meso je bilo izrezano na sive kriške i prošarano hrskavim komadićima. Gur- kala ga je po tanjuru dok ju nije strogo pogledao, zatim izrezao na manje komade i počeo ih prinositi njenim ustima.

Kosti na stražnjici su joj probijale pamuk haljine. Nespretno se vrpeljila na tvrdom sjedalu. Smršavjela je. Uobičajena reakcija na bol, znala je to. Nesposobnost spavanja i hranjenja. Ne sjeća se kad si je zadnji put spremila neki pošten obrok. Neki koji obiluje raznim okusima, sastojcima posloženima pažljivo i s brigom za detalje. Proteini i ugljikohidrati. Voće i povrće. Boje i oblici i građa, izvori zadovoljstva i ugone. Sada je živjela na šalicama kave i čaja, komadićima kruha, tu i tamo nekoj jabuci. I alkoholu. Blaženi balzam zaborava. Pogledala je svoje labavo sklopljene ruke kako počivaju na njenom krilu. Imala je sitne i nježne zglobove. Vjenčani prsten joj je spao naniže. Bila je zadovoljna. Mogla je razumjeti euforiju nekoga tko gladauje, ulazi i izlazi iz halucinacija kako već mozak reagira na manjak glukoze. Osjetila je iznimno jaku želju da poništi fizičke granice tijela. Njezina kćerka sada je s onu stranu krvi i mesa. Možda bi i ona mogla tako. U knjigama piše da je ovo samo faza kroz koju će proći. Ali ona ju nije htjela ostaviti za sobom. Nije htjela biti poput svih ostalih koji zaboravljaju svoju bol i kreću se putem od poricanja preko bijesa do konačnog prihvaćanja. Željela je svoj bijes čvrsto vezati uza se, hraniti se njime, crpiti snagu iz njega.

Gledala je u svece na vitrajima i u postaje križnog puta, jednostavne mramorne bareljefe. Bilo je trenutaka kada bi osjetila jaku i prodornu fizičku bol. Poput čavala zabijenih u dlanove, kosti i stopala. Bilo je trenutaka kada bi osjetila da će joj srce pući, da će se prepoloviti kao olovno srce onog kraljevića iz bajke i prepuknuti na oštrom mrazu. A ponekad bi osjetila kako joj je srce zaleđeno poput onog Snježne kraljice i u očekivanju poljupca koji bi probudio neki drugi osjećaj pored ovog groznog bijesa koji izjeda.

Zvono angelusa počelo joj je zvoniti nad glavom. Stavila je ruku u džep haljine i izvadila omotnicu. Njeno ime je bilo otisnuto s prednje strane. Znala je da je od njega. Nije bilo poštanske mar- kice. Ugurano je u poštanski sandučić tijekom noći. Podigla je neslijepljeni gornji dio omotnice. Unutra su bile dvije fotografije. Položila ih je na klupu do sebe i stala zuriti u njih. Jedna je sigurno uslikana na dan pogreba. Stajalaje pred crkvom. Izraz lica joj je bio prazan od bola. Na drugoj se vidi ruka i zglob okrenut prema neutralnoj pozadini. Na malom prstu se vidio prsten s malim dijamantom. I ručni sat. S motivom bezobraznog i veselog Mickeya Mousea. Okrenula je fotografiju kako bi je mogla bolje promotriti.

Bili su u jednoj duty-free trgovini u Singapuru. Margaret je kupila parfem za majku i bocu viskija. Nećkala se oko toga hoće li kupiti jedan prilično lijep par bisernih naušnica. Osvrnula se kako bi pitala Mary za mišljenje. Kćer joj je stajala na drugoj strani prolaza. Pružala je novac i smijala se. — Mary — Margaret je povikala usred one zaglušne buke kasa i zvukova valcera »Na lijepom plavom Dunavu« koji su dopirali iz glasnih zvučnika. — Ovdje sam. Dođi i pogledaj ovo.

Ali Mary je zanimao sat. — Zar nije bo-žanstven? — gugutala je sva raznježena dizajnom Mickeyevih prevelikih ruku koje su služile kao kazaljke. — I kuca. — rekla je držeći ga na

Margaretinom uhu. — Slušaj.

Margaret se odmakla. — Neće to dugo trajati. — rekla je — To ti je obično smeće.

-Ne budi opaka. — Mary se melodramatično nadurila trljajući plastični sat o svoju majicu prije no što gaje skinula s ruke. — Ona uvijek pokvari zabavu, zar ne Mickey?

Je li uopće kupila te naušnice? Sad se nije mogla sjetiti. Ponovno je pogledala na sat s fotografije. Mickeyeve bijele rukavice bile su široko podignute nad glavom, duža ruka stajalaje povrh kraće, kao kod onih policajaca koji stoje na singapurskim raskrižjima. Ozbiljni niski ljudi koji mašu svojim bijelim palicama zahtijevajući poslušnost od automobila, motora i autobusa koji se okreću oko njih. Velika i mala ruka stoje skupa i pokazuju podne. Pokazuju vrijeme. A druga fotografija pokazuje mjesto. Mjesto i vrijeme za susret? Pokazuje li sat podne ili ponoć? Nije bila sigurna, ali njena fotografija je snimljena za dana, pod sunčevom svjetlošću. A radi se o sigurnom, javnom mjestu. Sigurnom i zaštićenom.

Posljednji udarac zvona je jenjavao. Margaret je ustala i uputila se prema izlazu iz crkve. Stajala je pod trijemom pokraj čvrstog drvenog stola na kojem su bili uredno posloženi primjerci crkvenog glasila *Sacred Heart Messenger*. Ljudi su stalno ulazili ili izlazili. Pažljivo je promotrila svako lice koje je prošlo pokraj nje. Tko je on? Gdje je on? AH nijedan pogled joj nije znakovito uzvraćen, nije bilo iznenadnog prepoznavanja. Bila je već nestrpljiva i izašla je na sunce. Automobili su se sporo gibah gore-dolje duž glavne ceste Monkstown, pokraj crkve i južno prema Mountownu, uglu Baker i Dean's Grangeu. Margaret se okrenula i pogledala u oba pravca promatrajući kupce i slučajne prolaznike. Kao i uvijek, Monkstown je vrvio. Žena s dvoje male djece je izišla iz slastičarnice držeći veliku plastičnu vreću. Djeca su nosila male kante i lopate te mrežu za hvatanje ribe na iznimno dugačkom štapu. Žena ih je zgrabila za zapešća i izmicala se s puta automobilima dok ih je vucarala po prometnoj cesti. Jedno dijete je palo i bučno počelo negodovati. Žena je spustila vreću. Naranče su se otkotrljale u svim smjerovima kao i pakovanja sendviča. Promet je zastao, a trube su se nestrpljivo oglašavale. Dijete je jecajući ustalo na noge. Majka je nabrzinu nastojala sve pokupiti podižući i dijete i ručak jednom rukom te teturajući prema sigurnom pločniku. Promet se nastavio i za sobom ostavljao tragove napuklih pulpi naranči i ostatke soka po asfaltu.

Jedan galeb je nisko nadlijetao oko kante za smeće obješene postrance na stupu ulične rasvjete. Dohvatio je komad kruha i trgao ga svojim kukastim kljunom. Ostaci kruha su popadali po pločniku. Ptica se spustila na tlo i stala ih skupljati. Prišao je pas i počeo lajati. Ptica je zalepršala, nevoljko ostavljajući svoj plijen za sobom, a zatim je ponovno uzletjela ispuštajući oštar krik iz otvorenog kljuna. Letjela je sve više i više, snažno zamahivala krilima, skretala prema moru iznad sivog zvonika protestantske crkve preko puta ulice. Ogromna granitna zgrada, čiji su tornjevi blizanci podsjećali na izrezbarene šahovske figure, isticala se kao glavni orijentir na glavnoj cesti prema gradskom središtu.

Margaret je pogledom pratila ptičji let. Zatim je ponovno pogledala fotografiju. Iza nje nije stajala ova crkva St. Michael u koju je išla njena obitelj i u kojoj se održala misa zadušnica za Mary, nego neka druga crkva čiji su se vršci kupole mračno nadvijali na sunčevoj svjetlosti.

Naravno, on će biti u toj crkvi koja je prazna u podne. Izgrađena je u vrijeme kada je u ovom predgrađu do mora živjela velika i bogata protestantska zajednica. Sada je pastva bila desetkovana zbog iseljavanja i nebrige.

Požurila je niz stepenice, srce joj je neravnomjernim otkucajima tuklo pod lijevom dojkom i korila je samu sebe što sve nije uspjela ranije shvatiti. Bila je u krivoj crkvi. Promet je stao na semaforu pri dnu ceste Monkstown. Projurila je kroz sredinu i promicala između automobila, a

zamalo ju je udario jedan motor koji je dolazio iz suprotnog smjera. Zatrubio je i dao znak rukom prije no što je zakočio. Ona kao da nije sve to ni primijetila. Nastavila je trčati, ušla kroz otvorenu kapiju, prošla pored ploče na kojoj su stajala zapisani termini održavanja nedjeljnih misa i svete pričesti, a u žurbi je nogama razmicala kamenje sa staze. Kada je došla do drvenih vrata u obliku štita s mjedenom kvakom, zastala je i počela hvatati dah. Pružena joj je mogućnost predaha. Ovdje je mogla sve prekinuti i odlučiti da više neće igrati ovu ulogu. Mogla je otići kući. Ispričati se policajcu kojeg je onako vješto zavarala skačući preko vrtnog zida i šuljajući se nasipom prema Salthillu. Mogla je odustati. Povući se. Sve prepustiti McLoughlinu da on pronade izlaz iz ove zavrzlane. Ali ona to nije željela. Pomislila je na sve one trenutke u životu kada je krenula lakšim smjerom. Ovaj neće dodati na taj spisak.

Vrata su zaškripala i udarila o unutrašnji zid dok ih je gurala. Stajala je na trijemu. Ispred nje su bila vrata koja su vodila u glavni dio crkve. S desne strane je znala da postoje vijugave drvene stube koje vode na povišenu galeriju. Drhtala je. Hladnoća, svaka dlaka na tijelu joj se nakostriješila kako bi se sačuvala toplina. Hladno kao u božićno vrijeme. Tama, svijeće, njihov zlatan plamen koji podrhtava u rukama članova crkvenog zbora. Kreštavi sopran jednog dječaka.

*Jednom je u kraljevskom Davidovom gradu
stajala jedna niska stajica,
gdje je majka položila svoje dijete,
u jasllice mjesto kreveta.
Marija se zvaše ta blaga mati,
Isus Krist njeno malo djetetešce.*

Zatim se pridružio zbor i nastavio pjevati o znanoj priči. Bogoslužje pred sam Božić. Svake godine otkako pamti za sebe. Čin ekumenizma, tako je to nazivao njen otac. Sjedili su na galeriji, pri dnu, tako da se Margaret mogla hihotati i namigivati Gillianu, rektorovom najmlađem sinu koji je sjedio poguren u pregradi za zbor, kao zdvojni anđeo, sve dok ona ne bi otvorila svoja usta kako bi izbacila svu strast te na propast osuđene ljubavi. I Margaret bi plakala dok su slatki glasovi pjevali o proročanstvima i čudima, o zvijezdama koje se gibaju beskonačnim mrakom, o životinjama i ljudima koji se skupljaju na molitvu i slavu. Obuzela ju je najdublja tuga, suze su joj padale niz obraze i skupljale se u kutevima ustiju.

Položila je jedno stopalo na donju stepenicu. Glasno je zaškripalo. Podigla je pogled. Stepence su skretale s njene desne strane. Zidovi su bili obojeni u blijedoružičastu boju. Uхватила se za ogradu i pomoću nje se pogurnula naprijed. Zastala je i osluškivala. Iz jednog automobila koji je prolazio treštala je glasna muzika. Ritam je glasno udarao, a potom se stišao do razine udaljene buke. Ptica je pjevala i neprestano ponavljala dvije iste note. Svjetlo se probijalo kroz mali zatamnjeni prozor na uskom prostoru i širilo joj se po suknji. Poput sjaja zlatnog nakita. Prebacivalo se i plesalo. Jedan oblak je zakrio sunce i boje su izbljedjele. Mogla je omirisati vlastiti znoj. Gorak, opor, natopljen strahom. Osjetila je nesvjesticu i vrtoglavicu. Smirivala se dugim sporim udasima.

Zatim je nastavila uskim stepenicama, jedno stopalo je poslušno pratilo drugo. Zvuk orgulja, raskošan i smeđ poput božićnog kolača, ispunjavao joj je uši, a miris plijesni nosnice. Starije žene, tako je njen otac znao govoriti, moljcima nagriženi kaputi, vlaga i para koja je izbijala iz toplog skupa vjernika. Došla je do vrha i ponovno se okrenula udesno. Galerija je stajala

pred njom. Deset redova tamnih hrastovih klupa jedan ispod drugoga. Pri samom dnu jedan golemi vitraj, mozaik plave, crvene i zelene boje. Pred njim oltar, jednostavan bijeli pokrivač, mjedeni križ, vaza s bijelim ljiljanima. Sporo je šetala naprijed pridržavajući se uz kraj svakog reda. Došla je do prednjeg dijela. Pogledala je dolje, a usta su joj bila puna pljuvačke. Ispod je bila drvena propovjedaonica ukrašena izrezbarenim pticama i životinjama. Sa suprotne strane je stajao podij u obliku orla, s otvorenom Biblijom na svom mjestu. Podigla je pogled i pogledala nalijevo preko široke galerije. Vidjela se figura jednog čovjeka kako sjedi u prednjoj klupi te noge koje su se ljuljale preko pregrade, a obje ruke je držao široko raširene iza sjedala. Plava kosa zabačena unazad. To lice je prepoznala i zapamtila. Taj osmijeh ju je dozivao. I ona se sjetila svog vlastitog lica. Tog odvratnog dana. Kako su joj usne nabubrile i ispucale. I sada dok je gledala prema njemu vidjela je da su mu usne napućene. I čula je onaj zvuk. Zvižduk.

DVADESET PETO POGLAVLJE

McLoughlin je otvorio vrata sobe za saslušanja i ušao. Finney je stajao na nogama. Bila je to mala prostorija bez prozora, zidovi su tek nedavno bili obojeni u ljubičasto, a bijeli strop urešen s dva neonska svjetla. Ista priča sa svim novim policijskim postajama, poput ove u Blackrocku.

Na sredini je stajao mali drveni stol. Za krajem stola koji je bio bliže vratima sjedila je jedna detektivka. Zvala se Chris Murray. Dobra djevojka, odlična u svom poslu. Nije se puno uzbuđivala zbog nekih sranja koje je morala pretrpjeti na svom putu. Ona je zvala prije sat vremena. Rekla da ima nešto što bi im moglo biti od pomoći. Nešto u vezi sa slučajem Mitchell. I taj poziv nije mogao stići u pogodnije vrijeme. McLoughlin je upravo razgovarao sa svojim šefom. Finucan mu je pred nosom mahao jutrošnjim primjerkom *Irish Timesa* i derao se na njega zbog nedostatka rezultata i lošem pisanju novina o njima. – Sve one jebene feministkinje koje stalno kukaju o tome kako ulice nisu sigurne za žene. A što si ti naumio, Michael? Kako to provodiš dan? Ločeš pivo, je li? Imaš dvadeset ljudi koji ti rade na ovom slučaju. Policajci i narednici. Detektivi i obična ekipa. Koliko sati se utrošilo dosad? I koji je rezultat svega, a? Reci ti meni. Pazi malo. Jedna čitava povorka ljudi vreba na tvoj posao.

Ispričao je sve to Finneyu dok su se vozili prema Tallaghtu. Nikad nije bio načisto je li mudro povjeravati se svom podređenom. Razmišljanjem je došao do toga da to nije nimalo mudro, ali bio je toliko ljut da je to morao skinuti s vrata.

- Pa, da li te to iznenađuje? – upitao ga je Finney.

— Kako to misliš – iznenađuje?

— Zar nisu on i Declan Hickey u kompi? Zar ne igraju golf zajedno, svake subote ujutro, bilo po suncu bilo po kiši?

— Ali.

— Nešto mi sporo kopčaš?

Ne, kopčam punom parom. Trznuo se. Narednik Declan Hickey, suprug Aine, one lijepe i poželjne žene koja gaje skoro koštala posla.

— Vidi ga, zacrvenio se – rekao je Finney uz širok osmijeh.

— Odjebi. Promijenimo malo temu.

Uspeli su se brdom do vrha ceste Mount Anville. Pred njima se pružao zaljev, obzor kao uska tamnoplava pruga, more prošarano svijetlim i tamnozelenim prugama, poput komada ruskog ahata. Još dalje, iza South Walla, učinilo mu se da vidi zahrđala jedra starog jedrenjaka.

— Dave, jednom ćeš morati sa mnom na jedrenje. Kad sve ovo završi. Uzet ću nekoliko dana godišnjeg i razmišljam da otputujem malo na sjever, Strangford Lough, Portaferry, tamo negdje. Hoćeš li sa mnom?

Ali želi li mu se on uistinu pridružiti? Po pravilu nije miješao poslovno i privatno. Svoj brod je držao odvojenim od svega ostalog. Nedirnutim, neiskvarenim, kao neko mjesto sigurnosti.

Postaja Blackrock je izgledala poput utvrde. Čvrsta crvena cigla. Odlično u slučaju nereda, pomislio je. Nije da im je to trebalo ovdje. Daleko od sulude gomile nasilnika, drogeraša i lopuža s kojom su se morali nositi u postaji Swan's Nest. Službenik na prijemu ga je srdačno pozdravio, malo popričao o njegovom ocu i starim vremenima, a potom ga je

uputio do sobe gdje ih je čekala djevojka.

Sjedila je za stolom preko puta Murray. Jecala. Murray joj je dodala papirnate maramice, ali je odmahнула glavom i izvadila maramicu iz džepa svoje jeans jakne prebačene preko stolice.

McLoughlin je pristupio stolu i pružio ruku. Predstavio je sebe i Finneya. Stisla mu je ruku na tren i zatim ju pustila. Dlan joj je bio hladan i vlažan. Privukao je stolicu i sjeo.

Iskašljao se. — Onda — rekao je — o čemu se radi?

Murray je rukom pokazala na ženu. - Ovo je Jenny Adamson. Učiteljica fotografije u Temple Baru. Došla nam je ispričati o napadu koji je doživjela prije nekoliko mjeseci. Misli da bi osoba koja je to učinila mogla imati neke veze i s ubojstvom Mitchell.

McLoughlin se zagledao u ženu. Oko tridesetpet godina, pretpostavio je, iako je djelovala mlađe zbog stila odijevanja. Imala je sjajnu smeđu kosu. Bila je kratko ošišana poput dječaćića, s kraćim šiškama i valovitim padom s obje strane. Nosila je male zlatno uokvirene naočale. Iza njih su se nazirale crvene i buljave oči. Bljedilo njenog lica bilo je dodatno naglašeno jakim svjetlom u sobi. Njena sitna usta su nekontrolirano podrhtavala. Bila je, kao što je McLoughlin mogao primijetiti, jako uplašena.

— Mogu li... — započela je i odmah zastala obuzeta još jednim naletom jecanja. Nitko nije rekao ništa. — Mogu li dobiti jednu cigaretu? Ne pušim baš često, a nemam sa sobom svoje cigarete.

— Naravno. — Murray je posegnula u torbu koja je stajala pod stolom. Izvadila je kutiju Benson & Hedgesa i pružila joj. Žena je prtljala po kutiji ne mogavši nikako kontrolirati pokrete ruke. Murray je izvadila dvije. Objе je stavila u usta i pripalila. Zatim joj je umetnula jednu između kažiprsta i srednjega.

Žena je duboko povukla dim. Dok je ispuštala ramena su joj se opustila.

— Odakle ste? — upitao je McLoughlin.

— Chichester, na jugu Engleske.

— Ah, da, veoma lijepo mjesto. Lijepo kazalište, divna katedrala, krasni vrtovi iza biskupske palače.

— Točno tako. — Nasmijala se.

— Koliko dugo ste već u Dublinu?

Objasnila je kako je stigla za praznike prije tri godine. Čitala je Syngeovu knjigu o otočju Aran i poželjela sama vidjeti otoke. I odlučila je ostati te napisati vlastitu knjigu o otocima i moru. Uglavnom fotografije te nešto malo teksta. Poučavala je samo da zaradi za život. — Znaite, da budu siti i tijelo i duša. — Sve dok se ne dogovori isplata predujma s izdavačem.

— Možda biste sada mogli, gospođice Adamson, kazati meni i naredniku Finney u zašto ste došli ovdje?

Gledala je večernje Vijesti. Prije nekoliko tjedana. Bilo je nešto o pogrebu one jadne djevojke. One koja je ubijena. I ona ga je vidjela tamo.

— Koga ste vidjeli? — upitao je McLoughlin. Ponovno je primakla cigaretu ustima. Kad joj je dodirnula usne počela je plakati. Pričekali su. Konačno je progovorila. Bio je to on. Čovjek koji ju je silovao. Stajao je ispred crkve. Bio je tamo s ostalim fotografima.

— Znaite li kako mu je ime?

Kimnula je glavom. — Zove se Jimmy Fitzsimons. Pohađao je jedan moj tečaj prije

nekoliko mjeseci. — I počela imje sve pričati. Bilo joj je žao što to nije ranije uradila. Znala je daje trebala otići na policiju. Ljudi poput njega će nastaviti činiti ženama takve stvari sve dok se one same ne izbore za sebe.

McLoughlin je podigao ruku. - Slušaj — rekao je — nisi napravila ništa što zaslužuje prijekor. Bitno je da si sada skupila hrabrosti

i došla nam s tom pričom. Ako nisi osjetila da nam možeš doći ranije, to je na našu sramotu, ne na tvoju. Razumiješ?

Kimnula je glavom.

— A sad — nastavio je — ispričaj mi što se dogodilo. Sve ispočetka. Gdje ste ga upoznali?

— Bilo je to... — Zastala je na trenutak da razmisli. Bilo je to oko polovine siječnja. Tad je započinjao njen tečaj iza Božića. Deset tjedana po tri večernja predavanja tjednom. Uglavnom je primala po osam polaznika. Jimmy se kasno prijavio. Pokušala mu je objasniti da vise nema mjesta, ali on jednostavno to nije prihvaćao. Namjeravala je ustrajati na tome da mu nema druge doli čekati na idući tečaj, kad je on izvadio svežanj fotografija iz jedne plastične vrećice.

— Pogledajte — rekao je — pogledajte samo. Bili su to crno-bijeli portreti. Na svakoj fotografiji bila je žena. Fotografije su bile izuzetno dobre. Bilo je tu tehničkih omaški, ali on je znao uhvatiti model u pravom trenutku, znao je stvoriti sliku kakvu želi. Na jednoj je bila djevojka s Downovim sindromom. Jela je sladoled na ogromnom bijelom kornetu. Isplazila je jezik i lizala. Pažnja joj je bila potpuno usmjerena na ono što radi.

— Tko je ona? — upitala je.

— Moja sestra. — odgovorio je.

— Ah, razumijem. — odvrtila je.

— Je li? Stvarno? — odgovorio je. - Osjetila se čudno i iznenada jako posramljeno.

— Je li vam pričao o svojoj obitelji u detalje? — McLoughlin se nagnuo kako biju mogao bolje vidjeti.

Nije odmah. Osjetila je da je kazala krivu stvar o djevojčici i tako se klonila te teme. Zatim je jedne večeri nakon predavanja on ostao nasamo s njom i pomogao joj oko čišćenja. Zamolila ga je da pomakne neke velike boce s kemikalijama. Bio je veoma uslužan i ljubazan. Ali još uvijek se osjećala čudno u njegovoj blizini. Crvenjela se kad bi mu se obratila, previše bi pričala. Potom je on izvadio paket iz svoje torbe. Bio je omotan sjajnim smeđim papirom i povezan konopcem. Bila je to uokvirena fotografija. Njena. Kako sjedi u Stephen's Greenu. Sniježilo je i bila je omotana u stari krzneni kaput s pripadajućim šeširom. Na zaleđenom jezeru stajala je patka i gledala u nju. Imala je nešto kruha u ruci i taman se spremala baciti pokoji komadić. Na fotografiji se osjetio divan smisao za očekivanje, ali joj je od nečega bilo nelagodno. Pokušala se sjetiti. Je li ga taj dan susrela? Pažljivo je promatrao njeno lice. Vidjela je da je spreman brzo reagirati na bilo kakav krivi potez s njene strane.

— Hvala ti. — rekla je — Izvrsna je. Sigurno si je uslikao prošle nedjelje. Zašto nisi došao do mene i javio mi se?

— Nisam te htio uznemiravati. — rekao je — Izgledala si tako zadovoljna, sama sa sobom.

Prešla je prstima po lijepom uzorku cvijeća i lišća na okviru. — Divan je. — rekla je. — Gdje si ga nabavio?

— Pripadao je mojoj majci. - odgovorio je.

— Ah, shvaćam. Lijepo od nje da ti ga je poklonila.

— Nije mi ga poklonila. — kazao je dok je pažljivo čistio po klupama.

— Onda — rekao je McLoughlin - što se dogodilo nakon toga?

Stala je na trenutak i pokrila lice rukama. Meka smeđa kosa pala joj je preko tjemena.

Zatim se uspravila i stala zuriti u jednu točku najudaljenijeg zida u prostoriji. Počela je, rekla je, osjećati kako ju njegova prisutnost uznemiruje. Primijetila je da je počela mnogo razmišljati o njemu i unaprijed čekati na predavanja. Jako ju je razočaralo kad je preskočio tri predavanja zaredom nakon što joj je poklonio fotografiju. Kad je stigao idućeg tjedna, iznenadio ju je vlastiti osjećaj olakšanja.

— Znači, to što ste osjećah prema njemu bilo je više od prijateljstva?

Kimnula je.

— Opišite nam sad tog čovjeka. Kako izgleda?

Ponovno je pokrila lice rukama prije no što je progovorila. Bio je, jest, veoma lijep. Ne zgodan onako kao što su pravi muškarci zgodni, već lijep. Visok oko metar i sedamdesetpet ili osamdeset, veoma vitak. Kosa boje maslaca te oči boje mora. Preplanula i čista koža. Bijeli zubi i sladak osmijeh.

Ne čudi me, pomislio je McLoughlin, da nije mogla skupiti hrabrosti i doći. Stara je to priča. Teško je povjerovati da netko tko tako lijepo izgleda može biti zlikovac. Lakše ih je zamisliti kao niske, zdepaste, prljave i pune akni. A žena tako lako povjeruje u svoju krivicu ako je njena požuda potakla nasilje.

— Onda, gospođice Adamson, ispričajte nam što se točno dogodilo te večeri.

McLoughlin je u jednom trenutku pomislio da će se ona onesvijestiti. Počela je ubrzano disati. Lice joj se zacrvnjelo, a potom je skoro sva boja nestala s njega dajući koži plavo-bijelu nijansu svježe obranog mlijeka.

Problemje u tome, rekla je, što se ne može sjetiti svega do u tančine. Poslije joj se učinilo da je ta noć poput još vlažne slike čije je boje netko vlastoručno razmazao po platnu. Boje su bile žive, ali sadržaj i detalji su ostali sasvim nejasni i nerazgovijetni. Znala je da je sve počelo na proslavi. Kraj tečaja. Kupila je nešto jeftinog šampanjca i otvorili su boce uz mnogo uzvika, smijanja i glupira- nja. On im se pridružio. Uglavnom je nerado stupao u kontakt s ostalim polaznicima. Držao se podalje. Ali tu večer se i on smijao i šalio. U prostoriji je vladalo uzbudljivo ozračje koje je svakoga dotaklo. Već od prve kapljice osjetila je navalu adrenalina, ali tu se nije radilo samo o alkoholu. Sjetila se kako joj se nasmiješio, sjetila se njegovih bijelih zubiju i usana boje zgnječanih malina i osjetila se tako živom i sretnom. Zatim je netko, a to nije bio on, predložio da odu negdje u blizini na piće, na neko mjesto poput Norsemana.

— Jimmy, ideš li i ti s nama? — upitala ga je.

— Bi li ti željela da ja pođem? — odgovorio je. — I ona se zahiho- tala kao školarka i uzela mu ruku u naručje.

U baru je naručila tekilu.

— Gledaj — rekla mu je — ovako ti se to pije. — I ispila je na eks snažno sišući krišku svježe limete. On joj je donosio jednu za drugom. Netko je stavio kovanicu u jukebox. Pjevala je Billie Holiday. »Ljubavnice, oh, gdje si sada ti?«

- Slušaj, znam pjevati ovu — rekla je i popela se na šank, glas joj je bio dubok, snažan i usklađen s melodijom, a riječi su joj lijepo kapale s usana. Plesali su zajedno. Bilo je

prekrasno. Bio je jako pažljiv i nježan. Primaknuo je njenu desnu ruku blizu svog srca. Prstima druge ruke spuštao se od njenog ovratnika prema stražnjem dijelu vrata. Pila je sve više. Ne sjeća se točno koliko.

-A što je s drugima koji su bili s vama, što su oni radili?

Ne sjeća se ni toga. Kada je konobar oglasio fajrunt i ugasio sva svjetla, njih dvoje su ostali sami. Uzeo ju je za ruku te prošetao s njom do podzemne garaže. Ne sjeća se koje ni koliko dugo im je trebalo da stignu do tamo. Cijelim putem ju je ljubio i dodirivao. Zapamtila je da je njegov automobil bio velik i imao prozore srebrne boje. Prisjetila se kako joj se odraz u njima bližio i udaljavao te kako ju je to omamilo i prouzročilo osjećaj mučnine. Kad je sjela na mjesto suvozača, on se nagnuo i zaključao vrata i kazao: »Kao bubreg u loju«, na isti način kao što bi joj to majka znala reći kao djetetu dok bi ju ušuškavala u krevet.

— I kamo ste otišli?

Nije se odmah mogla sjetiti. Zaspala je u automobilu. Zatim se maglovito prisjetila kako su stajali pred njenom kućom. Bilo je jako hladno, uzeo joj je ključeve iz torbe i otvorio vrata.

— A onda?

Ustala je od stola. Murray se spremala ustati, ali McLoughlin joj je pokazao rukom da sjedne. Počela je šetati od zida do zida. Od ugla do ugla, od ugla do ugla. I dok je šetala, pričala je.

Tama, bol, mučnina, strah. Zatiljkom sam udarila o podne daske u hodniku. Jimmyevo lice iznad mene. Zašto on viče? Pljuvačka mu je kapala s kuteva ustiju po mojim grudima. Gdje mi je odjeća? Podigla sam ruke kako bih ga odgurnula. Počeo me udarati. Usta su mi bila puna krvi.

Ponovno tama. Mogu osjetiti i nanjušiti povraćanje. Ležim na trbuhu i obraz mi je u smrdljivoj lokvi. Ne mogu pomaknuti ruke. Bol struji mojim tijelom kao probadajuća agonija. Otvaram usta kako bih povikala, ali on me ponovno baca na leđa i rukom mi začepљуje usta. Ponovno mi dolazi za povratiti, ali on me nastavlja udarati. Predajem se. Sklapam oči. Onda. Gledaj me, gledaj me, viče. Ali ja ne mogu gledati. Opet mi se povraća. Ozljeđuje me. Nikada nisam osjetila takvu bol. Zašto ovo radiš, zašto? Grozan i vrtoglav snop svjetla, svakojakih zvukova, urlika i osmijeha te nekog slabašnog mijaukanja. Jesam li to ja? Nije moguća da sam ja, zar ne? Potom još boli. Osjećaj goruće kože. Ne, nije moguće. Prestani, molim te, molim te, molim te. Onda ništa.

Kad sam se probudila nisam znalaje li još uvijek u blizini. Ostala sam ležati s licem prema podu. Ruke su mi svezane iza leđa, noge raširene. Osluškujem. Moj dah je najglasniji zvuk u sobi. Zurim u prašinu između podnih dasaka. Osjećaju li se ovako bogalji i bespomoćni ljudi? Nastojim prevladati zvuke vlastitog tijela. Prolazi minuta. Potom sat, pola dana. Počinjem se gibati. Veoma sporo. Znoj se miješa s prašinom. Naposljetku sjedam. Oslobođam ruke. Svezao mi ih je mojom pregačom, onom žutom s bijelim ljubicama. Pokušavam ustati, ali noge su mi krhke poput najtanjeg drvca. Po mojim butinama stoje tragovi skorene krvi i izmeta. Stojim pod tušem. Voda me peče dok prelazi preko rana, ogrebotina, masnica. Poprima roskastu boju na svom putu do odvoda. Mažem se dezinfekcijskim sredstvom. Oči mi suze od boli, ali odlučila sam kako više neću plakati. Umotala sam se u deku, sjela na kauč i ispijala viski iz male čaše. Kad sam ponovno mogla ustati i hodati, odlučila sam se riješiti svega što me podsjeća na tu noć. Bacila sam odjeću, plahte s kreveta, bijeli sag prošaran tragovima smeđe boje. Razbila sam glinene posude u

koje je urinirao i vršio veliku nuždu. Slomila sam voštane svijeće kojima mi je palio kožu. Uništio je moj dom. Htjela sam ga zapaliti. Kako bi mi se ova sramota rastopila na vatri. Nikada se više neću osjetiti sigurnom. Osjećam se kao da mi je kuća građena od prhkog i providnog celofana. I tako sam se preselila. U zgradu s nadzornim kamerama, špijunkom na vratima, stražarom sa psom pred ulazom. Ali nikada više neću biti sigurna u to da moje tijelo pripada samo meni. Da sam svoga tijela gospodar. Nikada to više neću uzeti zdravo za gotovo.

Prestala je pričati i licem se okrenula prema zidu. Murray je ustala i prišla joj. Okrenula ju je i otpratila do njene stolice. Šapnula je nešto Finneyu. Napustio je prostoriju.

McLoughlin je progovorio. — Jeste li još nekom ispričah o ovome?

Zatresla je glavom.

— A jeste li ga ikako viđali nakon te večeri?

Ponovno je zatresla.

— A kažite mi, Jenny, ako ga mi pronađemo, namjeravate li ga tužiti?

Još jednom je zatresla. Murray ga je nemirno pogledala.

— Mi vas ne možemo ni na što prisiliti. Jenny, sve ovisi o vama, ali...

Žena je počela vikati. — Ne, ne, ne. Zar vi ne vidite? Ja to ne mogu. Što mislite kako mi je bilo ovdje sjediti s vama? Da sve izbacim iz sebe i preokrenem se kao čarapa pred svima, da vidite sve ono što je trebalo ostati skriveno. Ne bih to mogla na sudu. Ne bih mogla sjediti u istoj prostoriji s njim. Umrkla bih.

— Ali... - opet je pokušao.

— Nema ali, nema možda, nema moglo bi. Ne. Ništa. Ja to ne mogu.

McLoughlin se nagnuo unaprijed sa stolice i počeo zuriti u točkasti linoleum na podu. Silovanje je iznimno čudan zločin. Pretvara jednu od najljepših i najugodnijih stvari na svijetu u gadost. Znao je da im nije ispričala sve što joj je uradio ili ju prisilio da učini. Znao je da razlog zbog kojeg ne želi ići na sud jest taj što sebe smatra uključenom i odgovornom. Ništa ne znači što je zakon na njenoj strani. On je utisnuo sebe u njeno tijelo, ukotvio se u njoj, tako da će ona uvijek osjećati sebe kao dio tog zločina. Vidio je to već nebrojeno puta. Mislili su da će se stvari promijeniti kada se zakon promijeni. U stara vremena odvjetnik je mogao naživo kopati po svjedokinji. Sad su to radili suptilnije, ali sa sličnim učinkom. Svima se mjeri na isti način. Žrtva i počinitelj tako ostaju zauvijek ujedinjeni.

Podigao je pogled prema njoj. - Rekli ste nam njegovo ime. Znae li njegovu adresu?

Bez riječi je izvadila savijeni komadić papira i pružila mu ga. Otvorio ga je. Ispunjena prijavnica za fotografski tečaj. Ime i adresa su bili pažljivo napisani. Jimmy Fitzsimons, Canal Lane 22, Dublin 4. McLoughlin je ponovno uzeo riječ. — Znati li možda kakvim se poslom bavi?

— Da, svakako. Ima svoju prijevoznu tvrtku. Zato posjeduje onako velik automobil. Mislim da je Mercedes. Vodi bogate turiste na posebna putovanja diljem zemlje. Vikendi u zabitijim dijelovima Irske, konjske trke, takve stvari.

Vrata su se otvorila. Finney je ušao noseći poslužavnik s metalnim čajnikom, šalicama te kutijom keksa. Položio ju je na stol. Ulio je čaj boje nikotina. McLoughlin je sporo srkao.

— Odvratno. — rekao je i spustio svoju šalicu. Nitko drugi nije progovorio. Gledao je kako se boja vraća u ženino lice. Sigurno će, znao je to, dobro spavati večeras. Bolje nego ikada, s trostrukom bravom na vratima i noćnim zvukovima kao postojanom mukom. Jednom kad osjetiš pravi strah, pomislio je, život i svijet mijenjaju se iz osnova.

DVADESET ŠESTO POGLAVLJE

Zviždanje. Njegova napućena usta i glava zabačena unatrag prema stropu. Kao da nje nema. Kao da je jedino što postoji sunce koje prodire kroz vitraje, muklo pulsiranje prometa na ulici, miris drvnog premaza i prašine te onaj predivan osjećaj moći i kontrole.

Nije ju ni pogledao. Nije trebao. Znao je da će doći. Zabilježio je njene izraze lica, manire i držanje. Receptori njegovog pamćenja upili su sve to kao što svijetli fotografski papir upija slike s negativa. Pohranio ih je tako da ih može izvaditi i igrati se s njima noću. Zamišljati. Različita boravišta, različite radnje. Igrati se time kao s onim Lego kockicama koje je imao dok je bio mali. Idemo sad. Ovo je mamica, a ovo tatica. A ovo je velika seka, a ja sam mali braco. Ili možda, ovo je djedica, ovo je bakica, ovo je mamica, a ja sam sinčić?

Slike s kojima se može igrati do mile volje, to je ono što mu je bilo potrebno. Posložiti ih kao karte u igri strpljenja. Po bojama i oblicima. Poput jedne složene hijerarhije žudnje. Ova ide preko ove. Ova se slaže s ovom. Ili kao slagalica. Ova ruka ide na ovo rame. Ovo lice ide s ovim tijelom. Možda, ali pokušajmo i nešto drugačije. Stavimo majčinu glavu na kćerine grudi. Kćerinu nogu na majčino stopalo. Sve dok se slika ne sastavi, igra ne završi i kraj ne dođe.

Smirio se. Zastao. Slušao. Jednom je već bio u ovoj crkvi. Jedne nedjelje, prije koliko tjedana? Počeo je prebrojavati. Tri ili četiri.

Mary ga je povela. Vozili su se. Voljela je sjediti straga. Iza srebrnih zatamnenih stakala. Skrivena.

— Zar nije super? — rekla bi uvlačeći se između jastuka. - Nitko nas ne može vidjeti. Momak, ti samo vozi dalje. — Te večeri ga je nagovorila da prođu pokraj njene kuće. Stali su pred ulazom. Dan je još trajao. Ulazna vrata su stajala otvorena. Velika crna mačka se izležavala na suncu, na najvišoj stepenici.

— Kakva je tvoja majka kao osoba? — upitao je.

Trebalo joj je vremena da odgovori. Žvakala je svoju žvakaću gumu, zatim ju izvadila iz usta i umotala u foliju. Potegla je gutljaj iz boce Coca-Cole pomiješane s votkom koja je stajala u hladioniku. Onda je rekla: — Veoma je lijepa. Jako pametna. Dobra je u svemu čega se uhvati. Jebeno me izluđuje.

— Sigurno joj nedostaje tvoj otac? — upitao je dok je vadio bocu.

Slegla je ramenima. — Ma, on je davno umro.

— Nema nikoga drugoga?

Opet slijeganje ramenima. — Koga bi to mogla ona upoznati, a da ispuni sve njene visoke kriterije? Hajde — rekla je — idemo. — Rekla mu je da krene prema crkvi. Povala ga je stepenicama do galerije. Večernja misa je upravo završavala.

— Zar ovo nije krasno? — rekla je — Obožavam biti ovdje. Nekako je ludo. Podsjeća me na Alisu u zemlji čudesa ili nešto slično tome. Vani oni tornjevi izgledaju kao šahovske figure. Željela bih se vratiti ovdje — prošaptala je — u gluho doba noći, kad zvijezde plaču, kada nema nikoga ni blizu. Bi li i ti to htio?

Ponovno je počeo zviždati. Ovog puta se nagnuo naprijed i gledao dolje u crkvenu lađu. Jednom je rukom pridržavao glavu i zurio u redove praznih klupa te crno-bijele pločice središnjeg prolaza, a zatim se po prvi put okrenuo i pogledao na zapadnu stranu galerije.

Srce mu je podrhtavalo kad ju je ugledao poput leptira uhvaćenog u nečijoj ruci. Uspravno je stajala i držala se za prednju ogradu. Zurila je ravno u njega. Izgledala je... Nastojao je pronaći pogodne riječi za opis. Podsjećala ga je na neke od žena koje mu je učiteljica fotografije pokazala. Snimljene su, tako mu je ispričala, u vrijeme velike ekonomske krize na jugu SAD-a. Bijela ženska lica oštrih crta bila su lišena bilo kakvog izraza dok su gledala u objektiv. Na fotografijama su isto tako izgledali i zatvorenici netom oslobođeni iz koncentracijskih logora. U njihovom pogledu se mogao opaziti posvemašnji nedostatak znatiželje. Pretpostavljao je da, kada živiš na samom rubu opstanka, znatiželja predstavlja luksuz koji si ne možeš priuštiti. Ali on je htio da ona pokaže znatiželju prema njemu, prema onome što je uradio i onome što upravo radi.

On je, na kraju krajeva, bio jako znatiželjan po pitanju nje. Znao je i koju veličinu haljine nosi, koje voće voli jesti, kakve knjige čita i koju glazbu sluša. Znao je i sitne detalje, poput boje njene četkice za zube, na koji način voli pripremati jaja, da šećeri kavu, ali ne i čaj. Ali znao je i velike stvari, poput toga da nakon suprugove smrti nije nikako bila zaljubljena, da nije voljela majku na isti način kao oca. Sve je to znao jer mu je Mary ispričala.

Iznenada se osjetio umoran. Dugo vremena je pripremao sve ovo, a sada kad je trenutak stigao, osjećao se kao da je opet dijete u vrijeme Božića. Sasvim ga je iscrpio očekivanje. Naslonio se na klupu i sklopio oči. Malo će se odmoriti, a potom učiniti ono što treba biti učinjeno. Opipao je džep kako bi se još jednom uvjerio daje nož na svom mjestu. Bilo je smiješno kako ljudi promijene držanje kad im ga pokažete. Očekivali biste da će se ponašati kao daje riječ o pištolju, ali njemu je nož uvijek djelovao nekako strašnije. Pištolji mogu, a to se doista i događa, promašiti. Ali nož, kada se nađeš blizu nekoga? Otvorio je oči. U crkvi se odjednom smračilo. Visoko gore su sjali krovni tornjevi izuzetne bjeline, a ledeni kristali su se sjajili na pozadini tamnoplavog neba. Slagao se oblak na oblak, ledile su se kapi, rastapale pa opet zaleđivale, sloj preko sloja dok nisu tvrde poput golf loptica počele silnom snagom padati na tlo. Sad mu je bilo hladno. Uspravio se. Ona je još uvijek stajala na istom mjestu, a pogled joj je bio prikovan za oltar tik pred njenim očima. Prošetao je do kraja reda. Ona se nije pomaknula. On se okrenuo i uputio se ka stražnjoj strani galerije do stuba koje su vodile prema crkvenoj lađi. Pogledao je preko ramena na nju. Još uvijek se nije micala. Brzo se spustio stepenicama i pojavio se pred sjevernim ulazom. Uhvatio se za veliku kvaku. Bilo je zaključano. Zaobišao je prednji red klupa držeći se podalje od njenog pogleda i došao do ulaznih vrata. Na zid je bila obješena teška metalna šipka. Podignuo ju je i stavio na njeno mjesto. Zastao je da osluhne. Krupa je udarala složeni plesni ritam po prozorima. Odozgo nije dopirao nikakav zvuk. Srce mu je lupalo sve jače i jače. Stavio je ruku na grlo. Osjetio je kako mu puls ravnomjerno skače. Pogledao je prema stropu i zamislio kako ona stoji poviše njega. U što je bila odjevena? Vidio ju je samo od struka naviše, ali izgledalo je kao da se radi o dugoj bijeloj haljini s običnom mornarskom bluzom. Kratkih rukava i okruglog ovratnika. Je li bila zakopčana straga?

Prošetao je crkvenom lađom i pogledao uvis. Sad je ponovno stajao točno ispod nje. Hodao je unatraske prema oltaru, korak po korak, raširenih ruku i uzdignute glave.

Sada se i ona počela kretati. Okrenula se i odšetala prema stepenicama. Nestala mu je iz vidokruga. Čekao je. Otvorila su se dvostruka vrata trijema. Spuštala se prolazom prema njemu. Kad se našla na metar od njega, stala je. Bila je niža no što je upamtio, niža

od kćeri. Nježnije građe. Stajala je pred njim. Bijela suknja joj je visjela poput svelog
ljiljana. Uputio se prema njoj.

-Nemoj! – Glas joj je razrezao tišinu prazne crkve i odjekivao grub i snažan – Nemoj
se ni usuditi da me dotakneš.

Odstupio je refleksno i odjednom osjetio nemir. Podigla je glavu i uspravila leđa. A potom pljunula. Hračak iz dubine njenih pluća poletio je prema njemu. Zaustavio se na njegovim prsima i žuto zablistao na njegovoj čistoj bijeloj košulji.

— Samo mi jednu stvar kaži — rekla je — samo jednu stvar. Jedna jedina stvar koju želim znati. Što je rekla prije smrti?

Izvadio je maramicu iz džepa i pažljivo obrisao košulju. Smotao ju je i bacio na pod. Njen pogled je pratio kako pada. Sagnula se i podigla ju. Uredna crvena slova izvezena u jednom uglu. David Anthony Mitchell. Pogledala gaje. Smijao se.

— Što je rekla prije smrti? — sporo je ponovio riječi pažljivo raz- dvajajući jednu od druge. Zatim je stavio ruku u džep i izvukao nož.

— To je ono što ja znam, a vi ćete tek doznati. — Pružio je ruku, dohvatio je za ovratnik bluze, povukao ga i drugom rukom nožem prorezao tkaninu. Ona je vrisnula i urlik je ispunio crkvu svojim bijesom. Ljuljao se naprijed-nazad, a zvuk cerekanja mu je nadirao kroz otvorena usta. Potom je prošao pokraj nje dodirnuvši joj ramenom ruku u prolazu. I pjevao je dok je šetao.

*Ja sam mali čajnik
nizak i nabijen.*

Okrenuo se ponovno prema njoj s jednom rukom na boku, drugom iznad glave dok je iskrivljavao prste ismijavajući eleganciju baletnih pokreta. A onda je otišao.

Otišao, otišao. Kiša je i dalje lupala po prozorima i crnoj praznini gdje je nekad bilo njeno srce.

DVADESET SEDMO POGLAVLJE

Dakle. Imamo ime, imamo adresu i imamo zanimanje. Prigoda za slavlje, zar ne? Stajali su tik iza staklenih vrata policijske stanice i čekali. Vani je kiša isprala glavnu cestu uzduž i poprijeko, naleti vode padali su na automobile u prolazu, nadirali prema kanalizacijskim otvorima i prelijevali se u prave potoke koji su se spuštali sporednim cestama prema selu Blackrock.

— Hajde, možemo ovdje stajati čitav dan, idemo. - McLoughlin je gurnuo vrata držeći aktovku ponad glave i okrenuo se u smjeru kojim je protjecala bujica blatnjave vode.

— Gdje si ti to krenuo? — povikao je Finney dok ga je pratio.

— Do O'Rourkea. U selo. Rekao sam ti, imamo što slaviti.

— Daj, šefe, molim te. Nemamo sad vremena za to.

McLoughlin se osvrnuo na Finneya koji je stajao na kolniku.

Kiša mu se slijevala niz čelo i ostavljala crne tragove po jakni.

— Što je s tobom? Vrijeme je za ručak. Gladan sam.

Finney ga je sustigao dok je naručivao drugu kriglu i porciju sendviča sa šunkom.

— Ovamo. — McLoughlin mu je pokazao na stolac do njega. — Što ćeš ti?

— Kavu. — progundao je Finney dok je privlačio sjedalo i brisao lice papirnatom maramicom sa šanka.

McLoughlin je mahnuo konobaru i pokazao rukom na sendviče. - Uzmi jedan, Dave. Ovdje prave najbolje u ovom dijelu grada.

Dobro prokuhana šunka, pristojan kruh s maslacem, a ne margarinom i, evo, imaš ovdje i senfa. Prava stvar. Iz Dijona. Ukusan.

Finney ništa nije rekao, a na licu mu je počivao neprijatan izraz.

Jeli su u tišini. McLoughlin je gutao komade tamnoružičaste šunke po kojima je bio obilat namazan kremasti žuti senf.

— Onda — rekao je dok je dovršavao pivo i brisao pjenu s gornje usnice — koji je tvoj problem?

— Slušajte, šefe, nije da ja vas kritiziram, ali ne mislite li...?

-Da?

— Dakle, ovo je prva dobra stvar koja nam se dosad pojavila. Sve do ovog trena smo udarali glavama o jebeni zid. Ništa nismo pronašli. Ni DNK, ni otiske, ništa opipljivo osim onih video-ma-terijala. Na stotine sati je provedeno u anketama, ispitivanjima, obilaženjima i kucanju po vratima. Imamo ovu suludu situaciju s majkom i telefonskim pozivima. Rekao sam ti da smo je trebali privesti čim smo saznali što se događa. Svo ovo lunjanje i nasu-mična potraga za njom po čitavom gradu. A čemu sve to, a? Za sramotnu histeričnu scenu u jebenom rodilištu. Kakvima nas to čini u očima drugih? Još malo pa ćemo u vidovnjake. A zatim, onako iznebuha, pojavi se djevojka i pruži nam prvu pravu informaciju. I.

— I što, Dave?

— I umjesto da odmah požurimo do tog mjesta, ali mislim stvarno iz ovih stopa, tebi je do lokanja.

— Ručka, zapravo. Ručka.

— Da, dobro. — Finney je popio svoju kavu. — Znete, šefe. Mnogo se priča o vama u zadnje vrijeme. I uvijek sam vas branio. Svaki put.

— A, tračevi, senf u sendviču od šunke naših malih svjetovnih života.

— Možete i tako gledati na to, ali ja vas upozoravam. Jutarnja svađa s Finucanom vam je samo vrh sante leda.

Zapamti to, pomislio je McLoughlin. Nikad se ne povjeravaj podređenome. Nikad. Ustao je, ostavio hrpicu kovanica na šanku i pokupio aktovku.

— Dosta si govorio. Ako itko bude istraživao vođenje ovog slučaja, može samo doći do zaključka da je ono bilo besprijekorno. Mislim da bi iskusniji policajci mahom stali na moju stranu. U pogledu svega. — Otvorio je aktovku i iz nje izvadio svoj mobilni. Utipkao je broj i pričekao nekoliko sekundi. Potom je progovorio. — Halo, Bertie. Kako je? Jesi živ?

Zatim pauza. Onda: — Dobro. Ne, nemoj ništa na svoju ruku. Pričekaj nas. Stižemo za petnaestak minuta. Ali ako ponovno pokuša otići, prati ga i javljaj nam se.

Finney je ljutito pogledao na njega.

— To ti je, dragi moj, ono za što je Bog stvorio mobitele. Zato da bih ja mogao u miru ručati dok Bertie Lynch ode provjeriti je li naš osumnjičeni kod kuće. Zašto sad lijepo ne izbrišeš taj nadu- reni izraz s lica? Imamo posla.

Stavila je svoju izderanu bluzu na kuhinjski stol. Bila je skoro sasvim namočena, tamnoplavo platno gotovo je poprimilo crnu boju od vode. Kad je napuštala crkvu kiša je počela padati u krupnim kapima koje su se širile i upijale u bluzu. Laknulo joj je što kiši, imala je izliku za bijeg i to da nitko neće pažljivo gledati u ženu koja pridržava svoju

odjeću, drži glavu pognuto, ima mokro lice i nastoji što prije stići kući. Nije stala sve dok nije došla do ulaznih vrata. Ponestalo joj je daha, duboko je udisala kroz grlo koje ju je peklo sve do pluća, dok je petljala po torbi tražeći ključeve. Ruke su joj bile mokre i drhtave, a metal je samo kliznuo kroz njene prste tako da se morala sagnuti i čačkati po najvišoj stepenici kako bi ih pokupila.

Mačka se pojavila pred njom. Uporno je mijaukala, izvijala se uokolo i kroz njene noge, pala preko njenih stopala dok konačno nije uspjela ući unutra. Uхватила je svoj odraz u zrcalu u hodniku. Izgledam luda, sasvim luda, pomislila je, dok joj je kosa u mokrim trakama padala po ramenima. Oči su joj bile širom otvorene, a zjenice proširene. Spustila je ruke i krajevi njene bluze su samo spali. Sad je tek primijetila finu crvenu crtu ispod ovratnika gdje ju je nož okrznuo. Požurila je do kuhinje i uzela bocu viskija s kredenca. Mačka se vrzmala oko nje, skakala, stavljala joj mokre šape na ramena dok je ona otvarala čep i ulijevala poštenu dozu u čašu. Ispila je na eks i trznula se pri žarenju alkohola u grlu. Ulila je još jednu i ispila. Toplina joj se počela širiti čitavim tijelom. Sa- gnula se i istresla mačju hranu iz limenke na tanjur. Mačka je počela cviljeti i presti u znak zahvale te nježno primicati komadiće mesa pod svoj crnu njušku.

Sjela je za kuhinjski stol. Disanje joj se usporilo. Podigla je bluzu i počela ju trgati na trake. Lako se kidala jer su niti već bile olabav- ljene od noža. Kad je završila, uzela je sve te trake i stala ih splitati u jedinstven konopac. Ovoga bih na njemu upotrijebila, pomislila je. Da pati na isti način kao što je i moja kćerka patila. Ovo ću iskoristiti da mu dokrajčim život, kao što je i on moj dokrajčio. Omotat ću mu ga oko vrata i čvrsto stegnuti s obje ruke. I gledat ću kako mu polako dopire do svijesti kako nema više zraka koji bi mu iz usta stigao do pluća. Nema više zraka. Nema više života.

Ustala je od stola, a neka hladnoća ju je odjednom svu preplavila. Uspela se stepenicama do kupaonice, polako i stajući pri svakom koraku dok su joj nožni mišići podrhtavali, srce lupalo pod grudima, a pluća boljela pod rebrima. Omotala je konopac oko desnog zapešća i čvrsto ga pritegla. Skinula je grudnjak, suknu i gaćice, stala pod tuš, sklopila oči i nije razmišljala ni o čemu drugom osim o ugodnoj toploj vodi koja je klizila niz njeno tijelo.

Kad se odjenula, opet je otišla do kuhinje i sjela za stol s bocom viskija ispred sebe. Danas je 28. kolovoza. Dvadeset i tri dana su prošla od njenog posljednjeg razgovora s Mary. Pokušala se uhvatiti tog zadnjeg razgovora, sačuvati ga nedirnutim i sigurnim. Ali nekada, pa tako i sad, jednostavno se ne bi mogla svega prisjetiti. Jesam lija nju prva pozdravila ili ona mene? Je li ona kazala da će doći kući ranije ili sam joj ja rekla da ne zakasni kući? Poljubila me, ali gdje? U koji obraz, lijevi ili desni? Nisam ju ispratila pogledom – zašto? Čitala sam knjigu. Nisam podigla pogled. Da jesam, možda bih ju pozvala nazad, rekla joj da ostane, Preklinjala ju da ne ide. Zašto to nisam tako uradila? Zašto nisam bolje pripazila? Uvijek sam znala da te majčinstvo čini ranjivom, slabom, lako te povrijediti. Ali počela sam zaboravljati. Opuštati se. Ne plašiti se. Mary je imala dvadeset godina. Skoro pa odrasla osoba. Pričala je o selidbi kad se vrate u Auckland. O najmu stana s onom prijateljicom. Plavušom, Louisom. Pričala je da će naći neki posao. Upisati se na fakultet. Možda studirati medicinu. Odustati od baleta. Moja je krivica što se to sve dogodilo. Bila sam previše samouvjerena. Trebala sam biti pažljivija. Poput Billya Montgomerya, pomislila je. To je bio jedan pacijent kojeg je liječila prije nekoliko godina. Bolovao je od onoga što se u knjigama opisuje kao paranoidna šizofrenija. Bio je isuviše

povučen od ljudi. Uvjeren da propast vreba na njega svake minute dana ili noći. Nije spavao po noći u slučaju da ne umre. Nikome nije dozvoljavao da mu se približi na manje od metra zbog mogućeg prenošenja neke smrtonosne bakterije. Margaret je zapamtila dugi razgovor koji je vodila s njim. Uvijek ju je čudilo to što je zvučao iznimno razuman. Ponekad kao da bi i ona sama gledala na svijet njegovim očima. U mnogo čemu je bio u pravu. Opasnost vreba odasvud. Ništa nije sigurno ni izvjesno. Kako ono ide ona izreka? Nitko ne zna ni dan ni čas.

Jadan Billy. Htio je samo sigurnost i izvjesnost. I dobio ju je. Ubio je sestru koja je bila zadužena pratiti ga na kratke šetnje uokolo bolnice. Kad je izašao iz zgrade i vidio svo ono plavetnilo kako se širi od jednog do drugog kraja obzora, počeo je vikati. Kad ga je ona pokušala umiriti, zgrabio ju je za vrat i udavio. Sve se začas završilo. Sud ga je osudio na zločin iz neuračunljivosti.

I poslao pravo u zatvor. Margaret ga je išla posjetiti u najzaštićenijem odjelu bolnice. Izgledao je savršeno sretan dok joj je pričao iza rešetaka. Konačno na sigurnom.

Stavila je ruku u džep i bacila zgužvanu maramicu na stol ispred sebe. Prstima je prešla preko izvezenih slova. Mary je držala ovu maramicu u svojoj torbi. Maramica moga tate, tako ju je zvala. Sada je izgledala okaljano i oskrnavljeno. Ustala je i otišla do ormara. Uzela je kutiju šibica. Oprezno je uhvatila maramicu za jedan kraj. Kresnula je šibicu i približila ju žućkastoj tkanini. Nježno je puhнула kako bi se plamen proširio. Zatim ju je spustila u sudoper i gledala u nju dok nije ostalo samo nekoliko izgorenih komadića.

Dan je sporo prolazio. Poznati ljudi su dolazili i odlazili. Nellie je mrmljala ispod glasa dok je brisala pod i čistila kuću te slagala opranu odjeću. Nekoliko puta je začula zvuk zvona. Susjedi su se raspitivali. Riješi ih se, rekla je Nellie. Medicinska sestra se pojavila u neko doba poslijepodne. U to vrijeme je Margaret već bila u vrtu i sjedila u niskoj stolici. Sestra ju je pogledala i uzela joj bocu viskija, sad već gotovo sasvim praznu.

— Zar vam to baš treba? — upitala je.

Margaret je slegla ramenima. — Nije ni dobro ni loše. Samo mi je potrebno. Bar za neko vrijeme.

Sestra je stavila svoje tamne naočale i pokupila svoju torbu. - Moram vam reći da vam je majci sve lošije i lošije. Mislim da joj nije ostalo još dugo.

— Mislite li da je ona svjesna toga?

-A vi?

Oko šest navečer je počelo zahlađivati. Crvene fuksije su se njihale na povjetarcu, a pupoljci su se gibali kao u elegantnim baletnim pokretima. Margaret je ustala i vratila se u kuću. Bacila je praznu bocu u kantu za smeće. Već sam trebala biti pijana, pomislila je. Ali nikad se ne zna s posljedicama koje ostavlja piće. Skuhala je čaja i ponijela ga u majčinu sobu. Catherine se malo trgnula dok se Margaret naginjala nad njom. — Majko — rekla je — treba li ti išta?

Ali nije bilo nikakvog odgovora od sićušne figure umotane u jastuke.

I Margaret je zaspala. Brzo je utonula u san drščući dok ju je svijest napuštala. Sanjala je. Da je nekoga ubila. Nije znala koga. Ali u plastičnoj vrećici je stajala nečija odrezana glava. Trebala se riješiti nje. Prišao joj je neki muškarac. Ispružio je ruke prema njoj. Nije mogla dozvoliti da ovaj vidi glavu u torbi. Jako ga je poželjela. Do boli. Ponovno je ispružio ruke. Htjela je potrčati prema njemu i otrčati od njega kako bi skrila plastičnu vrećicu. Ali nije mogla. Osjetila se slabom i krhkom na nogama, kao da

su joj od sladoleda. Spustila je pogled i vidjela kako joj noge nestaju, otapaju se i u kapljama teku dalje od njenog tijela. Nikako nije mogla pomaknuti noge. A on je prilazio sve više i više, sa širokim osmijehom i ispruženim rukama.

– Moje noge, moje noge, pomoz mi, pomoz mi. – Vrisak je prodro u njen san. Sporo je ustala. Ponovno vrisak. Pojurila je s kreveta i potrčala niz stube. Vrisak je postajao sve glasniji i glasniji. Catherine je ležala s polovinom tijela izvan kreveta i glavom koja je sezala sve do poda. Usta su joj bila otvorena. Borila se da uhvati zraka. – Bol – zajecala je – U prsima. Slama me. I moje noge, ne mogu osjetiti noge. I zima mi je. Ugrij me, ugrij me, molim te Johnne, ugrij me. – I ponovno je počela vikati, ovog puta poput štakora u stupici visokim i strašnim tonovima. Margaret je stajala i gledala u nju. Suze su joj počela padati niz lice. - Majko, majko. Nemoj, nemoj. Molim te, nemoj.

DVADESET OSMO POGLAVLJE

Je li to bio brod tvog oca? – upitao je McLoughlin. – Onaj na navozu Coal Harbour u Dun Laoghaireu? Jedrilica od oko deset metara ili tako nešto, po imenu *Kitty Dhubb*.

— Kako vi to znate? – Margaret je podigla pogled prema njemu.

— Prijatelj sam s nekim momcima koji tamo rade. Ljubitelji brodova poput mene. Čuli su da sam uključen u ovaj slučaj. Jedan od starijih tipova je rekao da vas se sjeća još dok ste jedrili s ocem prije mnogo godina.

Veliko bijelo platneno jedro, pokrpano i osposobljeno, nadimalo se vjetrom dok su se dizah i spuštali poput neke igračke i klizili po moru oko luke. Njen otac je stajao za kormilom sa svojim ofucanim šeširom na glavi. Ukras na provi uzdizao se iznad valova poput lijepo oblikovanog roga nosoroga.

— Hajde, Maggie, maši – vikao je dok su prolazili uz West Pier i dok su im ribiči na granitnom zidu dizali svoje štapove kao pozdrav.

— Divan stari brod, zar ne? – rekao je McLoughlin i sjeo na željeznu klupu u vrtu.

— Olupina. Sav se raspada.

— Ali kažu mi da ima vrhunski pedigree.

— Uzmite ga. Ja ga ne želim.

— Ne mogu. Preskupo je za mene.

— Vaš izbor. Ako želite uzmite brod, u protivnom će završiti na otpadu kao i mnoge druge stvari u ovoj kući.

McLoughlin i Finney su je došli posjetiti kako bi se raspitah o Jimmyu Fitzsimonsu. Je li čula za njega? Je li Mary ikad spomenula to ime? Zvuči li joj išta u vezi s tim imenom poznato?

Sama je sjedila u vrtu. Izgledala je iscrpljeno, vidjeli su se veliki podočnjaci, a koža joj je bila siva poput kakvog lista prekrivenog lišajima. Rekla im je da je ostala budna čitavu noć. Da se radilo

o njenoj majci. Objasnila im je. Tumor na leđnoj moždini. Ver- tebralne metastaze, tako se to zove. Stežu kralježnicu i šire oštru bol po živcima. Pojas boli se širi oko grudnog koša. U nogama osjećate igle i pribadače, hladnoću koja postupno vodi do paralize donjeg dijela tijela. Catherine je hitno odvežena u bolnicu St. Luke na zračenje. Neće je pustiti kući. Nije izgledalo dobro.

— Kući sam stigla samo kako bih presvukla odjeću. Uskoro se vraćam u bolnicu.

McLoughlin joj je skuhao kavu, samljeo zrna i prebiraio po kre- dencu u potrazi za šalicom za mlijeko. I pričao je s njom, o tome kako su ispitali Fitzsimonsa, da im je rekao kako je poznavao Mary te da su bili zajedno od subote navečer do srijede ujutro. Da je Mary otišla. Da je on mislio kako ide kući.

— I vjerujete li mu?

— Djelovao mi je prilično uvjerljivo.

— Ali to neće stati samo na tome, zar ne?

— Neće – rekao je Finney – sigurno neće. U svakom slučaju, on je posljednja osoba koja ju je vidjela živu.

— A zašto ranije nije istupio s tim podatkom? Ako je već sasvim nevin.

— Rekao je da se osjetio uplašen. Da ćemo mi pretpostaviti kako ju je on ubio.

Uobičajena priča.

— Tako — McLoughlin se nadovezao na ovo — sutra idemo ponovno do njegove kuće, ali s nalogom za premetačinu. A onda ćemo ga privesti na službeno ispitivanje. Zanima me imate li kakvu fotografiju Maryinih naušnica i prstena, onih stvari koje nedostaju. Poslužila bi nam i bilo kakva fotografija njene torbice, odjeće, bilo što za pomoć u pronalasku tih izgubljenih stvari.

Osjetila je ukočenost u vilici, napetost u ramenima i to se vidjelo u načinu na koji je napustila prostoriju. Dvojica muškaraca su sjedila u tišini i ispijala svoje kave u osunčanoj kuhinji. Mogli su čuti kako otvara i zatvara ladice te kako se giba u sobi iznad njih.

— Zar joj ne misliš ništa reći? — upitao je Finney. - O telefonskim pozivima.

McLoughlin je slegnuo ramenima. - Danas ne mislim.

— Zašto ne?

— Zar ne misliš da u ovom trenutku ima već sasvim dovoljno briga na glavi?

— Ali za Boga miloga, to su dokazi.

— Čega su to točno dokazi? Ne znamo tko je upućivao te pozive. Nikako ne možemo biti sigurni da se radi o Fitzsimonsu. Ali ako bude potrebno i ako ga ne budemo mi mogli slomiti, možemo se poslužiti ispisom poziva kako bismo ga uplašili.

— Ali ona je bila povezana s njim, gotovo po tajnom sporazumu.

— Ma daj? Dave, meni to ne izgleda tako. A ako ćemo već govoriti o tajnim sporazumima, i mi smo imali takvih poteza, zar ne?

Finney je ustao. — Ja tebe uopće ne razumijem. Ovdje se nešto čudno događa. — Sagnuo se i kucnuo zglobovima prstiju po McLoughlinovoj glavi.

McLoughlin sije natočio još jednu šalicu kave. Razgledavao je kuhinju, u bijelo obojene zidove i strop, duboki emajlirani sudoper, staru peć na drva s cijevi koja se spajala na dimnjak. U krilo mu je skočila crna mačka i stala zuriti u njega širom otvorenih očiju. Zapinjala je šapama za njegove hlače i prela.

Razmišljao je o kući koju su napustili prije sat vremena. Dva kata s potkrovljem i prozorima poput onih kakve imaju francuske ladanjske kuće. Malo podalje od ceste Killiney Hill s dugim makadamskim prilazom obraslim u cvijeće rododendrona, s kamenim stubama na čijem vrhu su stajala dva kipa lava te golemim ulaznim vratima s teškim mjedenim ukrasom u obliku mitske figure grifona.

Gospođa Fitzsimons ih nije očekivala. Bila je to mala vitka žena u svojim pedesetima.

Plava kosa je bila čvrsto oblikovana i po svojoj postojanosti nalik na vlasulju. Mršavi prsti su joj bili prekriveni velikim prstenjem. Zeleni i crveni kamenčići vedro su sjali između dijamanata. Uvela ih je u salon za goste s foteljama tapeciranim u navlake cvjetnog uzorka i s teškim ormarom od mahagonija iz kojeg se sjajio waterfordski kristal.

McLoughlin joj je ispričao o razlogu saslušanja njenog sina te da je on posljednja osoba koja je vidjela Mary Mitchell živu. Finney joj je kazao što im je njen sin rekao, da su i on i Mary jako uživali u jebanju. Naglasio je riječ na isti način kao što je to i Jimmy izgovorio. Ona je okrenula pogled, a mutne oči su joj se ispunile suzama.

— Pričajte nam o Jimmyu. — rekao je McLoughlin — Kakav je on kao osoba?

Spustila je ramena i stala prebirati po zgužvanoj maramici. — Težak karakter. — odgovorila je — Uvijek u nevolji. Izbacili su ga iz škole. Nisam to mogla razumjeti. Bio je pametan. Imao je fotografsko pamćenje, ali se uvijek tukao s ostalim dečkima.

— Ali sad mu ide dobro s ovim šoferskim poslom?

— To je sve moj muž sredio. Kupio je Jimmyu automobil i uveo ga u posao.
— Shvaćam.
Na trenutak je nastala tišina.
— Divna kuća. — rekao je McLoughlin — Dugo već živite ovdje?
— Negdje oko sedam-osam godina.
— Lijepo je ovo područje Killineya. Vi niste porijeklom iz ovih krajeva?
Odmahnula je glavom i prstima počela praviti nabore na zaštitnom tkanju stolice.
— Rekli ste mi da je vaš suprug Jimmya uveo u posao.
— Točno. Uvijek je bio dobar prema njemu.
— Ali vi ga ne spominjete kao Jimmyevog pravog oca.
Zurila je u raznobojne šare saga. Smatra, rekla je, da im to treba kazati. Jimmy je zapravo dijete njene najstarije kćeri. Rodila gaje s četrnaest godina. U to su vrijeme živjeli u Engleskoj. Manchester.
— I odlučili ste ga odgojiti kao svoje vlastito dijete?
— Upravo tako.
— A Jimmyev otac? Zna li se tko je on?
Pogledala je uvis. Pogledom je prelijetala po sobi tražeći smiraj u svjetlosti kristala, redu ukrasa Belleek na mramornoj ploči kamina i ukrasnom mjedenom lusteru koji se spuštao sa stropa. — Nikada to nisam pitala.
— A zna li Jimmy za to? — Finney se nagnuo unaprijed.
— Ja mu nikada nisam ispričala.
Djevojčica je stajala naslonjena na njihov automobil kad su napuštali kuću. Bila je debela i plavokosa, a kosa joj je bila svezana u dvije kike zabačene iza ušiju.
— Tko si ti? — zahtijevala je odgovor.
— Mi smo Jimmyevi prijatelji. — odgovorio je McLoughlin otvarajući vrata automobila.
— Jimmy, Jimmy. — počela je vikati i poskakivati. — Jimmy mi je pokazao ovo. Pogledajte.
— Počela je pjevati neke riječi praćene gestama jedne podignute ruke i druge svijene iza leđa. - Slušajte me. Ja znam pjevati.

Ja sam mali čajnik

nizak i nabijen

ovdje mijе ručka, ovdje mijе pisak.

Dok su napuštali posjed gledao ju je u retrovizoru kako maršira gore-dolje i glasno izvikuje riječi.

Njegov otac bi uvijek znao reći: budi spreman. Kada ideš na ispitivanje, saznaj što više možeš, ne samo o činjenicama nekog slučaja već i o samoj osobi. Upoznaj njihovu obitelj, prijatelje, saznaj o njihovom životu. Sve. Bio je izvrstan u istragama. Pat McLoughlin zna posao, tako su svi govorili. Neki su ga smatrali najboljim. Nikada nije koristio silu, čak ni u ono doba kad se čovjek mogao s tim izvući. Sjedio bi u sobi i čekao. Koliko god bi trebalo. Pričao bi o nebitnim stvarima. O vremenu, konjima, psima. Čekao bi onaj pravi trenutak kad bi situacija bila zrela da se klupko počne samo odmotavati. Čekao bi da želja da se sve ispriča postane neizdrživa.

Margaret se vratila u kuhinju. Predala mu je nekoliko fotografija po čijoj su se sjajnoj površini vidjele vlažne mrlje od njenih prstiju. Na svakoj od njih se vidjela glava Mary, a na jednoj je držala torbu prebačenu preko ramena.

— Čini mi se da vam neće biti od neke velike koristi. Ali možete ih uzeti sa sobom u svakom slučaju.

— Nema nijedne na kojoj se vidi prsten?

Odmahnula je glavom i mršteći se pogledala na sat. — Već sam vam rekla. To su sve koje imam. A sad, ako dopuštate, moram ponovno do bolnice.

— Znae — rekao je — ovaj Fitzsimons. Dolazi iz prilično čudne obitelji. Izgleda daje on sin svoje najstarije sestre. A djed i baka su ga odgajali u uvjerenju da je njihovo dijete.

— I? Zar to čini neku razliku?

Slegnuo je ramenima. Primijetio je da je promijenila haljinu. Sad je imala na sebi dugu bijelu haljinu bez rukava. Nabrani pamuk s uzorcima crvenog i žutog cvijeća po rubovima okruglog ovratnika.

— Lijepa vam je ova haljina. — rekao je.

Nije odgovorila.

— Čujte, ako vam išta zatreba, bilo kakva pomoć, imate moj broj.

Kimnulaje. Htio joj je staviti ruke oko vrata, privući njeno sitno i vitko tijelo uz svoje krupno, ljubiti joj vrat, grickati finu kožu ispod njenog vrata.

Te večeri je ponovno razmišljao o njoj dok je sjedio sam kod kuće. U kutu je bila upaljena televizija, ali bez tona. Održavao se tradicionalni godišnji festival Ruža Traleeja u Kerryu. Na pozornici je stajao Derek Daviš s parom cipela visokih potpetica dok je lijepa djevojka s uzdignutom suknjom do njega plesala jig. McLoughlin je uzeo daljinski i uključio ton. Buran pljesak je ispunio sobu.

— Zar nije prekrasna? Kathleen O'Boyle iz Chicaga, dame i gospodo, i kladim se da su njeni roditelji Cindy i Thomas večeras jako ponosni na nju. — Kamera sa zaustavila na njima. Majka i otac su sjedili blisko jedno do drugoga i držali se za ruke. Lica su im isijavala ljubavlju i ponosom. Kamera je približila te izraze, a zatim se ponovno usmjerila na djevojčicu. Bila je slika i prilika svog oca. Ista jaka brada i veliki bijeli američki zubi. Slika se ponovno promijenila. Kamera se vratila na majku. Plakala je i nije se stidjela toga što joj suze padaju niz lice. Otac djevojčice je izvukao maramicu, a zatim joj nježno i pažljivo obrisao oči držeći joj lice pažljivo za bradu. McLoughlin si je natočio još jednu čašu vina. I dok je gledao sve to i on sam je počeo plakati. Zbog Margaret, Mary, zbog sebe.

DVADESET DEVETO POGLAVLJE

Sve je bilo zapisano u kaznenopravnom članku zakona iz 1984. Odjeljak broj četiri, stranica jedanaesta. *Zadržavanje uhićenika u policijskom pritvoru pod posebnim okolnostima.*

Dopuna članka 3 (a) Period u kojem se na taj način uhićena osoba može zadržati neće moći, sukladno odredbama ovog članka zakona, premašiti šest sati od trenutka njegovog uhićenja.

(i)

(b) Policijski službenik s činom koji ne smije biti niži od nadzornika može odrediti da se pritvor produži dotičnoj osobi za period koji ne smije premašiti šest sati, ako za takav čin postoji razumno opravdanje da je produženi pritvor nužan u istrazi kršenja zakona.

I Kaznenopravni zakonik iz 1984. (Tretman pritvorenih osoba u policijskim stanicama) te Odredbe iz 1987. išli su još dalje u sličnim navodima. Tko kome može učiniti što, kako i zašto. Više se nije moglo pokupiti osumnjičenog petkom kasno navečer i ostaviti ga za vikend da se preznojava. Nema više tučnjava, neobjašnjivih ozljeda, navedenih posjeta doktora. Ništa od toga više nije bilo dopušteno. Sve je moralo biti zabilježeno, s označenim vremenom i pohranjeno. Optužbe su morale biti jasno objašnjene, a prava pročitana.

McLoughlin je gledao kako privode Jimmya Fitzsimonsa. Bilo je jedanaest i petnaest ujutro. Srijeda, 30. kolovoza. Običan radni dan. Glavne ceste prekrpane vozilima, kolnici prepuni ljudi koji odlaze u kupovinu. Vrijeme još uvijek fantastično. Nešto malo magle kroz jutro, ali sad je već bilo vruće i sunčano.

Dave Finney i Bertie Lynch su se pojavili na Fitzsimonsovom pragu u sedam i četrdesetpet ujutro s nalogom za pretres i timom tehničara koji je čekao na znak da uđe. Pažljivo su pretresli kuću skupljajući dlake, vlakna, otiske, sve one uobičajene stvari. Nije bilo ni traga djevojinom nakitu, torbi ili odjeći. Zatim ga je, uz zadovoljstvo sviiju zbog završetka predviđenog posla, Finney uhitio prethodno mu pročitavši prava. Zabilježeno je vrijeme. Točno jedanaest i sedam minuta.

McLoughlin se sporo spuštao stepenicama do javnih prostorija. Gledao je Fitzsimonsa dok su ga privodili, s lisičinama na rukama, kako prolazi kroz okretna vrata. Izgledao je smireno i prilično sabrano. To neće potrgati. McLoughlin se sklonio u tamniji dio hodnika gdje ga se nije moglo vidjeti. Jučer je primijetio, kada su ga zvali na ispitivanje, na što je Adamsonova mislila kad je pričala o njegovoj ljepoti. Bilo ga je iznimno lijepo gledati.

Svijetloplava kosa. Svijetloplave oči s dugim trepavicama. Glatka kremasta koža. Vitko i mišičavo tijelo, tanak struk, pravilno građeni bokovi, duge noge i urođena ljupkost. Podsjećao je McLoughlina na baletana ili toreadora. Nekoga tko se može izraziti pomoću pokreta tijela, trzaja zgloba ili okreta stopala.

Istupio je na hodnik i pratio malu grupu do narednikovog ureda. Sal Daly je tog dana bio na dužnosti i predao je Fitzsimonsu primjerak formulara C.72 da ga pročita. I sada ga može čuti, kako polako čita i provjerava sadržaj. Razlog uhićenja, obavijest ostalim osobama, pravni savjeti, posjete, telefonski pozivi, itd. Pretresi, otisci prstiju, otisak dlana, fotografije i testovi, jela. Vratio se na najvažnije odredbe. Ponovno je upitan želi li odvjetnika, želi li da obavijeste roditelje o tome gdje se trenutno nalazi? Iznenadilo gaje kad je Fitzsimons odmahnuo glavom. Sal ga je ponovno pitao. Čuo ga je.

-Jeste li sigurni da ne želite da odvjetnik bude prisutan? Ako nemate svog odvjetnika, mi vam možemo dodijeliti onoga koji je dužan zastupati vas.

Ponovno odmahivanje glavom.

Sljedeće se odnosi na otiske prstiju i fotografije, a potom na ćeliju. Ne traje dugo. I nema nekog posebnog razloga. Samo da ga se malo uzdrma. Da mu se pokaže da je moć sad u njihovim rukama dok je u pritvoru, da ga se pomiče s mjesta na mjesto, iz jedne u drugu prostoriju. Ispoljavanje iste one tjelesne kontrole kakvu majke imaju nad bespomoćnom djecom. Jednostavne stvari, u biti, ali jako učinkovite. Da moraš tražiti dozvolu da odeš u zahod. Ponekad samo ostavljanje nekoga da čeka na takav odgovor nekih pola sata može polučiti izvanredne rezultate. Zanimljivo je gledati kako se u čovjeku rađa svjesnost o tome da više ništa nije u njegovim rukama. Naravno, većina momaka koji uđu s lisičinama na rukama već sve znaju o njihovim malim igricama. Toliko puta su ih već odigrali. Ali što je s novajlijom poput Jimmyja Fitzsimonsa? Neće se moći tako dobro nositi s tim, iako je možda silovao, mučio i ubio onu jadnu djevojku. Tipično nasilništvo, stvarno. Okružite ga s nekoliko visokih i debelih stražara od kojih svaki ima šaku veličine čekića. A onda samo čekate.

Prvo je poslao Finneya i Lyncha. Po pravilniku ne smije biti prisutno više od četiri policajca za vrijeme ispitivanja, a samo dvojica mogu postavljati pitanja uhićenoj osobi. Tako da je dodao uz njih još jedan par teškaša. Onako za ukras.

Jutro se sporo vuklo. Dan će biti dug. Finney će obavljati sve one uobičajene radnje. Ispitivati ga o njemu i njegovom poslu. O tome gdje je upoznao djevojku, što su radili zajedno, kad ju je posljednji put vidio. Biti će mnogo šutnje. Zastaneš, pa opet započneš. Finney će ustati i prošetati se po sobi ne skidajući pogleda s njega i tako ga privlačeći u svoju mrežu. Odigrat će se nekoliko igrica. Ući će policajci s »porukama«. Pozvat će njega ili Lyncha da dođu do vratiju te pogledavati na Fitzsimonsa dok užurbano šapuću. Lynch će praviti bilješke. Zatim će prestati sa svime nakon dva sata. Ponuditi mu čaj ili kavu, ostaviti ga nasamo sa stražarom dok oni odu na pauzu.

Potom će opet doći. I sve će krenuti iznova.

Zidni sat je pokazivao trinaest i sedam. Točno dva sata nakon što ga se Finney dohvatio. McLoughlin će mu dati još malo vremena da sve vodi sam. Nikamo im se ne žuri. Imaju vremena do jedanaest i sedam te večeri. Dosta vremena.

— Inspektore, kako ide? — narednik Daly se zaustavio za njegovim stolom — Je li sve u redu?

— Da, odlično. A vi?

Daly je kimnuo. — Zasad je sve u redu. Finney može ponekad biti, koja mi ono riječ sada nedostaje?

— Usijana glava? Nagao?

Daly se nasmijao. — Mislio sam na ambicioznost. Nešto u tom smislu. Ali ja ću pripaziti na njega.

Vrijeme ručka. Fitzsimonsa su odveli natrag u ćeliju. Stavili su mu hranu na pladanj. Stavljene su mu lisičine za kratku šetnju od sobe za ispitivanje. McLoughlin je gledao kroz špijunku. Sjedio je na krevetu. Pladanj je stajao na podu do njega. Na bljedom lijepom licu počivao je prazan i ustravljen izraz. McLoughlin se pridružio Finneyu i Lynchu u menzi. Jaja, riba i kriške bijelog kruha. Namazao je kruh maslacem i namočio koru u žumanjak.

— Onda, što ti misliš?

— On je to učinio, siguran sam.

— Stvarno? A po čemu znaš?

— Stalno se nečega prisjeća. Cijelo vrijeme.

— Kako to vidiš?

— Ima jedan izraz na licu koji mu se pojavi kad god spomenemo njeno ime. Bert, slažeš li se? Usne mu se pomiču. Oči mu bježe s jedne na drugu stranu. Kao da mu se pri spomenu njenog imena svaki put odigra ista scena.

— Ali je li vam otkrio nešto u razgovoru?

— Ništa posebno. Još se uvijek drži svoje priče. Upoznao ju je prije nekoliko tjedana. Doveo ju je kući u subotu navečer i tu je ostala do srijede ujutro. Zatim je otišla. Nije očekivao da će ju ponovno vidjeti. A kad je čuo da je mrtva, uplašio se.

Prolazilo je poslijepodne. Sporo. Oko njih su se odvijale sve one uobičajene stvari postaje Swan's Nest. Ljudi su ulazili i izlazili, prijavljivali sitne prekršaje, davali putovnice na potpis, plaćali kazne za pogrešno parkiranje.

Tri sata, četiri sata, pet sati. Nadzornik Finucane potpisao je molbu za produženje vremena ispitivanja na još dodatnih šest sati. Vrijeme za čaj je došlo i prošlo. Ponovno ista rutina. Fitzsimons u ćeliju. Finney i Lynch u menzu.

U osam navečer se prošetao do sobe za ispitivanje. Čuo je galamu. Pogledao je kroz špijunku. Finney je stajao iznad Fitzsimonsa, okrenut prema vratima. Zacrvenio se u licu kao rak. Ispod njega stajao je pognuti i blijedi Fitzsimons i zgrčenim rukama pokrивao svoje lice. McLoughlin je pokucao na vrata, a zatim ih polako otvorio.

Smrdjelo je u malenoj prostoriji bez prozora. Znoj od nervoze, straha i bijesa.

— Mislim da je vrijeme za predah. — rekao je.

Naložio im je da postave projektor. Bijeli zidovi prostorije će poslužiti kao ekran. Kad su ponovno doveli Fitzsimonsa u prostoriju, sve je već bilo spremno. Pružio mu je ruku. Fitzsimons je mehanički prihvatio. Bio je veoma blijed. Izgledao je kao daje plakao.

— Možemo li početi? — rekao je McLoughlin — Dave, zamolio bih te da upališ svjetla.

Odjednom se u njihovoj zajedničkoj prostoriji pojavilo i Maryi- no golo tijelo. Ogromno, uvećano, rašireno preko čitavog zida. Dovoljno blizu da bi ju se moglo dotaći ispruženom rukom. Pritisnuo je prekidač. Počela je promicati prava karavana snimaka koji su se vrtjeli i micali. McLoughlin je započeo. Opisao je sve njene rane koristeći medicinsku terminologiju. Kako su se dogodile. Koliko snage je utrošeno da bi se mogle zadati. Zatim je počeo uvećavati dijelove tijela. Grudi, butine, genitalije, zapešća, zglobovi, trbuh.

Naposljetku i lice. Gledao je Fitzsimonsa pod sablasnim svjetlom projektora. Izgledao je kao da bi se mogao onesvijestiti. McLoughlin je isključio projektor. Prostorija je bila mračna. Sjeo je ponovno u svoju stolicu i prekrizio noge.

— Onda — rekao je — pričaj nam malo o sebi, Jimmy. — Nastupila je tišina. McLoughlin je izvadio cigaretu i prekopavao džep u potrazi za šibicama. Sporo je zapalio jednu. U iznenadnom muku zvuk fosforne glave šibice na kristalima bio je jako glasan. Dlake na vratu su mu se nakostriješile. Bljesnuo je plamen. Fitzsimons je gledao u njega. S očekivanjem. Čekao je. Još uvijek tišina. To nije problem. Može čekati. Bolji je u tome negoli većina ljudi. Imao je mnogo prilike za vježbanje. Mnogi ljudi, većina ljudi, ne može podnijeti vakuum. Pojavljuje se crna rupa krivnje. I dok ustravljeno kleče na njenom rubu, ona ih samo duboku usiše. Sve je to već ranije vidio. Želju da se prazan prostor ispuni lažima, zbunjenim objašnjenjima, spiskom pukih činjenica, litanijama isprika. Sve u svrhu ispunjavanja razjapljene provalije zvukom, prividom ljudskog kontakta.

— Jimmy, hoćemo li još jednom pogledati dijapozitive? — Podigao je sklopku. Plavokosa glava je odmahнула.

— Zašto? Zar ti se ne sviđaju? Šokantni su, zar ne? Kad vidiš što jedno ljudsko biće može učiniti drugom ljudskom biću. Ali ti, naravno, znaš već mnogo o tome. Zar ne, Jimmy? Nisi ti to samo jednom učinio. — Okrenuo se prema Finneyu — Dave, jesi li mi ispričao o onoj divnoj djevojci Jenny Adamson? O učiteljici fotografije. — Ponovno se okrenuo prema Fitzsimonsu. — Mnogo nam je toga ispričala o tebi i vremenu koje ste proveli zajedno. Reci mi, Jimmy, sigurno ti je bilo fantastično s tom djevojkom. Stvarno si ju uneredio. Znaš li da joj je trebalo tri tjedna samo da počne hodati bez bolova? Tri tjedna. A to je tvoje djelo. Samo tvoje. Nije bilo oružja, pomagala, umetaka, samo tvoje ruke i tvoja stopala i tvoje šake i tvoj pimpek. Samo to je bilo dovoljno da nju kao jednu pametnu ženu sa svim mogućim diplomama i priznanjima po zidu svede na uplašen i zgažen komad prašine na podu ispred tebe. Nevjerojatno, zar ne? Tebi ne treba pištolj niti nož pa čak ni komad konopca. Tebi trebaš samo ti.

Zastao je i ustao. Čačkao je po projektoru, fokusirao leću, a onda opet počeo vrtjeti snimke.

— Znaš, rekla nam je da si dobar fotograf. Izvrstan, to su njene riječi. Rekla nam je da bi mogao biti profesionalac umjesto da voziš bogate Amere po selima. I tvoja majka nam je kazala nešto slično tome. Da si mogao biti odličan u školi. Fotografsko pamćenje. Opet ta riječ. Čudno kako stalno izbija na površinu, zar ne?

— Moja majka — Jimmy je ustao — pričali ste s mojom majkom?

— Naravno da jesmo, i sa tvojom malom sestrom Molly, divna djevojčica. Velika šteta. A ti si pričao s Tinom, zar ne, Dave? S tvojom starijom sestrom Tinom. Dave, ispričaj Jimmyu kako si se slagao s Tinom.

— Odlično, fantastično. Prekrasna je žena ta tvoja starija sestra Tina.

A onda je završio na podu s Fitzsimonsom nad njim koji mu je držao glavu među rukama i njome samo lupao i lupao i lupao po tapeciranom podu. Vikao je, psovao, a riječi koje su mu izlazile iz usta su se poput pljuvačke razlijepile po Finneyevom licu.

Odvukli su ga, stavili mu lisice i potezali ga za njih tako da mu se lisičine dobro zariju u zapešća. Lynch ga je nasilu ugurao u stolicu dok je McLoughlin pomagao Daveu da se pridigne i brisao mu lice svojom maramicom.

— Znači, to te napaljuje, gade jedan mali. To si ti, zar ne? Prljavi mali gad. Sestrino

kopile. A tko ti je otac, a? Sigurno neki pri- štavi balavac koji ju je guzio u ostavi za bicikle nakon škole ili u zadnjem redu kina subotama navečer. Bilo joj je četrnaest kad te rodila. Možeš li zamisliti tu četrnaestogodišnjakinju? I sebe kako izlaziš kroz te male debele butine, onakve kakve ima i tvoja mlađa sestra, zar ne? Jimmy, jesam li u pravu?

McLoughlin je ponovno počeo vrtjeti dijapozitive završavajući s uvećanim snimkom Mary inog smrskanog lica. — Je li te itko tako udario dok si bio klinac? Možda otac, ili bolje rečeno, djed? Ili je možda oboje u isti mah? Otac i djed, to bi bilo nešto posebno, zar ne? Jimmy, što ti misliš? Mala djevojčica sa svojim bijelim butinama i malim sisicama i krupan muškarac, a upoznao sam ga i doista jest krupan, koji ju pritišće, nanosi joj bol, kao što si je ti nanio Jenny i maloj Mary.

Jimmy je počeo tiho jecati, a lice mu je bilo mliječnobijelo pod sjajem projektora. Suze su navirale i padale. Pokušao je pomaknuti svoje ruke, ali su bile čvrsto stegnute iza njegovih leđa. Borio se, cvilio, povlačio lisičine.

— Točno tako, Jimmy. Bole lisice, zar ne? Bacio si pogled na Maryine zglobove nakon što si joj skinuo lisice, jesi li? Pogledajmo. — I ponovno je počeo vrtjeti dijapozitive sve dok joj se zglobovi i ruke nisu pojavili prikazujući ogromne i duboke crvene posjekotine na mjestima gdje se metal jako urezao u tkivo.

Jimmy je jecao i vikao. — Želim svoju majku. Upomoć, upomoć. Želim nekoga da dođe. Molim vas, pomozite.

Lynch je pogledao McLoughlina. Gotovo neprimjetno je odmahnuo glavom.

— Jimmy, sad je prekasno za to. Ona ti sad ne može pomoći. To možemo samo mi. Moraš nam kazati. Što si napravio. Kako si to napravio. Ispričaj nam. Odmah.

Prepustio ga je Finneyu. Neka on uzme njegovu izjavu. Finney je to i sam priželjkivao. A McLoughlin je osjećao da mu duguje to. Otišao je do svog radnog stola i nazvao ured javnog tužitelja. Objasnio je situaciju. Izjava se upravo zapisuje. Imaju dovoljno materijala za optužnicu. Pogledao je na sat. Deset i dvadeset. Fitzsimonsov pritvor prestaje točno u jedanaest i sedam minuta. Dvanaest sati od trenutka u kojem je uhićen. Ali Finney je to isto znao. On će se pobrinuti da sve bude potpisano, zapečaćeno i dostavljeno na vrijeme.

Ugasio je svjetlo na odlasku iz ureda. Sal Daly više nije bio na dužnosti. Ali Peter Manning koji je preuzeo smjenu će sve zabilježiti. Pripaziti na zatvorenika. Osigurati da policijski doktor pregleda modrice na njegovim zapešćima te Finneyevu posjekotinu na oku. Sve će biti zapisano. Optuženog će se teretiti za nasilno zatočenje, silovanje i ubojstvo. Pošteno odrađen dnevni posao, u svakom pogledu.

TRIDESETO POGLAVLJE

Što joj je sada činiti? Sada kad joj je majka mrtva, kćerka mrtva i otac mrtav.

Sjedila je uz Catherinin bolnički krevet. Bilo je rano jutro. Gledala je kako zora rudi dok je život njene majke bio na zalasku, a nebo se mijenjalo iz crne u ružičastu te svijetloplavu boju. Slušala je kako se vani izmjenjuju zvukovi. Pusta noćna tišina ispunila se ptičjim pjevom, gavranima, čvorcima, vrapcima, crvendacima, svakodnevnim pratiteljima rutina i ritmova predgrađa.

Vježbala je sluh i usmjeravala pažnju od ptica prema majčinom sporom i polaganom disanju. Povremeno bi pomislila kako je prestala disati. Ali zatim bi se opet čulo njeno disanje, jednom, možda dvaput tako. Ta se pojava u medicini naziva Cheyne-Stoking. Zapamtila je naziv. Isprekidano disanje svakih nekoliko minuta. Srce još kuca, ali mozgu postupno ponestaje kisika. Uzela je Catherininu ruku i opipala puls. Zatitrao je i stao, a onda se opet javio. Pogledala je u njeno lice. Koža joj je bila voštana, crte lica nerazaznatljive, kao da ih je netko razmazivao rukom gore-dolje dok su još bile na svom mjestu. To i jest i nije bila ona majka koju je poznavala.

Još uvijek je bila pri svijesti kad se Margaret vratila u bolnicu. Povećali su joj dozu morfija. Sada nije osjećala bol.

- Margaret, jesi li to ti? — upitala je.
- Jesam, majko, ja sam.
- A je li tata s tobom?
- Nije, majko, ali nije daleko odavde.

Njena majka je okrenula lice prema bijelom zidu i sklopila oči. Poslije ih je iznenada otvorila i kazala: — Margaret, volim te. Uvijek sam te voljela. — I počela je jecati, bolni jecaji su joj potresali smežurani gornji dio tijela. Margaret se nagnula nad nju, rukom pomaknula njenu finu kosu s čela te joj šaptala nježne riječi dok nije ponovno utonula u nesvjesticu. Je li spavala? Pogledala je plahtu koja je bila prebačena preko njenih prsa. Je li se micala? Stavila ruku pod njen nos? Da li je osjetila neki mali tračak daha?

Toliko toga ju je htjela upitati. Tako malo je znala, sad joj je to bilo jasno. Pomislila je na fotografske albume. Sve one fotografije Johna, njegove obitelji, prijatelja. A nije bilo nijedne fotografije na kojoj je bila Catherine. Nikad nije pričala o svojoj majci ili ocu. Nije imala ni braće ni sestara. Pojavila se, po svemu sudeći, jednom u Johnovom uredu. Nova tajnica, zgodna mlada žena s notesom u ruci. I osvojila gaje, zaljubio se u nju. Udala se za najpoželjnijeg neženju sa svojim vlastitim automobilom i vlastitom kućom u Monkstownu.

— Zašto nikad nisi sa mnom pričala, mamice, zašto mi nikad nisi ispričala? — Margaret joj je šaputala riječi na uho. Ali odgovora nije bilo. Sjeća se kako se šminkala. Njen dnevni ritual. Sjela bi za noćni stolić u svojoj spavaćici, prekrižila noge dok bi malim stopalom ljuljala ružičastu svilenu papuču. Sigurno sam bila bolesna, pomislila je. U protivnom ne bih mogla biti tamo. Catherine uglavnom ne bi ustajala dok tata ne bi napustio kuću ujutro. Ali ja se sjećam. Prvo je stavila kremu Elizabeth Arden, stisnula tubu i nanosila je počevši od vrata pa sve po nježnim kostima svog lica. Potom puder iz velike okrugle kutije i onaj paperjasti prašnik. Onda oči, gornji kapak s crnim sjenilom, olovkom par poteza po obrvama i maškarom po vrhu trepavica. Naposljetku, kao završni dodir, usne, pažljivo ocrtane omiljenom bojom dana, koraljno crvena, boja breskve, a ponekad i

grimizna. Zatim šminkanje širokim potezima te stezanje gornje i donje usnice u oblik samozadovoljnog poljupca upućenog zrcalu.

— Mamice, napravi to i meni, molim te. — zamolila ju je. Ali Catherine ju je podigla i odnijela u njenu sobu čvrsto zatvarajući vrata za sobom.

Ispružila je ruku preko kreveta i uzela njenu desnu ruku. Pogladila je naboranu kožu prstima

i približila je svom obrazu. Htjela je zaplakati, ali je ostala jednostavno bez suza. Gotovo je, pomislila je dok je opet položila Catherininu ruku na bijelu plahtu. Pogledala je u svoje zapešće, u komad pletene tkanine omotan oko njega. Jedna od sestara je komentirala.

— To je jedna od onih narukvica prijateljstva, zar ne? — rekla je — Jedno od moje djece ima istu takvu. Poklonila joj je najbolja prijateljica. Radi se o tome da ju nosite toliko dugo dok sama ne spadne? U svakom slučaju, nešto u tom smislu.

Sjela je i gledala dok više nije bilo uzdaha niti iznenadnih brzih udisaja. Zatim je ustala. Ja ću reći daje umrla, pomislila je. Neka to bude moje konačno djelo kao kćerke. Podigla je mlitavi kapak. Catherinine zjenice su bile ukočene i proširene. Podigla je krhki zglob i položila prste na plave tragove vena. Nije osjetila puls na svojoj koži. Približila je svoje malo zrcalo pod njene nosnice. Nije bilo daha koji bi zamaglio njegovu hladnu površinu.

Sjedila je uz krevet sve dok nisu došli po nju. Držala je zrcalo pred vlastitim licem i ispitala svoje crte lica, bore, okrutno labavljenje kože. Ništa više nije imala za reći, ništa više za dati. Više nas neće biti, pomislila je. Mary je preminula. Njeno dijete je također umrlo. Samo sam ja ostala. Sama.

Nastavila je sjediti na tvrdoj uspravnoj stolici dok su skidali znojnu posteljinu s kreveta, čistili pod pored njenih stopala i izbrisali svaki trag žene koja je tamo umrla. Zatim je ustala i prošetala do prozora. Bolnica je bila okružena vrtovima s ogromnim starim stablima, hrastom, jasenom, kestenom te teniskim igralištem u jednom uglu. Dva muškarca i dvije žene su igrali parove. Gledala je njihova snažna mlada tijela kako trče sjedne na drugu stranu, smiju se i dozivaju jedni druge. I osjetila je kako stari, kako joj mišići mlitave i postaju labavi, kosti se stanjuju, kosa i koža gube svoju boju, sjaj i glatkoću.

Mrtva sam, pomislila je. Preostaje samo još da me pokopaju. Zatim se pojavio poznati miris sav natopljen sjećanjima. Miris jorgovana, lagan i lijep, samo ipak s notom oštine. Osvrnula se oko sebe. Mary je stajala pored nje. Blijeda, ali nasmijana, s očima punim razumijevanja i bistrine.

— Mamice, ne brini se. — rekla je — Sve će biti u redu. — Stavila je Margaretinu glavu na svoje rame, stajala pokraj nje, pridržavala je čvrsto jednom rukom dok je drugom gladila obraze, brisala suze koje su navirale iz očiju i polako padale niz lice.

— Pss — rekla je — pss, pss, pss, pss. — I njih dvije su ustale dok je sunce ispunjavalo sobu odbijajući se zrakama o sjajne bijele zidove i pod. Zrake su osvijetlile i metalni pladanj s medicinskim instrumentima na kolicima bacajući svoj odsjaj oko Margaretine glave. Ispunilo ju je to, za jedan trenutak, osjećajem topline.

DRUGI DIO

TRIDESET PRVO POGLAVLJE

Vozaču taksija je bilo dosadno. Sjedio je, motor mu je radio bespotrebno, slušao je radio, gledao kako ljudi izlaze iz zračne luke. Otkud to sve stižu, čudio se, i zašto, ako već imaju novaca, dolaze ovamo? Pogotovo u proljeće kad je vrijeme tako nepredvidljivo. Automobil ispred njega se pomaknuo i on je izbio na čelo kolone. Dvadeset do četiri. Dan je sporo prolazio. Ako se ovako nastavi, morat će ostati na cesti sve do iza prometne gužve. Vrtio se neudobno u svom sjedalu, a pojas mu se čvrsto priljepio za slojeve sala na trbuhu. Čuo je zvuk otvaranja prtljažnika. Nespretno se okrenuo pogledavajući preko ramena. Jedna žena se naginjala da uđe u automobil, lice joj je bilo blijedo, a oči skrivene iza tamnih naočala. Rekla je: - Imam ovdje dvije torbe. Pa, ako vam ne bi bio problem...

Uključio se u kolonu vozila na glavnoj cesti prema gradu. Promet je bio gust kao i uvijek. Sporo su se pomicah. Mora da je neki zastoj u pitanju, pomislio je, malo dalje, možda oko Whitehalla. Neka nesreća ili policijska kontrola. Nemirno je lupkao po volanu, a zatim počeo stiskati dugmad na radiju. Promet se potpuno blokirao. Naslonio se i drugom rukom prtljao po vrhu suvozačevog sjedala.

— Što se događa? — upitala je.

Slegnuo je ramenima. — Tko to zna? Uvijek je tako. — Pogledao ju je u retrovizoru. Sjedila je veoma uspravno i posvuda se ogledavala. Pokreti su joj bili nemirni i nervozni. Okrenula je glavu od njega i počela gledati kroz prozor. Zapazio je njen vrat. Bio je dug i veoma tanak, žile su se jasno ocrtavale pod kožom. Ponovno se okrenula prema njemu. Poželio je da skine naočale tako da može dobro promotriti njeno lice. Dok je stajao pokraj nje i ubacivao torbe u prtljažnik, primijetio je kako je izuzetno niska. Jedva metar i pedeset, pretpostavio je. Tamnosmeđa kosa joj je bila zabačena unatrag s čela i pričvršćena drvenom kopčom na šiji. Kad se malo više nagnula da namjesti torbe primijetio je oblinu njenih bedara, tanke traperice zavezane iznošenim kožnim pojasom oko struka. Pogledao je veliku naljepnicu na jednom od kofera. Air New Zealand. Dugo putovanje za tako malo prtljage. Zahvalila mu se na pomoći i nasmijala se otvarajući pritom široka blijeda usta i otkrivajući male bijele zube. A dok se odmicala od njega i podizala ruku da prebaci svoju torbu na rame, osjetio je neki blag i prirodan miris. Ruža, možda, isti kakav je njegova kći znala upotrebljavati.

Stavio je kazetu u radio i pritisnuo dugme. Nazalni glas Nanci Griffiths ispunio je automobil. Ponovno je u zrcalu bacio pogled na nju. — Je li sve u redu?

— Savršeno.

Automobil ispred njih se počeo pomicati, isprva sporo, a zatim postupnim ubrzavanjem. Dala mu je upute i rekla gdje mu je ići. Nije baš mogao proniknuti u njen naglasak. Nije mislio da je iz Dublina, ali svakako je poznavala ovdašnje prilike. Dok su prolazili kroz središte grada primijetila je promjene, zgrade kojih više nema i

one koje su iznikle na novim mjestima.

— Već ste bili ovdje? — upitao je.

Nasmijala se. — Da, nekoliko puta.

— Kad ste bili posljednji put?

— Prošlog ljeta.

— Odlično je bilo, zar ne? Nadajmo se da će i ove godine biti isto tako.

Nije odgovorila. Ponovno je utonula u svoje sjedalo. Boja lica joj se promijenila. Izgledala je bolesno, a koža uokolo usta djelovala je ovješeno i uzdrhtalo.

Kad je stao gdje mu je rekla, nije odmah izašla. Zaustavio se na makadamskom krugu pred visokom kapijom od kovanog željeza. Bila je zaključana, lanci i lokoti su visjeli oko ukrašene stare ručke, a ispod je na hrpi još uvijek stajala gomila jesenjeg lišća. Ugasio je motor. Glazba je odjednom postala iznimno bučna. Ponovno ju je pogledao. Ruke su joj prekrivale lice, a glava stajala pognuta. Pričekao je. Zatimje izašao iz automobila i prošetao sve do kapije. Naslonio se na nju pružajući ruke uvis i držeći se za željezne šipke što god je više mogao. Istezao je leđa ukočena nakon svih sati provedenih za volanom. Kad je pustio ruke, ugledao je nju kako stoji uz prtljažnik. Sporo joj je prišao.

— Ovdje ima nešto što mi treba. — rekla je.

Otvorio je prtljažnik i izvadio manju plastičnu posudu iz jedne od torbi.

- Neće vam smetati ako malo pričekate, zar ne? — upitala ga je

— Platit ću vam za provedeno vrijeme.

Kimnuo je, odšetao te prošao kapijom pod visokim kamenim zidom. Gledao ju je kako prolazi neravnom stazom sve dok se nije izgubila iza kamenog nasipa. Onda je zaključao taksu i krenuo za njom.

Bilo je tiho iza visokih zidova groblja. Čuo se samo zvuk stopala po uskoj makadamskoj stazi koja je vijugala od vratiju prema labirintu grobova. Nećkao se da se uputi jednom od ovih uskih travnatih staza i odjednom ga je obuzelo neko praznovjerje. Bilo je hladno i proljetno sunce se nije moglo suprostaviti hladnim nalletima sjeveroistočnjaka. Zakopčao je svoju kožnu jaknu i ugurao ruke u džepove. Počeo je žustro hodati poskakujući svako malo iznad neravnog obzora križeva, anđela i kamenih blokova nalik na male nebodere. A onda ju je opazio. U najdaljem kutu se za jedan tren mogao vidjeti bljesak njene bijele majice.

Skrenuo je sa staze spotičući se po grubom i zaraslom tlu. Zvuk vlastitog disanja glasno mu je odjekivao u ušima, a osjećao je i vlažnost trave po nogama. Prošlo je dugo vremena otkad je zadnji put bio na ovakvom mjestu. Nije bio na groblju otkako mu je otac pokopan. Nije mu ni onda bilo po volji, dok je nosio težak lijes na ramenu, a nije mu ni sada bilo drago što je ovdje. Odjednom je osjetio neshvatljivi nemir i nešto ga je vuklo da se vrati natrag do automobila. Ali onda ju je opet ugledao, dok je skretao s kraja jednog reda na početak drugoga. Sagnula se pokraj nekoliko nepovezanih grobova pod jednim velikim stablom. Ljuljala se naprijed-nazad na petama i uzimala nešto iz plastične kutije što je posipala po jednom od grobova. Jedna svijeća je gorjela pri dnu ploče, njen plam je slabo treperio pod sunčevom svjetlošću koja se probijala kroz krošnju stabla. Nikada nije vidio ovakvu nadgrobnu ploču. Bila je od običnog sivog kamena, poput vapnenca, pomislio je, i u obliku školjke. Bila je gruba po rubovima, a na nekim mjestima je izgledala kao da još uvijek ima naslage

algi i ostalih ljepljivih morskih stvorenja. Ostatak groba bio je pokriven grubim kamenjem koje je mjestimice bilo umekšano tamnozele- nom mahovinom. Ponovno je pogledao da vidi što to ona radi. Pažljivo je polagala školjke između kamenja i mahovine i nešto je mrmljala ispod glasa dok je to obavljala. Nije mogao čuti što to izgovara, ali mu je taj slatki i blagi zvuk pružao osjećaj koji gaje podsjećao na nešto udaljeno, na nešto za što je pomislio kako je već odavno izgubljeno. Nije mogao pročitati natpis na ploči, pa se počeo sporo primicati na vršcima prstiju, ali je njegovo teško tijelo izgubilo ravnotežu i on je pao.

Okrenula se. Skinula naočale. Djelovala je golo i ranjivo, kao da se upravo probudila iz dubokog sna.

— Žao mi je, jako mi je žao. Nisam mislio ovako. — Riječi su samo izletjele i skotrljale se niz njegova usta.

Pogledala ga je u tišini i potom se vratila svojoj zadaći. Pogledao je preko njene pognute glave i izgovorio riječi urezane u kamenu školjku.

MARY MITCHELL

1975-1995

Vidjeti svijet u zrnu pijeska

I nebo u divljem cvijetu

Držati beskonačnost na dlanu ruke

I vječnost u jednom satu

Petnaestak minuta poslije se vratila do automobila. Lice joj je ponovno bilo skriveno iza tamnih naočala. Nije pričala, samo mu je kazala adresu njenog konačnog odredišta. Tek kad se vozio uskom cestom prema moru, od tornja Martello do Seapointa, shvatio je o kojoj se djevojci radi. Sjetio se. Prošlo ljeto. Policajci su posjetili svakog mogućeg taksista. Pitanja i još više pitanja, detalji o cijenama, putovanjima, o bilo čemu neobičnom. Priveli su nekoliko momaka na brzo ispitivanje. Ali nitko od njih nije ništa znao o smrti te djevojke. Nekoliko tjedana je bilo gadno. A zatim, prisjetio se, pronašli su tipa koji je to učinio. Nije bio taksist. Imao je neku uniformu osobnog vozača. Drugim riječima, više kao netko tko radi na crno. Bio je to ogavan slučaj. Zet jednog kolege radi kao policajac. Rekao je da je imala gadne ozljede i da se jako izmučila prije no što ju je ubio. Jadno dijete.

Izišao je iz automobila kako bi pomogao ženi s torbama. Stali su uz kuću koja je izgledala kao da izgledom pamti i neke bolje dane. Nekoliko crjepova je nedostajalo na krovu, a prozori i vrata su trebali pod hitno na bojenje. Šteta da ovako propada, pomislio je. Na ovom lijepom mjestu, točno pokraj mora. Vrijedila bi pravo malo bogatstvo ovih dana, kad se uzme u obzir rastuće tržište nekretninama. Odnio joj je torbe sve do stepenicama pred ulaznim vratima. Izbrojala je ono što mu je bila dužna i dodala još jednu desetku.

— Ne, izvolite — rekao je — ovo je previše.

Nasmijala se. — Ne. Bili ste jako ljubazni.

— Slušajte — rekao je i zastao.

— Da? — okrenula se prema njemu držeći u ruci svežanj ključeva.
— Ako vam ikad zatreba bilo kakva pomoć... - pružio joj je svoju vizitku u ruku.
Gledala ga je kako vozi do kraja slijepe ulice, skreće i ponovno se vraća. Zastao je,
mahnuo joj i nastavio svojim putem. Spustila se niz stepenice i osmotrila kuću.
Ponovno u svom domu, pomislila je.

TRIDESET DRUGO POGLAVLJE

Na tržnici, na tržnici kupiti debelu svinju

kući se vratiti, kući se vratiti, jupi-je.

Na tržnici, na tržnici kupiti debelog prasca

kući se vratiti, kući se vratiti, jupi-jo.

Ponovno je sanjala. Bio je opet isti san. Sada joj se već mjesecima redovito javlja.

Negdje je u nekoj u sobi, negdje u nekoj kući. Nije mogla prepoznati o kojem se mjestu radi, ali osjetila se udobno, opušteno i smireno. Mary je sjedila na njenim koljenima, licem okrenuta prema njoj. Bilo su joj tri godine, slatko malo punašno stvorenje sja- kim nožnim mišićima pod dječjim salom koje je lupkalo Margaret po bedrima. Bila je odjevena u haljinicu kremaste boje. Nosila je i ubrus na kojem je crvenim koncem bio izvezen mali debeli prašćić sa šešišrom na glavi. Ona je na glavi imala isti takav šešir koji joj je padoo preko crnih kovrči. Pjevala je pjesmicu izmjeničnim ritmom. Margaret je koljenima pratila taj ritam i podizala ju uvis. Cup, cup, cup. Gibala se gore-dolje, a poskakivale su joj i šešir i kovrčava crna kosa prateći pjesmu do kraja. Margaret se osjetila sretnom, jako sretnom. I ona je pjevušila tu pjesmicu.

Na tržnici, na tržnici

kući se vratiti, kući se vratiti

na tržnici, na tržnici

kući se vratiti, kući se vratiti.

Onda se nešto promijenilo. Mary više nije sjedila na njenim koljenima. Nije znala kad ni kako je otišla od nje. Svaki put bi se nakon buđenja nastojala prisjetiti što se dogodilo, ali sjećanje bi ju napuštalo dok bi otvarala oči. Još uvijek je mogla čuti njen glas, šuškanje njenih krivih izgovora.

Jupi-je,

jupi-jo,

jupi-je,

jupi-jo.

Ali nigdje ju nije mogla vidjeti. Lupala je svojim praznim koljenima gore-dolje, gore-dolje, bez prestanka. Još je mogla osjetiti Maryinu težinu na svojim bedrima, ali djeteta više nije bilo.

Ustala je. Stajala je pokraj velikog prozora. Vani je na jarko- zelenoj travi ležao slamnati šešir. Zakoračila je kroz staklo. Sve se polomilo. Odšetala je do šešira i podigla

ga. Pod njim je ležala Mary, sićušna, otvorenih ustiju iz kojih su dopirale riječi pjesmice. Ali kad se Margaret sagnula da ju podigne vidjela je da to nije Mary. Bila je to porculanska lutka lica obojenog u odvratnu grimasu, izobličene nogu i ruku, s kovrčavom kosom zalijepljenom na porculanu. Hladnom, čvrstom, nepomirljivom. Margaret se probudila. Bila je ukočena i hladna poput te lutke. Vani je puhao jak vjetar. Dolazio je s mora, lupao po olucima prozora, uzdizao rubove zavjesa koje su pokretom nalikovale na lepršave suknje žena koje plešu valcer. Zurila je u staru noćnu lampu bež boje koja joj je visila iznad glave. Maleni pomponi s njenih rubova nježno su se pomicali na propuhu. Maryina soba, Maryin krevet, ali na vlažnom jastuku nema njenih tragova, nema ih ni u praznom ormaru i ladicama koje su još uvijek stajale otvorene, onako kako ih je i ostavila prije šest mjeseci. Mislila je da će ju naći u njihovoj kući izvan Aucklanda. Trčala je od sobe do sobe, kidala svijetle zavjese kroz koje je prodiralo sunce s juga, izvikivala njeno ime, lupala sobnim vratima, sigurna u to da će ona biti tamo, ležati na kauču, sa slušalicama na ušima i bocom Cole u ruci te napola pojedenom jabukom na podu pokraj nje. Ali nitko ili ništa joj nije izišlo ususret, nitko ili ništa se nije javilo da ju utješi. Nikakav drugi zvuk osim nepodnošljivog zujanja muhe uhvaćene između stakala prozora, nikakvog pogleda osim njenog vlastitog iscrpljenog lica koje se odražavalo na zrcalu prazne kupaonice.

Ustala je sva ukočena i noge su je boljale. Bilo je rano, još nije ni sedam sati. Izašla je na hodnik. Vrata ostalih soba bila su zatvorena, a stepenište mračno. Bilo je jako tiho izuzev pištanja vjetra koje se širilo po uglovima kuće. Spustila se niz stepenice, prošetala hodnikom do majčine sobe. Sve je bilo onako kako je ostavila. Ništa nije dirala osim što je skinula plahtu s kreveta. Sve drugo je bilo isto kao i uvijek. Došla je do kreveta i sjela na njega. Opruge su zaškripale. Madrac se ulegao pod njom. Legla je u duboku rupu u njegovom središtu. Glavu je položila na isto mjesto gdje i Catherine i podesila je svoje tijelo prema oblicima kakve je imalo majčino tijelo. Soba je mirisala na plijesan i prašinu. Sklopila je oči, ali ju je hladnoća zgrabila i prisilila da se podigne. Prebacila je noge na bok i otišla do velikog prozora, a zatim otvorila grilje i zakačila ih za njihove šarke. More se valjalo, žuto i zeleno, a prljavi bijeli valovi su udarali o stijene na obali. Nad Howthom su se nadvih tamni oblaci, a duž čitavog ruba obzora moglo se vidjeti kako se naleti kiše survavaju u more.

Kiša je padala i u gradu, kiša koju je raznosio jak vjetar s istoka. Vjetar se probijao od Liffeya, brijao povrh čvrstih malih valova i njihovih bijelih krijesta, izvrtao kišobrane. Kiša je padala tako krupna i jaka da se odvodi nisu mogli nositi s tolikom količinom vode i sve je stajalo prekriveno lokvama.

McLoughlinova stopala su već bila mokra, a bilo je tek devet i trideset ujutro. Mokra stopala i mrzovolja. Nije najbolji način za započeti dan, pomislio je ogorčeno dok je stajao u muškom zahodu Four Courtsa. Pogledao je dolje, ispod bijelog pisoara, na vlažnu mrlju po rubovima hlača. Sigurno je to bila neka ogromna lokva. Potpuno ga je iznenadila dok je izlazio iz automobila prije pola sata. Ali to nije bilo objašnjenje za mrzovolju. Još jedna svađa s Janey. Započelo je kao što to uvijek započinje. Obična primjedba. Beznačajno omalovažavanje. A zatim čitava bujica optužbi. Kad je izlazio iz kuće pratila ga je sve do prilaznog puta, s haljinom koja joj se vijorila uokolo golih nogu i

glasom koji je ujedno bio bučan i plačan. On ju zanemaruje, on ju ne voli, on ima ljubavnicu, on će ju napustiti. Hajde, derala se. Samo daj. Da vidimo kako ćeš se sam snaći. Tvoje cure neće htjeti više ni čuti za tebe nakon što neko vrijeme provedu s tobom i tvojim prljavim navikama. Odvratan si. Nitko ne bi mogao živjeti s tobom. Gade jedan.

Nažalost, nije mogao nikoga kriviti doli samog sebe. Nekako je uspio zaboraviti na njihovu prošlu godišnjicu vjenčanja. Osjećao bi neku nutarnju posramljenost kad god bi pomislio na to. A ovog puta se barem nije radilo o nekoj drugoj ženi. Ovog puta je godišnjica pala u isto vrijeme kad i sezonske trke u Galwayu. Vjetrovita subota. Divan jesenji dan, jugozapadni vjetar postojane siline. Trebao je doći kući nakon utrke, ali već je bilo kasno kad su se vratili u noćni klub. I onda, i onda. Morao je ostati i popiti koju s momcima. A ona je već bila u krevetu kad se doteturao natrag do kuće. Popila je sama čitavu bocu šampanjca. Nije imao nikakvu ispriku. Znao je to, ali Bože moj, kako je samo ona znala čovjeku krv popiti. Stalno i stalno. Dok mu nije postala nasmrt dosadna.

Zakopčao je hlače i oprao ruke. Stajao je pred prljavim zrcalom i popravljao kravatu. Javno tužilaštvo protiv Jimmyja Fitzsimonsa, počinje danas. Svud okolo njega promicali su crni odvjetnički plaševi. Za i protiv, pro i contra, optužba i obrana. Nije njima do toga na kojoj su strani. To je samo jedna veoma unosna igra. I prilika da se ponašaju poput malih dječaka, tuku se, grebu, dobacuju pažljivo smišljene uvrede. Zabiju gol. I pobijede. Nije bio siguran gdje se pravda nalazi u svemu ovome. Ali odavno je shvatio da, što god se dogodi u Four Courtsu, ima malo toga zajedničkog s pravdom.

Pogledao je na sat. Vrijeme za pokret. Čekala ga je pod kupolom Round Halla i stajala sama na sredini predvorja. Zastao je na vrhu stuba koje vode od zahoda i gledao ju. Sam pogled na njeno lice stvarao mu je leptiriće duboko u trbuhu. Nosila je običan crni kostim s dugim pripijenim sakoom i kratkom suknjom. Čarape boje kože sjale su pod prigušenim svjetlom koje je dopiralo s vrha kupole. Kosa joj je bila začesljana unatrag. Izgleda starije, pomislio je, dok se ona pomicala ovamo-onamo, vrtjela se u gomili, tri koraka išla u jednom smjeru, potom tri koraka unatrag. Ruke je držala sklopljene u visini struka, prsti su joj bili čvrsto ukršteni, svijeni jedan oko drugog, zatim opuštteni, pa opet stegnuti. Karakteristično za nju, pomislio je. Dok bi sve ostalo uspijevala držati pod kontrolom, ruke su je uvijek odavale svojim petljanjem i prebiranjem, stalnim umirujućim hvatanjem jedne za drugu. Sjetio se kako je u rukama držala šalicu kave kad joj je došao reći da su optužili Fitzsimonsa. Dobre Vijesti, kako je on pomislio. Ali nije znao da joj je majka umrla dan prije toga. Izgledala je poput zombija kad se pojavila na vratima. Pokreti su joj bili nagli i nespretni dok ga je uvodila u kuhinju i stala mu spremati kavu. Mislio je da će biti sretna zbog Vijesti, zadovoljna zbog neke vrste naknade, pa čak i osvete. Ali ona je samo stajala leđima okrenuta sudoperu, držala šalicu, a potom rastreseno i neoprezno olabavila stisak i ispustila šalicu na pod dok je pokušavala dohvatiti drugu.

— Ako bude proglašen krivim — rekla je dok se smeđa tekućina širila u vrelu lokvu po napuklim pločicama poda - koliko bi mogao dobiti?

— Pa, mogao bi dobiti i doživotnu za ubojstvo, s mogućnošću pomilovanja.

— I koliko bi to onda bilo? Sve u svemu, deset godina, zar ne? A onda ide van nakon sedam zbog dobrog vladanja. Nije mnogo. Ništa u usporedbi s mojom doživotnom.

— A što drugo preostaje? - upitao je - Smrtna kazna? Zar biste stvarno to željeli?

Pogledala ga je crvenim i plačnim očima, a usta su joj se stegla u uski prorez.

— Da. Bi. Više me ne zanima civiliziranost po ovom pitanju. Ne nastojim glumiti suosjećanje ili razumijevanje.

Prošlo je šest mjeseci. Tad je već bio kraj ljeta, klečala je oslanjajući se na stopala i kuhinjskom krpom upijala prolivenu kavu. Sad je već konac proljeća i večernje sunce osvjetljava vrt unatoč hladnom vjetru dok se on udaljuje po napuklim kamenim pločama prema izbljedjelim ulaznim vratima. Unaprijed je nazvao da kaže kako dolazi i da želi s njom popričati o nekoliko stvari koje se tiču suđenja. Zvučala je ljubazno, kao da se raduje što će doći. Nešto mu je donijela, rekla je, poklon s Novog Zelanda. I tako je stao do cvjećarne i kupio joj buket. Buket bijelih ljiljana čiji su se tamno- narančasti prašnici složno njihali dok joj ga je predavao u ruke.

Odšetala je ravno od hodnika do kuhinje, a on ju je pratio gledajući kako joj se vrat izdiže poput peteljke iz mekog kašmirskog džempera. Nasred kuhinjskog stola stajala je jedna kartonska kutija i ona je pokazala na nju dok je klečala i otvarala vratašca kuhinjskog ormarića. Pretpostavio je da traži vazu za ljiljane koji su bili položeni u emajlirani sudoper.

— Otvorite - rekla je dok je čupala čvrste rubove kartona te rastvarala kutiju u žurbi otkrivajući model jedrenjaka iz devetnaestog stoljeća.

— Hej, ovaj je prekrasan. Brod *Termopili*, mislim daje taj. Znete li da je to jedan od najbržih jedrenjaka ikad izgrađenih? Mogao je uhvatiti vrtoglave brzine. Jednom je uhvatio brzinu od 610 kilometara na sat. Nevjerojatno za to vrijeme.

Podigao je model prema svjetlosti, okretao ga na ovu i onu stranu, divio se njegovim linijama, komentirao točnost izrade jedara i preciznost mjerila. Počeo joj je pričati o svojoj žudnji, o svom snu.

O jedrenju oko svijeta, obilasku Cape Horna i Roaring Forties, dok se ona za to vrijeme vrzmala oko njega, stavljala čaše, bocu viskija, posudu s ledom i bokal vode. Natočio je objema, zatim sjeo za stol s modelom broda u jednoj i čašom u drugoj ruci.

— Onda, kažite mi — rekla je — suđenje. Koliko dugo će to trajati? Koliko svjedoka će biti pozvano? Tko predstavlja nas, a tko obranu?

Svrnuo je pogled s bijelih jedara na njeno lice sivo od umora. Objasnio joj je. Tko i što, kako i zašto. Stajala je s velikom plavom vazom do pola napunjenom ljiljanima. Njihov miris je ispunio ustajali zrak dok im se voda širila kroz peteljke. I ruke su joj opet postale labave, nenamjerno, te su cvijeće i komadi porculana uprljali pod, a zvuk lomljenja odjeknuo pustom kućom. Brzo se sagnula i počela skupljati komade, nepažljivo, tako da se porezala po palcu i pomiješala svoju krv s vodom na podu. Pokušao je biti od pomoći i kleknuo je do nje te pružio svoju maramicu da zaustavi krvarenje, ali ona ga je odgurnula od sebe.

Gledao ju je kako ustaje, kao i uvijek, bez ičije pomoći. Bio je siguran da je netko mogao i trebao doći ovamo s njom. Susjeda, prijateljica, netko poput one drage Anne Brady. Netko. Ali ona je stajala sama dok se oko nje tiskala uobičajena gomila Four Courtsa.

Primijetio je grupu novinara koji su stajali pokraj glavnog ulaza. Jedan od njih, vitak mladić izrazito plave kose i s naočalama, izdvojio se iz grupe i krenuo prema njoj. McLoughlin je brzo istupio i stvorio se pred njom prije njega. Uzeo ju je za ruku i smjestio se točno između njih. Pogledao je mladića, oštro odmahnuo glavom, a zatim otišao s njom do klupe pokraj zida, tik pred ulazom u sudnicu broj dva. Zajedno su sjeli.

— Žao mi je za ono. — rekao je.

- Što? — izgledala je zbunjeno.
- Onaj tip. Bolje se kloniti takvih.

Htio ju je vidjeti kako bi bio siguran da će dobiti svoje mjesto u sudnici. Objasnio joj je da kao majka žrtve nema nikakvog službenog sudjelovanja u sudskom postupku. Ona ima status najobičnijeg promatrača. Uputit će ju da mora doći na sud veoma rano svakog jutra ako želi zadržati svoje mjesto u sudnici. Pogotovo što čitav postupak bude odmicao i sve više dobivao na publicitetu. Ali on ju je morao upozoriti da sudski službenici strogo postupaju prema bilo kakvim ispadima, neovisno o tome s koje strane dolaze.

Bezizražajno ga je pogledala. — Za koga vi mene držite? — rekla je grubim i ljutitim glasom.

Slegnuo je ramenima i ustao. Nije bila svjesna toga što se sve može dogoditi iza tih staklenih vrata. Stari ritual suđenja pred porotom. I suđenje je doista prikladan naziv. I to nije samo suđenje za optužene ili krivce. On je to predobro znao, a uskoro će i ona saznati.

TRIDESET TREĆE POGLAVLJE

Nikad se nije priviknuo na to da ga stalno promatraju. Počelo je još od prvog dana. Kad su dva policajca stigla u njegovu kuću. Upravo se vratio iz crkve u Monkstownu. To je bilo smiješno. Dalo mu je građu za razmišljanje za iduće dane i mjesece. Ali nije očekivao da će mu se policija pojaviti na ulazu tako brzo. Pokušao ih je zavarati, ali su ga odmah počeli pratiti. I to mu se nije sviđelo. Još mu se manje sviđelo kad su ga priveli na ispitivanje i stavili ga u onu sobu s običnim bijelim zidovima. Mogao je gledati samo u tapecirane bež-smeđe kocke na podu, crveni vatrogasni aparat u kutu i dvije fluorescentne trake na stropu. Nema nikoga za priču osim njih, a oni su posvuda, grizu i sišu iz tebe sve što znaš. I svo to vrijeme te gledaju. Kroz mali stakleni otvor na vratime te špijunku u ćeliji. Svi su htjeli gledati. Mogao je čuti njihove korake u hodniku, potom trenutnu tišinu, sve dok ponovno ne vrata metalni dio na svoje mjesto. Tišina, a potom razgovor i smijeh koji dopiru s hodnika. A onda opet tišina. I kada su ga optužili nastojao je ostati miran, ali nije mogao podnijeti način na koji su ga svakih petnaest minuta provjeravali. Pratio ih je na svom satu. Znao je da to rade zbog sumnje da bi mogao počinuti samoubojstvo. I skoro su bili u pravu. Pokušao bi to. Samo da im pruži razloga za brigu. Ne zbog toga što mu se umiralo. Jebeš njih, nije mu se umiralo. I ovdje u Mountjoyu su ga nadgledali. Špijunirali. Prisluškiivah njegove razgovore. Pretraživali ćeliju. Držali ga podalje od ostalih zatvorenika. Rekli da je to za njegovo dobro. Ali nije vjerovao u to. I osjećao se kao daje svo vrijeme uhvaćen, poput insekta pri plamenu svijeće ili leša pred bljeskom fotoaparata. Nikada prije se nije ovako osjećao. Prije je uvijek on bio taj koji promatra. Kao neka stvar u tami koja sve vidi, a sama ne može biti opažena. Poput crne mačke. Kao žute oči koje zasvijetle samo pri naletu svjetla iz jurećeg automobila. A i to samo za trenutak, dok tmina ponovno ne zavlada nad svime.

Ali ovdje nikada nije bilo sasvim tamno. Uvijek nekakve mutne sive i zelene sjene. Svjetla koja stižu odnekud u noći. Čak i da staviš glavu pod plahte ne možeš pobjeći od njih.

Nikad nije razmišljao o tome da može biti uhvaćen. Nikada stvarno niti ozbiljno. Naravno da nije bio glup. Poduzeo je mnoge mjere predostrožnosti. Poput kondoma koje je imao sa sobom dok je bio s Mary. Koristio ih je kad je morao, kad je postojala mogućnost da njegovo sjeme ostane u njenom tijelu. A ne bi ih koristio kad bi mu ga stavila u usta. Tad nije bilo potrebno. Stavljati kondom je jedna velika žrtva. Tako joj je kazao. Osjećaj jednostavno nije jednak. Ali, mislio je u sebi, dobijam toliko mnogo drugih osjećaja da se stvarno ne mogu požaliti. Trebalo je jednostavno izbaciti onaj osjećaj koji se ne uklapa.

Jedina greška bila je ta što su tako brzo pronašli njeno tijelo. Bio je uvjeren da se o tome pobrinuo kako treba. Prikolicom je prevezao njeno tijelo od prtljažnika do staze. To nije bilo toliko teško. Drugi put se vratio s betonskim utezima. Trebao je pažljivije pogledati pod svjetlom mjesečine na koje će je mjesto točno spustiti. Ali krivo je procijenio. Onaj jebeni starac i njegov pas. Stvarno se iznenadio kad je uključio radio i poslušao Vijesti. Mislio je da će sve to ispasti još jedna neriješena zagonetka, još jedan neobjašnjiv nestanak. Naposljetku, bilo ih je toliko mnogo u proteklih nekoliko godina. Djevojke koje bi izašle van i ne bi se vratile. Došlo mu je da samog sebe izudara za takav nemar.

Daje bio oprezniji, mogao je pokušati s još nekim. Već je imao nekoliko mogućnosti u

pripremi. Jedna je bila djevojka koja je radila u hotelu koji se nalazio na njegovoj uobičajenoj ruti. Slatko malo stvorenje. Vitka i željna. Čak mu je i pisala dok je bio u zatvoru. Strašne gramatičke greške i odvratani rukopis na blijedo- ružičastom papiru. Željela je doći i posjetiti ga. Ali on joj to ne bi dopustio. Ovo mjesto je previše ogavno za takvu curicu. Samo je majci dozvolio da ga posjeti. Tako joj i treba. Neka vidi što mu je učinila i do čega su ga dovele njena nježna ljubav i pažnja.

Ali, uistinu, od svih je najviše želio vidjeti Margaret. Od prvog dana kad je Mary iz torbe izvadila fotoalbum i pokazala mu fotografije – Margaret kao dijete u nabranoj bijeloj haljinici s čizmicama svezanim oko njenih buc mastih nožica. Margaret kao curica, drži tatinu ruku dok stoje pred kućom, Margaret kao tinejdžerica, nosi minicu s kosom preko očiju i s cigaretom u ustima, Margaret s Mary, iscrpljena mlada majka mršavog i ispijenog lica, i ona koju je najviše volio, Margaret na plaži. Bio je tih dok je okretao stranice albuma.

— Lijepa je, zar ne? — Mary je rekla dok je ležala na stražnjem sjedalu s nogama izbačenima kroz prozor i rukama pod glavom.

Nije odgovorio. Usta su mu bila suha.

— Ali nije lijepa kao ja. — I ispružila je ruku kako bi uzela malu knjižicu, ali on ju je čvrsto držao i odgurnuo joj ruku. I on je imao svoju zbirku fotografija. Sada ne može doći do njih, ali imao je sjećanja, slike koje je iskidao iz novina i koje su našle svoj put do zatvora. Izašla je velika priča u *Sunday Independentu* prije nekoliko tjedana o ženi koja je umrla nasilnom smrću, a objavili su i fotografiju od koje mu je srce počelo lupati. Tekst uz fotografiju je glasio »Mary Mitchell, ubijena prošlog kolovoza, s njenom majkom doktoricom Margaret Mitchell«. Ovu nije još vidio. Snimljena tako da se vide samo od struka naviše. Sigurno dok su bile u Novom Zelandu jer su obje u kupaćim kostimima. Gledaju jedna u drugu i smiju se. Zapanjilo ga je koliko su slične. Tu se nije radilo o boji kože ili o crtama lica. Sigurno se radi o izrazu lica, zaključio je. O onoj neobjašnjivoj kombinaciji mišićnih pokreta pod kožom koja stvara jedinstven izgled. Nikad prije to nije opazio.

Prošlog puta kad ju je vidio nije to mogao opaziti nikako. U crkvi. Zalio je što ju nije ščepao kad je već imao priliku. Da je znao što će se dogoditi i da policija čeka na njega te da neće imati prilike osmisliti svoj idući plan. Da ju je samo jednom udario ili joj prislonio nož uz vrat umjesto zarezivanja bluze. U to je vrijeme mislio da je stvar pomalo patetična, ali je upalilo. Samo sjećanje na nju održalo ga je svih ovih mjeseci. Bila je tako sigurna u sebe, tako samopouzdana. A kad je nož prosekao kroz tkanje njene bluze sva boja s njenog lica je nestala poput bjelila koje skida krv s maramice. Bilo je predivno.

Ali biti uhvaćen zbog one jebene Engleskinje. A zbog nje i nije mogao dobiti jamčevinu. Bio je siguran u to. Iako su mu kazali, nakon što je optužen za Maryino ubojstvo, da ona neće podići optužnicu protiv njega. Bila je previše istraumatizirana za to. Ponovio je tu riječ praveći od lica masku tužnog klauna. Glupa krava. Daje znao što ona smjera, mogao je slobodno produžiti malo dalje s njom. Samo malčice dalje. Ili je mogao otići sve do samog kraja. Onda bi ona bila njegova prva, Mary druga, a majka treća žrtva. I tako dalje, i tako dalje.

Ali, umjesto toga, stajao je sada ovdje. Jebeni Mountjoy. I danas mu je još prvi dan suđenja. Oh, srećo neizmjerena. Ubrzo će doći po njega. I bit će vani. Udisati pravi svježi zrak. Nije mogao dočekati.

Ustao je u uskoj ćeliji i razgledao ono malo od sebe što je mogao vidjeti u sitnom komadu zrcala. Majka mu je donijela odijelo. I to lijepo. Ugljeno siva vuna. Trodijelno. I jedna od njegovih omiljenih košulja. Blijeda boja limuna. Toliko ju je puta odjenuo da je sad već bila veoma udobna i meka oko ovratnika. Kravata mu je isto tako bila sivo-limunske boje. Prava svila. Ukrašena natpisom. Složen uzorak spirala i krugova. Smiješno kad se sjeti da je to bio Maryin poklon. Ona ju je sama izabrala. Uvijek je govorila da nema pojma o muškoj odjeći jer nikad nije imala oca. Zamišljao ju je kako očijuka s pomoćnicima u Brown Thomasu. One njene nespretne noge i kovrče. Malo nevinašce.

Nekoliko puta je koračao naprijed-nazad. Od malog prozora visoko na zidu do metalnih vrata bilo je oko metar i pol. Deset srednjih koraka ili sedam dužih opkoračenja. Petnaest koraka ako se pažljivo jedan korak završi na samim vršcima prstiju. Bilo što samo da se malo zabavi. Bila su dva ležaja u ćeliji, ali on je uglavnom bio sam ovdje. Ostali zatvorenici, iz nekog razloga, nisu voljeli ljude poput njega. Optužene za seksualne zločine. On sam u tome nije vidio logike. Izgledalo mu je prilično licemjerno. Uostalom, koliko je njih upotrijebilo fizičku silu kako bi dobili ono što žele? Koliko je njih prekoračilo granicu i napravilo nešto krivo onda kad je izgledalo da to neće ispasti tako? Zar biti čovjekom ne znači upravo to? Opovrgavati prirodu? Odbiti prihvaćanje granica? Koristiti svoju maštu u promjeni nekih stanja?

Doći će svakog trena. Pretpostavio je da će mu staviti lisičine. Zatim će krenuti prolazom ne obazirući se na vrisku, krikove i uzvike ostalih zatvorenika. Vani u pro hladno proljetno jutro. Vlažno i svježje. Bujaju pupoljci kestena i višanja. Izvest će se policijskim automobilom kroz visoku i šiljastu kapiju, skrenuti udesno prema cesti North Circular, zatim ulijevo cestom Phibsboro- ugh preko urednog reda ciglenih Corporation kuća, na Constitution Hill s King Inn's-om koji se tek nazire preko visokog sivog zida, onda preko ulice North King do ulice Church, sad već sasvim blizu rijeke, a potom lijevo duž ulice Chancery i ponovno se stiže do Four Courtsa. Tamo će stajati gomila reportera i ljudi s televizije kad on bude prolazio. Podići će svoje aparate kako bi uhvatili što bolji snimak. Nije ga to brinulo. On se nema čega sramiti. A kad izađe iz automobila još više njih će čekati i kružiti uokolo u čoporima. Neće ništa stavljati preko glave. Izgledalo bi stvarno smiješno, uvijek je to mislio. Nedostojanstveno. Ne, on želi stajati uspravno i svima dati do znanja kakav je kao osoba. A najbolje od svega jest to što će, jednom kad već uđe u sudnicu, i ona tamo biti. Blizu. Možda tek na metar od njega. Disat će isti zrak, udisaj-izdisaj, udisaj-izdisaj. A policajci će biti pristojni. Skinut će mu lisice. Kupiti mu novine. A on će sjediti tamo na klupi i djelovati poput svih ostalih. I moći će gledati u nju koliko god želi. Do mile volje.

TRIDESET ČETVRTO POGLAVLJE

Zlatna harfa je visjela visoko na zidu kremaste boje. Iznad sučeve uzdignute hrastove klupe. Ponad redova sjedala u glavnom dijelu sudnice. Poviše praznog ograđenog dijela za porotu. Iznad ulaštene drvene klupe na kojoj će sjediti optuženi. Iznad ljudi nabijenih u prolazu koji će brbljati, tračati, pozdravljati prijatelje, okretati se kako bi vidjeli, zjapili, budili.

Margaret je stajala tik uz vrata, a McLoughlin uz njen bok. Pokraj njih su, u zaštićenom polukrugu, stajali ostali policajci uključeni u istragu. Neke od njih je poznavala. Zgodnog mladog Finneya sa sjajnom crnom kosom i jamicama, Briana Conroya u izgužvanim trapericama i kožnoj jakni te mršavog i pjegavog Berta Lyncha. Lica ostalih pomiješala su se u hrpu kosa, noseva, zubiju i brada koje neće moći ni prepoznati jednom kad ode s ovog mjesta.

McLoughlin ju je predstavio tužilaštvu. Stariji savjetnik jedva se osvrnuo na nju dok joj je pružao ruku. Bijela perika i crni plašt pružale su mu određeno dostojanstvo koje mu je svakako nedostajalo kad bi se odjenuo poput svih ostalih sredovječnih ljudi iz srednje klase. Poput kirurga, pomislila je Margaret, čije im zelene maske, kao svjedočanstvo znanja i vještine, pružaju auru moći kakvu ne može nadomjestiti nikakav broj skupih odijela. Prisjetila se djevojaka s medicinskog fakulteta koje su se zaljubljuivale u ljude stare toliko da su im mogli biti očevi. Zavele su ih oči koje su ih promatrale preko vrha maske, omamile su ih ruke u nježnim gumenim rukavicama koje su zarezivale, šile i opipavale. Nikad nije podlegla tome. Sjeća se kako je jednom opazila par u jednoj od prostorija odmah do glavne operacijske dvorane. Nije vidjela djevojčino lice. Bilo je skriveno pod muškarčevom kutom. Oči su mu bile sklopljene, tijelo nagnuto nad kolica, a vidjela se gomila zlatnih plombi dok je uzdisao od užitka. Jedan od najboljih kardiologa u državi primao je svoju nagradu nakon još jedne uspješne ugradnje trostruke premosnice.

McLoughlin joj je počeo objašnjavati gdje se što nalazi u sudnici, tko gdje sjedi i zašto, ali ona je samo prešla preko tih objašnjenja. Oprezno se ogledala oko sebe. Čudila se. Već je bila jednom ovdje, prije mnogo godina. Činilo joj se kao da je to bilo u nekom drugom životu. Izgledalo je malo manje no danas i manje službeno. Atmosfera je odisala znatiželjom. Običnom, gotovo svakodnevnom, ali ipak s jako prožetom napetošću. Poput virova hladne vode u toplom jezeru, pomislila je, koji samo čekaju na neopreznog plivača.

— Gdje je on sada? — upitala je.

-On?

-On.

— Vjerojatno u podrumskoj ćeliji, ali uskoro će stići. Kako se osjećaš?

Nije odgovorila. Istupila je jedan korak. — Sjest ću. — rekla je i odmakla se od njih.

McLoughlin ju je gledao kako sjeda u prvi red drugog od dva niza sjedala koja su se protezala od dna sučevog podija do stražnjih vrata. Već je gotovo većina javnih sjedala bila popunjena. Gledao je sučevo prazno sjedalo, bilježnika te sudskog stenografa koji je sjedio ispod njega, zatim savjetnike tužilaštva i obrane koji su sjedili jedni do drugih

licem okrenuti prema sučevom mjestu i u ravnini poda. Dokumenti su stajali nasumično razbacani na ulaštenom stolu pred njima te na klupama gdje će uskoro zasjesti viši savjetnici.

Postojani žamor razgovora lebdio je ponad velikog kockastog stropa. Još samo nekoliko minuta. Margaretine ruke su se znojile, ali su joj usta bila suha. Tijelo se ponaša čudno i oprečno, pomislila je. Znoj uzrokuje pojačana aktivnost žlijezda tik pod kožom, kao rezultat ubrzanog rada srca zbog pojačane doze adrenalina u krvi. A suha usta su znak povišene razine hormona koji koč uobičajene funkcije tijela poput rasta, razmnožavanja ili probave. Nije onda ni čudno da može osjetiti doručak, onako skroman kakav je već bio, kako joj neprobavljen leži u želucu.

Osjetila je neznatno kretanje sa svoje desne strane. Promjenu u razini buke u prostoriji. Naježile su joj se dlake na ruci. Hladno, tako hladno. Tijelo joj se uvuklo pod oklopom odjeće. Polako je okrenula glavu. Stajao je na ulaznim vratima okružen sa dva čuvara. Blizu, tako blizu. Gledao je ravno u nju. Lice mu je obasjavao osmijeh, kao znak prepoznavanja. Podigla je aktovku koja joj je stajala do nogu. Položila ju je na krilo i palcima pritisnula otklon. Kliknuli su. Uvukla je svoju desnu ruku unutra. Izvukla komadić tamnoplave tkanine svezane u malo uže. Aktovku je ponovno stavila na pod. Omotala je ruke tim platnenim užem opipavajući mu jačinu i dodirujući ga vršcima prstiju. Tad je ponovno pogledala u njega. Odveli su ga do njegovog sjedala. Jedan čuvar mu je skinuo lisice. Sad je sjedio u desnom kutu od nje, možda neka tri ili tri i pol metra udaljen. Djelovao je smireno i zadovoljno. Koža mu je bila blijeda, a kosa mu se sjajila na svjetlu, meka i raskuštrana ispod stakla sa stropa.

Sa stražnje strane suda pojavila se omanja figura. Jedna djevojka se gurala kroz gomilu čuvara na prolazu. Bila je odjevena u crvenu baršunastu haljinu s ukrašenim rubovima, a duge bijele čarape pokrivale su joj snažne mišiće listova. Stopala su joj bila ugurana u kožne cipele s patentom. U jednoj bucmastoj ruci je držala buket cvijeća. Ovješene bijele tratinčice te zgnječene žute maslačke. Dok se proguravala prema njemu ispuštala je neki čudan zvuk, poput mijaukanja. Bacila se preko drvenih klupa, ovila ruke oko njegovog vrata i stala ga ljubiti po licu glasnim cmakanjem. Odmaknuo je svoje ruke od nje i odgurnuo ju. Zatim je ustao i saginjajući se i ljubeći vrške svojih prstiju te ih polažući na njene rumene obraze. Jedna sredovječna žena praznog izraza lica požurila je prema njima. Uzela je djevojčicu za ruku i odvukla ju za sobom. Dok se okretala, Margaret je opazila njene crte lica, teške podočnjake, napuhane obraze, vlažna otvorena usta. Djevojčica je počela glasno plakati, a njezin nemir je ušutkao čitavu prostoriju. Ženu ju je povukla za ruku žurno prolazeći pored mjesta na kojem je Margaret sjedila. Mogla ih je skoro dodirnuti, djevojčicu koja je glasno jecala i ženu s uredno začešljanom plavom kosom i izrazom lica okamenjenom u neprolaznom čemeru.

Jimmy je ponovno pogledao prema Margaret. Na licu mu se pojavio trenutak panike dok je žvakao unutar njiju stranu svog obraza, izobličeno lice i uzdrhtale brade. Zatim ga je gledala kako ponovno sjeda na svoje mjesto, ponovno se umeće, umiruje, kako mu koža na licu opet uobičajeno prekriva kosti čela, obraze, bradu i nosno tkivo. McLoughlin je promatrao sa svog mjesta pokraj vratiju. Mogao je vidjeti taman odsjaj Margaretine začešljane glave i njena mala čvrsta ramena. Primijetio je način na koji su joj se leđni mišići pomicali i stezali pod finom vunenom vestom. Gledao je dok je podizala aktovku s poda. Gledao je kako su joj ruke krute dok ju je otvarala. Zatim je čekao na

njen sljedeći potez. Ništa očigledno, znao je to. Neće biti nekih provala osjećaja, dugih jauka ili sipanja uvreda. Ne od nje. Vidio je kako ju Fitzsimons gleda. Ali nije mogao, sa svog mjesta, vidjeti izraz na njenom licu. Pitao se kakav je izraz imala na licu dok je sjedala, tako blizu njemu, s niti četiri metra razmaka na svijetloplavom tepihu.

Razina buke se odjednom smanjila kako su se vrata Round Halla zatvorila i predvodnik stupio ispred suca u prostoriju. To je tako zastarjelo, pomislio je McLoughlin, čak i budalasto, da neki tip u haljetku ide naprijed, s palicom u jednoj ruci i mrmlja prigušenim glasom: »Svi ustanite«.

Ali i on se našao na nogama, skupljenih stopala, ramena zabačenih unatrag odolijevajući želji da podigne svoju desnicu u razini ramena, onako kako su ga naučili u Templemoreu. Nije se mogao sjetiti koliko je suđenja pratio, u koliko je njih je bio aktivni sudionik, ali uvijek bi ga postupak dirnuo na neki njemu teško objašnjiv način. O tome se radilo. Istjerivanje pravde. Mogao bi biti, a to i jest, ciničan kao i svako drugi, ali znao je da se, kada je riječ o zakonu i njegovoj provedbi, toga jednostavno treba držati. Bez suca, bez dobro uhranjenih odvjetnika sa svojim haljama i perikama, sa svom onom sporom i dosadnom birokracijom, došlo bi se samo na korak od linčeva, uzimanja osвете u svoje ruke, bejzbolskih palica uprljanih krvlju.

Sudac se smjestio na svojoj klupi i nagnuo se da kaže nekoliko riječi bilježniku. Zatim se malo nakašljao i pozvao porotu.

Ovo je najzagonetniji trenutak, pomislio je McLoughlin. Uzmeš dvanaest ljudi, bez ikakve pravne naobrazbe, bez neke unaprijed utvrđene razine obrazovanja ili inteligencije. Daš im moć da proglašavaju krivim ili nevinim i gledaš što će se dogoditi. Na ovaj ili onaj način, ovih dvanaest ljudi predstavljaju sud. Oni su preobraženi ovom odgovornošću koja im je povjerena. Njihov zbir je veći od svakog pojedinačno. Gledao je dok su se otvarala mala vrata za porotu sa sučeve desne strane i kako svatko sjeda na svoje mjesto. Osam muškaraca i četiri žene. Pretpostavio je da je većina njih godište od dvadesete do tridesete. Odvjetnik obrane napravio je najbolje što je mogao. Ograničio je moć optužbe i unutar tog ograničenja uspio sastaviti porotu koja bi, na prvi pogled, mogla pogodovati optuženomu. Ali tko to zna?

Bilježnik je prozvao porotnike, prvo po broju, a zatim i po imenu. McLoughlin je pogledao prema Jimmyu. Još uvijek je stajao, uspravan, u očekivanju, sa sumornim, ali živim izrazom na licu. Bilježnik je pročitao optužbe brzim i dosadnim tonom...

— James Fitzsimons. Točka optužbe broj jedan. Optuženi ste da ste 13. kolovoza 1995. godine, na dublinskom gradskom području, točno mjesto nepoznato, ubili Mary Mitchell, kao krivično kažnjivo djelo po stavku četiri kaznenopravnog zakonika iz 1994. godine. Izjašnjavate li se krivim ili nevinim?

Odgovor je nastupio bez ikakvog okolišanja. — Nevinim.

— Točka optužbe broj dva. Optuženi ste da ste 5. kolovoza 1995. godine na adresi Canal Lane 22, Dublin 2, zatočili Mary Mitchell, krivično kažnjivo djelo po stavku dva kaznenopravnog zakonika. Izjašnjavate li se krivim ili nevinim?

Ponovno isti odgovor. — Nevinim.

— Točka optužbe broj tri. Optuženi ste da ste između 5. i 13. kolovoza silovali Mary Mitchell, krivično kažnjivo djelo po stavku dva kaznenopravnog zakonika o silovanju iz 1981. Izjašnjavate li se krivim ili nevinim?

Isti odgovor. — Nevinim.

Sudac se primaknuo naprijed dok su mu podvoljci sličili na pseće pod žutom vlasuljom. — Tko zastupa obranu?

Trenutak tišine. Zatim se visoka i mršava figura, s vlasuljom i haljom, brzo progurala do mjesta U prednjoj klupi. Pričekao je jedan trenutak da se sve utiša, a to se brzo dogodilo, potom se sporo naklonio glavom. Kad se obratio sudu, glas mu je bio razgovijetan i snažan. — Časni sude, ja predstavljam obranu uz savjetnika gospodina McGinleya. I primite ispriku zbog kašnjenja koje je, nažalost, bilo neizbježno.

McLoughlin se nasmijao bespotrebnoj teatralnosti svega ovoga. Svi ovi nakloni i čeprkanja. Poput igre, poput kostimiranja. Više igre za publiku. A zatim je opazio kako Margaret, bez ikakve najave, ustaje i probija između ljudi u istom redu. Okrenula se prema vratima iza njega i ugledao je njeno lice. Bijes ga je prekrivao u cijelosti. Pokušao ju je zaustaviti, ali ga je glatko odgurnula od sebe. Pratio ju je do Round Halla, sada tih, poput školskog igrališta nakon zvuka zvona, ali ona je nestala negdje vani, kroz staklena vrata koja vode do pristaništa. Ubrzao je korak ne obazirući se na pozornika u uniformi i požurio do velikog kamenog trijema zgrade. Prešao je cestu do rijeke, zatim krenuo ulicom O'Connell, a potom prema postaji Heuston. Ponovno se zaputio cestom izbjegavajući gust promet oko Chancerya, potom se uputio ulicom Chancery, preko Bridewella i ponovno lijevo do ulice Church. Kiša je počela meko i postojano sipiti. Voda mu je kapala niz čelo i slijevala mu se u oči. Jebeš tu ženu, pomislio je, dok je držao jaknu zakopčanom i unatoč svemu osjećao kako su mu cipele i čarape ponovno mokre. Zastao je pored željezne ograde kojom je bilo okruženo igralište do stanova u ulici Church. Otužni betonski pravokutnik je bio pust. Između prečaka visjelo je obješeno rublje. Jedan izgoreni automobil se raspadao pokraj ljuljački čija su sjedala bila povezana debelim komadom lanca. Dvije žene su prošle pored njega gurajući ona starinska dječja kolica. Sumnjičavo su pogledale prema njemu, a zatim se jedna okrenula i povikala: — Koji kurac to vi gledate, gospodine?

— Sigurno ne gledam u tebe, ružna debela kravo. — promrmljao je ispod glasa dok je žurio niz ulicu sve do pristaništa. Možda se, naposljetku, ipak vratila na suđenje. Vjerojatno joj je trebalo samo malo svježeg zraka. Sigurno je pretjerano reagirao. Kao i uvijek. Kad god je ona u pitanju. Kiša mu je padala niz vrat i uvlačila se kroz ramena. Osjetio se hladno, jadno i budalasto.

TRIDESET PETO POGLAVLJE

Moram početi od samog početka. To je ono što moram. Ali što je to početak? Je li to dan kad sam seja rodila ili dan kad se on rodio? Je li to započelo kad je moj otac zastao pored kuće na trgu Merrion, uzeo moju ruku i prstima prešao preko ugravirane mjedene pločice prateći tako sjajna slova kojima je na njoj stajalo ispisano ime? To ćeš biti ti, kazao je, kad odrasteš. I osmjehnula sam se svom maslačnožutom odrazu na tamnoj cigli. Ili je možda sve počelo kad sam sjela pokraj dečka koji se zvao Joe Macken, na našem prvom predavanju na medicini, kad su nas abecedno poredali po sjedalima i kad sam mu ja posudila kemijsku jer se njegova sasvim razmeljala po džepu. Tri godine nakon toga on me pozvao na proslavu svog dvadesetprvog rođendana. Je li to možda pokrenulo čitavu stvar? Buka kotača, škripa kočnica, sudar dobre prilike i slučajnosti? Ili je možda početak jednostavno u mojoj volji, žudnji, mojoj iznenadnoj potrebi da budem voljena?

Margaret je stajala pred širokim i visokim prozorom, a fluorescentno svjetlo je urezivalo svoje tragove pod njenim očima i oko ustiju. Vrata male prostorije su bila otvorena iza nje, a deset jednakih umivaonika su sjali duž zida. Otišla je od Four Courtsa do pristaništa na kiši te konačno zaustavila taksi. Rekla je vozaču da je odveze do zračne luke. Iza tog izbora nije stajala nikakva odluka, tek sveobuhvatna želja da ostane nasamo, na nekom mjestu bez sjećanja, gdje ništa ne odjekuje čežnjom ili tugom.

Voda joj je promočila kroz cipele, a blato joj poprskalo noge. Kosa joj je bila sva slijepljena uz čelo. Skinula je drvenu kopču i protresla kosu kako bi se bar malo prosušila. Osjećala je kako joj je koža na licu zategnuta. Kišnica je za sobom ostavila prirodan sjaj i naboran i namreškan omotač, u dvije trake poput isušenog riječnog korita. Okrenula je slavinu i stavila ruke pod topao mlaz. Vršci njenih prstiju, sve od zgloba do noktiju, bili su mrtvački bijeli. Okrenula ih je prema licu i držala tako neko vrijeme. Koža je bila meka i naborana, poput nečega što, pomislila je, pronađete kad podignete veliki kamen. Poput malog ljigavog stvora, mekog i vlažnog, s tijelom tako providnim da možete lako opaziti rad unutarnjih organa. Sjeća se kako je stajala, drhtala, kako joj je kosa bila sva mokra i kako joj je kapalo sa vrata dok je držala mali ručnik prebačen oko ramena. Iza nje je, daleko na moru, njezin otac mahao rukom dok je plovio: — Hajde natrag unutra, Maggie, ovdje je divno. — Ali ona je stajala i drhtala, stopala i ruke su bili jednake blijedoplave boje, prsti na rukama i nogama žuti, njene male bradavice probijale su se kroz elastični kupaći kostim, a zubi su joj se stiskali.

Ispila je vruć viski koji je naručila jednim dugim gutljajem i zatražila još jedan. Kafić zračne luke bio je prazan. Sjedila je pored velikog prozora koji je gledao na pistu. Bi li to trebalo zvati pistom? — pomislila je dok je dizala vrelu čašu ne baš mirnom rukom. Sad je morala promisliti o tome. Morala je usmjeriti svoju pažnju na ono što se jutros dogodilo. Tako sam glupa, prekorava- la je samu sebe. Kako nisam shvatila da on, ako uzmemo u obzir njegov posao, njegov život, mora na ovaj ili onaj način biti umiješan u Maryin slučaj?

On? Zašto ga je još uvijek oslovljavala s »on«? Bar bi mu mogla priznati pravu titulu. Maryin otac. Maryin pravi otac, a ne izma- štana i izmišljena varijanta. Ne »David Anthony Mitchell, morski biolog. Rođen u Londonu i postao siročić sa sedam godina. Odgojen u Barnardovom domu«. Čovjek koji joj se tako snažno utisnuo u sjećanje da je povjerovala, baš kao i Mary, baš kao i svatko drugi, daje on nekada postojao. Prisjetila se.

Jednog jutra je, u osmom mjesecu trudnoće, sjedila s olovkom i komadom papira i nacrtala sve što je u vezi s njim. Poput arhitekta koji osmišljava zgradu. Ime, datum rođenja, mjesto rođenja. Visina, debljina, boja kose i očiju. Sto voli, a što ne voli. Obrazovanje i zanimanje. Gdje i kako su se susreli. Vježbala je i pamtila njegove osnovne značajke sve dok nisu automatski postale dio nje, poput riječi neke dječje pjesmice ili tablice množenja. I kako ju je samo iznenadilo i umirilo to što su joj svi ostali povjerovali u to. Iskidala je fotografiju koja je odgovarala ovom opisu iz jednog časopisa i otišla do fotografa kako bi joj napravio još primjeraka. Jednu je poslala svojim roditeljima. Mary ju je opazila među stvarima koje su stajale na kaminskoj polici Catherinine sobe.

— Vidi, majčice — rekla je podižući ju — ovo je slika našeg tatic. Zar nije divan?

Napravila je šest kopija. Jedna je stajala u njenom uredu, tri su bile raspoređene po kući, a bila je još jedna. Ta je nestala. Mary ju je uvijek držala u svojoj torbi, a nestala je i ta torba.

Jadni David Anthony Mitchell. Kupila je neke knjige i odjeću u trgovini rabljenom robom na Portobello Roadu. William Blakeove »Pjesme nevinosti i iskustva«, nekoliko raskuspusanih Dickensovih romana, *Božićnu pjesmu* i *David Copperfielda*. Nekoliko starih narančastih izdanja Penguin. Grahama Greena i Kingsleya Amisa. *Orlanda* Virginije Woolf u lijepom prvom izdanju Hogarth Pressa te još nekoliko starih knjiga o pticama i leptirima, ribama i insektima. Pažljivo je ispisala njegovo ime na koricama tih knjiga i dala ga izvesti na deset starih maramica. U Maryinoj sobi stajao je jedan mikroskop za koji joj je rekla daje pripadao njenom ocu. Samo razmisli, rekla joj je, kad staviš svoje oko na staklo, znaj da je i njegovo bilo na tom istom mjestu. Prije mnogo godina. Kad je bio tvojih godina. Laži su dolazile same od sebe. Podigla je čašu u sjećanje čovjeku kojeg je izmislila nazdravljajući sjenovitom odrazu koji je dopirao s prozora poprskanog kišom. Ali sada više nije mogla odgađati. Morala se suočiti sa stvarnim čovjekom, a ne prikladnom tvorbom vlastite mašte. Rukom je mahnula prema konobaru. Pričekat ću na još jedno piće, a onda ću promisliti o njemu.

Promiješala je klinčiće, poput tankih koščica u viskiju i pritisnula krišku limuna uz čašu kako bi izvukla što više gorkog soka. Imenuj ga. Krsno ime Patrick, prezime Holland. Nije čula to ime izgovoreno naglas dvadeset godina dok ga McLoughlin jučer nije spomenuo u kuhinji i na taj zvuk su joj ruke postale mlitave i vaza pala na pod. Nije ga vidjela sve te godine dok danas nije prepoznala ono visoko tijelo koje je požurilo prema klupi u prvom redu. Nije mu čula ni glas dok se danas nije predstavio sudu kao viši savjetnik koji brani ubojicu njene kćeri Mary.

Sad ću malo ugoditi samoj sebi, pomislila je dok je pila iz tople čaše. Počnimo s rođendanskom zabavom za dvadesetprvi rođendan. Joe Macken ju je pozvao. Pred sam Božić 1972. godine. Njegova obitelj je posjedovala veliku farmu negdje u okrugu Laois. Mislili su da će, rekao je, preuzeti ujakovu seosku bolnicu kad završi fakultet. Ali tu se prevarili. Joe je htio postati plastični kirurg i otići živjeti negdje daleko pod svjetlima nekog velegrada. Novi svijet. Što dalje od blata i vlage i smrada mokrih pasa. Pođi sa mnom, Margaret, rekao je. Bit će zabavno. Ali ona se samo nasmijala i držala ga na odstojanju pomoću šala i glupih igrice. Bio je drag dečko, zgodan, sa širokim osmijehom i dugim nosom. Ali bio je još uvijek djetinjast. Sredio joj je prijevoz za rođendan. Njegov rođak, odvjetnik u Dublinu, dolazi sa svojom ženom. Oni će ju pokupiti i odvesti je u svom udobnom automobilu. Onda će prespavati,

pa će je idućeg dana opet oni odvesti nakon doručka. Sve je bilo sređeno. Ne, ona se pobunila. Idem vlakom. Ali on je ustrajavao. Stalno ju je nazivao kući da potvrdi dogovor. Svidjet će ti se Patrick, rekao joj je. Malo je stariji od nas, i onako službeniji na prvi pogled. Ali ima odličan smisao za humor. A i njegova žena, Crea, je slatka.

Ali kad je automobil zastao pokraj kuće, u njemu je bila samo jedna osoba. Muškarac kovrčave kose koja mu je padala preko ovratnika i koji je objasnio da mu se sinčić prehladio te da mu je žena ostala s njim i odlučila užitke zabave zamijeniti brigom za dijete.

Povukla je svoj baršunasti ogrtač dok je sjedala na suvozačevo mjesto. Ozračje za vrijeme vožnje bilo je napeto. Čeljust mu je bila tako ukočena da je izgledalo kao da su mu ugrađene neke proteze, vrat pretjerano uspravan, a napet je bio čak i način na koji je ubrzavao automobil na uskoj cesti pokraj mora. Sjeća se da je poželjela, dok su se cestom uspinjali prema brdu, da izađe i nađe neki svoj način dolaska na zabavu. Nekoliko puta je uljudno nastojala započeti razgovor, ali je naposljetku odustala od toga. On je prtljao po radiju i pronašao stanicu. Pjevala je Kathleen Ferrier. Njen moćan i taman kontraalt klizio je poviše nota. Tuga Orfeja koji je izgubio svoju ljubav u podzemlju.

— Sviđa ti se. — rekao je.

-Što?

— Glazba. Zviždiš.

— Oh, žao mi je. Nisam primijetila.

— Ma ne, u redu je. Barem zviždiš u skladu s melodijom.

— Ovo je jedna od očevih omiljenih pjesama. Uvijek ju pušta kod kuće.

— Shvaćam.

Više nisu ništa govorili sve dok nije prošao kapijom i došao do kuće. Svjetla su obasjala zečeve koji su grickah travu na dvorišnom travnjaku, baš poput onih s ilustracija knjiga koje je imala kao dijete.

— Hoćemo li uhvatiti jednoga da imamo kući nešto strpati u lonac? — upitao je i počeo automobilom svoj lov na zečeve.

— Prestani — rekla je — ne čine ništa loše.

— Što? — pogledao je u nju kao da je vidi po prvi put.

— Ozbiljno mislim. Prestani. Nije smiješno.

Brzo je zaustavio automobil, ona je izašla, zalupila vratima i u žurbi se spotaknula te pala na meko tlo.

Ponovno ga je vidjela tek kasnije. Plesala je, pila i posluživala se hranom. Odbila je Joea od sebe, više puta, a sada je stajala u dnu plesnog podija oslonjena leđima o vrata koja su vodila do spremišta. Gledala je kako se plesači vrte u krugovima prateći pojačani ritam nekog lokalnog benda. Noge su joj bile umorne, a žuljale su je i visoke pete. Oko nje su usne tražile usne, ruke kružile po golim ramenima, kukovi i bedra su se stiskali jedna uz druge. Ponovno je kročila u tamu starog plastenika, sjela na labavu stolicu i gledala gore put zvijezda čija se svjetlost bajkovito nisko spuštala zimskim nebom.

Okrenula je obraz prema tvrdoj napukloj trsci

i sklopila oči. Zaspala je. Ne zna koliko dugo je spavala, ali kada je ustala i kad su joj se oči priviknule na tamu, vidjela je da tu pokraj nje sjedi još netko, s bocom pokraj nogu.

Primaknuo se sjaju svijeće i prvi put je jasno mogla vidjeti koliko je lijep. Lice mu je bilo duguljasto i blijedo, tamnoplave oči pod gustim trepavicama. Sjedili su u tišini. Ponudio

joj je vina. Prihvatila je. Pili su zajedno. Zatim je malo poslije on ustao i pružio joj ruku. Prihvatila ju je osjećajući jačinu mišića pod tankim slojem glatke kože te duge vitke prste koji su kliznuli kroz njene.

Bend je svirao valcere. Zavrtio ju je oko prostorije.

— Ti isto plešeš — rekao je dok su im se noge gibale u savršenom skladu — imamo li to zahvaliti tvom ocu?

Jedan, dva, tri; dva, dva, tri, tri, dva, tri. Vlažna nedjeljna poslijepodneva, na gramofonu se čuje Victor Sylvester u strogom tempu, glava joj dopire tek do očevog struka, a nosom dodiruje dugmad njegove veste.

Položila je glavu na njegovo rame. Mogla je namirisati slatkast miris njegove kože i osjetiti tkanje ovratnika njegove jakne pod svojim obrazom. Posvuda ju je vrtio i ona se smijala. A kad ju je ponovno stisnuo osjetila je želju u jačini njegovog dodira.

Odvezao ju je kući u gluho doba noći, a stražnji kotači su klizili po zaleđenoj cesti. Gore su zvijezda Danica i Mali Medvjed, a isto tako Veliki Medvjed visjeli poput divovskih očiju koje promatraju, a pratile su ih i oči svih onih noćnih stvorenja koje bi automobilska svjetla obasjala uz rub ceste.

Sjedili su jedno do drugoga u mraku. Nisu pričali, nisu se micali. Udisala je i izdisala, svjesna svog daha koji je prolazio kroz nosnice do pluća, zatim u krvotok mijenjajući tako tijelo u odraz njegovog. Uzeo joj je ruku dok ju je pozdravljao i poljubio je.

Stajala je pokraj morskog nasipa i udisala miris gustog crnog blata koje je ležalo tik pod pijeskom. Te večeri je nastupila proljetna oseka i more se povlačilo. Čula je šuškanje u morskoj travi koja je ukrašavala kamenje i prekrivala ga poput pramenja guste sjajne kose. Štakor je protrčao, a mjesečina mu je posrebrila obična siva leđa. Zastao je i oslonio se na stražnje noge. Mirno je gledao u Margaret pružajući svoje sitne i krhke kandže. A tad mu se pridružio jedan, a potom i drugi. I dok je očima gledala u obrise kamenja, trave i pijeska vidjela je pokretnu masu sivih tjelesa s dugim gipkim repovima, kandžama i malim oštrim zubima. Okrenula se i zagledala u red kuća, zavjese su spuštene, grilje zakačene, sve je sigurno i u neznanju.

Tek je ujutro uspjela zaspati dok joj je sivo zimsko svjetlo pada lo duž kreveta. A kad se kasnije probudila jedva se mogla prisjetiti što se to bilo dogodilo. Ali sve joj je bilo jasno kad se pogledala u zrcalo. Ne budi luda, rekla je samoj sebi. Budalaste bajkovite priče. Ali on joj je bio u očima, na ustima, na obrazu, na glavi. I nije mogla ništa učiniti da ga se tek tako riješi.

TRIDESET ŠESTO POGLAVLJE

Koja šteta, šefe. Sve je spremno za dugi dan u sudnici. Najbolje odijelo i kravata, nova frizura, ulaštene cipele. Napamet znam sve dokaze. I što se dogodi? Glupi jebeni optuženik počinje dobijati nekakve napadaje. Odvezu ga na kolicima u bolnicu. Sudac sve odgađa do sutra i kamo nas to sve vodi?

— Vodi nas u jedan jebeno dobar provod, Bertie. Sad, ušuti, završi ovo pivo i ja ću ti natočiti još jedno.

Sve je to bilo jako čudno, pomislio je McLoughlin. Upravo je ušao u sudnicu dva kad

je Fitzsimons ustao sa svog sjedala, sav blijed u licu, i počeo se derati i vikati. Nije imalo nikakvog smisla. Samo nejasni zvuci i buka. A onda je pao na pod i stao se trzati i tresti. Čuvari su odmah pritrčali do njega, pozvali doktora, zatim Hitnu i već je bio na putu za bolnicu Mater. I to je to. Kao što je Bertie rekao, nema više suda za danas.

Otišli su probazati do pristaništa, a potom u pub Legal Eagle na pivo. Vrijeme ručka. Nije imalo smisla da se sad vraćaju do Swan's Nosta. Telefonirao je. Ništa se nije događalo tamo. Nazvao je kući. Javila se sekretarica. Pomislio je da bi mogao odvesti Janey na ručak, ali ona je sigurno već imala neke druge planove, a kad je nazvao starački dom u kojem je boravila njena majka, rekla mu je da se uputila na svoj glazbeni tečaj. I tako je to propalo.

Vožnja do pristaništa Poolbeg trajala je petnaest minuta. Pozvao je one koje su sami voljni krenuti i javila su se trojica. Uobičajena ekipa. Uvijek voljni za malo akcije. Finney, Conroy i Lynch.

Nisu radili zajedno još od slučaja Mitchell. Conroy i Lynch su bili u ulici Store. Znali su sada o drogama kao i neki farmakolog. Finneya su prebacili u odnose s javnošću, sjedište mu je bilo na trgu Harcourt. Pričalo se da bi mogao otići u Cork kao zamjena za Tonya Heffernana koji je napustio policiju nakon razvoda. McLoughlin bi osjetio neko zloslutno predviđanje kad god bi se poveo razgovor o Tonyu. Razvod je bio katastrofalan. Breege se odlijepila od kreveta i televizora i počela nazivati svakoga u policiji, od načelnika pa nadalje. Našla je nekog izvrsnog odvjetnika koji mu je odmah legao na plaću i još je pozvao protestantsku udovicu kako bi svjedočila o njegovom preljubu. Dva sina su stala na Breegeinu stranu i mjesecima se odbijala susresti s ocem bilo gdje van McDonald sa. Naposljetku mu je to sve postalo previše i otišao je u ranu mirovinu. Neki su govorili daje sretan što je uspio to isposlovati. McLoughlin je osjetio kako ga preplavljuje iznenadni val krivnje. Nije ga posjetio ni nazvao otkako je otišao iz policije. Došlo mu je do pameti da ne zna zapravo ni gdje ovaj živi ni čime se bavi.

Izvadio je još jedan paket Heinekena iz malenog brodskog frižidera i podijelio im pive.

— Je li itko išta čuo što se zbiva s Tonyem Heffernanom ovih dana? - upitao je.

— A što bi se moglo zbivati? - rekao je Finney otvarajući limenku.

— Naprimjer, čime se bavi?

— Da, čuo sam. — rekao je Lynch — Radi za jednu zaštitarsku tvrtku. Obučava novajlije. Bože moj, nimalo mu ne zavidim.

Na trenutak se pojavila šutnja dok su razmišljali o tome.

— Idemo, momci. — McLoughlin je izvadio naramak jakni za spašavanje iz pretinca i svakome podijelio po jednu. — Ako ovako nastavimo, nikada nećemo stići do Dun Laoghairea.

Kiša se tijekom vremena smirila i isprala ušće Liffeya, a slabo i vodnjikavo sunce podiglo je par pramičaka pare s natopljene brodske palube. Zvuk dizel-motora lupkao mu je po petama dok je stajao za kormilom, pazio na smjer plovidbe, prvo skrećući istočno prema zaljevu, zatim južno prema dva kraka luke Dun Laogha-irea. Dosad bi već podigao glavno i sporedno jedro, ali nije bilo vrijedno muke za ovakvu posadu novajlija. Bilo bi mnogo puhanja i pritužbi dok bi im se meke ruke hvatale za teške poluge, a to bi opet samo pokvarilo izlet. Danas je bolje upaliti motor. Uživati u moru, u ovo malo sunca i omirisati malo onu radost predstojećeg ljetnog jedrenja. Kad bi se ovako našao na brodu, osjećao je da tu ima sve što mu je potrebno, sve što mu je ikad bilo potrebno. Ali ti su osjećaji bili sve rjeđi i sve su mu više izmicali. Svijet mu je u zadnje vrijeme sve više bio za petama, povlačio ga i prisiljavao da mu pokloni svoju pažnju.

— I što ti se čini?

— Što? — Pogledao je uvis. Finney je stajao na vrhu kabine, leđima okrenut prema suncu, licem u sjeni. Skočio je do njega i oteo mu kormilo.

— Mogu li ja pokušati?

— Naravno. — McLoughlin se povukao i otvorio još jednu limenku piva.

— Što si ono pričao?

— Da. Zašto je tek tako otišla, ona tvoja doktorica Mitchell?

— Nije ona moja doktorica Mitchell.

— Nije? — Finney ga je pogledao i nacerio se — Prošla te volja, zar ne?

— Za Boga miloga, zašuti i pazi na smjer.

Uzeo je dalekozor i osmotrio obalu. Divno je izgledalo ovako s mora, gomila kućica, smeđi pijesak preko Sandymounta i blage uzvisine planina iza njega.

— Evo, poslušaj ovo. — McLoughlin je zauzeo pozu, široko ra- skrećio stopala, položio jednu ruku na srce, a drugu usmjerio prema gradu.

Djelomice elegantan, djelomice grub,

Nebesa okupanih kišom,

Poput šljiva plavih brda u pozadini.

Dublin, naravno,

Jedini grad koji mi se uvukao,

Tužno u moje kosti.

Finney ga je bezizražajno pogledao.

— »Melankolična ljubav« od Sheile Whigfield. Zar stvarno nisi čuo ovu pjesmu?

— Velik si mi ti romantik, zar ne? — smijao se Finney dok su mu se jamice ocrtavale na licu — Kladam se da bi ju doveo, onu svoju gospođu doktoricu, da se malo provaljate ovdje.

— Odustaješ li ti ikada?

— I gdje se ona nalazi ovih proteklih mjeseci? Da li se vratila na Novi Zeland?

— Da, svakako. Dugo putovanje.

— I jesi li se uopće čuo s njom?

— Nekoliko puta sam ju morao nazvati telefonom, svaka dva mjeseca joj pošaljem pismo, onako, čisto da zna što se događa. Pošteno je, stvarno, nakon svega kroz što je morala proći.

A napisao sam joj i gomilu pisama koje nikada nisam poslao, nisam mogao poslati, pomislio je. Sjedeći noću za kuhinjskim stolom, sav sjeban, misleći o njoj i sa željom da sam nešto više uradio dok je još bila ovdje. Čak sam se odvezao do njene kuće, parkirao se do ulaza i mislio o njoj. I otišao u dvorište vidjeti što se događa s brodom njenog oca. Bila je u pravu, govorila je istinu. Rekla je da se brod baci na otpad, osim ako se ja ne pojavim i odvučem ga. I što sam mogao? Unajmio sam prikolicu i dovezao ga u svoje stražnje dvorište. Janey je bila potpuno oduševljena.

— Skiperu, kako je? — Finney je urlao dok je okretao kormilo i kretao u smjeru Dun Laoghairea. — Brod se ljuljao i uranjao primajući vjetar s bočne strane. McLoughlin je prilagodio motor oslušujući promjenu zvuka dok je vrijeme postajalo sve gore. Uskoro su vidjeli toranj Martello kraj Seapointa. McLoughlin je ponovno uzeo dalekozor i usredotočio se na niz kuća uz obalu. Margaretina kuća je izgledala napuštena, zapuštena, fasada je bila prljavo siva u usporedbi s svježim kremastim, rozim i oker bojama kuća do nje. Jedna starica je šetala stazom do Margaretine kapije. McLoughlin ju je opazio pomoću dalekozora i nastavio ju njime pratiti hvatajući čak i trenutak kad je rukom obrisala nos. Izgledala mu je poznato. Onda je shvatio. Bila je to Nellie, čistačica. Ušla je kroz kapiju i uspela se stubama, a potom počela pretraživati torbu u potrazi za ključevima i tek onda ušla u kuću.

— Što vidite, šefe? Ima li nešto zanimljivo na vidiku?

Spustio je dalekozor, omotao trake oko njega i stavio ga natrag u futrolu.

— Nema ničega. Nijednog živog bića na vidiku. Onda momci, kako smo? Bolje nego dan na sudu, a?

Conroy se okrenuo prema njemu, a lice mu je poprimilo bli- jedozelenu boju.

— Ne bih vam znao ništa kazati. Osjećam se kao govno. — rekao je i nagnuo se preko boka broda povraćajući u more.

McLoughlin mu je napravio čaja, ugurao ga u kabinu i umotao u vreću za spavanje. — Ne brini se, Bryane, nazad idemo taksijem. Mogu ostaviti brod u luci Coal nekoliko dana. Nije nikakav problem.

I ispalo je odlično, stvarno. Nekako su stigli posjetiti svih šest pubova od luke Coal do ceste York. McKenna iza bolnice Sv.

Michael za konjak. O'Loughlin u ulici George za vrući viski, a Ryan's, Smyth's, Cumberland Inn i Murphy's za krigle, krigle i krigle točenog piva. Uspio se prisjetiti da je jeo valjuške i čips s umakom od currya pokupljene u kineskom restoranu, a još se jasnije prisjeća Conroya kako sasvim bolestan i iznuren izlazi iz taksija. Ali najviše se sjeća toga da je od vozača tražio da vozi cestom uz obalu Monkstowna i kako je morao skupiti ono malo sa- mokontrola što mu je ostalo da ne izađe pred njenom kućom, da ne pokuca na njena vrata, da ne provali unutra, da se ne baci na nju, da joj ne kaže da ju želi više od ičega drugoga na svijetu. Da ne napravi od sebe potpunu budalu.

TRIDESET SEDMO POGLAVLJE

Isprva je pomislila, dok je čekala pred ulaznim vratima Four Courtsa u kasno poslijepodne, da će ga morati pratiti automobilom. Pretpostavila je, a da pritom ni sama nije znala zašto, da neće krenuti ravno kući nakon završetka radnog dana. Gdjegod da mu je sada ta kuća. Prije dvadeset godina je živio sa ženom i sinom u velikoj kući u Foxrocku zaklonjenoj od ceste visokom živicom. Kuća u tudorskom stilu, mješavina crvenih cigli i tamnih greda. Smijala se njegovom izboru. Zadirivala ga zbog predvidljivo- sti. Da ja kojim slučajem imam svoju kuću, izgradila bih si jednu modernu s dosta betona i stakla, da se interijer i eksterijer stapaju i prožimaju. Poput Franka Lloyda Wrighta. I sav bi mi namještaj bio jednostavan i neukrašen. Krom, čelik, koža. Bez obiteljskih portreta i, pogotovo, bez obiteljskih fotografija. Rekla mu je to. Tada.

Odvezao ju je do kuće. Bilo je to tijekom ljeta prije nego što je zatrudnjela. Obitelj mu je bila kod ženinih roditelja u Connemari. Zbog jednog slučaja se morao vratiti u Dublin. Pripremao se za suđenje zbog ubojstva. Ili im je tako rekao. Sreli su se na stanici Heuston, dan je bio vreo, prašina i otpaci su ležali oko kanalizacijskih otvora, a smrad se širio iz Liffeya koji je poprimio tamnozelenu boju pri niskoj razini vode. Posudila je majčin stari Mini.

-Kamo ćemo? – upitala ga je držeći nogu na papučici gasa. Točno joj je dao sve upute kuda treba krenuti.

— Skreni ovdje, skreni tamo, lijevo, desno. – Ona ga je slušala hineći pritom ropsku poslušnost.

— Jesi li siguran da trebam ovdje? – Upitala ga je dok je prolazila kroz visoku kapiju.

— Naravno – odgovorio je – moram uzeti neke stvari. Hajde sa mnom da ti malo pokažem kuću.

I tako su ostali u kući. Igrala se kuharice i služavke i gospodarice kuće. Spavali su u dječjoj sobi na tavanu. Večer prije je zaspao s glavom uronjenom u sinovljev jastuk, a ona je ustala i prošetala do prizemlja. Otvorila je vrata koja vode do velike spavaće sobe, one koja je okrenuta prozorom prema zaljevu i gleda na vrt pred kućom. Mjesečina je bacala svjetlosne kocke po blijedoružičastom tepihu. Sjela je na veliki krevet. Naslonila se na jastuke koji su bili uredno posloženi preko ružičaste posteljine. Na noćnom stoliću uz vrata stajali su sat, radio, telefon, olovka i notes. S druge strane su stajale posložene knjige. Glavom se okrenula na bok da vidi koji su autori. Margaret Drabble, Doris Lessing, Jacky Gillott, John McGahern, *Odgoj i njega djeteta* doktora Spocka te Tolstojeva *Ana Karenjina*. Svrnula je pogled s knjiga na jednu fotografiju. Par odjeven za dan vjenčanja. Ljube se. Njeno lice okrenuto prema njemu. Ruka u ruci.

Ponovno ga je bila spremna pratiti do te kuće ili gdjegod da je sada živio. Bila je spremna. Taksist koji ju je odvezao od zračne luke do groblja i dao joj svoju posjetnicu parkirao je svoj automobil na mjestu s kojeg se dobro može vidjeti parkiralište. Sjedili su i gledali. Kako Mercedesi, Volva, Saabovi i BMW-i polako napuštaju Chancery Place i spuštaju se prema pristaništima. Ali on se udaljio pješice zakopčavajući svoj sivi kaput na vjetru koji se okretao s rijeke prema istoku. Platila je vozaču, ime mu je bilo Andy, a

on ju je pogledao preko debelih stakala svojih naočala i rekao joj da pazi na sebe. Nasmijala se, zahvalila mu, zatim se brzo uputila prateći visoku i malo pogurenu figuru.

Pratila je njegove stope kao da šeće po pijesku. Ruta joj je bila poznata. Duž pristaništa sa sjeverne strane sve do mosta Halfpenny. Provuci se između automobila bez čekanja na semafor. Došla je na most i na tren zastala kako bi promotrila nalete vjetra na površini prljave riječne vode. Sjeti se sastanka, drugi put, gotovo godinu dana nakon one rođendanske zabave. Na mjestu gdje je nekada stajala plinska lanterna i svojim fosforescentnim svjetlom sjala u tami edwardijanske noći. Na pola puta između sjevera i juga. Žurila se u kliniku bolnice Rotunda. On je upravo stizao sa suda. Padala je hladna, prijeteća kiša. Rukovali su se i on je rekao: – Moramo se vidjeti.

— Da, zašto ne?

— Možeš li sutra predvečer?

— Zašto ne. Recimo, oko šest sati?

— Odlično. Gdje?

— Što kažeš na Conway, preko puta Rotunde?

Nije moglo jednostavnije.

Gledala ga je kako spušta ruku i stavlja nekoliko kovanica na komad kartona koji je stajao pred djevojkom koja je sjedila prekrivenih nogu s djetetom u svom krilu. Vidjela je da joj nešto govori, a zatim nastavlja dalje šetati. Ispod luka Merchant, pod golemom Središnjom bankom te preko ulice Dame. Sad je znala kamo se zaputio. Pratila ga je sporije zastajkujući pred izlozima, provjeravajući kako izgleda, kako bi mogla izgledati u njegovim očima nakon svih ovih godina. Jedan mladi par je stajao na sredini ulice Grafton. Ljubili su se usta otvorenih poput riba. Oči su im bile zatvorene. Ona ga nikad nije tako poljubila u javnosti, tako da ju boli briga hoće li ih netko vidjeti. Uvijek je bilo skriveno, uvijek kao tajna. Ali ljudi su sigurno znali. Ona mu je to rekla. Pitala ga je.

— Zna li za to tvoja »žena«? - Zastala je prije negoli je izgovorila tu riječ. Kao da je stavila navodnike oko nje u govoru.

— Ne – rekao je – ne zna.

— Ali kako ne zna? Ja bih to znala da sam na njenom mjestu. Osjetila bih to po tebi kad bih te dodirnula. Kad bi... — opet je zastala. Njegov izgled joj je kazao sve ono što je željela znati. Budi oprezna, govorio joj je. Ne pretpostavljaj previše.

Izlozi su bili naćčkani nekim nevjerovatno tankim lutkama čije su ruke i noge bile neprirodno svijene i izokrenute. Podsjećale su je na Mary s tijelima boje gume i kostima koje su stršale. Njeno vlastito lice se pojavilo dok je prolazila pokraj izloga s crnim haljinama. Nikad nije pomislila da su njih dvije slične, ali drugi jesu. Sigurno se radilo o pokretima, gestama, načinu govora, tako je uvijek govorila. O naučenom ponašanju. Ne o onim stvarima koje naslijedite željeli to ili ne, poput oblika nosa ili razmaka između prednjih zubiju, boji kose, visini ili građi tijela. Sve je to naslijedila od njega. Uvijek je to govorila, pričala Mary o tome. Veoma si nalik na svog oca. Mnogo više nego na mene. Mislim, fizički. I čula je kako Mary to prepričava svojim prijateljima.

— Mamica kaže da ja sva sličim na tatu. Ista sam on. Kaže da se uvijek iznenadi kad me pogleda, kad spavam. Kaže da sam pljunuta on.

— Pljunuta, što to znači?

— Znaš, kao jaje jajetu.

Povela je Mary ovdje do Shelbourne bara, jednom nedugo nakon što su se doselile.

Otišle su do grada kako bi se makle iz kuće i što dalje od Catherininih primjedbi. Šetale su po trgovinama tražeći odjeću. Margaret je željela kupiti Mary haljinu, ali skoro se nisu posvađale oko kroja i boja. Naposljetku joj je Margaret dala novce u ruke i rekla: — Eto ti. Kupi što želiš. Vidimo se za sat vremena.

-Gdje?

— Hm. — razmislila je na trenutak. — Znam. Shelbourne. Prema Stephen's Greenu. Skreneš lijevo i dođeš do velikog hotela. Uđi kroz okretna vrata i prođi recepciju. Bar ti je u dnu predvorja.

— Nije valjda jedna od onih otužnih rupčaga u koje si zalazila dok si bila studentica u besparici?

— Nije, pametnice jedna. Hajde sada, briši odavde.

I Mary se svidjelo. Sjedile su u mramornom baru, pile džin s tonikom s kriškama limetei posluživale se kikirikijem. Mary se igrala praveći grimase u zrcalu iza polica s bocama koje su bile poredane po visini, kao vojnici na smotri. Otvorila je vrećice da joj pokaže kratke topove i uske traperice koje je kupila i usto crvenu kožnu suknju za koju je kazala: — Vidi je, zar nije prekrasna? I Margaret se premišljala, samo jedan trenutak, hoće li joj reći istinu. Ali prošao ju je onaj prvi poriv. Nije bilo smisla, stvarno. Ne sada. To bi ju samo uzrujalo, sve bi uzrujalo.

On je sjedio u najudaljenijem uglu bara, odmah do vratiju. S njim su bili još dva muškarca i jedna žena. Mlada, izrazito plavokosa, s pripijenom crvenom jaknom i zlatnim lančićem obješenim oko vrata. Margaret ih nije prepoznala. Primaknula sije jednu visoku stolicu. Da se on okrenuo u njenom pravcu možda bi ju mogao vidjeti, ah prostorija je bila mračna, a lice joj je stajalo u sjeni dok je leđima bila okrenuta prema svjetlu iz predvorja. Naručila je piće. Gledala je u njegove ruke. Zapamtila je njegove duge i tanke prste te uvijek kratko podrezane nokte. Sad su se vrzmali oko željezne zdjele s kikirikijem, onda ih jednog po jednog pažljivo prinosili ustima. Podignuo je kriglu Guinnessa, a koža mu je djelovala blijedo naspram crne tekućine. Krenuo je ispiti svoj prvi gutljaj i obrisao jezikom pjenu s gornje usnice.

— Kako možeš piti to čudo? — Glas joj je bio mlađi i veseliji.

— Koje čudo?

— To čudo.

— Misliš ovo crno čudo?

Sjedili su u baru hotela Angler's Rest u Pontoonu, okrug Mayo. Treća nedjelja rujna 1972. Dan najvažnije irske utakmice. Dublin protiv Galwaya. Savršen jesenji dan. Sunce je još uvijek sjalo, ali je nagovještaj oštine zraka na šiji govorio: pazi, zima je na pomolu.

— Evo ti - pružio joj je kriglu — probaj.

Stavila je usne točno na ono mjesto gdje su bila njegova usta.

— Uf! — Osjetila je gorčinu na jeziku. Uzeo joj je kriglu i poljubio ju razblažujući joj okus svojom pljuvačkom. Poslijepodne je bilo na izmaku. Sunce se micalo od prozora do prozora duž bara. Dim cigareta pretvorio je svjetlost prostorije u sivu boju jezera koje se nalazilo vani. Televizija u kutu je titrala svoju crno-bijelu priču. Dublin je zabio četrnaest bodova i pobijedio Galway. Ustala je i počela vikati, a on ju je rukom uhvatio oko struka i odveo gore do sobe.

Dok je bila trudna i sam miris Guinnessa ju je navodio na povraćanje. A sjeća se, bilo je to godinama nakon toga, i jedne zabave u Takapuni. Netko se domogao sanduka pive.

— Idemo, Irci — svi su zavikali — pokažite nam kako se to radi.

— Popila je ljubaznosti radi, zatim otišla do zahoda i stavila prst u usta.

Pozvala je konobara i naručila još jedno piće. Čuo se smijeh i pošalice, a svi su se glasovi skladno stapali. Njegov je bio puni bas, mladić je imao divan tenor, a djevojka blagi sopran. Bacio je pregršt kovanica na mramorni vrh šanka, a jedna se desetka otkotrljala vrhom prema njoj. Pružio je ruku i istegnuo se budući da mu je izmicala. Zatim je pogledao prema obrisu žene očekujući još više smijeha.

Mogla mu je pročitati s lica. Krenuo je flertati s njom. Bio joj je poznat onaj njegov način na koji žmirka očima, poput dječaka. Spremao se nešto izustiti. Potom je stao. Tišina. Svjesnost. Zbunjenost.

— Bok. — rekla je.

— Bok. — odgovorio je.

Kovanica se otkotrljala sa šanka na pločice poda. Učinila je spiralu do kuta i pala na stranu »lica«.

— Oprosti. — rekla je — Nisam te htjela ometati, ali moram porazgovarati s tobom.

Prišao je i stao do nje. Pokušala je ustati, ali su je izdali mišići listova. Primio ju je za desnu ruku. Pristajala je, kao i uvijek, njegovom dlanu. Ništa nije rekao, samo je stajao i gledao dok su mu oči pratile njeno lice kao kad majka po prvi put gleda novorođenče. I ostali su znatiželjno promatrali.

— Ne znam što bih ti rekao. — Palcem je prešao preko njenog palca.

— Ne moraš ništa reći.

— Hajde sjedi. Ovdje. — pokazao je rukom prema praznom kutu. — Ja ću ti se pridružiti.

— Ne, nemojmo ovdje. Možeš li se negdje drugdje naći sa mnom? Kasnije navečer. U kući mojih roditelja u Monkstownu?

— Jesu li oni još... — pitanje je ostalo visjeti u zraku,

— Ne, oboje su umrli.

— Nisam siguran da ću moći.

— Veoma je važno. Ima veze s... — zastala je i uzela gutljaj — Ima veze s našom kćerkom.

— Molim? — riječ mu je izletjela iz usta uz nervozan poluosmijeh.

— Molim te. Nemoj ništa više govoriti. Ovdje. — Pružila mu je komadić papira. — U slučaju da se ne sjećaš. Tu su ti adresa i telefonski broj. Molim te. Veoma je važno.

Onda ga je napustila. Gledao je za njom. Savijao je i odmatao papirić u svojoj ruci. Pitao se kao što se sigurno i ona morala pitati. Kako se ovo dogodilo? Zašto sad? Bez upozorenja.

Padao je mrak kad su napuštali hotel. Ponovno je počela padati kiša. Margaret je podigla ovratnik sve do lica, ali više nije osjećala hladnoću. Stajala je uz njega i on ju je grijao, ispunjavao nekim svjetlom. Tako je uvijek bilo. Tako je i sada.

TRIDESET OSMO POGLAVLJE

Ja ne vjerujem.

- Ne vjeruješ u ono što si čuo ili ne vjeruješ meni?

—U to, u tebe, u sve. To je potpuna ludost.

Soba je bila mračna. Bilo je hladno za travanj, pa je skupila grane jabukova stabla iz ostave za alat i zapalila vatru koja je jako šuštalala dok je sok probijao na površini grana i spuštao se niz drvo poput tekućeg meda.

Bilo je kasno kad je stigao. Iznenadilo ju je snažno lupanje po vratima. Nije se čuo zvuk automobila na uskoj cesti, ništa se nije čulo osim šuma i buke vjetra i mora te povremenog naleta kiše zvukom nalik na pregršt kamenčića bačenih po staklu.

Nastavila je sa svojom zadaćom. Sustavno, neprekidno čisteći kuću od svih njenih stvari. Hodnik je bio krcat označenim plastičnim vrećama. Deset s Catherininom odjećom, torbama, cipelama, šeširima bilo je predviđeno za Simonovu trgovinu. Sljedećih pet s plahnama, ručnicima i dekama bili su za Vincenta de Paula. Sutra navečer, kada se vrati sa suđenja, započet će s knjigama, novinama i časopisima, pažljivo će ih složiti u kartonske kutije koje su već stajale spremne u kuhinji. Otići će do Oxfama. A namještaj i slike, kao i sama kuća, biti će prodani na dražbi. Kada sve napusti i kada suđenje završi, ništa ne misli ponijeti sa sobom ni ostaviti za sobom.

Ušao je u kuću zabrinutog izraza na licu. Bar jednom da ga je uspjela vidjeti izbačenog iz takta. Ne sjeća se da ga je ikad vidjela takvog. Pomislila je da bi joj to trebala biti nekakva utjeha, ali je osjetila neku blagu mučninu poput one koja ju je pratila u prvim tjednima trudnoće kad su joj svi poznati mirisi ispunjavali usta gorčinom, a neočekivani pokreti, poput oštrog skretanja autobusa za ugao, prekrivali čelo i dlanove ljepljivim znojem.

Ponudila mu je piće. Viski bez leda i s malo vode. Sjeli su jedno nasuprot drugoga pokraj vatre na stare fotelje njene majke koje su bile izblijeđene i već pomalo nestabilne. Poput parodije, pomislila je, na sretan par koji dijeli dojmove jednog napornog dana.

Nije odmah započela s pričom. Pila je iz čaše i gledala u vatru. Plamtjela je postojanim crvenilom. Prodrmla je malo žaračem po drvima i plamen je odmah izbio na površinu poput kobrine glave koja se okreće čas na ovu čas na onu stranu, a zatim se ponovno svija u klupko.

Kad mu je ispričala za Mary, nije ništa odgovorio. Pazila je što i kako će kazati. Poznavala je njegov odvjjetnički um. Već se i ranije znala posvađati s njim kad bi opazila kako se on može poslužiti svojom sklonošću prema detaljima i sposobnošću da iščeprka najsitniju informaciju koja bi mogla biti u njegovu korist. Ali ovog puta nije ništa rekao.

A zatim. — Ne vjerujem.

Slegnula je ramenima. — Pa, ja ti to ne mogu dokazati. Fizičkog dokaza više nema. Jednostavno ćeš morati vjerovati u ono što ti govorim.

— A zašto bih vjerovao?

Pogledala ga je, a bijes joj se počeo skupljati negdje u dubini trbuha. — Zašto bih ti lagala o nečem tako važnom? Nisam ti ni prije nikada lagala.

Okrenuo se prema njoj, a vatra je obasjala bore oko njegovih očiju te sjedine u crnoj

kosi. — Stvarno?

★

Ovdje u ovoj kući mu je rekla da je trudna. Tjedan dana prije Noći vještica, 20. listopada 1974. Te je godine stažirala. Živjela je u stanu na cesti Pembroke. Nazvao ju je otac na telefon. Bila je već gotovo bez daha i osjećala laganu vrtoglavicu dok se spuštala stepenicama do hladnog i prljavog hodnika. Prislonila je masnu crnu slušalicu na uho, a pogled joj je lutao po brojevima ispisanima običnom olovkom po zidnom tepisonu.

— Idem s tvojom majkom ovaj tjedan u Pariz. Ti ćeš onda ostati u našoj kući dok se ne vratimo, zar ne? Znaš kako se ona odmah uznemiri. Znaš kako je bojažljiva. Uvjerena je da će se istog trena čim stupimo na cestu Monkstown dogoditi nešto strašno njenom pokuštvu.

Ostavili su pun hladnjak hrane, ali nije joj se ništa jelo. Patrick je trebao doći i vidjeti ju u subotu poslijepodne.

— Bit će sve u redu — rekao je — moram odvesti Jamesa na rugby u tri, tako da sam kod tebe u tri i petnaest, najkasnije u pola četiri, a po njega se ne moram vraćati prije pet.

Ali nije došao. I nije nazvao. Otišla je u krevet s knjigom, ali je gotovo odmah zaspala. Dubok san, kao da je drogirana, san pun slika, jarkih boja i začudnih oblika. Mogla je osjetiti kako pruža ruke, pokušava nešto pronaći, razumjeti, dohvatiti, učiniti. Bezuspješno se borila. Kad se probudila nakon nekoliko sati noge i ruke su joj bile toliko ukočene daje ostala ležati još neko vrijeme, zalijepljena za krevet, sve dok ju zvuk telefona nije natjerao na ustajanje. Promrmljao je brojne isprike. James je pao i izvrnuo gležanj. Morao je provesti čitavo poslijepodne na odjelu bolnice Sv. Michael u Dun Laoghaireu. Nije mogao doći do telefona, ali sutra stiže, nema nikakve dvojbe. Crea ide na rođendansku zabavu s malim i neće se vratiti sve do navečer. I poklopio je slušalicu, brzo i bez pozdrava.

Idućeg dana su ležali u uskom krevetu. Izvan prozora je sjalo toplo jesenje sunce. Otkrio je plahtu da bi ju mogao gledati. Poljubio joj je bradavice. Gurnula ga je.

— Što je, ljubavi moja?

— Osjetljive su, veoma nježne.

Ponovno ih je počeo gubiti ližući tamni krug i grickajući ih sve dok se nisu stvrdle poput prezrelih malina. Gledala je u blijede zidne tapete s cvjetnim uzorkom. Pogledala je preko njegovog ramena na noćnu lampu koja je bila prašnjava i puna uginulih insekata. Dok je bila mala, znala im je davati imena poput: Ljepota i Srebro, Kaskada i Plesač, Topsy i Polly. Sva su bila izvučena iz knjiga za djecu čija je radnja bila smještena u nekom engleskom selu gdje su se djevojčice zvale Bunty ili Charlotte i jele jaja i sendviče koju im je kuhar spremio u pletenu košaru.

— Hej — rekao je — što nije u redu? Ne pratiš me.

— Ma jesam, jesam. — Pobunila se, ustala i privukla ga čvrsto k sebi omatajući mu noge oko struka i dala mu da osjeti koliko je vlažna dok mu pogled nije sasvim zalutao i riječi prestale izlaziti iz usta.

Kasnije je zaspao s glavom na njenim grudima, a brada mu je češkala njenu meku kožu. Zatim je i ona zaspala, spavala i probudila se s glavom stiješnjenom između njegovih lopatica, desnom rukom na njegovom tijelu, a lijevom među njegovim butinama. Sjeća se da se okrenula na leđa i kako je on to isto učinio stavljajući ruku pod njena ramena i približavajući je k sebi. Lice joj je sada počivalo na njegovim grudima, a

mala smeđa bradavica joj je bila nadohvat jezika. I tad mu je rekla, i kad je završila nježno ga je poljubila i pritisnula meku kožu prstima tako da joj je bradavica samo uletjela u usta, pa ju je stala dražiti i draškati svojim usnama.

I očekivala je njegov odgovor.

Je li išta rekao? Nije se mogla točno sjetiti riječi, ali zapamtila je da se pomaknuo, sporo okrenuo svoje tijelo, namjerno sporo. Stopalo, zglob, koljeno, bedro, kuk, struk, rebro, ruka, rame, vrat i glava. Odmaknuo se.

Ustao je iz kreveta i počeo se oblačiti. Nije gledao u nju. Pokreti su mu bili promišljeni i po redoslijedu. Svaki komad odjeće je pažljivo podigao s uredno složene hrpe koja je stajala na njenoj staroj stolici.

— Nisi to smjela učiniti. — rekao je.

— Što to? Ne razumijem. Učiniti što? — Sjela je i plahta je samo skliznula s njenog tijela. Pružila je ruke i povukla ga za rubove košulje.

— Nisi mi smjela lagati. Rekla si mi, mislio sam da smo se sve dogovorili. Da se ovo nikada neće dogoditi.

Prisjetila se okusa suza dok su joj padale niz lice. A zatim sve brže i brže počele kapati po rukama. — To je bila greška. Ne znam kako se dogodilo. Nisam ovo planirala. Ali, sad kad se već dogodilo, ja osjećam naše dijete kako raste u meni.

Još uvijek nije gledao u nju. Čuo se oštar zvuk povlačenja patenta dok je pažljivo umetao košulju u hlače. Podigao je kožni remen i pažljivo ga umetnuo u rupe oko struka. Čvrsto ga je stegnuo. Pokupio je novčanik i sat s noćnog stolića. Sjeća se da ga je tad počela preklinjati. Zaboravila je kojim točno riječima, ali mogla je još osjetiti miris povraćanja u ustima, miris straha koji se širio iz njenog tijela. Ustala je iz kreveta i stala ispred vrata. Sjeća se da ga je pokušala zaustaviti te daju je on odgurnuo dodirujući joj kožu u prolazu jaknom od tvida. Okruživao gaje zaštitnički bijes. Nije mogla dokučiti što se to dogodilo. Kao daje odjednom postala slijepa ili gluha ili glupa. Svijet kakvog je poznavala više nije imao nikakvog značenja.

— Ostani — rekla mu je - ostani još par minuta. Možemo popričati o ovome. Odlučiti što nam je činiti. Molim te, ostani.

Što je ono rekao dok se okretao s ključevima od auta u ruci, dok su ulazna vrata već stajala otvorena?

— Uvijek sam bio izravan s tobom. Znaš što mislim o svom djetetu i svojim obavezama. Nemam ti ništa više za reći.

— Ali uvijek si mi govorio da me voliš.

Stajali su toliko blizu da je ispružila ruku i nježno je položila na njegov obraz. Podigao je ruku i primio njenu. Maknuo ju je s obraza i pustio da padne. Pala je bočno. Zalupio je vratima na odlasku.

— To su svjetla Kisha tamo u daljini?

— Točno. Dva bijela bljeska svakih trideset sekundi.

— A ono na sjeveru su Bailyeva?

— Jedan bijeli bljesak svakih dvadeset sekundi.

— A na Zapadnom pristaništu Dun Laoghairea?

— Tri zelena bljeska svakih sedam i pol sekundi.

- Istočno pristanište?
- Dva bijela bljeska svakih petnaest sekundi.
- A Poolbeg?
- Zamračena dva crvena svakih dvadeset sekundi.
- Što?

Podigla je bocu viskija i napunila čašu do vrha nazdravljajući mu. — To ti znači da je crveno svjetlo postojano, ali zamračeno, »mračni« se dvaput svakih dvadeset sekundi.

— Nikad prije nisam čula da se ta riječ koristi u ovakvom kontekstu.

— Nisi? Onda — podigao je čašu i šaljivo joj nazdravio — znaš da sam uvijek bio dobar u križaljka i igrama pogađanja. Rudnik bespotrebnih podataka.

Stajala je pred prozorom, a mrak se bližio staklu sve više. Osjetila je očevu ruku oko sebe, miris kose namazane briljantinom i duhana koji se upio u tkanje njegovog ogrtača od tvida.

— A sad, Maggie, idemo okružiti zaljev. Počinjemo od Bailya na sjeveru. — Zlatan lanac njegovog džepnog sata okrznuo joj je uho dok se naginjao dajoj pokaže svjetla. Privivši se uz njega osluškivala je spor i ustaljen ritam otkucaja njegovog srca.

— Tatice?

— Što je, ljubimice moja?

— Koga najviše voliš na svijetu?

— Tebe, ljubimice moja.

— Onako zauvijek i zauvijek?

— Oduvijek i zauvijek, amen.

— Ali to i nije tako bespotrebno. Samo zamisli — Patrick je uzeo gutljaj viskija — zamisli da si doživjela brodolom i dane i tjedne provela na brodu za spašavanje. Plutajući sve dalje od kopna i živeći na ostacima od galeba koji ti je slučajno pao mrtav na palubu. I od ono malo kišnice što uspiješ pokupiti kad padne u neki utor na tvom malom brodiću. I onda vidiš sva ta različita svjetla i točno znaš — uperio je čašu prema njoj — gdje se nalaziš. I onda skupiš svu svoju snagu i veslaš kao luda. Ali ja bih vjerojatno poludio i digao ruke od svega, i sam odlučio daje svemu kraj. I prvo glavom uronio u hladno more.

— Teško. Tebi osobni samoprijegor nikada nije bio problem.

— Čekaj malo. Što je pošteno, pošteno je. Ponudio sam ti pomoć.

Pomoć. Jedan telefonski poziv i prijedlog mjesta na kojem se može skloniti, »gdje možeš ostati dok se sve ne završi i dijete ne daš na posvajanje«.

— I ti si odbila moju ponudu. I rekla si mi da namjeravaš pobaciti. Ne znam sjećaš li se, ali ja svakako pamtim to. Počela si se derati preko telefona. Ponudio sam ti novac i uzdržavanje. A ti si poklopila slušalicu.

Uzeo je bocu s kamina i natočio si. Primijetila je njegove ruke pod svjetlom vatre i raštrkane smeđe točke s vanjske strane. Ispružila je i svoje ruke na slabašnom svjetlu koje je dopiralo s ulice. Isti gubitak pigmenta, isto ono nezgrapno nakupljanje melanina, znaci starosti, senilnosti, smrti.

— Onda. Zašto to nisi učinila?

Odmahnula je glavom okrećući se.

— Ili možda jesi. Bacila to dijete kroz odvod, a onda opet zatrudnjela i sad me nastojiš iz nekog svog izopačenog osvetničkog razloga uvjeriti da je ta nesretna mrtva

djevojka moje dijete.

— Što? — Koraknula je prema njemu.

Naslonio se u fotelji i gledao ravno u nju.

— To što pričaš su čiste izmišljotine.

— Što? — primaknula se još jedan korak bliže.

— Da je ova suluda priča koju mi ovdje kazuješ istinita, onda bi već sve ovo rekla i policajcima. Ustala bi danas ujutro u sudnici i kazala sucu. Nešto bi napravila s tim.

— Što? — I opet ta ista riječ izgovorena istim povišenim tonom nevjerice. Spustila je pogled prema njemu. On je mirno podigao svoj pogled. Podigao je čašu i otpio, a ona mu ju je izbila iz usta porezavši zglobove prstiju pri dodiru s oštrim kristalom. Miris viskija u sobi. I urlik koji se začuo kad ga je snažno udarila po jagodičnoj kosti, jednom, dvaput, triput. Povukla ga je sa fotelje, strgnula mu košulju, zarila prste u meku kožu na prsima praveći krvave brazde noktima po njoj. — Evo — povikala je u bijesu i tuzi — pogledaj ovo prije negoli mi se opet narugaš. Pogledaj što je proizišlo iz tvojeg tijela na isti način kao i od mojeg.

Izvukla je hrpu fotografija iz ladice i bacila ih na njega. Sklopio je ruke u dvije stegnute šake. Ona ih je rastavila s njegovog koljena i krila, koprcala se na prašnjavom sagu do njega i zgrabila ga za kosu.

— Gledaj, gade. Gledaj. -1 trljala mu je sjajnu površinu fotografija o lice dok su joj suze padale po obrazima, a dah podrhtavao od dubokih jecaja. Sjedio je pognute glave i oborenih očiju. Zatim se sagnuo, pokupio slike i stao ispravljati mjesta na kojima su bile izgužvane. Posložio ih je kao igraće karte, prevrtao kao karte postavljajući jednu po jednu na pod. Stalno je to ponavljao. Tamnoplave oči, nasmiješeno lice, duge i vitke ruke i noge, crne kovrče, pokreti, izrazi lica. Posložio ih je, procijenio, razvrstao, usporedio po sličnostima i razlikama. Ustao je i otišao do prozora. Pogledao je u svoj odraz na tamnom staklu. Zatim je opet pogledao djevojčicu čije su slike bile posvuda. Kleknuo je pored žene koja je ležala smotana u čvrstu kuglu do vatre. I rekao: — Što želiš od mene?

Pričekao je na šaputav odgovor.

— Želim da budeš njen otac. Da napraviš pravu stvar.

Ponovno je sjeo u fotelju i uskoro su jedini zvuci koji su se mogli čuti bili šušketanje i pucketanje vatre te kiša koja je lupala po prozoru.

TRIDESET DEVETO POGLAVLJE

Želim da budeš njen otac. Želim da učiniš pravu stvar.

Sjedio je za stolom u tamnoj sobi. Kuća je tiho živjela svojim uobičajenim zvucima oko njega. Čuo se i najtiši odjek vode koja je kapala u tavanskom hidrantu, šum bojlera, tik-tak električnog brojila u ormaru pod stepenicama. Gore, ponad njegove glave, spavala je supruga. Znao je kako spava. Na svom desnom boku, ruke pod jastukom, noge skupljene sve do grudi. Plava kosa joj pada preko obraza, a čim se samo malo pomakne, tijelo joj odaje i najtananiji miris. Radost, zar ne? Zar to ne zovu tako? Trebao bi znati. Tijekom godina joj je poklonio bočice i bočice tih stvari. Rođendani, Božići, godišnjice. Kupljeno u duty-free trgovinama dok bi se žurio stići na svoj let, pokupljeno iz Brown Thomasa na Badnjak, sve već umotano za poklon. I sada se to zahvatilo za svaku sitnu poru i nabor njene kože te zamijenilo one prirodne mirise koji bi ju trebali obilježavati.

Upalio je lampu na stolu. Stavio je ruke pod žuto svjetlo koje je padalo na tamnu podlogu drva. Okrenuo ih je i pogledao svoje dlanove, u duboke brazde koje su prošarale ružičastu kožu. Mogao je još uvijek osjetiti nježnu kožu Margaretine ruke kad ju je upitao za ples godinama ranije. Meka koža, ali snaga i moć u stisku te ruke. Ista ta snaga i moć izbijala joj je iz tijela dok se vrtjela i okretala ispred njega kontrolirajući svaki pokret i korak. Imala je biljeg na obrazu. Dubok usjek od stolice na koju je pala u snu. Sjeća se kako je htjela da ga on zagladi svojim prstima, da prijeđe jezikom preko njega, a zatim joj zabaci glavu unatrag i poljubi je po vratu. Ali on nije ništa uradio. Samo je otplesao valcer s njom, zatim ju odvezao kući i nije mogao kazati ni riječi o žudnji koja mu je stegla glasnice i učinila ga svjesnim i najsitnijeg dijela svog tijela dok se trljalo i dodirivalo njegovu odjeću.

Žudnja. Što mu je značila ta riječ? Žudio je za njom. Daju vidi, da progovori s njom, da joj čuje ime, da ju dodirne. Ali nije ništa učinio. Uplašio gaje ovaj osjećaj. Bio je nov i nepoznat. Nikad prije nije poželio nešto što bi mu moglo uništiti život. Sve dotad je bilo jednostavno i jasno zacrtano. Škola, fakultet, odvjetnička komora, brak, očinstvo. Stalno i neosjetno napredovanje koje, znao je, vodi do uspjeha. Ali ovo? Što je ovo?

Ustao je i odšetao do vrata. Otvorio ih je i stupio u mračan hodnik. Prošetao je po uglačanom podu do blagavaonice. Staza mu je bila više dijagonalna negoli ravna. Izbjegavao je daske koje su glasno škripale. Tu lekciju je rano naučio u svom braku. Došao je do ormarića i uzeo bocu konjaka i čašu. Ponio ih je sa sobom i vratio se natrag po dobro utabanoj stazi.

Otključao je ormar u kojem je držao spise i izvukao tri teška svežnja papira. Sjeo je za stol. Ulio je konjak u čašu i ispio. Stavio je papire ispred sebe i počeo čitati.

Ranije te večeri mu je rekla: — Kako možeš braniti nekoga poput njega? Kako možeš pomagati nekome tko je učinio ono što je on učinio?

I on je počeo odgovarati na onaj naučeni način na koji odvjetnici uvijek odgovaraju kada im se postavi ovakvo pitanje.

— Svatko ima pravo na obranu. Svatko je nevin dok se ne dokaže suprotno. Nije na meni da to prosuđujem. Ni na tebi. Samo sud to može odlučiti. A dok se to ne dogodi, ovaj čovjek je nevin. I ima ista prava kao ja i ti.

Ali te riječi nisu dopirale. Znao je. Isto kao što je i ona znala. Samo što se od odvjetnika ne očekuje da stvari znaju na takav način. Od njih se očekuje da poznaju samo stvari vezane za slučaj i zakon koji će se primijeniti na njih. Njihov je posao poznavati zakon do u tančine. Sve nelogičnosti i promašaje. I kako primijeniti taj zakon na dobrobit klijenata. Krivnja i nevinost nisu ulazili u ovaj okvir.

Koliko puta se susreo s Jimmyem Fitzsimonsom? Sjedio je za stolom s njim, u malom i bijednom zatvorskom sobičku, dovoljno blizu da namiriše zadah duhanskog dima koji se omatao oko odjeće svakog zatvorenika. Pitao ga je o svim detaljima koji su mu bili potrebni. Poslušao je priču koju mu je ovaj ispričao. Da je htio, mogao je čitati između redaka, sam nadomjestiti sve pukotine, ali to nije bio njegov posao. Njega je više zanimalo to kako su se policajci odnosili prema njegovom branjeniku. Pročitao je Jimmyevu izjavu, opazio njene slabe i nelogične strane, pravio je zabilješke i planirao izvođenje obrane. Ali Jimmy je htio pričati o djevojci. Počeo je dragovoljno nuditi informacije koje su bile nepotrebne. Želio ju je opisati, pričati o njoj, jasno ju predočiti. Sve dok ga Patrick nije zaustavio. Završio je s tom raspravom i napustio prostoriju.

Sad je ponovno pregledavao izjave, iščitavao patološki izvještaj te, naposljetku, pregledao fotografski album koji je policija pripremila za suđenje. Već je mnogo puta prije gledao u ovakve slike. Gledao je u dijelove djevojčina tijela, procjenjivao stupanj zadobijenih modrica, rezova, progorjelih ili izgrizanih dijelova tijela. Gledao je na to kao na dokaze. Dokaze zločina ili strastvenog spolnog odnosa? Sad ih je ponovno rasprostrio po stolu, ali je ovog puta gledao u njeno lice, crte tog lica, boju. Uvukao je ruku u džep od jakne, izvadio još dvije fotografije i stavio ih sučelice ovima. Na jednoj je nosila blijedorozu triko. Stajala je uz baletsku prečku. Savršeno izvedena arabeska. Glava visoko uzdignuta. Vrat dug i uspravan. Kosa svezana u čvrst čvor, osim nekoliko neposlušnih kovrči. Na drugoj je sjedila prekrivenih nogu na velikom jastuku, glava joj je bila oslonjena na jednu ruku, gledala je ravno u fotoaparat dok je iza nje pucketala vatra. Smijala se.

Kako ju sad usporediti s ovim pokidanim stvorenjem koje je ležalo na stolu? Ponovno je pročitao opise njenih ozljeda i usporedio ih s uvećanim snimkama. »Opekline na unutarnjoj strani desnog bedra«, pročitao je i podigao fotografiju. Vidjeli su se tragovi na blijedoj koži. Poput istočkane linije. Možda kao madež. Tri mala crvena kruga u nizu, a između njih je stajala jedna crvena sirova masa opekline koja ih je povezivala.

— To je tvoje zvijezde Oriona, o tome se radi, zar ne?

— Moje što?

— Znaš, zvijezde. Lovac Orion s tri zvijezde koje tvore njegov pojas. Na zimskom nebu. Stvarno ga je lako opaziti.

Ležali su u krevetu njegovog mlađeg brata u stanu na trgu Montjoy. Tad su prvi put spavali zajedno. Onu večer kad su se našli na piću. Godinu dana nakon zabave. Čekao ju je u Conwayu. Gledao na sat. Dogovorili su se u šest sati. Naručio je piće, sjeo u kut pred vratima. Televizor je radio. Zvonila su zvona večernjice. Vidjela se slika renesansne Bogorodice s djetetom. Rafael, pomislio je. Pio je i čekao. Pogledao na sat. Prošlo je deset minuta. Trebao bi otići. Tako bi sve ispalo bolje. Tad se pojavila. Pred njim. U dugom smeđem kaputu sa srebrnom dugmadi, vojnički stil i crna beretka koju je skinula s glave, a zatim protresla kosu dok su je svi ostali muškarci u prostoriji gledali.

Ostali su posljednji gosti. - Ne želim ići kući. - rekla je dok su šetali ulicom Parnell i

dok joj je oštar vjetar uzvijao dugi šal. Otkopčao je svoj kaput i zakrilio ju njime osjećajući njene otvorene usne kako privlače njegove.

Odveo ju je do Hughha. Mansarda obnovljene georgijanske kuće. Zeleni strop i zidovi. Izblijeđeni turski sagovi. Stari gramofon na stolu. — Vidi — rekla je izvlačeći crnu ploču iz omota. — slušaj.

— Ponovno je zapjevala Kathleen Ferrier. Ponovno priča o Orfeju i njegovoj nesuđenoj ljubavi prema Euridici. Stajao je s njom na sredini sobe i skinuo joj kaput. Povukao je fini crni džemper preko njene glave. Otkopčao je njenu dugu pripijenu suknju i pustio da padne u naborima oko njenih gležnjeva. Kleknuo je i skinuo joj čizme s nogu. Zatim je opet ustao i oslobodio joj grudi iz bijelog grudnjaka. I stao rukama prelaziti preko struka skidajući ostatak njenog donjeg rublja dok je tako malena i nježna stajala pred njim.

Sjeća se jednog ranog jutra. Svjetlost koja je dopirala s prozora sve je obojila u tamnosivo. Povukla je posteljinu. — Tako da te mogu gledati. - rekla je. — Zatim ga je počela ljubiti. Prvo u usta, a potom niz ostatak njegovog tijela sve dok nije došla do madeža na stopalu.

Ostali su taj vikend zajedno. Nekako se uspio opravdati. Nazvao je kući. Lagao. Nije ju mogao napustiti. Do nedjelje navečer. Oprostili su se na stajalištu taksija preko puta hotela Gresham. Držali su se za ruke dok su išli niz ulicu Parnell, ali kada su skrenuli ulicom O'Connell, samo je povukao svoje prste, odmaknuo se od nje i ubrzao korak. Odmaknuo je pogled kako ne bi mogao vidjeti izraz na njenom licu. Stajao je pred zrcalom u kupaonici, ovdje u ovoj kući, sve dok para iz tuša nije zamaglila njegov vlastiti odraz. Sebe je gledao očima koje su još bile pune nje. I dok je podizao spužvu da se opere mogao je osjetiti samo njene mirise. Dok se omatao ručnikom mogao je osjetiti samo njene dodire.

Djevojka je bila njegovo dijete. Nije bilo nikakve sumnje u to. Nalio je još konjaka i ispio. Zatim je nakrivio lampu tako da obasja niz uokvirenih fotografija na crnoj mramornoj ploči iznad kamina. James, stariji sin. Conor, beba. Jamesu je dvadeset šest. Također odvjetnik. Tek počinje. Conoru je dvadeset jedna. Rođen krajem srpnja 1975. Začet, znao je to, nekoliko tjedana prije Mary. Ustao je. Otišao je do ploče nad kaminom i jednu po jednu fotografiju uzeo i položio na poleđinu. Sve su bile tamo, od ranog djetinjstva do odrasle dobi. Obojica su naslijedila od njega crne kovrče, plave oči, blijedu kožu, visinu. Obojica su imala mali prorez između dva prednja zuba. Njegov prorez. Prorez koji je primijetio na fotografiji koja je prikazivala stupanj ozljeda Maryine vilice i zubiju od batina koje je primila.

Vratio se do stola i pažljivo razgledao fotografije. Zatim je otišao do police za CD-e u kutu, počeo pretraživati hrpu, ubacio jedan CD u utor i stisnuo gumb.

Glas je ispunio sobu.

*Što ću bez moje Euridike,
Gdje ću bez moje voljene,
Euridike!... Oh, Bože! Odgovori!
Ja sam iskreni, tvoj vjernik!
Bilo na zemlji, bilo na nebu!
Što ću bez Euridike?*

Gdje ću bez moje voljene?

*Što ću bez Euridike,
Gdje ću bez moje voljene?*

Što je ono Margaret rekla?

Želim da budeš njen otac. Želim da uradiš pravu stvar.

Sjedit će ovdje, i slušati glazbu i postavljati si sva moguća pitanja. A ujutro će znati odgovore na njih. Znat će što mu je činiti.

ČETRDESETO POGLAVLJE

Kunem se Bogom svemogućim da ću dobro i pošteno ispuniti svoju zadaću, bez obzira na to je li optuženi kriv ili nevin po pitanju optužbi podnešenih protiv njega, i da ću ponuditi istinito svjedočanstvo prema dokazima.

Članovi porote su položili svoju zakletvu. Glavni porotnik ih je uveo u sud. Zasjele su na podignutoj platformi u kutu sa sučeve desne strane. Odsad pa do kraja suđenja sve ono važno će se odvijati u nevidljivom trokutu porote, suca i optuženog.

David Douglas, tužilački savjetnik, je ustao. Svojom punašnom desnicom dohvatio je rub svoje crne halje. McLoughlin je sve ovo promatrao sa svog uobičajenog mjesta pored stražnjih vrata. Tužilački savjetnik se okrenuo prema poroti. Lagano se njuhao s jednog na drugi bok. Iza njega je sjedio Jimmy, na kraju prednjeg reda klupa koje su stajale u desnom uglu od ostatka sudnice. Dah su mu dozu Valiuma tako da je dobro spavao. Zatvorski doktor je rekao da je zdrav kao dren. Nema nikakvog razloga da se ne nastavi sa suđenjem. Samo je bolje da sestra »znate, ona hendikepirana mala, bude što dalje od njega. Izgleda da ga ona uznemiruje«.

Douglas je započeo svoj govor. Objasnio je poroti što će se dogoditi, na koji način će dokazi biti izneseni i pregledani. McLoughlin je gledao preko glava ljudi ispred njega i pogledom tražio Margaret. Glava joj je bila pognuta, usredotočila se na bilješke iz svog notesa koji je držala na koljenima. Stigla je rano kako bi zauzela svoje mjesto u prednjem redu. Primijetio je da je veoma blijeda. Imala je velike podočnjake i duboke brazde s obje strane ustiju, duboko urezane, pomislio je, gubitkom i žudnjom. Ali odjenula se s uobičajenom pomnošću. Nosila je tamne hlače s ogrtačem koji se dobro slagao s njima te bijelu košulju. McLoughlin je gledao u grupu novinara kako šapuću i hihoću se. Gledao je njih koji su opet gledali nju. Mogao je zamisliti kakvi će biti novinski naslovi »Iznurena majka na sudbenom bdjenju« i slično. Možda bi joj trebao predložiti kako svakodnevni dolasci ovdje i nisu baš najbolja ideja. Da bi joj moglo sve to prouzročiti mnogo boli. Ali s druge strane, da se radi kojim slučajem o njegovoj kćeri, ne bi ni on mogao ostajati kući, čitati o tome u novinama ili gledati u ozojone izjavitelje u devet sati navečer.

Douglas je nastavio. — Ovo je — rekao je — tragičan slučaj. Tijekom suđenja ćete se suočiti s dokazima koji bi vas mogli uzrujati i prouzročiti nemir. Od vas će se tražiti da u mislima podijelite zadnjih nekoliko bolnih dana u životu mlade žene imenom Mary Mitchell. I tražit će se od vas da odlučite o krivnji ili nevinosti ovog mladog čovjeka koji sjedi iza mene, a optužen je za ubojstvo. I moram vas podsjetiti na nešto što će se često ponavljati tijekom ovog suđenja. Zakon pretpostavlja da je optuženi nevin sve dok tužiteljstvo ne dokaže iznad svake opravdane sumnje, dozvolite mi da ponovim, iznad svake opravdane sumnje, da je osoba kriva. A na vama je, na poroti i na nikome više, da odlučite sudeći po činjenicama ovog slučaja.

McLoughlin se vrpeljio na svom mjestu. Boljela ga je glava i osjećao se jako mučno od sinoćnjih izgreda, ali barem mu danas stopala nisu mokra. Vrijeme se ponovno mijenjalo. Vani je sjalo sunce na vedrom plavom nebu koje je jučerašnji pljusak učinio još vedrijim. Sklopio je oči i počeo slušati kako tužilački savjetnik počinje s pripremama, kako nastoji predočiti poroti priču o zločinu. McLoughlin je znao kako on stvara jedan zatvoreni, samozadovoljni svijet u

kojem će se odlučiti o krivnji ili nevinosti optuženog. Odsad pa nadalje postojat će samo taj svijet oblikovan mnoštvom okolnosti, slučajnosti i nasumičnih događaja između optužbe i obrane. Tu se više nije radilo o utvrđivanju prave istine o onome što se zbilo. Istina je u ovakvim okolnostima bonus. Umjesto toga sud će sam odlučiti o detaljima svijeta kojeg stvara i o dokazima koje će vidjeti ili upotrijebiti. Pogledao je u nebo, pa zatim dolje na zatvorena vrata koja su vodila izvan suda. Ona nalijevo od suca vode do njegovog osobnog ureda. Ona nadesno do porotničke sobe. Iza McLoughlina su stajala vrata koja vode do Round Halla. Zatvorio je oči i zamišljao. Kocka od kamena i štukature, zapečaćena, kocka koja pluta. Vremensko-prostorni stroj. I unutar njega će se pojaviti onih osam dana prije šest mjeseci kada je Mary Mitchell umrla.

— Vratimo se — rekao je Douglas stajući jednom ulaštenom cipelom na klupu ispred sebe — u nedjelju, 13. kolovoza, 1995. Možda ćete se prisjetiti, možda nećete. Mogu vam reći — spustio je pogled na svoje bilješke — da je bio veoma topao dan, poput mnogih dana tog iznimno vrelog ljeta. Čovjek po imenu Barney Morrison izveo je u šetnju svog koker-španijela duž nasipa Velikog kanala, točno pokraj mosta Hazel Hatch. Ovo mu je bila omiljena šetnja, pogotovo ujutro između sedam i trideset i osam kad može pustiti psa da slobodno šeta i pliva. Psu je bacio štap, komad bazge koliko ja znam. Štap je pao u vodu, a pas je skočio i otplivao po njega. Samo što se ovoga puta nije vratio. I tako je gospodin Morrison otišao do nasipa da vidi u čemu je stvar. Dozivao je i dozivao te se pas naposljetku i odazvao držeći nešto u zubima. A kad mu je Morrison uspio otvoriti gubicu širom, vidio je komad crne plastične vreće te uvojak crne kose. A kad je bolje pogledao na nasip gdje je pas plivao vidio je tijelo Mary Mitchell umotano u plastiku te uhvaćeno među podvodnim granama vrbe.

— A sad. — Zastao je i ispio iz čaše. — Vratimo se na prethodnu nedjelju, 6. kolovoza, nedjelju kada su bili praznici. Jedna žena je nazvala policijsku postaju u Dun Laoghaireu. Kaže da joj je kćer nestala. Provodi idući tjedan u mučnom iščekivanju sve dok joj nije kazano da je tijelo pronađeno. I da je to tijelo njene kćeri Mary. Dopustite mi da vam podrobnije ispričam o ovoj mladoj ženi.

McLoughlin je pogledom preletio preko suda. Odvjetnikov glas se dizao i spuštao. Zrakom su lebdjele riječi poput lijepa, nevina, nadarena, poput jarkih točaka svjetlosti. Gledao je u lica porotnika, sada sasvim zaokupljena jednostavnom moći tužilačke priče. Pogledao je lice optuženog. Imao je onaj izraz kakav svi koji se nalaze na njegovom mjestu imaju, nepomičan i bezizražajan. Netronut, nezainteresiran, kao da ga se sve to skupa ne tiče, a ruke su mu bile sklopljene u krilu, ramena uspravna. Gledao je lica sudskih službenika. Glavni porotnik je držao prekrštene ruke na teškom plavom džemperu zaklanjajući tako izvezenu zelenu harfu s lijeve strane grudi. Bilježnik je stajao podjednako miran s uredno posloženim papirima ispred sebe. Stenografkinja pokraj njega je upravljala svoje oči prema bilo kome tko bi trenutno govorio, a tijelo bi joj se tad odmicalo od kompjuterske tipkovnice po kojoj su njeni prsti putovali sa savršenom sigurnošću.

— Neću — nastavio je tužitelj — ovog puta opisivati u detalje ozljede koje je ova mlada žena pretrpjela. Stručni svjedoci će ponuditi svoje mišljenje o njima i njihovoj naravi, a vidjet ćete i fotografije koje nedvojbeno dokazuju tjelesne i duševne patnje kroz koje je prošla te narav onih ozljeda koje su i dovele do njene smrti. Želim kazati kako tužilački tim želi i namjerava dokazati iznad svake opravdane sumnje da je ovo ubojstvo

počinjeno s velikom pažnjom prema svim detaljima. Ovo nije bio zločin iz strasti. Ovo nije bilo ubojstvo iz nehaja. Ovo je ubojstvo. Tužiteljstvo će svakako nastojati dokazati da je mlada, nadarena, nevinna Mary Mitchell bila zatvorena protiv svoje volje, silovana, a potom i pretučena tako silovito po glavi da nema nikakve sumnje o namjeri optuženog. Namjeravao ju je ubiti.

Povisivao je ton, polako i postojano. Glas mu je ispunio prostoriju i zapriječio put bilo kakvoj misli koja se ne bi odnosila na njegovu priču ili koja bi zastranila od nje. Ponovno je zastao, pročačkao po svojim papirima i izvukao iz hrpe jedan jedini papir. Stavio je naočale i nekoliko trenutaka gledao u ono što je stajalo zapisano na papiru. Zatim je skinuo naočale i vrtio ih u rukama dok je nastavljao s govorom.

— Dopustite da vam pročitam definiciju ubojstva. — Stao je, iskašljao se i pogledom obuhvatio prvi red porotnika. - *Kada jedna osoba ubije drugu na nezakonit način, čin se neće smatrati ubojstvom ako nije postojala prethodna namjera za ubojstvom ili nanošenjem teških ozljeda toj osobi, bez obzira na to da li ta osoba na koncu biva ubijena.* — Ponovno je stao. Vladao je muk. I onda je nastavio: — *Nadalje, Pretpostavit će se kako je optužena osoba namjeravala provesti prirodne i moguće posljedice svog ponašanja.*

— Čujete to, zar ne? — Pogledao je svakog od dvanaest porotnika kao da poimenice traži odgovor od njih. Pretpostavit će se kako je optužena osoba namjeravala provesti prirodne i moguće posljedice svog ponašanja. Drugim riječima, ako udarim čovjeka čekićem po glavi, prilično sam siguran što će mu se dogoditi ili ako svom snagom udarim šakom u čelo mlade žene, mnogo manje i nježnije građe no što sam ja, nakon što sam je izgladnio, prebio, silovao i vaginalno i analno, spaljivao joj bedra i genitalije opušcima, sjekao grudi nožem, mislim da bih mogao biti poprilično siguran kakve ću posljedice svega toga snositi. I ako ju, nakon svih zlodjela, ne bih odveo u bolnicu da joj se pruži liječnička pomoć i zaustavi krvarenje u mozgu, mislim da bih opet bio siguran po pitanju posljedica. Jer daje optuženi gospodin Fitzsimons poduzeo takve radnje, Mary Mitchell bi sad možda bila živa i zdrava, a ne bi počivala u onom mirnom kutku groblja Mount Jerome.

— A sada — zastao je i ponovno otpio gutljaj iz čaše — prije no što tužilaštvo započne s ispitivanjem svjedoka, dopustite mi da ponovno podsjetim porotu na pretpostavku o nevinosti. Optuženi je nevin sve dok tužilaštvo ne dokaže suprotno i to van svake osnovane sumnje. I konačno, dopustite mi da ukažem i na to da optuženi nije dužan dati dokaze ih bilo kakvo objašnjenje o svojim djelima. On se može braniti šutnjom, ako mu je to želja, i nikakvo tumačenje te šutnje nije dopušteno. On je nevin dok se ne dokaže suprotno.

Sjeo je. Sudnica se uskomešala i zabrujala glasovima. Poput pčela, pomislio je McLoughlin, dok se protezao i pružao noge ispred sebe. Ili poput pauze za prikazivanja nekog dugog filma, *Zameo ih vjetar* ili *Lawrence od Arabije*. Vrijeme kad ljudi odu u zahod ih zapale cigaretu. Iako je sve više ljudi pristizalo na ovo suđenje no što ih je odlazilo. Tijekom uvodne izjave tužilaštva u prostoriju je ušla i smjestila se potihom uz zid povećana skupina žena čije su perike i halje naglašavale njihovu mladost. Pažljivo su slušale način na koji je njihov učeni kolega stariji savjetnik oblikovao svoje uvodne opaske. Učenje promatranjem, to je jako preporučljivo, pomislio je McLoughlin. Ambicija preskače ograde spola ih kako god to već zovu ovih dana.

Mlađa savjetnica tužilaštva, niska i tamnokosa žena koja se pod svojom perikom skrila

poput opatice, ustala je i prozvala ime prvog svjedoka. McLoughlin se ponovno opružio, stavio ruke iza vrata i naizmjenično pružao i povlačio laktove naprijed-nazad. Ovdje sve započinje, na utvrđivanju onoga što se naziva dokaznim lancem. Svaka karika je nerazmrsivo povezana s idućom. Uvijek je mislio kako su puzzle bolja metafora za ono što se odvija na sudu. Tužilaštvo poziva svjedoke kako bi se svaki komad slagalice udobno smjestio uz onaj koji mu prethodi. Nema nazu- bljenih rubova, ni grubih kutova, niti rupa. A slika je naposljetku jasna i nepogrešiva. Zločin je počinjen. Ovo su detalji, a ovo je osoba ili osobe koje su ga izvršile. To je dosta različito od postupka istrage. Više je poput onih trodimenzionalnih slika. Isprva ne možete razaznati ništa osim mutne nakupine boja i oblika. Zato gledate i gledate. Okrećete sliku na ovu ili onu stranu. Suzite oči. Zatvorite ih, a potom odmah otvorite. I konačno se pojavi rješenje. Pred vama. Jasno kao dan. Iskoči iz pozadine. I ne možete nikako shvatiti kako to dosad niste primijetili.

Prvih četvero svjedoka bili su klinci s kojima je Mary provela subotu navečer. Svatko je kazao svoje ime i položio zakletvu, a njihov naglasak koji blago zanosi onom srednje građanske klase izgubio se u sudnici. Jedan dječak iz te skupine je nešto čačkao po mikrofону i začuo se onaj neugodan zvuk. Bilježnik se sagnuo da ga namjesti, ah se spotaknuo i otkotrljao na pod. Svi su se nasmijali s nervoznim olakšanjem. Svatko je opisao tu noć. Koga su vidjeli, što su kazali. Pričali su o Mary. Bila je divna. Bila je izvrsna. Bila je u dobrom raspoloženju. Pila je Malibu s ananasom. Zatim je otišla. Da li je nešto predosjećala, bila tjeskobna, zabrinuta, uplašena? Svatko od njih je kazao da nije. I svaki put je obrana odbila ispitati svjedoke u svoje ime.

Jedan starac se primakao klupi. Kazao je ime. Položio je zakletvu, a Biblija mu je drhtala u desnoj ruci. Mlađa savjetnica je zatražila od njega da objasni što je radio u nedjelju ujutro 13. kolovoza. Počeo je nesigurno, ali uskoro mu je glas postao snažan i jasan. McLoughlin je gledao kako su starčeve oči svjetlucale i obrazi se crvenjeli dok je pričao svoju priču. Riječi su rutinirano nadirale iz njegovih usta. Koliko su mu samo krigla platili u njegovom lokalnom pubu dok im je prepričavao dramu? Koliko puta su mu djeca i unuci morali slušati ovaj pušački kašalj dok im je po tko zna koji put verglao istu priču? Hajde, djede, kaži nam opet. Kako je ona izgledala? Je li smrdjela? Je li bila zelena?

Rekli su mu da može napustiti svoje mjesto. I ponovno nikakvih pitanja od obrane. Vraćao se polagano prema svom sjedalu i dok je prolazio pokraj Margaret bez riječi je zastao i položio jednu naboranu ruku na njeno rame. McLoughlin je vidio kako se trznula, sjećao se poput nje pogleda na djevojku u mrtvačnici, na tragove pasjih zubiju koji su joj se ocrtavali na bijelom čelu.

Nadam se da se osjeća dovoljno jakom, pomislio je. Bit će još gore. Uslijedit će fotografije. Ona ih ipak neće vidjeti. Ali bit će prikazane sucu, poroti, obrani i tužilaštvu. Postojao je već jedan pripremljen album. Gledao je kako ih Gerry Scully, jedan od tehničara, razvija i tiska, zatim slaže i stavlja naljepnice po njima stavljajući ih pod plastične utore na isti način kao što ljudi stavljaju slike s vjenčanja ili prve pričesti. Sada su te fotografije slali uokolo. Stariji savjetnik je tražio objašnjenje od Gerryja za sve one zamorne detalje o dokazima, kada i gdje su fotografije snimljene, iz kojeg kuta i s koje udaljenosti. Bilo ih je petnaest u albumu. Odvjetnik je išao po redu tražeći od Gerryja da mu objasni i opiše svaku od njih. McLoughlin je promatrao lica porotnika dok su vrtjeli stranice albuma. Vidio je kako je prvotno zaprepaštenje ubrzo zamijenio izraz uzdržljive

znatiželje. Priviknut će se na boje i oblike. Hladno će sagledati djevojku i dijelove njenog tijela. Poslušat će opise njenih ozljeda bez mučnine. Ona je žrtva, ali će prestati postojati kao stvarna osoba. Da je preživjela, mogla se uspeti na klupu za svjedoke i opisati što joj se dogodilo i njeni dokazi bi tako imali najveću težinu na čitavom suđenju. Ali budući da ona ne može govoriti u svoje ime, sad ju se može prikazati u onom svjetlu koje je po volji bilo obrani ili tužilaštvu. Vidio je to već nebrojeno puta. Prava Mary Mitchell neće oživjeti u sudnici. Ovaj nadomjestak bit će samo lutka ili dvojnik koji će ispuniti izvještaje i bilješke, sjećanja svih koji su ovdje sjedili i dan za danom slušali dok se slučaj konačno nije zaključio.

ČETRDESET PRVO POGLAVLJE

Margaret je gledala suca dok je prevrtao stranice albuma. Sjedio je iznad ostatka suda, baršunasti nabori iza njega, a hrastova klupa ispred njega. Lice mu je bilo bezizražajno na onaj profesionalan način. Pogledala je porotnike. Oni još nisu dobro svladali vještinu staloženosti. Mogla je pogoditi što gledaju po njihovim blijedim licima, po rukama koje su približavali ustima, po obrvama koje se se stezale od napregnutosti. I pogledala je Patricia. Sjedio je okrenut leđima prema njoj, album je stajao na sjedalu do njega, jednom rukom je prelazio preko naslona sjedala, a drugom dokono kuckao po drvu.

Policajac Gerry Scully iznosio je dokaze, pričao o kutevima, udaljenosti, lećama koje su koristili. Izgledalo je skoro kao da su on i stariji savjetnik članovi nekog foto-kluba. Opisao je scenu na nasipu kanala. Prve fotografije su snimljene prije negoli je Mary izvučena iz vode. One pokazuju, objasnio je, ono što smo poslije identificirah kao glavu pokojnice. Objasnio je da joj je vrat zapeo za korijenje stabla koje je raslo iz obale kanala. Margaret je to mogla zamisliti. Kako se ljuljala između korijenja stabla koje joj je dopiralo tik do iznad ušiju i podizalo ju uvis. Poput jedne od ilustracija Arthura Rackhama u svom primjerku *Petra Pana* kojeg je imala dok je bila mala. Stabla s dugim prstima i tijelima u obliku vijenaca. Oči koje stoje na mjestu duplji u deblu te pregršt lišća koje se povlači poput duge kose po tlu. Dok je Mary bila dijete, na Novom Zelandu tiskao se niz knjiga o dvoje djece-stabala po imenu Hutu i Kawa, nazvanima tako po velikom i skladnom stablu *po-hutukawa* koje raste na vrhovima obalnih stijena i ima predivne jarkocrvene cvjetove. Ona ih je voljela kao što joj je i majka voljela slike Arthura Rackhama. I Margaret se nekako svidjela ta pomisao da ju je upravo stablo zaustavilo i spriječilo da ne upadne u mulj i glib kanalskog dna. Što ju je odvojilo od guste crne kaljuže.

Douglas mu je sada rekao da prijeđe na sljedeći niz slika. Ove su snimljene nakon što se razina vode u kanalu spustila za nešto više od pola metra. Točno su prikazivale kako je ležala omotana u crnu plastiku sa dva betonska utega pričvršćena za nju čvrstim i debelim plavim konopcem. Jedan joj je bio svezan za vrat, drugi oko struka. Snimci tih utega bili su uvećani. Kao i tragovi na njenom licu.

— A sad - rekao je Douglas — objasnite nam ove.

Ove su, rekao je Scully, snimljene kad je tijelo bilo izvađeno iz vode. Stajalo je položeno na stazi uz kanal.

— Ovdje možete jasno vidjeti čvrsti selotejp koji je korišten pri vezivanju vreća i, ponovno, betonske utege i konopce.

— I naposljetku — rekao je Douglas — posljednji niz fotografija. Gdje su ove snimljene?

— U mrtvačnici, taman pred obdukciju. — odgovorio je Scully.

— I što one prikazuju?

— Masnice po licu, gornjem dijelu trupa, te bedrima. Pokazuju još, posebice na fotografiji koju smo označili brojem dvanaest, da joj je kosa bila odrezana.

— A što nam pokazuje fotografija s oznakom trinaest?

— To da su joj stidne dlake, po svemu sudeći, bile obrijane. Pokazuje još i čitav niz ozljeda, opekotina, Bože moj, bar mislim da se o tome radi, po njenim bedrima.

— Točno, službenice Scully. — Douglas ga je ponovno pogledao preko vrha svojih naočala. — I konačno, fotografija s oznakom četrnaest?

— Bože moj, područje grudi i gornji dio prsnog koša. Posjekotine i modrice, kao što vidite.

Margaret je ponovno pogledala Patricka. Brzo je prelistavao stranice. Na trenutak je podigao pogled i osvrnuo se oko sebe, a zatim se opet vratio naslagama boje koje su stajale pred njim. Vidio je, znala je to, mnogo ovakvih sličnih fotografija. Priznao joj je kako mu se u početku želudac prevrtao kad bi čitao i gledao dokaze o zločinima za koje su se teretili ljudi koje je branio.

— I, što onda radiš? — upitala ga je. — Što radiš ako znaš da su krivi?

— Pa — odgovorio je oprezno — ovisi o tome što podrazumijevaš pod »znati«.

— Daj, molim te, nemoj mi tu sad skretati u filozofiju.

— Ne, ne skrećem. Mislim samo na to da ti klijenti ponude svoju stranu priče.

Odluke ne stvaraš na temelju njihove krivnje ili nevinosti. To može samo porota.

Naravno, moraš djelovati na temelju bilo čega što ti oni kažu. Ako ispričaju nešto što je loše po njihov slučaj, to ne smiješ sakriti.

— Ali — kazala je — oni to ne rade.

— Ne, ne rade. U svakom slučaju, postoji previše pretpostavki o krivnji. Kad policajci nekoga uhite, privedu, ispituju, onemogućavaju plaćanje jamčevine, i kad čitav svijet vidi tog tipa s jaknom preko glave, liscama vezanog uz neku mrgu od policajca, ljudi automatski pretpostave daje ovaj kriv. Znaš, Margaret, svatko ima...

— Da, da, pravo na obranu.

— Ali to tako jest. Ima. I moj je posao da ih branim što bolje mogu. Dođi i promatraj. Dođi i vidi što radim.

I tako je sjedila u istoj ovoj sudnici, da li možda i na istom sjedalu? Nije bila sigurna. Ali pamti suđenje. Jedan čovjek je bio optužen da je ubio svoju ženu. Priznao je ubojstvo, ali se izjasnio da nije bilo smišljeno. Obrana se temeljila na tome da je bio isprovociran te daju je napao bez prethodne pomisli ili namjere. Pažljivo ga je promatrala i nastojala odgonetnuti je li to istina. Bio je nizak i blijed. Djelovao je slabo uhranjen, kao da je čitav život proveo na čipsu i kruhu. Kad je tužilaštvo opisalo način na koji mu je žena umrla, kako je bila nasmrtno premlaćena teškim odvijačem u kuhinji, plakao je. Njegovi jecaji su preplavili sudnicu, sažaljivi i bolni za slušati. Izgledalo je da će neizbježan zaključak biti taj da je kriv. Sve dok Patrick nije započeo sa svojom obranom. Sjeća se načina na koji je to izveo. Dovodio je svjedoka za svjedokom da opišu mrtvu ženu. Nasilna, zanovijetalo, tašta, agresivna, škrtka, seksualno nezasićena. Margaret je sjedila i slušala. I gledala porotu. Devet muškaraca i tri žene.

I slušala je kako je on obradio dokaze na svoj način. Kako ih je pažljivo i sitničavo rastavio na sastavne dijelove. Oruđe ubojstva nikada nije pronađeno. Krv je pronađena na cipelama i hlačama optuženog. Ali, rekao je Patrick, on ju je pronašao. On ju je do-dirnuo. Kleknuo je do nje kako bi joj pomogao. Naravno da će imati krvi po odjeći. A postoje i svjedoci koji mogu potvrditi kako je viđen da izlazi iz svoje kuće u uobičajeno vrijeme i ide na svoj posao autobusnog konduktera. Imamo još više svjedoka koji nam govore da se čitavog dana ponašao savršeno normalno.

— A što ćemo s priznanjem? — sjeća se kako se obratio poroti. — Pogledajte ga, njegovu visinu, njegovo držanje. Zamislite kako se osjećao shrvan bolom zbog onoga što mu se dogodilo ženi. Kako je patio. Kako ga je to okružje izbezumilo. Prestravilo.

I porota je došla do tog zaključka. Čekala je na presudu u Round Hallu. Gledala je

kako Patrick šeta naprijed-nazad, a crna toga mu se ovija oko tijela. Čula je njegov smijeh dok se šalio s kolegama. S vremena na vrijeme pogledao bi u njenom smjeru. Jednom je došao i sjeo do nje, kao slučajno, opušteno, a bedro mu se za tren steglo uz njeno. Pružio joj je komad kartona u ruku. Vrh kutije cigarete na kojem je crnom tintom stajalo ispisano »volim te«.

A poslije mu je rekla: — Ali zar nema nikoga tko bi progovorio u ime žrtve? U ime mrtve žene? Netko tko bi zauzeo njenu stranu, suočio se sa svim onim svjedocima? — Pogledao ju je kao da ništa ne razumije i objasnio joj da nema, da žrtva nema mjesta na suđenju.

Nelagodno se prevrtala na tvrdoj klupi. Ljudi su se natiskali na sjedala za javnost i tako su ispunili svaki mogući prostor. McLoughlin ju je upozorio da će se ovo dogoditi. Jednom kad krenu prenositi suđenje, odmah će buknuti znatiželja. Svaki dan će morati dolaziti sve ranije i ranije kako bi osigurala svoje sjedalo. Prekrižila je i ponovno razdvojila noge koristeći se laktovima kako bi gurnula čovjeka s desne strane malčice podalje. Mogla gaje na- mirisati. Cuclao je jake mentol bombone, ah nisu mogli prigušiti u potpunosti onaj smrad ustajalog znoja i prljave kose.

— Doktor James Greenaway — prozvao je stariji savjetnik. Margaret je gledala kako se forenzički patolog uspinje na svoje mjesto. Jednom rukom je zagladio duge pramenove svoje kose i tako doveo u red frizuru. Brzo se riješio polaganja zakletve i uspravio se na stolici, poput zeca koji se upravo sprema odskočiti od lovačkog psa.

— Doktore Greenaway, možete li mi opisati — počeo je Douglas — scenu na obali kanala Grand u ponedjeljak, 14. kolovoza?

Greenaway je započeo. Mogao je isto tako pričati o pikniku, izletu ili nekoj prigodi velike sreće. Opisao je vrijeme, sunce, vrućinu, vodu, prirodu. Njegov melodičan glas dizao se i padao i tako blažio te umekšavao utjecaj izgovorenih riječi. Stao je opisivati Maryine ozljede započevši s glavom. Pričao je o onome što je vidio dok je gledao s obale kanala te, poslije, kada su je na njegov nalog premjestili otamo. Mrtvačka ukočenost još nije nastupila tako da s tim nisu imali nikakvih problema. Razlikovao je ozljede prije no što je došla u dodir s vodom i nakon. Opisao je djelovanje sitnih glodavaca, štakora i barskih nutrija, tragove nastale od psa. Douglas je nastavio s obdukcijom. Opisao je svoja zapažanja o vanjskoj površini tijela, tragove oko zapešća, vjerojatno uzrokovane stavljanjem lisičina koje su uklonjene prije no što je položena u vreću. Imala je slične tragove i po zglobovima. Može li kazati jesu li joj se lisičine nalazile na tijelu u trenutku njene smrti? Teško je kazati, vjerojatno nisu, pomislio je, budući da su kraste bile stare već nekoliko dana.

— Opišite nam kakvi su ovo tragovi ozljeda na fotografiji broj trinaest.

— Ah da — Greenaway je stavio naočale. — Ovo izgleda kao dubinsko progaranje kože, vjerojatno opuškom cigarete. Na tijelu pokojnice je primijećen niz madeža s unutarnje strane butina te izgleda kako je opuškom spaljivana koža između ovih madeža, gotovo poput one igre »poveži točkice« kojom se djeca zabavljaju.

— Razumijem. A fotografija četrnaest?

— Posjekotine od veoma oštrog noža ili oštrice oko obje bradavice na grudima. - Zagledao se u fotografiju na nekohko sekundi.

— Veoma oštro. Ovi rezovi izgledaju kao da su od skalpela.

— A imate li kakvu predodžbu o tome kakva je vrsta noža korištena?

- Vjerojatno džepni nož ili postolarski, nešto u tom stilu.
- Ima li još kakvih obilježja na tijelu na koja bismo trebali obratiti pažnju?
- Nekoliko tragova ugriza pri vrhu dojke, trbuha, unutarnje strane butina, stražnjici. Stariji savjetnik gaje požurio da se prebaci na rezultate obdukcije.
- Ah da, mogu li, uvaženi gospodine? — Margaret je primijetila kako je Greenaway pokazao na svoj notes oslovljavajući suca, a isto su primijetili i čuvari, David Douglas nije. Patolog je preletio preko bilješki mrmljajući meko ispod glasa.

— Smrt — rekao je — je nastupila od unutarnjeg krvarenja uzrokovanog presijecanjem središnje moždane arterije.

— I čime je to uzrokovano?

— Ozljede odgovaraju udarcu, vjerojatno šake, na lijevu sljepočnicu. — Greenaway je prstima zorno pokazao na svojoj lubanji.

— A je li smrt odmah nastupila?

— Nije. — Doktor Greenaway je gledao pravo u suca dok je odgovarao.

Nije nikako, pomislila je Margaret sjećajući se dijagrama i opisa iz svojih fakultetskih udžbenika. Pretrpjela je privremen gubitak svijesti u trenutku udarca, praćen periodom pune svijesti nakon toga, vjerojatno sat ili dva. Potom novi postupni gubitak svijesti i smrt koja je nastupila od povećanog tlaka u krvnim žilama mozga. Glasgowljeva ljestvica svjesnosti, prisjetila se, ovdje je uobičajena mjera. To zovu »reci i umri« fenomenom.

McLoughlin joj je sve to već rekao. — Neće ti biti lako. — kazao joj je. — Sto se zakona tiče, moraš znati da ništa ne postoji dok ne dođe do te sudnice. Svaki najmanji tračak dokaza, osim u nekim izuzetnim slučajevima, mora biti izrečen, opisan, objašnjen, sve to do u najsitniju pojedinost. A ti ćeš moći samo sjediti i slušati. Sve što se bude događalo nanositi će ti mnogo boli — opis kćerinih ozljeda, način smrti, sve će biti izrečeno slog po slog. Daje Fitzsimons priznao krivnju, a mi smo mislili da će upravo to uraditi, spasio bi nas mnogih gnjavaža, ali sad kad ga zastupa Patrick Holland sam Bog zna što će se dogoditi. Zato što je Holland najgori ili najbolji, zavisi s kojeg kuta gledaš. Sustavan je, neumoran, savršeno beščutan.

Stariji savjetnik je ponovno uzeo riječ. — Doktore Greenaway, nastavimo s ostalim ozljedama. — Margaret je htjela da ne čuje nikakve zvukove. Čovjek do nje je pravio bilješke. Pogledala je na njegov plastificirani notes i vršak kemijske koja je ostavljala tragove riječi po stranici. Pogledala je porotu. Zurili su kao hipnotizirani opisom Jamesa Greenaway. Pogledala je Patricka. I on je pravio bilješke i zurio u svoj notes. Konačno je pogledala i Jimmya Fitzsimonsa. Bio je blijed. S vremena na vrijeme bi jezikom prešao preko gornje usnice i zagrizao duboko u palac. Htjela je ustati i jurnuti prema doktoru i staviti mu ruku na usta. Pustite je na miru, htjela se zaderati. Ne činite joj to. To tijelo koje opisujete na tako lijep, pažljiv, iscrpan način više ne postoji. Nema više tkiva. Nema mesa, nema krvi. Ima samo mojih uspomena na nju. Molim vas, molim vas, pustite ih na miru.

Ali postupak otkrivanja bio je neiscrpan. Doktor je sada opisivao prirodu ozljeda njene vagine i anusa.

— Ima li tragova sjemena? — pitao je Douglas.

— Zapravo nema. Ali pod noktima su joj pronađeni ostaci kože koja odgovara koži optuženog.

Margaret je teško progutala pljuvačku. Dok je tužilaštvo sjedalo, Patrick je ustajao. Pričekao je da prostorijom opet zavlada potpuna tišina. Osvrnuo se oko sebe. Zatim započeo.

— Dakle, doktore Greenaway, mi smo, naravno, upoznati s vašom stručnošću i sigurno ne mislimo osporavati bilo koju od vaših tvrdnji. — Začuo se hihot grupe novinara. — Pa ipak, doktore Greenaway, mislim da u vašem izvještaju postoji jedna stavka koju tužilaštvo očito nije udostojilo pažnje. Možete li opisati članovima porote vaše nalaze po pitanju cerviksa gospođice Mitchell, a to je - vješto se okrenuo na desnu

stranu kako bi se obratio poroti

— da objasnimo onima koji nemaju enciklopedijsko znanje o ženskoj anatomiji, maternica, grlič maternice.

Doktor Greenaway je stao na trenutak. — Po mojim nalazima - započeo je — rekao bih da je pokojnica već neko vrijeme u bližoj prošlosti bila trudna.

— Doktore Greenaway, kako to znate?

— Postoje tjelesne promjene. — rekao je — Cerviks nakon trudnoće izgleda kao presječen. Koža oko bradavica mijenja svoju boju, tamni, kao i koža same vulve.

— I možete li nam onda kazati da li bi to dijete onda bilo rođeno?

— Ne mogu. — rekao je — Praktički se to ne može razaznati ni kod jedne žene osim promjene na koži donjeg dijela trbuha. Na tijelu pokojnice nisam zapazio takvih promjena, ali one se ni ne pojavljuju prilikom svake trudnoće, tako da nam ni to onda ne govori mnogo.

— Rekli ste da je »bila« trudna. Doktore Greenaway, znači li to onda da nije bila trudna u trenutku svoje smrti?

— Siguran sam da nije.

— A znate li, doktore Greenaway, je li Mary Mitchell već imala djece?

Ponovno trenutak oklijevanja. I potom odgovor. — Ne znam. Iz podataka koje ja imam, to Bože moj, ne mogu znati.

Patrick se ponovno okrenuo prema poroti. — Pa, ja znam i mogu s punom odgovornošću kazati da Mary Mitchell nije rodila nijedno dijete. — Zastao je, a potom kazao sporo i razgovijetno — Bar ne živo dijete.

Greenaway je odstupio s klupe. Patrick utonuo u svoje sjedalo. Prostorijom se proširilo zainteresirano šuškanje. Margaret je pogledala Jimmya, kako se opušteno zavalio u sjedalu i kako su mu oči sjale dok je pogledavao porotu. Gotovo je mogla čuti melodiju koju je zviždukao. Spustila je pogled na pamučni čvor oko svog zapešća. Još je tu, malo labav, ali još uvijek tu.

ČETRDESET DRUGO POGLAVLJE

Bila je zima. London. Prije dvadeset i jednu godinu. Sunce se jedva probijalo kroz maleni četvrtasti prozorčić i bacalo svoje slabo svjetlo na Margaretina gola zapešća i ruke. Ležala je na kolicima, u izblijeđenoj kirurškoj kuti koju je omotala oko struka tako da joj je jedva pokrivala koljena. Bilo joj je jako hladno. Čekala je s deset drugih žena u velikoj tamnoj prostoriji. Sjedile su jedna preko puta druge za velikim mahagonijskim stolom, neke su listale primjerke *Cosmopolitana* i *Woman's Own-a*, a druge su opet gledale po prostoriji s osjećajem dokolice. Zavjese su ih štatile od pogleda prolaznika, iako se ova kuća od crvene cigle ničim nije izdvajala od bilo koje druge kuće u predgrađu. Nitko nije pričao. Kad je čula svoje ime dopraćena je do predvorja, tu joj je rečeno da se skine, te joj je pružena haljina i papirnati šešir. - To ti je, dušo, za kosu. Sv tu svoju kosu fino ubaci pod kapu, hoćeš li? — Ležala je ukočena i zurila u mrlju koja se širila na stropu poput nepravilne paučine. Pomična vrata su vodila u operacijsku salu. Poznati zvukovi su doprli do nje. Zveckanje nehrđajućeg čelika po nehrđajućem čeliku. Zvuk električnog senzora i čavrljanje medicinskog osoblja.

- Jime, iduće subote je tvoj red...
 - Ako misliš da ću praviti roštilj po ovakvom vremenu, onda se grdno varaš.
 - Ma nije to roštilj, nije baš tako, ali bit će vatrometa, zar ne? I hrane i pića? I glazbe.
- Sarah, ti ponesi sa sobom svoj banjo, a ja ću gitaru.

Noć Guya Fawkesa.

*Sjeti se, sjeti se petog studenog,
baruta, izdaje i zavjere.*

Sjeti se, sjeti se prvog studenog, dana kad si rekla svom ocu da si trudna.

Roditelji su joj se vratili iz Pariza u ponedjeljak kasno navečer. Čekala ih je. Kuća je bila čista i topla. Kupila je cvijeća, buket frezija, svježih, žarkožutih i rozih. Njihov nježni slatki miris probijao se od prostorije do prostorije. Otac joj je donio poklon. Kopija slike iz Louvrea.

— La Gioconda — rekao je znakovito — znam da je malo otrcano, ali stvarno, Maggie, ona je tako lijepa kad ju jednom vidiš izbliza. Trebali smo pričekati dok se grupe s vodičima ne udalje, ali ja sam se zaljubio, na prvi pogled. I onaj način na koji ju je Leonardo naslikao, imaš osjećaj da ju možeš dodirnuti i staviti joj ruku oko struka.

— Gluposti. — Catherine je naglo ustala. — Romantične gluposti. Idem se okupati i smjesta u krevet. I ako bi netko bio tako ljubazan da mi donese jednu šalicu čaja. Nisam popila pristojnog čaja danima.

Sjedili su u kuhinji. Prvo su popili čaj, zatim Calvados koji je kupio u nekoj maloj vinariji. — Točno pokraj onog poznatog kafića, znaš, tamo gdje su Simone de Beauvoir i Jean-Paul Sartre provodili svoje vrijeme. — Omirisao je zlatnu tekućinu. — Ukusno je ovo, zar ne? Moje omiljeno piće, podsjeća me na skupljanje jabuka u vrtu moje bake. — Gledala ga je s ljubavlju. Konačno se osjetila sigurnom. Njena bol, koja se skorila i očvrsla u jednoj debeloj krasti, sada se napokon počela otapati. Sve će biti u redu. On će razumjeti. Ispružiti će svoje ruke, obgrliti je njima i učiniti da sav strah samo nestane.

Vani je bila hladna noć. Kasnije će nastupiti i magla koja će umekšati oštre obrise grana stabala i omotati ih poput mekog šala. Ali sada su zvijezde jasno sjale na nebu, mogli su se razaznati oblici zvijezda, ledeni kristali su se počeli pojavljivati na kratkoj zimskoj travi, ogoljenim granitnim zidovima, posljednjoj crvenoj ruži u vrtu čijoj su peteljci dah novu bijelu boju. Zalutala mačka se šetkala po stražnjem zidu iznad pruge. Svjetlost iz kuhinje se širila po crnini. Mačka je skočila na stazu i samouvjereno krenula prema kući. Ponekad bi ostavili vrata otvorena, tako da se mogla ušuljati, ugrabiti komad mesa ili polizati maslac s tanjura ostavljajući po njegovoj sjajnoj površini fine tragove u obliku dlaka. Nekad bi našla i mjesto da se ušuška i zaspi, u korpi pored kono- pa za sušenje robe ili na vrhu police ostave. Večeras su vrata bila zatvorena. Skočila je na njih, pokušala ih šapama pogurnuti, ali nisu se ni pomakla. Oprezno se prišuljala preko cvjetne lijehe koja je stajala na zidu iza prozora, a potom se popela na grane male biljke. Otuda joj je nedostajao još samo korak do prozorskog okna. Sjela je na rub i zaštitila se svojim zimskim krznom. Ali iznutra je dopirala glasna buka. Ljutiti glasovi. Mačje žute oči su se proširile. Ustala je, i kako je buka bivala sve glasnija i glasnija, skočila je preko granja i vratila se natrag u sigurnost tmine. Šuljala se s bočne strane kuće probijajući se kroz pukotine u željezno iskovanoj kapiji. Poklopac kante za smeće mogao je biti labaviji i mogla ga je možda pogurnuti njuškom u potrazi za bilo kakvim ostacima hrane koji bi se unutra mogli naći. Ali tek što se približila kanti, ulazna vrata su se otvorila. Udar svjetlosti i buke, koraci po šljunčanoj stazi i glasno lupanje ulaznih vrata. Ponovno se

povukla iza ograde i čekala da se vrata zatvore, svjetlost ugasi, a koraci na stazi se lagano utišaju.

Probudila se sutradan rano ujutro. Okrenula je glavu sporo ne bi li vidjela čija to muška glava leži na masnom jastuku do nje. Kako se zvao? Freddy, Teddy, Eddy? Koža mu je bila nikakva. Tragovi akni duboko urezani u obraze, a kad bi se okrenuo mogla je vidjeti i da se šire po ramenima. Jučer ju nije bilo briga. Htjela je samo da netko stavi ruke oko nje, da joj kaže da ju želi. Nije ništa značilo to što se prije nisu ni poznavali, d je on rođak tipa godinu mlađeg od nje i da nije pričao ni o čemu osim o ragbiju.

Sišla je s autobusa pored knjižare Greene i svratila do gostionice Lincoln. Kao i uvijek, bila je prepuna. Probila se kroz gusti sloj tje-lesa natiskanih uz šank, muškarce čvrstih prsa i dlakavih zapešća na kojima su sjali zlatni satovi između dlaka. U stražnjem kutu je opazila grupu studenata koje je jedva poznavala. Iznenadili su se što ju vide, a još više ih je iznenadilo kad je naručila piće i sjela s njima. Znala je što su mislili. Ohola kuja se večeras odlučila razuzdati. Pila je brzo, konjak i pivo, a potom oteturala strmim stepenicama do uskog ženskog zahoda gdje je povraćala dok su joj koljena klecala. A zatim je pila sve više i više. Naposljetku je pred zatvaranje ostalo samo dvoje ljudi. U napuštenom lokalnu svjetla su se palila i gasila, a umorni konobar je čistio metlom opuške ispod njihovih nogu.

Ne može se baš u detalje prisjetiti što se dogodilo poslije toga. Odšetali su, to zna, do njegovog stana. Popili su još prije nego joj je skinuo odjeću i svalio se na nju. Sad je samo htjela pobjeći, brzo, prije no što se on probudi. Trebala je obaviti mnoge telefonske pozive, srediti još dosta stvari. Pažljivo se izvukla ispod plahte. Odjeća joj je ležala razbacana po sagu. Odjenula se i pronašla svoju torbu. Nije ni pogledala tijelo na krevetu dok je tiho otvarala vrata i odlazila.

Sve je bilo jako lako. Pitali su je da li je sigurna u svoju odluku te joj suhoparno objasnili koje joj još mogućnosti stoje na raspolaganju. Nije više plakala. Bila je sigurna, ali dok je ležala na uskim metalnim kolicima sigurnost ju je napustila, spuznula s nje kao voda kroz pijesak. Bila je sasvim svjesna svega oko sebe, ljepljivog plastičnog pokrova pod golim bedrima, glomaznog bolničkog ručnika koji je trebala staviti između nogu. Vani, s druge strane stakla, kos je neprestano izvodio svoj sretan cvrkut. Mogla ga si je predstaviti kako mu visoko na bezlisnom višnjevom stablu sunce sjaji na sjajnim leđima, kako mu je glava malo okrenuta u stranu, kako mu se pjesma podiže iznad krovova i privlači pažnju svakog drugog kosa u susjedstvu. Ustala je i otišla do prozora. Pokušala ga je otvoriti, ali teška mjedena kvaka nije se ni mrdnula. Po prstima su joj ostali tragovi zelene boje, iste one kakve je bila i haljina koju je imala na sebi.

Vrata sale su se širom otvorila.

— Sad je vaš red — rekla je sestra, skinula svoju masku i nasmijala se. Margareti je srce počelo jače kucati. — Jeste li u redu? Nešto ste mi jako crveni u licu.

Naravno da nisam u redu, pomislila je Margaret. Osjećam se gore no ikad u životu. Ponovno se uspela na kolica i pustila da ju odvedu do operacijske sale. Nitko nije ništa govorio. Pokušala se odvojiti od svega, sagledati sve s medicinske točke gledišta. Nije imala nikakve jasno izražene stavove o pobačaju. Ja sam praktična osoba, to bi rekla kad god bi ta tema došla u pitanje. Ljudi prave odluke na temelju onoga što smatraju da je za njih najbolje u danom trenutku. Ona je razmotrila svoju situaciju i donijela praktičnu odluku. Patrick ju je odbacio. Njen otac ju je odbacio. Majci nije mogla ni kazati. Nikada

ne bi mogla raditi i uzdržavati se kao doktorica s malim djetetom. Sve je to bilo tako jednostavno i tako jasno postavljeno.

Sestra se sagnula i podigla joj lijevu ruku. Zagladila joj je kožu.

— Tanke vene — rekla je uzdišući — o, Bože.

Pljesnula je Margaret po koži i uvukla joj iglu u lijevu zapešće.

Anesteziolog je stajao pokraj nje. Nosio je obične naočale crnog okvira. Mogla je vidjeti svoj odraz u staklu, svoje nateklo lice jajolikog oblika. Pogledala je tubu koju je držao u ruci. Deset miligrama sodium thiopentona, pomislila je. Za tako kratak i jednostavan postupak. Da me se isključi. Onda će vjerojatno dodati skopalomina ili atropina. Zatim će mi staviti laringoskop u usta, povući mi jezik unaprijed kako bi mi mogao vidjeti glasnice i onda će mi ugurati tubu. A možda se i neće gnjaviti. Za deset minuta ili tako nešto? Teško da je toga vrijedno.

Doktor se nagnuo prema cjevčici kojaje sad visjela s njenog zapešća. Pjevušio je. Beatlese. »Hoćeš li me još trebati, hoćeš li me još hraniti, kad mi budu šezdeset i četiri«.

— Ne — rekla je. Ustala je i odgurnula ga od sebe. Izvukla je iglu iz ruke. Krv je prokapala po podu. Stavila je palac desne ruke na ranicu i čvrsto pritisnula. Prebacila je noge preko kolica.

— Ne — opet je kazala. — Ne želim ovo. — Išetala je iz sale do mjesta na koje je i ušla, zgrabila svoju odjeću sa stolice na kojoj ju je ostavila, prošla pokraj žena koje su napeto i uplašeno sjedile. Mora postojati neki drugi način, nešto drugo što može napraviti.

Kos je još cvrkutao dok je napuštala kliniku. Zrake sunca koje su se probijale kroz zimske oblake osvjetljavale su otužnu cestu. Ispravila je glavu uvis i zaštitila rukom oči dok je pogledom tražila pticu. Na kraju ju je i pronašla visoko na stablu. Držao je svoj narančasti kljun otvorenim, a njegova se pjesma uspinjala i spuštala glazbenom ljestvicom. Sjela je na betonsku klupu pokraj autobusne stanice. Slušat ću, pomislila je. Slušat ću i čekati.

ČETRDESET TREĆE POGLAVLJE

Sada imamo pauzu do dva i trideset poslijepodne.

Sudac Hanratty ustao je praćen svima ostalima u sudnici. Pokupio je svoje papire i pratio službenika ispred sebe kroz hrastova vrata. Patrick je isto tako ustao, protegao se i olakšao svojim dugim leđima. Oko njega se i dalje nastavljao sudački posao. Dolasci i odlasci, ono što se odnosi na ovaj slučaj i druge koji se očekuju idućeg tjedna, mjeseca, godine. Čuo se smijeh i glasan razgovor dok se gomila probijala kroz vrata prema Round Hallu ostavljajući iza sebe, poput ostataka školjaka nakon oseke, nekolicinu osoba koje su još sjedile na čvrstim drvenim klupama.

Margaret je sjedila mirno. Glava joj je bila pognuta. Jedan od stražara je sjedio do nje i nešto joj žurno govorio stavljajući svoju ruku na njeno rame. Ali ona je hitro ustala i napustila prostoriju ukočenim i automatskim koracima.

Patrick ju je danas gledao kad god bi uhvatio priliku. Gledao je njeno savršeno ovalno lice, napeto, pažljivo, živo. Prisjetio se kako ju je ranije doživljavao. Osjetio je ovog jutra da je ona još uvijek u onoj sobi pred onom vatrom. Slušao je što je htjela od njega. Što je htjela da napravi. Pokušao ju je razumjeti. I sagledati svijet njenim očima. Slušati ju dok govori o Mary. Osjetiti na jednak način njenu ljubav i bol.

Pitao se, s vremena na vrijeme tijekom svih ovih godina, hoće li se njih dvoje ikada više susresti. I kad je bacio pregršt kovanica na ulašteni šank, pružio ruku da dograbi odlutalu kovanicu od deset penija, klizio rukom po mramoru i podigao pogled da vidi tko ga to promatra, njegova prva reakcija nije bila ni šok ni iznenađenje. Samo olakšanje što više ne mora čekati.

Gledao ju je sinoć ispred vatre. Način na koji se smjestila u staroj fotelji, s nogama u glatkim baršunastim tajicama, mekim džemperom koji joj je padao preko ramena, s rukama koje su lepršale poput ptičjih krila, uvijek u pokretu, bilo da zaglađuju kosu, prebiru žaračem po vatri, igraju se srebrnom narukvicom na sitnom zapešću ili ručno izrađenom na drugom zapešću. Kad se nagnula nad jarkocrveni sjaj vatre, mogao je opaziti bore oko njenih očiju i usta i sjedine u njenoj kosi. Nisu tu odnedavno. Ali kada je ustala i prošetala sobom, izgledala je kao ista ona žena od prije dvadeset godina.

Bilo je i drugih nakon nje. Ali njih nikada nije zavolio. Kad je ona otišla, sanjao ju je. Često. Bio bi to opasan san, a buđenje koje ga je pratilo uvijek naglo i nasilno. Jednom se i Crea probudila u tom istom trenutku. Okrenuo je svoje tijelo od nje i glavom zaronio u jastuk. Borio se da povрати kontrolu nad sobom. Ona nije pitala. On joj nije kazao.

Sinoć je soba bila tiha. Nitko nije govorio. Zastori su se nježno gibali na propuhu. U hodniku se začulo otkucavanje djedovog sata. A potom se čuo zvuk grebanja s druge strane vrata. Podigla se s fotelje i prošetala utabanim tepihom. Čuo je njen tih i umirujući glas, a kad se vratila pratila ju je u stopu velika crna mačka, trljala se o njene noge i skočila na naslon fotelje do nje.

— Onda? — glas mu je zvučao neprirodno glasan — Što si sljedeće uradila? Kamo si išla?

Uzela je još jedan komad jabukove grane i pažljivo ga ubacila u vatru. Malo je protresla žaračem dok žar s usijanog metala nije podigao oblačak dima koji se uzvijao i prevrtao ispunjavajući sobu oporim mirisom gorenja.

— Sad me pitaš, a nisi se pitao u ono vrijeme gdje sam bila je li sa mnom sve bilo u redu?

— Naravno da sam se pitao.

— Ali nisi ništa napravio po tom pitanju.

— Pitao sam Joea Mackena i on mi je rekao da si otišla u Englesku i dobila tamo odličan posao.

— Ali ti si to već znao. Znao si gdje ću otići.

— Da, znao sam, zato što si mi ti sama rekla što namjeravaš učiniti, ali mislio sam da ćeš se poslije ipak vratiti. A kad sam vidio da se to neće dogoditi, opet sam se raspitao kod Joea i on mi je rekao da si se udala.

— Pretpostavljam da je to čuo od mog oca.

— Točno. Javio bi se, a tvoj otac je uvijek bio jako susretljiv, tako mi je rekao. Joe je bio jako uzrujan zbog svega.

— Joe je bio uzrujan?

— Pa, ti znaš što je on osjećao prema tebi.

— Što je Joe osjećao prema meni. — ponovno je uzela žarač. — Znači, to je to. Na najbolji način sam se sklonila s puta.

Pogledao ju je i bore na čelu i oko usta su mu postale jako izražene. — Ogorčenost ti nimalo ne pristaje.

— Što? — Nevjerica ju je gotovo dovela do smijeha.

— Ponašaš se kao da sam ja jedini koji je morao napraviti izbor. A što s tvojim izborom?

— Kakvim izborom?

— Znaš ti, Margaret. Pitao sam se zašto si otišla i tek tako nestala. Mogla si ostati i jako mi otežati stvari. Ali sada shvaćam. Nisi napustila Dublin zbog mene. Napustila si ga zbog svog oca. Nisi se mogla nositi s njegovim neprihvatanjem i odbijanjem, ne s mojim. Zar ne?

Htjela je to zanijekati, ali u samom trenutku kad je htjela otvoriti usta, suze su joj tiho počele padati iz očiju.

— Majka mi je kazala da je mrtav tek nakon njegovog pogreba. Pisala mi je i poslala pismo poštom. Nisam mogla vjerovati. Mnogo sam razmišljala o njemu. I nisam mogla vjerovati da je umro, a da to nisam znala. Mary je imala dvanaest godina kad se to dogodilo i prolazila je kroz fazu kad je imala jednu svoju malu naviku. Ustala bi ujutro prije mene i donijela mi čaj u krevet. A tog posebnog jutra mi je donijela čaj i pismo. I sjećam se da mi je šalica samo pala iz ruke dok sam čitala pismo, vrela, a sve se prosulo po meni, plahti i madracu. I nisam ništa osjetila. Samo sam sjedila, čitala i prečitavala pismo i plakala. I znaš li da nijednom nije spomenuo ono što se dogodilo između nas. Stvorila sam ovu izmišljotinu, supruga, i izmislila nesreću koja me ostavila udovicom i sve ostalo, a on je samo pristao uz sve to.

— Jesi li ga ikada više vidjela?

— Misliš, nakon one grozne noći? Ne, nikad. Pričala sam s njim preko telefona. Bio je prilično ljubazan na neki način. Poslao bi mi novaca. U početku ne bih primila i vraćala sam mu ga nazad, ali onda je otvorio bankovni račun na moje ime, tako da sam konačno popustila.

— Ali nije li to tvojoj majci sve izgledalo čudno?

Uzdahnula je dugim drhtavim glasom i uspravila leđa.

— Moja majka, žao mi je što to moram kazati, nikada nije mislila ni o čemu što nije direktno vezano uz nju. A, iz nekog razloga, to nije uključivalo mene.

— I, što si onda napravila kada si odustala od pobačaja?

Sjedila pod zimskim suncem i slušala kosa. Gladna i žedna. Ništa nisam pojela večer prije zbog anestezije. Osjećala sam se bolesno. Vrtjelo mi se. Dizala sam oči uvis prema nebeskoj modri- ni. Mljekar se svojim vozilom spuštao niz cestu. Motor je preo, a boce se kotrljale i sudarale. Stao je kod klinike. Ostavio sanduk i odšetao natrag. Ustala sam i pratila ga. Dolje do podruma. U kuhinju. Toplo je. Svi su tamo. Recepcionerka. Doktori, sestre. Sjede za dugim stolom. Doručkuju. Tanjuri puni slanine, jaja na kajganu, vrelog tosta namazanog maslacem. Miris svježih skuhane kave. Recepcionerka mi privlači stolicu. Sjedam. Daju mi hrane. Jedem. Postavljaju mi pitanja na onaj engleski nezainteresiran način. Odgovoram im što, tko, zašto.

— Znači, doktorica, s punom spremom?

Kimnem glavom. Nekoliko trenutaka tiho razgovaraju. A zatim. — Trebao bi nam još jedan par ruku ovdje, pretrpani smo s poslom. Noćna dežurstva, vikendima.

Dali su mi sobu u maloj kolibici iza kuće. A kad se djetetov oblik počeo nazirati kroz moju odjeću, premjestili su me da radim u uredu. Bili su prijateljski naklonjeni, ljubazni, ponosni na mene na neki smiješan način.

Pogledao je njenu pognutu glavu. — Znači, preživjela si sve to?

Odgovor je ležao u navici. Svakog jutra ustani u isto vrijeme. Svake večeri lezi u krevet u isto vrijeme. Organiziraj dan oko jela. Budi zaposlena. Priredi su toplu kupku. Prošetaj kad godje moguće. Jedno stopalo drži ispred drugoga i drži oči čvrsto usmjerene prema tlu. Ako ne možeš spavati, popij tabletu. Nemoj piti alkohol. Pazi se prejakih osjećaja. Ne sanjaj najavi. Ne žudi ni za čim. Ne želi i ne trebaj.

Crna mačka je protrljala svoju glavu o njenu ruku i počela glasno presti. Uzela je njeno veliko trokutasto lice u svoje ruke i za- gladila joj sjajnu kožu ponad zlatnih svjetlucavih očiju.

— Zašto Novi Zeland?

— Zato što je predaleko.

— Jesi li imala posla? Mjesto za stanovanje?

— U početku nije bilo puno posla. Bila sam u središtu onoga što nazivaju »šikarom«. Ali to je bio početak.

Usamljenost te izjeda. Dijete koje se budi u' tri, četiri, pet. Uzvici koji zvuče poput boli, straha, tako glasni iz tako malih okruglih usta. Što činiti. Kako ih zaustaviti. Privinuti je uz svoje grudi. Ona se prihvaća i počinje cuclati. Mlijeko joj navire u usta. Brzo, tako brzo. Zagrcne se. Mlijeko joj kapa iz usta po tvojim grudima. Ona plače i siše. Zrak joj puni želudac. Boli ju. Odguruje se. Prevrće i udara. Tijelo joj se grči. Bol se udvostručuje i vrištanje postaje jače. Privijaš ju čvrsto uz svoje tijelo i trljaš joj leđa. Lupkaš je po njima. Stoj. Pažljivo. Ne prejako. Ona je tako majušna. Možeš ju ozlijediti. Još uvijek plače. Ti si tako umorna. Svjetlost samo jedne žarulje čini se presnažnom. Vani je tiho. Zvijezde na nebu izgledaju drugačije, izokrenute. Noć je puna čudnih zvukova životinja i insekata. Ništa ne miriše na jednak način. Napokon je zaspala. Na prstima ideš do njene kolijevke. Pažljivo i sporo se saginješ. Polazeš ju. Ali čim ju napušta toplina tvog tijela, ona smjesta počinje opet plakati. Ponovno. I ponovno. A sada i ti pla- češ. Moliš se da ti netko

pomogne.

— A je li se ikad raspitivala o ocu?

Sjela je i pogledala ga. — Ona je imala oca. Stvorenog od mene i za mene. I on joj je bio dovoljan, zadovoljavao ju je.

— Stvarno?

Sjedili su na verandi sa stražnje strane kuće. Ljetna večer. Cvrčci su neprestano cvrčali u ogromnom zboru, sve dok ih više uopće ni ne primjećuješ. Mary je bilo pet godina.

Držala je teleskop nespretno na svom oku.

— Mamice, ne mogu vidjeti.

— Ovako. — Namjestila je oštrinu leće i položila jednu ruku na Maryino sitno lice. — Gledaj. Što je gore?

— Puno sjajnih, sjajnih malih zvijezda.

— A možeš li vidjeti tri sjajne u istom nizu?

- Hm.

— Kako njih zovemo?

— Orionov pojas, kao one na mojoj nozi i na nozi mojeg tate.

— Tako je, ljubavi moja mala. — Uplela je svoje prste u djetetove koverčice. Držala je njeno malo toplo tijelo blizu sebe. Ljuljala bi ju sve dok ne zaspi. Nosila bi ju unutra i ušuškala u krevet. Stavila bi joj omiljenog medvjedića pod plahtu do nje. Ugasila bi svjetlo i ostavila da gori samo ono noćno u obliku bijele mačke. Ta lampa je stajala na prozoru. Želja, razmišljanje, žudnja.

— Ali dobro ti je išlo, zar ne?

Ulila si je još viskija u čašu.

— Da, dobro. Tamo su me smatrali stručnjakom po pitanju žena i njihovog duševnog zdravlja. Napisala sam nekoliko knjiga. Imam svoju redovitu kolumnu u *New Zealand Herald* i napravila sam tri televizijske serije o toj temi.

— Mislio sam da si htjela specijalizirati kirurgiju. Joe je uvijek govorio da si daleko ispred svih na svojoj godini.

Slegla je ramenima i ispružila svoje male ruke prema vatri. - To je još jedna stvar koju sam izgubila nakon rođenja Mary.

— A ona je sada mrtva.

Podigla je pogled prema njemu. — Sad me to više ništa ne zanima. Već duže vrijeme me ne zanima. Kirurgija je veliki balet medicine. Puno čudovišnih egoista, primadona i diva. Ne, ono što mene zanima jest to da netko plati za Maryinu smrt.

— Misliš, želiš pravdu?

— Ti bi trebao znati o pravdi više nego ja.

— Misliš?

— Pa, ti mi kaži.

— Ono o čemu ti govoriš je osveta. Vraćanje duga. Nešto što bi učinilo da se osjetiš bolje. Ali zakon to ne zanima. Zakon ne osjeća. Odvjetnici istjeruju osjećaje iz te arene poput toreadora. Traže pukotine u slučaju, nelogičnosti u dokazima. Proučavaju tekstove, zamjećuju zarez koji nedostaje ili točku na krivom mjestu.

— Zar ti to ne odobravaš?

— Odobravao ja to ili ne, ne radi se o tome. To je samo način na koji stvari stoje. Primaknuo se i izvadio žarač iz plamena. Promatrao je pažljivo njegov užareni vršak.

— Volio sam se igrati žaračem dok sam bio dijete. Pratiti koliko vremena treba da se vrućina uhvati drške. Jednom sam gotovo zapalio kuću. Bio je toliko vruć da ga više nisam mogao pridržavati rukama. Ispustio sam ga na sag i počeo je odmah gorjeti. Gazio sam nogama po plamenu, a kad je moja majka vidjela što se dogodilo nije bilo džeparca tjednima. Mislio sam da to nije pošteno. Nisam namjerno htio zapaliti sag.

— Ali zakon pretpostavlja da svi razumijemo posljedice naših djela.

Nasmijao se. — Tko te to naučio?

— Onda. — Uzela je žarač iz njegove ruke i vratila ga nazad u vatru. — Hoću li ja dočekati tu pravdu?

ČETRDESET ČETVRTO POGLAVLJE

Lisice je mrzio više od bilo čega drugoga. Nakraju, čuo je kako sudac svako malo ponavlja da je svatko nevin dok se ne dokaže suprotno. Pa čemu onda one? Isto to je kazao i stražarima. Veliki debeli lik, čiji je prdež odavao smrad ustajalog *Guinnessa*, samo je podigao obrvu i nije ništa odgovorio. Mlađi lik, koji mu je uvijek posuđivao *Star* za čitanje, bio je susretljiviji. — To su ti pravila, Jimmy. Mi tu ništa ne možemo. Iz razloga javne sigurnosti.

Jebeš javnu sigurnost. Najviše ih je mrzio dok bi šetali od Round Halla do sudnice nakon pauze za ručak. On je dobivao svoja jela u onoj štakorskoj podrumskoj rupčagi. Pomfrit, grah, kobasice koje su plivale u vlastitoj masti, jaja ispečena satima ranije i samo podgrijana u pećnici, vreli čaj s punomasnim mlijekom. Mrzio je punomasno mlijeko. Ostavljalo bi mu skorup po ustima i, iako je uvijek sa sobom imao četkicu za zube i malu tubu zubne paste, mogao je osjetiti kako ostavlja tragove između zubiju i prekriva mu jezik.

Majci su dopustili da ga posjeti i sjedne s njim dok jede. Njemu bi bilo draže da se drži podalje od svega. Nisu jedno drugome imali ništa kazati. Ona bi ga samo gledala, promatrala njegove ruke dok viljuškom nabada pomfrit i trpa ga u usta, zatim opet sjeda na stolicu dok mu se šalica čaja hladi na stolu ispred nje. Pauza za ručak je bila pretjerano duga. Preko jednog sata. Ponekad sat i pol. On bi završio s jelom za manje od pola sata i ne bi mu preostalo ništa drugo no da sjedi u Round Hallu i gleda što se događa. Sve bi bilo u redu da nema tih lisica. Bez njih bi se mogao pretvarati daje samo još jedan od slučajnih promatrača. Nekad je bilo smiješno, taj način na koji bi se ljudi ponašali. Pogotovo žene. Prvo bi ga pogledale u lice, na onaj lukav ženski način. Bez otvorenog pokazivanja zanimanja ili privlačnosti. I vidio bi da razmišljaju nešto poput: nije loše, ili prilično lijepo, ih što god već. Zatim bi spuštale svoje oči na njegovo tijelo, da vide kakav je ostatak. Na isti način kao što to muškarci rade. I onda bi primijetile lisice i odmah vratile pogled na njegovo lice. Kao da kažu: — Ne vjerujem, on to nije mogao. — Gledao ih je, promatrao dok ga pogledavaju po drugi put. Kao da je komičar na televiziji. Nekad bi im se i osmjehnuo. Njegovim najboljim osmijehom nevinog dječčića. I dok su se udaljavale, vidio bi ih kako šapuću prijateljicama, zatim opet pogledavaju, samo što su ovog puta otvoreno i besramno gledale jer su se našle u poziciji moći.

Jedina zadovoljština u svemu ovome jest ta što joj se nekoliko puta uspio prilično približiti. Nedovoljno da bi ju mogao namiri- sati, ali dovoljno da vidi kako je izmorena, zabrinuta i veoma nesretna. Jučer su prošli jedno pored drugoga na stepenicama koje vode od Round Halla do pravne knjižnice. Stopalima su dodirnuli prvu stepenicu u istom trenutku. Nosila je kratku crnu suknju i visoke crne čizme svezane s prednje strane. Nažalost, debeli čuvar je stajao između njih. Nije ga odmah opazila. Izgledala je kao da je s drugog planeta. I ranije je već opazio taj njen izraz lica. Okamenjen i nehajan. Morala se malo pomaknuti ustranu kako bi oni mogli proći. Stražar je rekao: — Oprostite. — Ona se okrenula i lagano se nagnula prema

njemu. Imala je na licu onaj oprošteno-ti-je-ali-me-ne-gnjavi-više osmijeh, ali kada je njega ugledala lice joj se sasvim izmijenilo. Na trenutak se zacrvenjela, a zatim pobljedila. Kao i onoga dana u crkvi u Monkstownu. Spremao se zastati. Mislio joj se obratiti, ali u taj trenutak ju je i stražar prepoznao, pa ga je snažno odvuкао držeći ga za lisice. Metal mu se usjekao u zapešća, grebao ga i štípao za kožu. I pogledao ga je onim opakim izrazom koji kao da je govorio: – Nemoj ni pomišljati, ni na trenutak. – Svinja.

Nikako nije smio dati onu izjavu. Nije mogao razumjeti što mu se dogodilo onog dana. Zašto je bio tako uplašen? Zašto je dopustio da ga onaj pandur maltretira? Da mu tako uđe pod kožu. Bilo je glupo. Ponudili su mu odvjetnika i on je to odbio. Rekli su da može pozvati oca, majku ili bilo koga drugoga koga želi. I odbio je. Nakon toga je postao lagana meta.

Rekao je svom odvjetniku što se dogodilo. Nakon što je pričao s ostalima u Mountjoyu. Rekli su da si lud. Da imaju sve jebene dokaze protiv tebe. Bori se. Bio je smiješan tip taj odvjetnik. Nikad ga ne bi gledao u oči dok su razgovarali. Uvijek je stajao na nogama i šetao oko njega postavljajući iznova jedna te ista pitanja.

— Poznavao si tu djevojku, zar ne?

— Koliko dobro si ju poznavao?

— Koliko dugo si ju poznavao?

— Što si osjećao prema njoj?

— Što je ona osjećala prema tebi?

— Što ste radili zajedno?

— Je li uživala?

— Jesi li ti uživao?

— Jeste li se ikad tukli, svađali?

— Jesi li ju ikad udario?

— Kako je ona na to uzvratila?

— Onda, kad si ju zadnji put vidio?

— Gdje je to bilo?

— Kada je to bilo?

— I kako ti je ona izgledala kada je otišla od tebe?

— Što ti je kazala?

— Što si ti njoj kazao?

— Nisi se javio policiji nakon što si čuo da je nestala?

— Nisi čuo daje nestala?

— Bio si bolestan. Gripa, groznica, slabost, nisi mogao ustati iz kreveta.

— I kada si se oporavio?

— Još nisi znao daje nestala. Ne čitaš novine, ne gledaš televiziju?

— I što ti se dogodilo u policijskoj stanici?

— Prijetnje, iznude? Jesi li bio uplašen?

— Kad si završio s davanjem izjave?

— Jesi li siguran?

Svako malo se to ponavljalo i ponavljalo.

— Hoćete li me izvući odavde? – jednom ga je upitao.

Odvjetnik nije odgovorio. – Mislim da je sad pauza za ručak.

— rekao je i napustio prostoriju.

Patolog ga je zanimalo. Svidjelo mu se kako je opisao Mary, prošao kroz sve medicinske dokaze i svojim riječima naslikao sliku. Vjerojatno bolju sliku od onih fotografija koje su policajci snimili. Vidio ih je na trenutak kad je odvjjetnik ostavio album otvoren na svom stolu. Nije mu se svidjelo kadriranje niti kvaliteta boje. Njegovе su fotografije bile mnogo bolje. Naravno, nije mogao biti u prilici uslikati poneku na obali kanala. Šteta, doista. Crno-bijele bi bile najbolje. Veliki bijeli bljesak i tijelo koje leži u travi. Crna boja s tragovima sive u kontrastu s bjelinom njene kože. A bilo je tako zanimljivo kad je patolog rekao daje bila trudna. Mogao je vidjeti da su svi bili zaprepašteni. Svi osim njega. Ona mu je ispričala sve o tome. I to daje imala pobačaj. Da se riješila djeteta. Da nije rekla majci. On se protivio pobačaju. Nije bilo u redu. Ubiti nekoga tko je tako slab i nemoćan. Tko zna što bi se dogodilo s njim i Molly da je pobačaj ovdje zakonski dopušten? Bili bi pometeni, oboje, povukli bi vodu za njima.

Ispružio se, podignuo svoju zavezanu ruku dižući tako i stražarevu ruku za koju je bio svezan. Još malo i početak će poslijepodneвно zasjedanje. Round Hall je sada bio krcat i pun ljudi. Stajali su u grupicama, a razgovor i brbljanje su se širili poput pare prema kupoli. Vani sigurno pada kiša. Ljudi se stresali vodu s kaputa, sklapali kišobrane. Par žena je upravo pristigao. Prepoznao ih je. Novinarke. Posebno mu se sviđao izgled jedne od njih. Djevojka tamne kose i velikih usta. Stalno se smijuljala. Sjedila bi na rubu klupe i pričala sa svakim tko bi ušao. Čak su je i stražari voljeli. Imala je veoma duge noge i često je nosila kratke suknjice ili pripijene tajice. Primijetio je da često gleda prema njemu. Htio bi joj staviti ruke oko vrata i stezati sve dok joj oči ne iskoče, a zatim ju tako pojebati da sva postane jedan veliki vrisak. Stajala je tik do njega. Jedan joj je kuk stršao. Gledao je kako joj se stražnjica giba pod crnim tkanjem suknje. Okrenula se prema njemu, smijala se i razgovarala. Isplazila je jezik i liznula od jednog do drugog kuta ustiju. Pomislio je na guštera kako leži na stijeni pod suncem i jezikom ubacuje insekte duboko u svoje grlo. Jednog dana, jednog dana. Uskoro.

ČETRDESET PETO POGLAVLJE

McLoughlin je dovršio svoju drugu kriglu i podigao cigaru. Pažljivo je otrešao pepeo s vrška o rub teške staklene pepeljare koja je već bila krcata opušcima i komadima plastike gricka-lica. Palo je oko centimetar pepela po okrhnutoj crnoj podlozi stola. Ponovno se zavalio u fotelju i duboko uvukao dim. Pauza za ručak. Bilo bi odlično popiti još jedno piće. Po mogućnosti duplu votku. Mogao bi bez ikakvih problema provesti ostatak dana s čašom u jednoj i cigarom u drugoj ruci. A svijet neka ide kvragu.

Danas poslijepodne će ispitivati šefa forenzičkog laboratorija. Dlake, vlakna, prašina, tjelesne tekućine. Isuse. Na neki načinje to još gore od patologije. Tamo barem postoji još neki privid ljudskog bića, neki oblik, neka forma. U forenzici se sve svodi na gadne ostatke, otpatke, smeće. Pričat će se mnogo o vlaknima nađenima ispod madraca te u pukotinama u podu, o komadićima ovog ili onog pronađenima ispod utičnice te ispod linoleuma. A ona će morati sjediti tamo i slušati sve to nastojeći održati svoje lice nepomičnim i netronutim. Kako ništa ne bi odala.

Pozvao ju je da odu zajedno na ručak. Odbila ga je. Nije bila gruba. Samo nekako udaljena, lice joj je bilo ukočeno, prstima je čvrsto pridržavala torbu, a ramena su joj bila pognuta. Zna da je ludost to što je dozvolio da ga toliko općini. Tužno je prava riječ, pomislio je. Tužno u onom smislu u kojem mlađarija danas rabi tu riječ. Otuzno, patetično, za puknuti od smijeha. Sve te blesave maštarije. Jela koja bi joj skuhao, vino koje bi joj natočio, mjesta koja bi posjetili. Jedna golema hrpa sranja.

Finney je stajao do njega držeći svoju zimsku jaknu prebačenu preko ramena. Bio je blijed, imao je velike podočnjake, a McLoughlin je primijetio da se i posjekao prilikom brijanja. Komadić krvave papirnate maramice još mu je stajao zalijepljen za vrat. McLoughlin je bacio ostatak cigare na pod i zgnječio ga nogom. Ustao je i mukom zaobišao stol. Nije prvi put kako primjećuje da zauzima više prostora od uobičajenog. Jebena sredovječnost. Uspravio se i uvukao trbuh.

— Idemo, šefe, zakasnit ćemo. — Finney mu je otvorio vrata i lupio ga malo po leđima da se pokrene.

— Pazi malo. — Ljutito je pogledao mlađeg muškarca.

— Ok, ok. — Finney je podigao ruke uvis glumeći da se predaje. — Ja te samo znam. Vidim ti onaj pogled u očima. Onaj zar-ne- bi-bilo-lijepo-ostati-ovdje-čitavo-popodne pogled.

— Bezobrazni mali zajebant, a? — McLoughlin mu je stegnuo glavu rukom i odvuкао ga tako do Chancery Placea izbjegavajući gust promet na cesti, sve one automobile koji su se slijevali s mosta na južnoj strani.

— Hej, pusti me. Žao mi je, nisam tako mislio. — Finney je slabašno udario McLoughlina po leđima, a njegova ramena su se tresla od smijeha. — Prekini. Molim te. Predajem se. Obećajem.

McLoughlin je iznenada spustio ruku i Finney se otkotrljao unatrag nastojeći uhvatiti ravnotežu. Skoro je pao na pločnik.

— Idemo — dobacio mu je McLoughlin preko ramena — zakasnit ćeš.

Došli su do Margaret taman dok se uspinjala stepenicama i prolazila kroz dvostruka vrata koja su vodila do Round Halla. Iznenada je stala ispred njih. McLoughlin je pogledao mimo nje. Fitzsimons je sjedio na klupi do sudnice broj dva, noge su mu bile pružene naprijed, a glava naslonjena na zid.

— Hej, Billy - javio se McLoughlin.

Stražar je podigao pogled s novina. McLoughlin je glavom pokazao na Margaret. Stražar je ustao i odvuкао Fitzsimonsa s njegovog sjedala.

— Vrijeme je - rekao je i gurnuo ga u pravcu sudnice. Margaret je brzo šetala prema znaku za ženski zahod.

Stvar se poslijepodne odvijala upravo kako je McLoughlin predvidio. Doktor Pat O'Malley, šef laboratorija, ponašao se na sebi svojstven flegmatičan način. Kao i uvijek, svaku pretpostavku ili nagađanje je nastojao izbaciti iz svog glasa i iz svojih odgovora. On je, prije svega, bio čovjek empirijskog dokaza. Izmjeri, izračunaj, analiziraj. Zatim napiši izvještaj koji se točno podudara s onim što si opazio. Mogao je kazati da uzorci kose pronađeni u kući optuženog odgovaraju uzorcima kose žrtve. Mogao je kazati da su vlakna s odjeće odgovarala onima s odjeće koju je imala na sebi kad je posljednji put viđena. Ali budući da ta odjeća zapravo i nije pronađena, nemoguće je kazati da se u cijelosti podudaraju. Unatoč tome, napravili su testove na vlaknima odjeće koju je pokojnica nosila tijekom zadnja dva mjeseca svog života i ona se u potpunosti slažu s vlaknima pronađenima u kući optuženog i u njegovom automobilu.

Pitanja su se sad odnosila na uzorke s tijela. Koža i tkivo. Sve je bilo tako jasno i jednostavno za definirati. Nema mutnih granica za doktora O'Malleya, pomislio je McLoughlin. A tako i treba biti. Ne daj Bože da se nađemo u sličnoj situaciji kao Britanci čijih je pola forenzičara pokvareno ili zavedeno, bilo namjerno ili slučajno. Moramo imati apsolutno povjerenje u znanstvenu analizu, inače smo izgubljeni, pomislio je.

Margaret je bilo slabo. U ustima joj je ostao gorak okus goveđe juhe koju je jela za ručak. Stavila je ruku u džep svog sakoa i osjetila glatku površinu male fotografije. Pronašla ju je danas u unutarnjem džepu svoje torbe. Veličina kao za putovnicu, tri za pet. Izvadila ju je i stavila u krilo. Fotografija Mary prije no što su napustili Novi Zeland. Za njenu novu irsku putovnicu keste- njaste boje korica. Stavila je četiri trake fotografija na kuhinjski stol, a na pola od njih se slikala s Louise. Na dvije fotografije su se cerekale i pravile grimase. A zatim mrtav ozbiljan izraz lica na jednoj traci.

— Kao snimka za policiju. - rekla je Mary. — Što ti kažeš, mama, koja od ovih izgleda najviše irski? — Istrgla je te dvije i otišla na poštu kako bi uz njih priložila sve potrebne formulare, a Margaret je odabrala dvije koje su njoj bile najdraže i ubacila ih u svoju torbu. I zaboravila na njih. Sve do pauze za ručak. Sjedila je u tami Conwaya i jela mlaku juhu. Ruka joj je kliznula dok je primicala punu žlicu ustima i gusta smeđa tekućina joj se prosula po suknji te

se stala zgrušavati. Rukom je pretraživala po torbi u potrazi za rupčićem, a nabasala je na fotografiju. Stavila ju je na dlan jedne ruke i brižljivo ju pokrila drugim dlanom. Mary je provirivala kroz njene prste, tako lijepa i tako sretna. Ili je samo tako izgledalo.

Ali nije joj priznala daje trudna. Nije joj rekla daje namjeravala napraviti pobačaj. Rekla je Louisi. Ista ta Louisa je išla s njom do klinike, pričekala ju i otpratila natrag do kuće. Ona je lagala Margaret daje: — Sve u redu, sve u redu. Samo prolazi kroz jedan teži period. Znate kako se to s njom zna dogoditi, tako da će večeras prespavati kod mene. Sutra će se u neko doba vratiti kući. Ok? — Još više laži, još više prijevara. Kako ju mogu okriviti? pomislila je. Kad sam ja sve započela.

Sjedila je u Conwayu, juha joj se hladila, a osjećala je bol u grudima nalik pritisku teškog kamena. O čemu su ona i Patrick pričali kad su se prvi put sreli ovdje? Možda o politici, knjigama koje su čitali, filmovima koje su gledali. Sjećala se da je nosila dugu smeđu suknju i tamnosmeđe čizme. I čekala je preko puta Rotundinog osvijetljenog ulaza sve dok ga nije opazila kako ulazi u pub. Zatim je izbrojila u sebi do sto dok se nije onako nonšalantno ušetala u pub. Bila je veoma nervozna, a riječi su joj se jedva kotrljale iz usta.

I on je bio nervozan. To ju je iznenadilo. Nije to očekivala.

Ostali su piti sve do zatvaranja. Zatim je on otišao do govornice obaviti neki poziv. Sjećala se da je posudio dva penija. Nije ga pitala koga zove ni zašto. Šetali su niz ulicu Parnell i pogubio ju je, dopratio do tamnog prolaza i ogrnuo ju svojim plavim mornarskim kaputom.

— Ne želim ići kući — rekla je.

Na trenutak se povukao, a zatim ju je uzeo za ruku. Brzo su prošli kraj Parnellova spomenika, kroz ulicu O'Connell i uputili se prema ulici Gardiner. Te noći je mjesto izgledalo sasvim napušteno, a tek tu i tamo bi se vidjelo kako netko tetura u tami. Pri- gnula se uz njegovo tijelo i nastojala ga pratiti u stopu. Negdje je izgubila svoje rukavice tako da je stavila svoju desnu ruku u džep njegovog kaputa. Napipala je ključeve, maramicu i nešto kovanica. Skrenuo je ulijevo, gore prema trgu Mountjoy i povlačio ju za sobom. Stao je uz prvu kuću s desne strane i počeo petljati s bravom. Vani je bilo hladno, tamno, maglovito. Unutra ih je čekao savršen georgijanski hodnik, crno-bijele pločice, tamnocrveno obojeni zidovi i ogromno pozlaćeno ogledalo. Stali su zajedno i gledali u svoje odraze. A zatim ju je, dok su još bili pred ogledalom, ponovno poljubio i držao joj glavu među svojim rukama. Prvo je poljubio njeno čelo, zatim vrh nosa, onda obraze i naposljetku usta.

Uzeo je drugi ključ na vrhu trećeg reda stepenica i otvorio mala vrata koja su vodila do tavana. Visoko pod krovom bile su smještene tri savršene sobe. Tamnozeleni zidni tapeti pokrivali su zid kreme boje, a strop je bio obojen istom ovom bršljanskom nijansom zelene. Izblijedjeli indijski tepisi pokrivali su podne daske. Crvene, žute i plave niti izvezenog pokrivača rasprostrle su se po sjajnom mjedenom krevetu. Duž čitave jedne strane zida stajale su police za knjige. U drugom kutu bio je mali mramorni kamin s podstavom ispred njega i gramofonom koji je stajao na podu. Ploče su stajale naslagane u dva reda na

drugoj polici. Kleknuo je i počeo pregledavati omote ploča.

— Slušaj — rekao je.

Ponovno Kathleen Ferrier. Čulo se glasno pucketanje s prašnjave površine ploče.

— Hajde, opet odzviždi melodiju isto kao što si napravila dok smo bili u autu — zamolio je.

To je bilo u petak navečer. Ostali su u tim sobama sve do nedjelje. Nazvala je bolnicu i rekla daje bolesna, a zatim je izmislila neko opravdanje za oca. Glavu je držao pod jastucima dok je pričao sa ženom i nastojao je da ona ne čuje kako ju zove »dragom«. Ponovno ju je obgrlio rukama dok se uspinjao na krevet do nje.

— Ovo mjesto je tako lijepo — rekla je.

— Pripada Hughu, mojem mlađem bratu. Trenutno je na putu.

— A da li ovdje često dovodiš djevojke? — iznenada ga je upitala u naletu divlje ljubomore.

On se samo nasmijao i pustio vrelu vodu da teče u staru veliku kadu koja je stajala nad zelenim pločicama kupaonice.

Spremao joj je jela. Doručak. Slaninu i jaja, kobasice i krvavice. Svježu kavu.

Odrezak za večeru. Keksi od kakaa u ponoć. A kad bi on zaspao ona je ležala s upaljenom noćnom lampom i promatrala ga. Glatko bljedilo njegove kože, duge crne vlasi na obrazu. Način na koji mu je kosa padala preko čela. A onda bi pomaknula plahtu da može gledati njegovo tijelo. Guste crne dlake koje mu prekrivaju prsa oblikom nalik na šišmišje krilo. Pratila je usku crnu traku svojim prstom, od pupka do preponske kosti gdje su dlake opet postajale gušće i uzvijenije. Dlake su joj škakljale nos dok bi se saginjala da ga poljubi.

Rastali su se na ulici O'Connell. Ovdje, na otvorenom, nisu se dodirivali. Odmaknuo se kad mu je pokušala dotaknuti ruku.

— Nazvat ću te — rekao joj je, ali ona mu nije vjerovala.

Ništa se nije mnogo promijenilo. Kuća na trgu Mountjoy još uvijek je stajala na svom mjestu. Bila je napuštena. Uskoro će je srušiti. Tako joj je rekao konobar iz Hill 16, točno iza ugla ulice Gardiner. Prepoznao ju je, usuo joj piće i rekao da mu je drago da je vidi nakon svih ovih godina. Njen par ključeva je još uvijek pristajao bravi i sobe na gornjem katu su bile upravo onakve kakve je i upamtila. Samo nekako manje, u lošijem stanju. Išla je na sva njihova omiljena mjesta onog groznog dana prošlog ljeta kad ju je McLoughlin posjetio i rekao joj za Maryinu trudnoću. Bio je tako nespretnan. Čitao joj je patološki izvještaj. Zapinjao na nepoznatim riječima. Ostavio ju je u nemiru, trebala joj je utjeha i priča s osobom koja bi mogla podijeliti njenu tugu. I tako je u mislima pratila ono vrijeme koje su proveli zajedno. Prvo je otišla do starog stana na cesti Pembroke. Kćer njene prijašnje gazdarice je sada živjela tamo. Nije se mogla sjetiti Margaret, ah ju je uvela u kuću, popela se stepenicama s njom do sobe na gornjem katu koja je gledala na cestu Wellington i bila okrenuta prema planinama. Otuda je išla do svakog drugog mjesta za koje se mogla sjetiti da su na njemu proveli zajedničko vrijeme. Pričala je s Patrickom dok je šetala

prepunim ulicama, govorila mu kako ga treba, kako ne može više podnijeti bol, da ne može više sama prolaziti kroz sve ovo. Očekivala je odgovor. A njega nije bilo. Sve dosad.

Pogledala je uvis, skrenula pogled s fotografije. Pomoćnik je namještao videozid. David Douglas je govorio nešto o uvođenju video-dokaza. Mladi policajac na klupi za svjedoke je nešto objašnjavao. Dokazi iz prodavaonice televizora u ulici George. Douglas je pritisnuo dugme. Pojavila se Mary. Gledala je ravno u kameru. Plesala je i pjevala otvorenih usta. Smijala se dok se vrtjela po pločniku. Policajac je pokazao brojeve koji su svjetlucah u gornjem desnom kutu ekrana. Datum i vrijeme, rekao je. Iza nje su prolazili autobusi i automobili. Douglas je izvukao kazetu i ubacio drugu. Ponovno je pritisnuo dugme. Ponovno Mary. Slika nije bila tako jasna, snimljeno je iz daljine. Policajac je objašnjavao. Sigurnosna kamera na semaforu križanja ulice Dame i Trinity. Stajala je i čekala. Gledala je lijevo, zatim desno, pa ponovno lijevo.

— Drži ruke, mamice. Tako se to radi. Ne, mamice, ne smiješ trčati preko ceste. Opasno je. Učitelj tako kaže. To nije dopušteno.

Nova kazeta. Video sigurnosne kamere. Policajac je ponovno objašnjavao. Ovo je s kamere u predvorju Središnje banke. Stajala je na ulaznim stepenicama. Bilaje leđima okrenuta prema kameri, ali ju se moglo odmah prepoznati. Kovrčava kosa, duge noge, kratka suknja, mršave ruke. Velika torba obješena preko ramena. Gledala je na sat. Onda je počela poskakivati. Gore-dolje, dolje-gore po mramornom stubištu. Igrala se. Koliko ih može preskočiti u jednom skoku?

— Hajde, mamice, možeš ti bolje od toga. Nemoj se toliko plašiti. Nećeš pasti.

Oznaka vremena na kazeti je pokazivala 23:15. Podigla je pogled. Mahnula je rukom i otrčala. Preskočila je sve stepenice i nestala iz vidokruga.

Posljednja kazeta. Semafor ispred Irske banke na College Greenu. Stao je jedan automobil. Dvoje ljudi je sjedilo na prednjoj strani. Mlada žena i muškarac. Naginjala se nad njim. Ljubila ga je u usta. Zatim je ponovno sjela. Bilaje to Mary. Muškarac se smijao.

— Onda, službeniče Byrne, možete li kazati sudu i identificirati tko su ljudi u automobilu?

— Mogu, gospodine.

— A oni su?

— Mlada žena je pokojna gospođica Mary Mitchell, a muškarac je optuženi gospodin Jimmy Fitzsimons.

Bol u srcu joj je sada bila još teža. Oblikovala je ruku u šaku, stezala i stezala. Cijedila život iz nje.

ČETRDESET ŠESTO POGLAVLJE

Te večeri je ponovno kišilo i vjetar je puhao s istoka nanoseći morske kapi po zidu i bacajući ih na cestu gdje su ležale po lokvama koje su se sjajile crnim i narančastim odsjajem pod uličnim svjetlima. Na stolu ju je čekala poruka kad se vratila kući. Naškrabana Nellinom rukom na poleđini jedne omotnice i ispisana ostatkom olovke. Agent za nekretnine je došao u posjet s izglednim kupcem. Htjeli su napraviti ponudu.

Sjedila je pred vatrom i bila je toliko umorna da joj se više nije dalo ništa pakirati. Fotografije su bile uredno složene na hrpi pod njenim nogama, točno tamo gdje ih je Patrick ostavio. Podigla ih je i ponovno počela pregledavati. Dvije su nedostajale. Nedostatak jedne je posebno zapazila. Mary za svoj osamnaesti rođendan. Sa rođendanskim šešikom i velikim osmijehom. Rođena je u srpnju. Irsko ljeto, novozelandska zima. Na fotografiji je sjedila na podu, a ispred nje je bila vatra. Noge su joj bila prekrížene, a jednu je ruku držala na glavi. Bila je, Margaret se sjeća, malčice pijana. Bila je zabava, ali su pile zajedno šampanjac prije toga dok joj prijatelji nisu stigli. Onda ih je ostavila da se sami zabave. Uklonila im se s puta, otišla u krevet, čitala knjigu. Zaspala je i probudila se satima poslije. Glazba je još uvijek treštala od hodnika i dopirala do njene sobe. Oprezno je ustala i nogama izbjegavala usnula tijela po podu, prazne boce i limenke. Mary je ležala na kauču u dnevnom boravku. Plakala je. Margaret je sjela do nje i pomazila je po kosi.

- Što je?
- Tužna sam.
- Zašto?
- Ne znam. Tako je. Htjela bih.
- Što bi htjela?
- Htjela bih da imam oca. Htjela bih da je on ovdje.

Legla je na kauč do nje, položila joj glavu na svoja prsa i počela joj šaputati riječi ljubavi i utjehe sve dok Mary nije zaspala, a iz usta joj počeli dopirati oblačići alkoholom natopljenog daha.

Bilaje sigurna tolike godine da je u pravu. Imala je samo jedan otvoren put za djelovanje i upravo je njime krenula. Bila je ponosna na svoju odlučnost, marljiv rad, na svoju nepopustljivost. Ništa joj nije bilo teško samoj obaviti. Nikoga nije pitala za pomoć. Ali sada više nije mogla znati sa sigurnošću. Pokušala je u mislima ocrtati put koji je prešla tijekom ovih godina. Negdje je pogriješila. Koji joj je bio najveći grijeh koji je počinila? Sada pretpostavlja da je to ponos. Toliko je bila ponosna na svoj uspjeh, na svoju savršenost, na svoju sposobnost preživljavanja. Ali oholost je pobrkala sa snagom.

Ustala je ukočena. Spustila se do hodnika, a potom stepenicama do kuhinje. Upalila je svjetlo. Mršavo lice i još mršavije tijelo joj se pojavilo u odrazu prozorskog stakla. Sjela je za stol i počela zuriti u tamu.

Tamo u mraku bio je parkiran jedan automobil okrenut prema moru. Glazba je slabašno dopirala iz njega. Čuli su se zvuci pjesama Franka Sinatre. McLoughlin je sjedio za volanom, a ovratnik kaputa mu je bio povučen sve do obraza. Pružio je ruku, zapalio šibicu držeći kraj cigare na plamenu sve dok nije uhvatila žar. Jako je povlačio, a zatim ispuštao dim u dugom mlazu. Još uvijek se tako častio nakon večere. Iako se ovo večeras i ne bi moglo nazvati pravom večerom. On je, kao i obično, samom sebi spremio jelo kod kuće. Tjestenina s rajčicom, umakom od srdela i salatam. Ali nekako mu je apetit nestao, tako da je većinu bacio u kantu za smeće. Pitao se ne bi li trebao ostaviti ono što je ostalo Janey, ali nije imalo baš nekog smisla. Kad razmisli, nije s njom danima pričao onako oči u oči. Ostavljali su jedno drugome poruke na telefonu ili na samoljepljivim papirima koje bi zalijepili za kuhinjski stol. Kasnim. Nemoj me čekati. Kasnim. Nemoj kuhati. Nemoj zaboraviti nahraniti mačku. Majka te zvala. Nije ništa važno, ali nazovi ju kad uhvatiš vremena.

Nekad se pitao nema li to ona nekoga sa strane. Razmišljao bi o tome u neko sasvim čudno i neprilično vrijeme, dok bi čekao na semaforu, stajao u redu u menzi, sjedio sada ovdje pitajući se hoće li stići kući prije njega. I prije je znao razmišljati o toj ideji, ali mu se nekako nije činila vjerojatnom. Zato što je pretpostavljao da je on taj koji je nevjeran, nestalan i nepouzdan. Izgledalo je kao da uvijek traži nešto drugo. Čak i na njihovom medenom mjesecu u Rimu. Dan ranije su bili na Španjolskim stepenicama i pili shake od jagoda, Talijani ga zovu *frulati*. Sjedili su predugo u jednom malom kafiću pokraj muzeja Borghese i Janey je pozlilo, njena blijeda koža je pocrvenjela, a pjege na golim ramenima isticale su se poput mrvica suhog kruha.

— Ja se vraćam do hotela. Ti ostani ovdje. — Zahtijevala je. Nije htjela pokvariti dan. Otpratio ju je i poljubio ju za ristanak pred željeznom kapijom na ulici. Uхватила ju je mučnina koju je jasno mogao vidjeti na njenom licu. Bilo je bijelo poput ljiljana. Mah-nula mu je, a zatim se brzo okrenula i utrčala u malo predvorje. A što je on mogao? Ništa, osim lutati ulicama, gledati prizore i ljude, stajati po kafićima i osvježiti se, sve dok ne padne noć.

— Molim vas. Jedan džin-tonik?

— Naravno, gospodine, džin-tonik stiže.

Onda je došao do fontane Trevi. Skrenuo je za ugao i pojavila se samo pred njim, bez ikakve ceremonije. Dupini iz kojih izlazi voda, Posejdon sa svojim trozubom, figure s milijun razglednica. Tako blizu da ih gotovo možeš dodirnuti. Prisjetio se scene iz *Slatkog života*. Anita Ekberg u vodi, njena haljina pripijena uz tijelo poput prezrelog manga, a svi se fotografi bore da uhvate što bolji kut.

Sjedio je na niskom zidu i bacao novčiće, irske penije, i gledao kako se spuštaju na hrpu sa svima ostalima. Pored njega je stajala djevojka i radila to isto. Engleskinja koja je odsjela u studentskom hostelu u blizini. Nosila je dugu haljinu, svijetlosmeđa kosa joj je padala niz leđa, a po nogama i rukama vidjela se boja sjajnih jesenjih kestena. Gledao je u nju i poželio ju. Zašto? Nije znao. Tad nije ništa učinio po tom pitanju, ali je gledao i zamišljao.

Pružio je ruku prema pretincu. Izvukao je bocu. Odvrnuo je čep i počeo gutati. Zagrcnuo se kad mu je viski zagrebao grlo. Vrijeme je da popriča s Janey. Kako treba, ozbiljno, o budućnosti. Ali sada je uz Sinatru čuo i zvuk jednog automobila koji je

sporo prolazio pokraj njega i stao. Točno pred Margaretinu kuću. Podignuo je sat prema slabom svjetlu ulične svjetiljke. Jedan sat. Okrenuo se i vidio kako iz automobila izlazi jedna visoka figura. Muškarac je pažljivo otvorio škripavu kapiju. Koračao je preko dvije stepenice odjednom. Čekao je da se otvore vrata. Zatim je nestao u klinu žute svjetlosti koja je probila noć.

Sjedio je i čekao. Pola sata, četrdeset i pet minuta, sat. Izašao je. Nalet vjetra mu je smočio lice. Izvadio je maramicu iz džepa hlača i obrisao lice. Prešao je cestu i prošao uz ostale kuće. Tiho je otvorio vrata. Prošetao je stazom pazeći da ne nagazi na neravnu kamenu ploču. Zavjese dnevne sobe su bile otvorene. Pridržao se za željezni rukohvat i uspeo se stepenicama. Kad je stigao do vrha, zastao je i nagnuo se što je god mogao više prema prozoru. Izvio je vrat da vidi što se događa unutra. Mogao je čuti dva glasa. Jedan slabiji i viši, drugi dublji. Sjaj se pojavio iz prostorije. Crveni i žuti sjaj. Vrtio se i mijenjao. Stavio je jednu nogu na ogradu, zatim drugu, a iza se držao rukama što je čvršće mogao primičući se dokle god se moglo. Dva tamna obrisa tijela uz vatru. Postojan žamor razgovora. Visoki i niski tonovi su se uzvijali oko njih prožeti nježnim notama smijeha.

Ruke su ga zaboljele. Povukao se unatrag. Na vršcima prstiju se spustio niz stepenice. Bilo mu je zlo.

ČETRDESET SEDMO POGLAVLJE

Dave, siguran si, zar ne? Izjava, nema nikakvih problema s njom, znaš to, sve se vrti oko izjave. Sve drugo su samo okolnosti. U najboljem slučaju, pokazivanje prstom na nešto. Foren- zika je prilično neupotrebljiva. Eto, pronašli smo dokaze o njoj u njegovoj kući. Pa što onda? On ne poriče da ju je poznavao. Eto, pronašli smo kožu pod njenim noktima. Opet, što onda? Imali su spolne odnose. Ljudi svašta rade po tom pitanju. Koža, pa čak modrice i ugrizi, jebeš sve bez izjave. Dave, ti si pratio čitav postupak, zar ne?

Sjedili su u Bewleyu u ulici Westmoreland. Skoro pa će već biti devet sati. Finney se trebao pojaviti na sudu u deset. McLoughlin je stajao u redu i naručivao kobasice, krvavice, slaninu, pečene krumpire i kruha. Ali jedva je mogao išta od toga okusiti. Jučerašnji viski mu je izbijao iz usta i pretvorio želudac u običan komad žući.

— Sto nije u redu? — Finney je zastao s nabodenom vilicom na pola puta između tanjura i usta. — Nisi gladan?

McLoughlin je slegnuo ramenima i gurnuo tanjur izvan svog vidokruga.

— Dobro, onda ću ja to pojesti. — Nagnuo se i poslužio skupljajući mast komadom crnog kruha.

— Dave, misliš li ti da se ovaj slučaj odvija kako treba?

Finney je ispio duboki gutljaj čaja i mirno ga pogledao. — Što je s tobom? Rekao sam ti već. U svakom slučaju, znaš da javno tužilaštvo ne bi podiglo optužnice da su imali bilo kakve sumnje oko toga. — Namazao je maslacem još jedan komad kruha i preko toga premazao džemom. — Danas mi ne izgledaš baš najbolje. Što je to bilo sinoć?

Nije mu rekao. Kako je sjedio pred njenom kućom i pio iz boce. Čekao. Kako je čekao sve dok ne ode onaj, tko god on već bio, kako bi joj mogao pokucati na vrata i sve reći. Ali nije to učinio. Umjesto toga je zaspao, probudio se s ukočenim vratom, odvratnom glavoboljom i ugledao policajca iz postaje Bedrock kako mu lupa po prozoru.

Zajedno su prošetali uz rijeku. Još jedan hladan dan, na nebu je plavetnilo nesigurno izmicalo i zadržavalo se, a na obzoru su se pojavljivali i tragovi tamnih oblaka. Monkstown je bio sav žut ovo jutro, procvala su stabla forzicije i pružala svoj novi cvat oporog mirisa, širila se preko granitnih zidova i probijala kroz cvjetne lijehe. Laburnum se svojim zlatnim privjescima spuštao sve do staza i raznosio po njima svoje cvijeće poput blještavog tuša. Ali grad je ovdje bio siv i zelen, ljepljiv i sjajan, pa čak se i s riječne površine širio metalni odsjaj.

Sud je danas izgledao puniji no jučer. Više novinara, više slučajnih promatrača. Margaret se ugurala u svoje uobičajeno mjesto. Stao je daju upita kako je i primijetio tamne podočnjake pod njenim očima. Iako mu se ljubazno osmjehnula, vidio je kako je potpuno rastrešena te kako joj je pažnja na nekom sasvim drugom mjestu. Sjeo je na svoje staro mjesto u stražnjem dijelu sudnice i čekao da tužilaštvo pozove Finneya na klupu za svjedoke. Sve će biti u redu. Provjerio je sve što se dogodilo te večeri u policijskoj stanici i pobrinuo se za sve detalje.

Sada je mogao gledati kako se klupko počinje odmatati. Pred njegovim očima. Finney se popeo na klupu. Kazao je svoje ime, policijski čin i dao zakletvu. Počeo je

iznositi dokaze. Posvjedočio je da su drugi put posjetili Fitzsimonsovu kuću u ponedjeljak, 30. kolovoza, u 07:45. Imali su sa sobom nalog za pretres. Tehničarima je trebalo četiri sata da završe sa svojim poslom. Fitzsimons je čitavo vrijeme bio tu s njima. U 11:07 optuženi je uhićen i pročitana su mu prava. Zatim je odveden u Swan's Nest na ispitivanje. Stigli su u postaju u 11:50. Ispitivali su optuženoga do 17:07 uključujući i pauzu za ručak u trajanju jednog sata. Nadzornik Finucane je produžio vrijeme pritvora. Nastavili su ispitivati optuženog. U 22:05 on je nagovijestio da je spreman dati izjavu. Nije završio s tim sve do 23:45.

Douglas se osvrnuo na ove detalje sporo i oprezno. — Onda, naredniče Finney, vrijeme zakonski odobrenog pritvora gospodina Fitzsimonsa isteklo je u 23:07. Jesam li u pravu?

— Da, gospodine.

— Ali optuženi je nastavio davati izjavu sve do 23:45 dok nije, tako sam bar ja razumio, bio zadovoljan s onim što je kazao, dok to nije još jednom pročitao i potpisao. Je li tako?

— Da, gospodine.

— Znači, naredniče Finney, da je on bio svjestan kako je vrijeme pritvora isteklo i da je slobodan napustiti postaju, ali svejedno je svojevolumno izabrao dovršiti svoju izjavu. Je li to točno?

Nastupio je trenutak tišine. — Da, gospodine.

— A sada, naredniče Finney, zamolio bih vas da nam pročitate izjavu koju je optuženi dao 30. kolovoza, 1995. godine.

I tada je sve krenulo u krivom smjeru. Holland se digao na noge, počeo ulagati prigovore, tražiti da porotnici napuste prostoriju tvrdeći kako je izjava o krivnji iznuđena dok je njegov klijent bio nezakonito držan u pritvoru. Da njegovom klijentu nisu ponovno pročitali prava, da mu se čini kako je narednik Finney bio jako škrt na istini i u najboljem slučaju time počinio kazneno djelo lažnog svjedočenja pod zakletvom, daje njegov klijent gospodin

Fitzsimons stavljen u zastrašujuću poziciju te večeri prije šest mjeseci. Nije poznao kazneno pravo, nikad prije nije bio u policijskoj postaji. Nikada ga prije nisu maltretirali, prijetili mu, poticali, nasilnički se ponašali, ucjenjivali, pa opet prijetili i, konačno, kao najveći zločin, lagali u liku ovog policijskog službenika.

I ne radi se samo o tome, ne radi se samo o onome što se događalo u postaji Swan's Nest te večeri, već i o onome što se događalo tijekom jutarnjeg pretresa.

— Želio bih ispitati narednika Finneya, časni sude, zbog čega je točno zatraženo da gospodin Fitzsimons ostane prisutan za vrijeme pretresa. Dozvolite mi da vas podsjetim kako gospodin Fitzsimons nije smio napustiti zgradu, nije bio slobodan otići, napustiti zemlju, okrug, pa čak ni grad. Daje njegov stvarni pritvor započeo istinski u 07:45 kad su mu policajci stupili na kućni prag te daje istekao točno u 19:45, a ne kao što službenik tvrdi u 23:07. Zbog toga, časni sude — Holland je to rekao dok mu je glas odjekivao krcatom sudnicom — s punom odgovornošću tvrdim kako ovu izjavu treba odbaciti kao neosnovanu te da se na temelju toga odbace sve optužbe protiv mog klijenta, prvenstveno zbog nijekanja njegovog prava na slobodu koje mu jamči i naš ustav.

McLoughlin je pogledao Finneya. Lice mu je bilo blijedo, a izraz na njemu mješavina bijesa, krivnje i zbunjenosti. Zatim je prebacio pogled s Finneya na Fitzsimonsa. Sjaj

razumijevanja obasjavao je njegovo lice. Pogledom je zatim potražio Margaret koja je sjedila na svom mjestu. Lagano se okrenula prema njemu gledajući po prostoriji policajce i optuženog, suca i niz novinara koji su sjedili u desnom kutu od nje. Zatim ga je pogledala unatrag, preko ramena. Pogledala je u njega, kroz njega, i ponovno okrenula svoj pogled.

Dvojica odvjetnika su se još uvijek svađala, raspravljala i prepirala. Pozivali su se na zakone koje treba konzultirati. Pravnički ping-pong, pomislio je, i onaj tko bude najbrži na prstima, najokretniji na nogama, onaj tko se noćima najčvršće zahvati za pukotine u kojima leži prednost, a ne istina, taj će biti pobjednik.

Okrenuo se na prstima i prošetao do Round Halla. Sve mu se zgdilo. Previše se uvukao u sve ovo. Preblizu svima. Gušili su ga bol i jad, a svi sitni detalji svih tih života ispunjavali su mu nosnice svojim zadahom.

Spustio se stepenicama do predvorja i otvorio vrata. Vani je zrak bio svjež i iznenađujuće čist. Jato galebova se nadvilo u niskom letu nad rijeku, glasno su kličali, gibali se kao jedan, uranjali u zelenu vodu, zatim ponovno izranjali dok su im se krila sjajila bjelinom na pozadini sivih zgrada. Uspinjali su se sve više i više u nebo, zatim se okretali prema mostu, još uvijek svi zajedno, i onda nastavili još dalje od mosta. Naslonio se na stup i leđima se odupro o njega. Bio je umoran.

Iza njega je rijeka ljudi izlazila iz sudnice. Mimo njega su prolazile riječi i fraze.

— Nevjerojatno, zar ne?

— Prokleti policajci, a rekli su da više ne koriste one siledžijske metode.

— Sve ti je to igra, o tome ti se radi. Samo način na koji će odvjetnici zaraditi još više novaca.

— S izjavama se nikad ne zna.

— U ovakvim slučajevima ti ne treba nikakva suradnja optuženog.

— Kriv je sto posto, dovoljno ti je da ga samo pogledaš.

Do vraga sa svom ovom jebenom gomilom, pomislio je, okrenuo se i odšetao s rukama u džepovima, pognutom glavom i rupom u želucu.

Jedan par odbačenih tajica ležao je na hrpi na prljavim bijelim pločicama. Hladna voda je curila po prljavom umivaoniku. Ventilator na zidu pokrivenom paučinom vrtio se neprekidno, a njegove bijele plastične propele su se nepravilno micale. Margaret je stajala pred umrljanim ogledalom. Bilo je veoma tiho ovdje u podrumu ispod Round Halla. Ženski zahod je bio jedna usporedba naspram sjaja ostatka zgrade.

Otvorila je torbu i izvukla svoju četku za kosu. Izvukla je kosu iz kopče i stala pažljivo češljati tamne vlasi. Potom je zagladila kosu unatrag i ponovno je pričvrstila pri dnu vrata. Čuo se navirući zvuk vode iz cisterne i mala vrata iza nje su se otvorila. Margaret je gledala u zrcalu kako joj pristupa jedna žena. Stala je pred umivaonik i stavila ruke pod slavinu. Pažljivo je nasapunala prste, ispreplela ih i počela trljati dlanove. Zatim je opet stavila ruke pod slavinu, a dijamantni prsten na lijevoj ruci zagrebao je po mjedenoj kovini. Okrenula se i dobro prosušila ruke na okretnom ručniku. Zatim je opet stala pred zrcalo. Otvorila je torbu i izvadila ruž. Skinula je njegov zlatno obojeni poklopac i ukazao se jarkocrveni vršak. Nagnula se prema ogledalu

nanoseći jednim pažljivim pokretom ruž prvo na gornju usnicu, a zatim ga je dodala i na donju. Izvukla je papirnatu maramicu iz torbe i pažljivo ju primaknula ustima. Zatim je vratila natrag ruž i maramicu. Malo je odstupila i pogledala se u zrcalu okrećući se s lijeva na desno da provjeri svoj odraz. Jimmyeve svijetloplave oči su joj uzvratile pogled. Zagladila je uski crni džemper preko teških grudi i ispravila svoju kratku suknju. Najlonske čarape su joj se sjajile i usko se pripijale uz njene čvrste, debele noge. Rukom je prošla kroz raskuštranu plavu kosu i napučila se samoj sebi u ogledalu. Zatim je otvorila svoja široka usta i iskoračila naprijed počevši jezikom prelaziti preko zubiju. Prvi put je pogledala prema Margaret.

— Nije on to napravio, znate. — rekla je.

Margaret nije ništa odgovorila.

— Nije. Stvarno. Policija mu je namjestila. Nisu mogli pronaći pravog ubojicu, pa su sve svalili na Jimmya. To vam je sve sranje. On ne bi nikoga ozlijedio. Jako je drag. Vaša kćerka je sigurno išla s nekim drugim. I tu osobu bi oni trebali tražiti umjesto da plaše našeg dječaka. Drže ga u zatvoru svib ovih mjeseci. Netko će morati platiti za to, znate.

Margaret ju je pogledala u zrcalu, to mesnato lice, teško tijelo. Od nje se širio jak miris parfema. Muškatni miris koji ostavlja još dugo svoj trag. Margaret se uznemirio želudac. Odmaknula se od umivaonika i s tri duga koraka došla do zahoda. Spustila se na koljena držeći se za školjku dok joj je iz usta navirao tanak mlaz sive tekućine i ispunjavao joj grlo osjetom žežene gorčine. Suze su joj tekle iz očiju sve dok više nije imala što povratiti. Razmišljala je o toj ženi dok je bila djevojčica, o djevojačkom tijelu kojeg je trudnoća učinila grotesknim, o tijelu koje se raspada dok se dijete probija kroz njega. Je li ga voljela majčinskom ljubavlju, na isti način kao što je Margaret voljela Mary? U isti mah, potpuno, sasvim posvećena toj sićušnoj osobi, tako novoj, a opet, tako poznatoj?

Sjela je na prljav pod ne obazirući se na prljavštinu pločica. Mogla je otud vidjeti ženina stopala koja su još uvijek stajala pred zrcalom. Nosila je visoke crne potpetice koje su joj izobličile stopala i natisnule ih u svoj oblik. Margaret je obrisala usta toaletnim papirom i položila glavu na koljena. Gledala je u crne cipele i kako težinu oslanja čas na jednu, čas na drugu nogu. A zatim se se pomaknule te obje nestale iz njenog vidokruga. Margaret je sada bilo hladno. Osjećala je kako joj hladnoća pločica probija kroz suknju. Ustala je polako i sva ukočena. Ponovno je otišla do umivaonika, isprala lice i usta ne obazirući se na vodu koja joj je kapala po suknji. Stavila je ruku u torbu i napipala fotografiju Mary. Izvadila ju je i nježno poljubila njenu površinu. Kćer joj je uzvraćala osmijeh i tako ju smirivala. To je ona Mary koju je poznavala, ona Mary koja je voljela praviti kruščiće i kolačiće. Ona Mary koja je voljela *Anne od Zelenih Zabata* i *Čarobnjaka iz Oza*. Ona Mary koja je mogla otpjevati čitav *Moje pjesme, moji snovi*. Ona Mary koje je odjednom mogla napraviti šesnaest pirueta i spremala se za trideset dvije.

— Drži se, ljubavi moja, još malo pa je gotovo. — prošaptala je. Ali nije bilo odgovora.

ČETRDESET OSMO POGLAVLJE

Prvih nekoliko dana nakon što je pušten iz zatvora nije mogao spavati. Nije nikako bilo moguće samo leći i sklopiti oči i izbaciti sve divne prizore, boje, oblike, mirise, okuse i zvukove. Zašto bi itko odabrao zaborav i tamu, kada je svijet tako lijep, bogat, uzbudljiv?

Kišilo je tog poslijepodneva kada je šetao od Four Courtsa. Napustio je sigurnost zgrade, uputio se stazom uz rijeku, zabacio glavu unazad i pustio kapi kiše da mu se slijevaju niz lice. Isplazio je jezik kako bi okusio vodu, gorku i hladnu, ispružio je ruke gledajući kako mu se kapi zadržavaju po svim usjecima i pukotinama dlanova. I osjetio se tako moćan. Sada je mogao učiniti bilo što. Potražio ju je pogledom. Htio je podijeliti svoj trijumf. Ali nje više nije bilo, odvezli su je policajci. Nije bitno. Ima vremena. Ali kada je idućeg dana otišao do Monkstowna, kuća je bila napuštena. U vrtu ispred kuće stajala je ploča o prodaji s natpisom »cijena po dogovoru« koji je bio nalijepljen dijagonalno. Gotovo je zaplakao od razočaranja. Uputio se stražnjim vratima do vrta i zavirio u svaki prozor. Iako je kuća djelovala napuštena, prodrmao je kvaku na stražnjem ulazu i ušao unutra.

Ništa mu nije ostavila osim hrpe starih novina u kuhinji i para crnih plastičnih vreća za smeće u hodniku. Izvrnuo ih je i pregledao njihov sadržaj. Ništa što bi ga moglo zanimati. Krpe, poderane plahte, stara deka koju su moljci dobroano izgrizli. Po zidovima su stajali tragovi prljavštine, kockasti tragovi gubitka i nedostatka.

Polako se popeo stepenicama rukama gladeći rukohvat i zamišljajući da je njena ruka pod njim. U maloj sobi u stražnjem dijelu kuće visjela je na žicanoj vješalici vrećica lavande. Bila je privezana uskom ružičastom vrpcom koju je pažljivo odmotao prebirući nespretnim prstima po čvoru. Lavanda je stajala u komadiću prhkog izbljedjelog materijala. Primaknuo ju je nosu i duboko udahnuo. A miris mu je samo vratio sjećanje na vlastitu kćer. Voljela je to, sjeća se. Bio je jedan neobičan grm bijele lavande kojeg je pronašao tog prvog dana. Sada je htio samo razmišljati o tome kao o jednom načinu učenja iz vlastitih pogrešaka. Prije je bio tako nemaran, kao neki početnik. Ako je išta naučio tijekom vremena provedenog u zatvoru, onda je to vrijednost planiranja i lukavstva.

Uputio se u drugu, veću sobu na katu. Ovdje su ležali na prašnjavom podu jedan madrac i par starih jastuka. Sjeo je, okrenuo se leđima prema zidu i sklopio oči. Pao je na bok i prevrnuo se na trbuh. Licem je zaronio u jastuke i počeo duboko disati. Mirisalo je na ustajalost, ah bio je duboko u tom perju zakopan i tračak nečeg toplog, živućeg. Svalio se na madrac i gledao u strop. Ugurao je ruku u hlače. Diraj me, ovdje i ovdje i ovdje, šaputao je držeći joj lice točno tamo gdje je želio da ono bude. Točno iznad njega. Pogledao je pravo u nju kad mu je sudac kazao daje slobodan i da može ići. Pravo u nju, ni u koga drugoga. Bio je to divan trenutak. I on je razmišljao o njemu iznova, iznova i iznova. Poželio je da ga ima zabilježenog na vrpici. Mogao bi joj onda pustiti tu vrpču one večeri kad ju je nazvao u Novi Zeland, tjedan dana nakon što se vratila tamo. Vjerojatno je njegov telefonski poziv bio zadnja stvar koju je očekivala. Pomislio je da je možda promijenila telefonski broj, da neće imati onaj broj koji je pronašao u Maryinom adresaru, ali ona se sama javila na telefon nakon samo dva zvona. Bilo je kasno tamo.

Oko jedanaest navečer, tako je izračunao. Sigurno je bila već u krevetu. Halo, rekla je. Onda opet: halo. Nije progovorio. Ležao je na krevetu i gledao njene fotografije. Halo, halo, opet i opet. Počela je zvučati nervozno. Puhnuo joj je jedan poljubac u slušalicu. A onda je spustila. Kad je nekoliko minuta poslije ponovno birao isti broj, veza je bila zauzeta. Glupa žena, pomislio je. Iskopčala je kabel. Pomislio je da će promijeniti broj, ali ako je Novi Zeland bar malo sličan Irskoj, to će potrajati nekoliko dana. Prije toga ju može još nekoliko puta dobiti, bio je siguran. A može joj i pisati. Htio joj je poslati neke stvari. Treba pronaći negative, napraviti par dobrih fotografija i poslati ih poštom.

Iznenadilo gaje kako se brzo život vratio u svoj normalan tok. Njegova majka, ona glupa pizda, htjela je da se preseli k njima. Prisilila ga je da prespava kod njih nekoliko večeri nakon suđenja. Organizirala je proslavu. Nije baš bilo mnogo ljudi na zabavi. Pozvali su Patricka Hollanda, ali je on odbio poziv. Nije ništa objašnjavao, samo je poslao poruku da ne može stići. Bila je Molly, slatka i draga kao uvijek. Čekala ga je na svom uobičajenom mjestu, sjedila na vanjskim stubama i gorjela od želje da mu ispriča što ima novog kod nje. Idem u novu školu, rekla je. I imam prijatelja. Zove se Peter, ima crnu kosu i psa koji se zove Čupko. Ponašala se, primijetio je, s određenom dozom ugladenosti. Neka nova samosvijest. U početku nije bio siguran da mu se sviđa to što mu se nije bacila na koljena i prekrila lice poljupcima. Nešto ga je bockalo, grickalo. Možda je to bila ljubomora i na trenutak ju je poželio ozlijediti kako bi joj dao do znanja da njegova ljubav nije bezuvjetna. Ali zaustavio se. Ne bi bilo pošteno to učiniti Molly. Ona ne može razumjeti. Nije kao ostali.

Tina je bila također tamo sa svojim debelim mužem Billom. Jimmy je sjedio na kauču s pivom u ruci i gledao njih dvoje. Tina je prekrivenih nogu sjedila u fotelji, suknja joj je bila zadignuta preko pola bedara, a Bili se pođignuo na ruke. Stavio je ruku oko nje, a njegovi debeli prsti su je stezali za ramena. Jimmy je znao da samo čeka onaj trenutak kad će moći spustiti ruku dolje i ščepati je za ogromne sise i početi ili gnječiti. I Jimmy je htio to isto. Gnječiti ih tako jako da ostanu crni tragovi koji danima ne bi mogli nestati.

I posao je krenuo dobro. Napokon. Trebalo je nešto vremena. Mnogo se pričalo o njemu, ali onda su ljudi počeli zaboravljati i uskoro je opet počeo primati narudžbe. Ljeto bi trebalo biti dobro. Mnogo putovanja do Dromolanda i dvorca Asford. Mnogo zabava bogatih Amera koji dolaze igrati golf na brdo Juliet ili u klub K. Čak ga je i par ocvalih rock-zvijezda unajmio za jedan vikend. To je zabavno. Ti likovi znaju živjeti. I nisu snobovi. Uvijek bi ostavili napojnicu za dodatnu pomoć. Ali nitko nije bio tako dobar kao onaj par prošlog ljeta. Tad je prvi put u životu vidio o čemu se tu zapravo radi. Čitavo vrijeme je bio tako uzbuđen. Nije htio ni jesti ni spavati. Htio je samo postojati i raditi. Gledao je uokolo da se odluči na svoj sljedeći potez. Ali morao je biti oprezan. Vidio je onog jebenog McLoughlina nekoliko puta. Slučajno bi naletio na njega u gradu. Nedovoljno da bi ga mogao prijaviti za uznemiravanje, ali ga je ipak malčice potreslo. Zabavljao se idejom o putu do Novog Zelanda. Čak je otišao u jednu turističku agenciju da se raspita o letovima, cijenama i rasporedima. Ali nije namjeravao donijeti bilo kakvu užurbanu odluku. Planiranje i lukavstvo. To je uvijek trebao imati na pameti.

Pogledao je na sat. Bilo je jedanaest i petnaest. Subota navečer. Djevojka iz agencije bila je prilično jasna u svojim uputama.

– Jimmy – rekla je – slušaj, ovo je dobar posao. Daju dobre novce. Žele tebe idućih deset dana. Počinješ kasno subotom navečer. Vožnja po cijeloj Irskoj. Njih je samo dvoje.

Ženu ćeš pokupiti ispred hotela Bloom u jedanaest i petnaest i odvesti je do Wexforda. Tamo će se susresti s mužem. Tamo će prespavati kod nekih prijatelja. Iduću večer ih voziš do Corca. Ona će ti dati sve upute kad se vidite. Plaćaju najvišu cijenu. A bit će i dodatnih napojnica.

Neka ti ponašanje bude stvarno na visini. Ok? Ime? Da vidimo. Gospodin i gospođa Blake. Ok?

Krenuo je s pravca kanala duž ulice Leeson, a cesta je bila klizava i sjajna. Skrenuo je kod Greena i nastavio duž ulice South King. Gomila iz Gaietya se probijala cestom unatoč prometu. Uobičajena vesela subotnja ekipa, žene koje su izgledale poput njegove majke, s nakitom i teškim nanosima ruža. Zatrubio je paru koji je šetao uz bijelu traku. Čovjek se okrenuo i pokazao mu znak prstom. Došlo mu je da nagazi na gas i pokaže mu. Ali zadovoljio se spuštanjem prozora i dernjavom. Stao je na ulici Anglesea. Iako je bilo tiho, mogla se čuti prigušena buka iz obližnjeg diska kao jedini znak da je vrijeme vikenda.

Stavio je ruku u pretinac i izvadio Mollyinu školjku. Smiješno je, stvarno, kako stvari ispadnu. Toliko je bio ljut na Molly kad je saznao da ju je uzela iz auta, ali ispalo je opet dobro. Kada su policajci pretraživali kuću i auto pronašli su samo dlake i vlakna. Mogao im je kazati da mu je Mary dala školjku, ali to bi onda postiglo pitanje o tome gdje je nestala njena torba, a to on nikako nije htio. Morao je podmititi Molly ogromnom čokoladnom bombonijerom da mu je vrati kad je ponovno došao kući. Primaknuo ju je uhu i slušao. Šaputala mu je morska pjesma.

Ponovno je pogledao na svoj sat. Jedanaest i dvadeset. Hajde, hajde. Prtljao je po radiju i prebacivao s jedne na drugu stanicu. Htio je krenuti. Svidjela mu se ideja o noćnoj vožnji sa ženom koju ne poznaje. Pogledao je u retrovizor. Jedna žena je pristupala automobilu. Bilaje malena i vitka, a lice joj je u tmuni omatao dugi prozračni šal omotan oko glave. Zastala je, a on je izišao i otišao do putničkog sjedala. Okrenula se kako bi ga mogla dobro vidjeti. Srce mu je poskočilo u grudima i krv navrla u bubnjiće zaglušujući tako sve druge noćne zvukove.

— Bok, Jimmy — rekla je — otvori vrata.

ČETRDESET DEVETO POGLAVLJE

I tako je došlo do toga.

McLoughlin je sjedio sam u svojoj kuhinji. Otvorio je bocu vina i skoro je cijelu iskapio. Ostaci večere su se hladili na tanjuru. Svinjski odrezak, pire-krumpir i salata. Malo je zagrabio, a zatim ostavio. Počeo je strugati meso na tanjur za mačku koji je stajao na podu, a onda se sjetio. Nema više mačke. Otišla je isto kad i Janey, prije tri tjedna.

Nikad nije obavio onaj razgovor s njom. Razmišljao je o svim onim danima i tjednima, pokušavao se sjetiti znakova koji odaju, naznaka, pokreta. Ali teško je u sjećanje mogao prizvati išta doli onog slučaja, mrtve djevojke, njene majke i suđenja. Podigao je bocu i nasuo ono što je ostalo u čašu. Piće je bilo dio toga, veći dio svega toga, ako ćemo pošteno. Bog zna što mu je uradilo mozgu. Jedna stvar mu je, ipak, ostala kao gorak zalogaj. Ona mu čak to nije rekla ni u lice. Kad se vratio kući one grozne večeri, kad je Fitzsimons oslobođen, pronašao je samo bilješku. Samo jebenu bilješku. Napisanu na komadiću papira istrgnutog iz notesa. Stajala je tamo na kuhinjskom stolu, nije ju čak stavila ni u omotnicu. Sjeo je i podignuo ju, pažljivo trgajući zupčaste rubove papira i slažući ih na malu hrpu dok je čitao. Dva retka urednog Janey inog rukopisa. Pokidao je papir, prvo na pola, potom opet na pola i rasprostro komadiće po stolu. Idućih pola sata ih je slagao i lijepio selotejpom. Zatim je taj papir pričvrstio na ploču uz ostale letke o noćnim tečajevima, jutarnjim tečajevima i radionicama za vikend. Prošetao je po kući da vidi što je uzela. Nije mnogo. Njena odjeća, naravno, i njene knjige. Njene stare ploče. Nekoliko fotografija. Primijetio je da nije uzela onu s kaminske ploče, onu koju je uslikao na doku. Upalila je vatru u dnevnom boravku prije negoli je otišla. Sjedio je pred tom vatrom, grijao ruke i, unatoč svemu, počeo plakati. Tu noć je prespavao na istom mjestu, sklupčan na sagu i omotan s dvije deke.

Kasnije je primijetio i druge stvari koje je uzela. Kosilicu, na- primjer, te neke, ali ne sve, alate iz kutije. Električnu bušilicu i kutiju sa svrdlima te električnu blanjalicu. Shvatio je da nije napisala kamo ide i da ne zna koga bi to mogao pitati. Tjedan dana kasnije dobio je pismo od odvjetnika u kojem ona traži zakonitu rastavu braka. Čekao je da zazvoni telefon. Ali nije. Tako da se nakon nekoliko dana uputio do ženskog centra u kojem je provodila toliko vremena.

— McLoughlin, Jane McLoughlin? — Žena iza pulta je zatresla glavom i duge biserne naušnice su joj se isto tako prodrmale — Nije mi to ime poznato.

— Dobro onda — McLoughlin je zastao na trenutak — možda je koristila djevojačko prezime, Reynolds. Jane Reynolds.

— Ne — odgovorila je žena još jednim žustrim trzajem glave — Ne znam nikoga s tim imenom. Kako izgleda?

— Ona je... — McLoughlin je stao. Nije ju mogao opisati. Mogao je opisati dvadesetpetogodišnju ih čak tridesetpetogodišnju Janey, ali ovu ženu kakva je ona sad? Sporo se okrenuo. — Nije važno. Vjerojatno sam na krivom mjestu.

Smiješno, pomislio je. On. Policajac. Netko tko bi trebao moći pronaći ljude, promatrati ih, znati što se događa, otkrivati njihove duboke tajne, mračne i prljave stvari koje leže pod kamenjem svakodnevnog života. A sada, nakon svega, ispada da

nije ni primijetio što je radila njegova vlastita žena. I sada je otišla, ne može ju čak ni pronaći.

Kuća je bila hladna. Sloj prašine je ležao po svim tvrdim površinama. Ponekad bi osjećao, kad bi sjeo na kauč, kao da se oblači- ćí te iste fine sive prašine šire iz podstave, zadržavaju se nekoliko trenutaka u zraku i potom padaju svud po njemu. Poput slike iz dječjih bajki. Sive niti paučine se vijugaju, a zatim smiruju držeći ga nepomičnim, na mjestu. Zakovanim. Pokušao je analizirati što se to dogodilo, otkriti što je bilo na stvari. Znao je da ju godinama nije volio. Većinu tih godina ju je mučio, nemaran po pitanju njenih osjećaja ili želja. Trebao bi biti zadovoljan što ga više neće gnjaviti, vikati na njega, stajati mu na putu. Isuse, uzdahnuo je. Nije moguće da patim od grižnje savjesti, od onog odvratnog licemjernog sranja o kojem svi pričaju kad je već prekasno. Ali nije se radilo o tome. On nije htio da mu se ona vrati. Nije gajio nikakve iluzije o zajedničkom životu s njom. Sve mu je ukazivalo samo na to kolika je to sve bila šteta i gubitak vremena. Što je on radio svih tih godina? Sada je sjedio na kauču pred ugašenom vatrom ili za kuhinjskim stolom, uvijek s čašom u ruci i nije znao kako će se nositi s vremenom.

A onda Margaret. Još jedno poniženje. Odšetao je s njom iz Four Courtsa, držao za ruku i uveo je u automobil. Tog dana, tog istog dana. Odvezao ju je natrag do njene kuće u Monkstownu. Ušao je za njom u kuću, htio je pričati s njom, kazati joj koliko mu je žao. Hodala je pred njim niz stepenice koje su vodile do kuhinje. Pričekao je dok nije čuo zvuk vode kako se iz slavine slijeva u kotlić. Zatim je otišao do dnevne sobe. Dvije stare fotelje su stajale s obje strane kamina. Prazna boca viskija i dvije čaše su stajale na povišenom dijelu kamina. Sagnuo se i podigao ih. Obje su bile uprljane prašnjavim otiscima prstiju. Na podu je ležala hrpa fotografija. Kleknuo je da ih promotri. Bile su to fotografije djevojke. Stavio je naočale i podigao ih te potajno žmirkao. Pronašao je još neke. Fotografije dječaka, mladih momaka, zgodnih, veselih. S tamnom kovrčavom kosom i plavim očima. Snimljene na teniskom terenu, sve puno preplanulih nogu i ruku te širokih osmijeha.

— Ja ću uzeti to. — Prišla mu je s ispruženom rukom. Uzela mu je fotografije i stavila ih na kamin.

— Slušaj — počeo je.

-Da?

— Ja... — stao je. - Što mogu reći?

— Što možeš reći? — Pružila je ruku i stavila mu svoj kažiprst lagano na prsa. Njegovi prsti su stajali iznad njenih. Pogladio je meku kožu. Ona se naglo istrgnula.

Nije mu ponudila ni čaj, ni kavu ni bilo kakvo drugo piće. Otišao je do hodnika. Otvorila mu je vrata. Stao je, pogledao ju i pokušao se sagnuti kako bi ju poljubio u obraz. Ali ona se nekako izmakla tako da je poljupcem dohvatio tek krajičak njenog uha. Odstupio je, odjednom se zarumenio, a zatim se okrenuo, izišao kroz vrata i krenuo niz stepenice. Kad je došao do automobila okrenuo se i još jednom pogledao. Zatvorila je vrata za njim.

Još uvijek bi pocrvenio od same pomisli na to. I zbog toga je bio još usamljeniji i osjećao se još teže zbog Janey. Jedne večeri otprilike prije tjedan dana još jednom ju je odlučio potražiti. Ovog puta se uputio do niza pubova na ulici Dame, mjesta na kojima se nalazi sa svojim novim ženskim prijateljicama. Bilo je već kasno, oko deset sati, kada je

otvorio vrata Foggy Dewa. Stajao je na sredini prostorije i osvrtao se oko sebe. Grupice od troje ili četvero ljudi grlile su se u separeima uz zidove. Razgovor je bio tih i neprestan. Lica su se dizala prema njemu, brzo osmotrila njegovo odijelo, njegovo ponašanje, a potom se opet odvrtila od njega. Otišao je do šanka i naručio piće. Pola litre točenog i viski. Gelska glazba je dopirala iz velikog starog radija koji je stajao na polici iza šanka. Popeo se na stolicu i izvukao cigaru iz džepa sakoa. Konobar mu je pripalio.

— Jesu li ovo ovdje sve stalni gosti? — upitao je.

— Tako je.

Okrenuo se na stolicu.

— Nema baš puno ljudi za jedan pub u središtu grada.

— Da, tako i novi vlasnici misle. Zatvaramo idućeg tjedna. Preuređenje.

— I kamo će onda svi oni?

Konobar je slegnuo ramenima. — Ima ovdje uokolo još dosta drugih mjesta.

McLoughlin je uzeo gutljaj piva i rukom obrisao pjenu koja mu se skupila na gornjoj usnici. Uzeo je svoje piće, premjestio se za stol u kutu i sjeo pored jedne skupine žena. Sve su izgledale slično. Kratka kosa, naušnice, široke hlače i debeli džemper. Pokušao je prislušivati njihov razgovor, ali izgledalo je kao da ne govore istim jezikom. Žene su izgledale poput Janey: kosa im je bila kratka i prirodno sijeda, a tijela nabijena i čvrsta. Sve su nosile teško i jednostavno srebrno prstenje koje bi se gotovo moglo upotrijebiti kao oružje. Sjetio se Janeyinog zaručnickog prstena. Pripadao je njegovoj baki. Biser i ametist. Viktorijanski stil. Veoma lijep. Prestala ga je nositi prije desetak godina. Rekla je da su joj prsti natekli te da joj se zlatni rub zasijeca u kožu. Pitao se gdje je sada. Morat će pretražiti ladice. Pogledati je li njena kutija za nakit još tamo. Drvena kutija koju joj je poklonio za Božić prve godine braka. Boje lješnjaka, ručno izrađena, sa zelenom podstavom i malim pretincima za prstenje, naušnice, narukvice. Bolje mi kupi nešto da imam za staviti unutra, govorila mu je. Naravno da hoću, ljubavi moja, odgovarao bi. Ali naravno da nije. Išao je od puba do puba. Svaki je bio poput paralelnog svijeta, pomislio je. Svi ti ljudi čiji su osjećaji i navike u tolikoj suprotnosti s njegovima. Zurio je u alkohol ispred sebe, u sjajno duboko crnilo Guinnessa, zlatni hmelj i ječam preobražene vatrom, u sjajnu svilenkastu površinu viskija. Dok je vrtio čašu pred ustima podsjetilo ga je na Janeyinu vlažnu mekoću. Nekad mu je pružala toliko zadovoljstva.

Djevojka je sjela ispred njega. Bila je veoma mlada i imala je piercing u nosu. Kosa joj je bila kratko ošišana, veoma crna i sjajna. Kožna jakna joj se rastvorila dok se naginjala nad stol kako bi uzela kutiju šibica. Ispod nje je nosila uski top prošaran jarkozelenim trakama. Male i okrugle bradavice veličine kikirikija nazirale su se kroz pamuk. Nasmijala mu se, pokazala lijepe zube, prekrižila noge, a uska suknja joj se zadigla po uskim bedrima.

— Jesi li za piće? — upitao je osjetivši odjednom kako mu riječi zapinju. Pila je viski-kolu. Duplu.

— Jesi li za? — upitala ga je i pružila mu ruku.

Ispratio ju je van i ubacio joj novac u ruku. Stala je pred ulaznim vratima i privukla ga k sebi. Pokušao ju je poljubiti, ali ga je odgurnula, spustila se, kleknula ispred njega, počela svojim sitnim prstima petljati po njegovom patentu. Njena sitna djevojačka usta

su ga dražila, izvlačila. Sklopio je oči i jedva ostao na nogama dok je zadovoljstvo strujalo njegovim tijelom. Kasnije je pljunula u odvod i odšetala. Sišao je s ulaza i pratio njene korake. Ulice su bile pune ljudi. Svi su izgledali kao da negdje idu, kao da su s nekim. Šetao je cestom prema rijeci. Svjetlost je dopirala s vrata i kroz prozore zamagljene parom. Jedan band je svirao narodnu muziku. Suze su mu navrle na oči dok se od njega udaljavao bolan zvuk harmonike. Probio se kroz poluotvorena vrata i opkoračio par koji je ležao na putu. Raširili su noge po šljunku i rukama zagrlili jedno drugo. Progurao se do šanka. Skoro je vrijeme zatvaranja. Uхватила ga je panika dok je gledao u veliku kazaljku drvenog sata visoko obješenog na zidu. Približavala se broju jedanaest. Oslonio se na šank i mahnuo konobaru koji je izgledao kao da je prestao služiti i koji se odmarao u krajnjem uglu šanka s cigaretom u ruci.

— Hej, ovamo. Pola litre točenog. Molim.

Konobar ga je pogledao, a oči su mu se stisle od dima. Pričekao je nekoliko sekundi, a zatim se sporo zaputio natočiti pivo. Polako i pažljivo je stavio čašu pod slavinu i počeo nalijevati. McLo- ughlin je osjetio kako ga preplavljuje olakšanje dok se čaša puni pivom. Primaknuo se bliže šanku, napravio sebi mjesta laktovima među svim tim naguranim tijelima i zagrabio svojom lijevom rukom duboko u džep tražeći novac. Meso se tiskalo svud oko njega. Osjetio je nečiju stražnjicu na svojoj, nečije meke grudi na leđima, težak pritisak pivskog trbuha na svojim rebrima. Sklopio je oči i opet se prepustio toplini dok su mu se prsti udobno svijali na čaši. A onda je osjetio, tu nije bilo dvojbe, osjetio je kako ga dira nečija ruka, kako mu opipava jaja i prati liniju penisa preko meke vune hlača. Jedan trenutak ništa nije učinio. Stajao je i gledao u svoje rumeno lice na staklu iza šanka. Ruka se micala nježno, sporo, a potom je osjetio nenormalnu bol kako mu struji kroz bedra i prepone te stiže do samog trbuha. Ruka je zgrabila, vrtjela i prevrtala meko opušteno meso njegovih mošnji štipajući tvrde dijelove njegovih testisa. Bljuvotina mu je navrla na usta. Ispustio je kriglu. Pala je i zakotrljala se, a kremasta tekućina se prosula po šanku natapajući i preplavljujući sve uokolo. Jednom je glasno vrisnuo, zatim oteturao unatrag sudarajući se s ljudima oko sebe. Kad ga je ruka pustila, pao je na prljav pod, ležeći i jecajući okružen cipelama, čizmama, opušcima, paketima grickalica, smećem.

Netko, nije znao tko, pomogao mu je da ustane i otpratio ga napolje gdje je sjeo na niski prozorski rub i jedva promućao zahvalu. A onda ga je ugledao. Odmarao je uz uličnu lampu na drugoj strani uske ulice. Svjetlost je obasjavala njegovu plavu kosu. Smiješio se onim širokim osmijehom trijumfa koji mu je prepolovio lice. Polako je došetao do mjesta na kojem je McLoughlin sjedio, a ruke je držao u džepovima svojih traperica. — Zločko, zločko.

- rekao je, zatim se okrenuo i lagano udaljio.

McLoughlin je izvukao rupčić iz džepa i njime obrisao suze. Ispuhao je nos. Hladnoća mu je probijala kosti. Jakna i košulja su mu bile mokre. Rukom je opipao lisnicu i ključeve od auta. Ruke su mu se tresle dok je zakopčavao jaknu. Stao je na noge i počeo polako hodati prema ulici Dame i svom automobilu.

Od te večeri više nije izlazio van. Nazvalo ga je nekoliko momaka, ali je kazao kako ima gripu. Doktor mu je dao potvrdu. Rekao mu je da se nastoji smiriti, propisao mu je sedative i upozorio ga da ih ne miješa s alkoholom. Bacio je zelene i crne kapsule u

školjku. Biti će istraga o slučaju Mitchell. Nije bio siguran kako će to sve ispasti. Sudac je bio jako kritičan naspram njihovog ponašanja. »Dvolično«, takvim ga je nazvao. Rekao je da je »na otužan način podcijenilo cjelovitost i zakonitost kriminalnog postupka«. Rekao je daje »napravljena nenadoknadviva šteta koja je ugrozila optuženikovo pravo na pošteno suđenje bilo sada ili u budućnosti«. Iako je oslobođen krivnje, mislio je kako mu je budućnost u policiji zapečaćena. Ali je li ga više uopće bilo briga za to? Bio je to, naposljetku, samo posao. Ništa više.

Ustao je i otišao do terase. Osjetio je klizavost betonskih ploča pod nogama. Mahovina se nahvatala po njima tijekom zime. Trebalo ih je urediti, poput broda. Ovog ljeta je planirao otići do Francuske, možda čak i na Mediteran. Prošao bi kroz Gibraltar i otplovio sve do Menorce dok bi se zahrđala jedra stapala s ta- mnoplavim morem. Menorca, mali otok. Trebalo bi smršavjeti, osnažiti se i doći u formu, očistiti tijelo i um. Lizati sol s usana dok pliva i otiskivati se rukama i nogama poput žabe. Sve ga je to očekivalo. Kad bi se samo mogao osloboditi svega što se dogodilo, osjećaja krivnje koji ga je nagrizao svaki dan i šuljao mu se čim bi postao neoprezan.

Sjetio se prošlog ljeta, divnog ljeta, kada je sve počelo. Kad bi se samo mogao ponovno vratiti na početak. Sve bi uradio drugačije. Zna da bi.

PEDESETO POGLAVLJE

Koliko dugo će to potrajati?

— Tjedan, možda desetak dana.

— Bez vode?

— Bez vode.

— A s vodom?

— Mnogo duže, mjesec dana. Možda mjesec i pol. Kad je šezdeset posto tjelesne težine izgubljeno, to je neizbježno.

— Ali ti to nećeš napraviti, zar ne?

— Zašto ne?

— Daj mi da ti dotaknem kosu. Onako kako sam ja to znala. Da je osjetim onako vlažnu i meku po koži, da uzdrhtim od toga.

Okrenula je glavu i spustila je na Patrickova gola prsa. Fine vlasi su mu padale naprijed-nazad po bradavicama sjajeći se poput ptičjeg krila.

— Da, to je to. Hajde ponovno. — Izvio je leđa, a vatra je dala zlatan odsjaj njegovoj blijedoj koži. - Poljubi me, sad me poljubi.

— Ne — rekla je — ne još.

Došao ju je posjetiti. Večer prije završetka suđenja. Nije ga očekivala. Viknula je i pitala tko je prije negoli je otvorila vrata. Čim je stupio unutra primaknuo ju je k sebi. Obuhvatio joj je glavu rukama i poljubio ju. Prvo čelo, pa vrh nosa, zatim oba obraza i konačno usta. Otvorila je usta i jezici su im se počeli preplitati na onaj poznat način. Zatim je odstupila, uzela ga za ruku i povelala prema kaminu.

Sjedili su jedno do drugoga na starim foteljama. Počeo je pričati. Navirala su mu sjećanja. Uzeo je njenu lijevu ruku, čvrsto ju držao, prelazio prstima preko nje, povremeno ljubio dlan ili trljao njenu meku kožu po svojim obrazima i bradi.

— Zaboravio sam — rekao je — koliko sam te volio. — Ona je ponovno stajala na sredini sobe, počeo ju je svlačiti i skidati odjeću s njenog tijela. Kad je bila gola, položio je glavu na njen trbuh, a rukama joj čvrsto obgrlio kukove. Zatim ju je nježno položio na pod i privukao k sebi osjećajući njenu mekoću kroz slojeve odjeće i udišući miris njene kože, iz nabora na vratu, pazuha, lakta, tamne mekoće njene kose.

-Ja ću — rekla je, prevrnula ga na leđa, prihvatila mu se košulje i kravate, pojasa i hlača, sve dok ni on nije ostao bez odjeće. Legla je do njega oslanjajući se na jednom boku, dirala ga, rukom nježno i pažljivo prelazila po njegovim prsima i trbuhu.

— Sjećaš li se? — pitala ga je. — Slika u muzeju.

— Naravno - odgovorio je i okrenuo glavu prema njoj. — Divna dama s golim grudima. Žena Roberta Fagana, zar ne?

— Bih li te opet mogla podsjetiti na nju?

Oslonio se na jednu ruku i dodirnuo joj bradavicu, a zatim se sagnuo da ju primi ustima. Nježno ju je položio na tvrdi pod držeći joj obje ruke iza glave. Zatim ju je dotaknuo tako da je osjetio kako mu njena vlažnost klizi po prstima, stao je da ju dotakne nosom i dodirne jezikom prije no što je snažno ušao u nju sve dok nije otvorila usta od boli i dok joj se tijelo nije izdiglo u zajedničkom svršavanju. Zatim ju

je poljubio grickajući joj zubima gornju usnicu, osjetio je okus krvi u svojim ustima, a onda joj je pustio ruke kako bi ga mogla obgrliti i opkoračiti na leđima. Potom ga je okrenula i pridržala se za pod sagibajući se nad njim dok se on dizao da ju ljubi, liže i grize ostavljajući noktima crvene biljege duž njene bijele kože.

— Ljubavi, jesi li ikad ikoga voljela kao mene?

Nije odgovorila. Odmakla se od njega i klekla, kosa joj je pala unaprijed i usnicama je išla gore-dolje duž njegove svilene kože sve dok nisu preostali samo zvukovi i mirisi i najslađi užitak.

Razmišljala je sad o njemu dok je sjedila na stražnjem sjedalu Jimmyevog velikog automobila, o tome kako nije mogao povjerovati kad mu je priznala što namjerava učiniti. Pogledao ju je i nasmijao se. Nervozno.

— Razmisli malo — rekla je. — Razmisli što je on njoj napravio.

I razmišljao je o tome. Pratila gaje u sudnici i primijetila način na koji je pogledavao Jimmya. Neprestano i neumorno bi odvrćao pogled od svojih dokumenata i hrpe knjiga gledajući sjajnu plavu kosu, lijepe plave oči i meka crvena usta. Bio je to zbunjen pogled u kojem se izgubilo nešto od one odvjetničke sigurnosti. I rekao joj je: - Ja bih trebao biti imun na ovo. Mislio sam da me ništa više ne može šokirati, uplašiti, ustraviti. Ali iznenada se sve to dogodilo. — Vidjela je kako mu je Jimmy prišao kad je sudac najavio odbacivanje optužbi. Vidjela je kako mu je pružio jednu ruku, drugu prebacio preko ramena, kako mu je zahvaljivao i čestitao. I vidjela je izraz gađenja na Patrickovom licu i to kako je brzo ustuknuo od njega.

Rekla mu je kad ju je došao posjetiti prve večeri. — Udisao si isti zrak kao i ona stvar koja sebe naziva ljudskim bićem. Sjedio si u istoj prostoriji s njim, pričao o vremenu, nogometu i cijeni pola litre točenog. Ali zar ne vidiš, zar ne razumiješ daje on čudovište? Što misliš, kako je on ubio našu kćer? On ju nije samo umlatio nasmrtno šakama. Prvo ju je pretvorio u stvar, u bezoblično, neljudsko stvorenje. Upravo to je učinio. I tako ju je i mogao ubiti. A to je isto ono što ću i ja učiniti njemu.

*

Stali su na semaforu. Predgrađe Tallaght pružalo se pred njima. Kuće blijedo narančaste boje su se natiskale pod svjetlima koja su dopirala s obližnjih ukrštenih cesta. S desne strane se širio bijeli sjaj s kupole trgovačkog centra. Tu je jedne vedre ljetne večeri otišla s Mary pogledati film. Nije se mogla sjetiti koji, ali još uvijek je mogla osjetiti ljepljive kokice pod prstima i Maryin dah na obrazu dok joj je šaputala titlove u uho. Nasmijavala ju je sve dok se čovjek ispred njih nije okrenuo i ozbiljno ih prekorio.

Vrpoljila se na kožnom sjedalu. Čulo se šuškanje kože pod njom. U automobilu je bilo veoma tiho osim brujanja motora u leri i prigušene buke prometa. Pogledala je u retrovizor, u Jimmyeve oči koje su se stalno premještale s ceste na njeno lice.

— Ti, naravno, znaš kamo mi idemo, zar ne?

Slegnuo je ramenima.

— Onda mi reci kamo bi htio da odemo?

Okrenuo se i pogledao ju dok mu je jedna ruka visjela sa sjedala. Lagano joj je dotaknuo koljeno.

— Pametna si, je li? Kako si saznala za to?

Pojavilo se zeleno svjetlo i promet je opet krenuo. U početku sporo, a potom sve

brže duž široke ravne ceste. Iza njih su bila tri automobila, a McLoughlin se uspravio kako bi mogao bolje vidjeti crni Mercedes. I njegove putnike. Muškarca s lijepom plavom kosom na prednjem sjedalu i ženu na stražnjem sjedalu čiji je oblik glave i ramena bio nepogrešiv iako prikriven dugim šalom.

McLoughlin je sjedio na stepenicama Središnje banke kada je prošla tuda. Bilo je mnogo ljudi u gradu te večeri. Turisti, posjetitelji, ljudi koji su izašli van da se zabave. Pogledao je ženu na pločniku ispod sebe. Nije mogao vidjeti ni boju njene kose ni crte njenog lica. Ali odmah ju je prepoznao po visini i obliku, po načinu na koji je držala glavu, po načinu na koji se kretala. Ustao je i pratio ju, vidio je kako skreće lijevo i nastavlja šetati ulicom

Anglesea prema hotelu Bloom. Ne, htio je povikati. Nemoj ići tamo. Pripazi se. Umjesto toga se povukao i čekao. Vidio je kako izlazi iz automobila i otvara joj stražnja vrata. I vidio je kako ona ulazi voljno, na svoju ruku i bez prisile.

Postala mu je navika. Promatrati Jimmya. To ga je održavalo zaposlenim i udaljavalo ga od pubova, boca viskija, sve dok šefovi ne odluče što će s njim. »Patroliranje«, tako je on to zvao. Bio je dovoljno oprezan da ga ne opaze nakon one nezgode i večeri kad je bio pijan. Ali ipak je stajao dovoljno blizu kako bi mogao vidjeti što Jimmy smjera, kamo ide, koga posjećuje. Sve je pratio. Bio je siguran da će ga prije ili kasnije nešto odati. Da će se raspu- knuti poput trule jabuke i otkriti sav onaj smrad ispod ugladene vanjštine.

Ali ovo nikako nije očekivao. Da će vidjeti Margaret kako ulazi u automobil, vozi se s njim noću, ide prema Tallaghtu, a sada i prema Blessingtonu. To je bila zadnja osoba za koju je mislio da bi se mogla pojaviti ove tople ljetne večeri usred Dublina.

Policajci nikad nisu saznali kamo je Jimmy odveo Mary, gdje ju je ubio. U izjavi je tvrdio kako je umrla u njegovoj kući. Kako ju nije namjeravao ubiti, kako je sve bio nesretan slučaj. Ali ona je krvarila iz nosa i usta, a oni u kući nisu pronašli nikakve tragove krvi. Pitali su Margaret ima li kakvu ideju o nekom mjestu gdje su njih dvoje mogli biti, ali ona im nije mogla pomoći. Sve dok se nije vratila na Novi Zeland, nakon što je Jimmy optužen, a prije negoli je suđenje počelo, Louise joj je pokazala fotografije koje joj je Mary poslala. Snimljene ispred lijepe kamene kućice. Sjedila je na niskom zidu i zabacila glavu na jednu stranu, onako kako filmske zvijezde imaju običaj pretjerivati. Oko nje je stajalo razbacano ružičasto, bijelo i ljubičasto cvijeće. Iza nje je bila kućica, a iznad nje poput prsta uperenog k nebu, ogromni cigleni dimnjak. Ispitivala je Louisu. Da li joj je Mary rekla gdje je to, tko je tamo živio? Louisa je bila ljubazna. Dala joj je pismo koje je Mary priložila uz fotografije.

— Izvolite — rekla je — Možda će pomoći. Možda će zatrebati policiji.

Ali nije pomoglo. Saznala je gdje se nalazi kućica, ali i još mnogo toga. Detalje od kojih se smučilo Margaret. Pljuvačka joj se skupljala u ustima dok je čitala o kćerinim osjećajima prema čovjeku koji ju je ubio. O njenoj žudnji za njim, o njenoj potrebi za njim, o želji da odraste i oslobodi se majke.

Sad je bilo mračnije. Skrenuli su s glavne ceste i uspinjali se prema brdima. Jimmy se naslonio i lupkao prstima po podstavi sjedala.

— Jesi li prepoznala auto? — upitao je.

Okrenula je glavu od prozora. – Što?

— Automobil, već si ga vidjela.

— Jesam li?

— Zar se ne sjećaš?

-Ne.

— Nekoliko večeri prije Maryine smrti. Htjela te vidjeti. Plakala je zbog tebe. I tako sam ju odvezao do kuće. Sjedila si na dvorišnim stubama pod mjesječinom. Htjela ti je mahnuti, ali nisam joj mogao tek tako odvezati ruke.

Ponovno je pogledala u tminu. Maryino lice joj je uzvratilo pogled, Maryino tijelo se stezalo uz nju, Maryin glas joj je šapu- tao na uho.

Sjedila je pred vatrom. Patrick je ležao pokraj nje. Jednim prstom je pratio srebrnkaste linije po njenom trbuhu.

— Poput puževih tragova, zar ne?

Upisana je u moje tijelo, pomislila je. Njeno rođenje i smrt. U obliku mojih grudi i trbuha, izvana i iznutra. Obilježena sam njome.

Stavio je još drva na vatru koja se rasplamsala i zacrvenjela njenu kožu. Donio je viski i čaše iz kuhinje, a negdje je našao i jedan pokrivač. Omotao ga je oko nje i privukao ju k sebi ljuljajući je u svojim rukama poput malog djeteta. Gledao ju je, način na koji joj se lice mekšalo i boralo, kako su joj kapci treperili prije utonuća u san. Rijetko su spavali zajedno. Prvi vikend u Hughovom stanu, vikend kad je ostala kod njegove kuće i vikend u Mayu. Mislio je da ne zna koliko mnogo ju želi, koliko želi leći pored nje, okretati se kad se ona okrene, disati kad ona diše, sanjati kad ona sanja, otvoriti oči kad i ona, u zajedništvu, bez svijesti i prisebno- sti. Pažljivo je pružio ruku prema lisnici koju je stavio na kamin zajedno s ključevima od auta. Uzeo je jednu Maryinu fotografiju i ubacio ju u unutarnji džep gdje je držao slike Jamesa i Conora. Sad ih je sve izvadio i posložio po podu. Moja djeca, pomislio je, dok je rukama sve jače stezao Margaret.

Nije bilo teško pronaći kuću. Mary je napisala u pismu da se nalazi iznad jezera i pokraj kamenoloma. Margaret je kupila zemljopisnu kartu Dublina i Wicklowa na putu za aerodrom, onog dana kad se vratila sa suđenja. Sjedila je za kuhinjskim stolom te večeri i stavila mapu ispred sebe. I pronašla. Ballyknockan, preko puta jezera Blessington, oko trideset kilometara udaljenosti od Dublina. Niz kamenih građevina i skupina kuća koje se mogu opaziti iz velike daljine.

Posudila je susjedov automobil i odvezla se njime po cesti do hladnog i neprijatnog jezera, a zatim se uspela do sela. Skupina borova je zaklanjala kućicu s vidika. Velika željezna kapija je stajala otvorena, a iza nje je vijugala uska staza. Pred kućom je bila betonska terasa omeđena niskim zidovima. A u posudi pokraj vrata stajao je poveći sivi grm. Sagnula se kako bi pokupila sasušene ostatke prošloljetnog cvijeća. Lavanda, bijela lavanda. Provirila je kroz male prozore opažajući kako se pepeo s velike hrpe u kaminu rasuo po podu. Prošetala je do stražnjeg dijela i pronašla još tri manje ostave, poput granitnih pčelinjaka, a na svakoj je stajao veliki

lokot pričvršćen na teškim drvenim vratima.

Je li ovo mjesto na kojem je Mary umrla? Nije bila sigurna sve dok nije izvukla polugu iz prtljažnika automobila i njome smr- skala jedno od manjih stakala. Zatim je, dok je pažljivo provlačila ruku kroz nazubljeni otvor, osjetila ustajali miris, vidjela je željezni kolot na zidu i smeđe tragove u obliku prsta kao hijeroglif koji čekaju samo na nju da ih dešifirira.

Nakon što je obrisala tragove povraćanja iz svojih usta i na trenutak se sklonila ispod borova, otišla je i provirila kroz prozore ostalih ostava. U drugoj se nalazila vrtlarska oprema, dugačke grablje i lopata, u kutu su stajala kolica pokraj kojih se nalazio niz betonskih blokova i dugačko plavo uže od najlona. Preko prozora na trećoj ostavi bio je ovješena crni zastor. Povukla je lokot i udarila po vratima, ali nije mogla ući. Trebat će pričekati.

Konobar u pubu pokraj rijeke napustio je svoju partiju bilija- ra i zagrijao kotlić kako bi pripremio vreli viski. Prijatelj mu je pogledao. Zatim se nagnuo svojim debelim trbuhom preko stola kako bi ubacio još jednu crvenu. Čaša je bila prljava, ali popila je bez pritužbe i naručila još jedan.

— A što ćete ti i tvoj prijatelj popiti? — upitala je.

Vrijeme je prolazilo. Traci sunčevih zraka probijali su se kroz prljave prozore, osvjetljavale neoprani pod, zaprljanu podstavu separea i sloj finog pepela sinoćnje vatre.

— Recite mi — upitala je — tko je vlasnik one male kućice pokraj kamenoloma?

Konobar se udaljio od stola i pričekao dok je razmatrao svoj sljedeći potez u igri. Prišao je do druge strane stola trljajući kraj štapa kredom.

— Mick, to su Nijemci, zar ne? Ili Nizozemci?

Prijatelj mu je stajao oslonjen na šank s polupraznom čašom od pola litre u ruci.

— Ne, sto posto su Nijemci. Ne pričaju dobro engleski. Nizozemci bolje stoje sa stranim jezicima.

— Jesu li bili ovdje nedavno?

— Nisu sada. Znali bi u godini doći na nekoliko tjedana ljeti. S njima su bile i kćeri, divne, zgodne djevojke. Skijali bi na vodi i surfali. Imali su i čamac na jezeru. Ali nešto se dogodilo? Zar nije ono stari pretrpio srčani udar ili kap?

— Je li? Ti bi to trebao znati. Ja nemam pojma. Previše novih ljudi je došlo ovdje. Nije kao nekada.

— Hoće li kuća biti ponuđena na prodaju, što mislite?

Slegnuo je ramenima. — Ne mogu vam to reći, ali sam siguran da su prodali brod prošlog ljeta.

Što je ono Mary napisala u pismu Louisi? Da kućica pripada obitelji iz Frankfurta. Da je Jimmy imao neki poseban dogovor s njima, da će ih pokupiti s aerodroma. Dali su mu ključ kako bi pripazio na kuću, ali nije se s njima čuo već neko vrijeme. Da je to odlično. Da mogu otići tamo kad god žele i da je stvarno na zaklonjenom mjestu, daleko od svega.

Bilo je jako mračno čim se napusti glavna cesta. Čak i sada sredinom ljeta kad se svjetlost zadrži nakon što sunce zađe za brda. Nema mjeseca, nema zvijezda da nas

vode, pomislio je McLoughlin dok se promet osipao nestajući u kućama s obje strane puta, sve dok ispred njega nije ostao samo jedan par crvenih svjetala. Održavao je udaljenost dok se cesta sužavala u jednu traku, ulična svjetla nestajala, a selo počelo zamjenjivati predgrađe. Borovi su stajali s jedne strane posađeni uz drvene ograde kao visoki tamni obrisi, a s druge su bila polja na kojima je bila stoka koja je ritmički žvakala čeljustima, a oči su im sjajile pri svjetlosti automobila. Pokušao je zamisliti što se događa u automobilu ispred njega, ali mu to nekako nije uspijevalo. Očajnički mu je trebalo piće. Samo jedno, da smiri živce, da se umiri kako bi mogao razmišljati. Stao je uz rub ceste. U pretincu je prstima opipao džepnu svjetiljku, nekoliko karata i zaboravljeno pakovanje cigara Corona. Zalupio je pretinac i sagnuo se pod volan te stao pretraživati. Ništa, samo nekoliko kemijskih olovaka i stari notes čije su stranice bile žute i prljave. Izašao je iz automobila i požurio do prtljažnika. Unutra je bila sportska torba. Ostavljena nakon nekog vikenda. Vjerojatno je rekao Janey da ide igrati skvoš ili badminton s momcima. Bila je to isprika, oboje su znali, za njegova putovanja do Corca ili Galwaya kako bi se zabavio malo bez nje. Pretražio je torbu, izvukao par tenisica, debele čarape, donji dio trenirke, košulju koja je smrdjela na alkohol i ustajali znoj, a ispod sve te hrpe je ugledao sjaj boce. Votka, tri četvrtine puna boca.

Vratio se u automobil, pažljivo okrenuo čep, podigao bocu ustima i uzeo dugi žestoki gutljaji. Iskašljao se dok je vraćao čep na svoje mjesto i uglavio bocu između svojih nogu. Ponovno je upalio motor i ubrzao kako bi ih sustigao. Na nekih pola kilometra naprijed ponovno su se pojavila dva sjajna crvena oka. Za nagrađuje opet primaknuo bocu ustima i po prvi put se nakon tolikih godina osjetio gotovo sretan. Ona je bila tamo. Još jednom. Mislio je kako više neće imati priliku popričati s njom i ispričati joj se za ono što se dogodilo. Ali možda će sada sve ispasti drugačije. Pritisnuo je papučicu gasa i ispio iz boce. A zatim je naglo usporio kad se primaknuo glavnoj ulici koja je vodila kroz Blessington, gradić iz sedamnaestog stoljeća. Skupina ljudi je stajala pred pu- bom, a neki su još držali čaše u rukama. Mnogo vike, smijeha, a potom se začula i navijačka pjesma.

— Ole, ole, ole, ole.

Ostali su prihvatili i kroz noćnu tišinu se prolomio gromki glas. Lijepo je vidjeti ljude kako uživaju, pomislio je McLoughlin, dok mu je votka već počela blažiti tragove bijesa i nemira. Spustio je prozor, mahnuo i povikao u odobravanju. Na trenutak je htio stati i pridružiti im se, ponuditi svoju bocu, zapjevati njihovu šašavu pjesmu, zaboraviti još jednom na automobil koji mu je opet izmicao. Ali misao je ostala u glavi samo na trenutak dok je prolazio kroz grad i napuštao svjetlost njegovih ulica i prozora. Ponovno je potražio svjetlost automobila, dva svjetla koja su ga privlačila.

Ali gdje su? Svjetla su sada dopirala sa stražnje strane zasljepljujući mu oči u retrovizoru, a zatim su prošla pokraj njega s druge strane ceste. Vidjeli su se samo obrisi tijela dok su prolazili pokraj njega. Ravno je bilo križanje. Naprijed je bila cesta koja vodi za Baltinglass, lijevo je stajao most do jezera, Poulaphuce, na kraju puta, sela Vallemounta i Ballyknockana. Opet je zastao i ispio iz boce. Obrisao je usta rukom nastojeći se domisliti kojim su putem krenuh. Izašao je iz auta i prošetao deset koraka prema jezeru, zatim se vratio do raskrižja i krenuo deset koraka u suprotnom smjeru.

Tražio je neki znak. Nešto što će mu pokazati kojim smjerom mora krenuti. Ali nije se ništa pojavilo. Samo zvuk struganja cipela po kamenju i udaljeni neumorni lavež psa. Nikako nije prestajao. Što želi time pokazati? Prolazak automobila? Nečiji zov u pomoć? Slušao je i nastojao točno dokučiti iz kojeg smjera dopire ovaj lavež. Zatim je ušao u auto i krenuo preko mosta. Voda pod njim je bila poput crne tinte, a tmina ga je obavijala u cijelosti. Tamno je bilo i na prilazu do kojeg je Jimmy došao. Samo su svjetla automobila presijecala tamu, dvije žute trake. Tiho je, sve utišano. Kad je ugasio motor, čuo je samo svoje kratke udisaje. Izašao je iz auta i prišao njenim vratima. Otvorio ih je i dok je stajala iza njega, pružio je ruku i položio je na njene grudi. Lice mu je bilo u sjeni, ali mogla je vidjeti obris njegovih otvorenih usta i namirisati njegovo uzbuđenje. Uzeo ju je za ruku. Bila je hladna i mekana. Petljao je malo s ključevima i otvorio niska ulazna vrata. Pomaknuo se kako bi propustio nju da uđe prva.

Te su večeri pred vatrom Patrick i Margaret sjedili umotani u deke, pili viski i pričali.

— Ovo me podsjeća — rekla je — kako nam je bilo prije ovih pustih godina.

— Pustih godina - Patrick je okrenuo svoje lice prema njoj. Nježno ju je poljubio i stavio njenu ruku na svoje rame. — Jesi li ikada imala ovako nešto s nekim drugim?

— A ti? - upitala je mekim glasom.

— Kaži mi što želiš — rekao je.

— Želim da bude kažnjen. Stvarno kažnjen. Na način na koji je on kaznio Mary.

— Ali država će ga kazniti.

— Stvarno? Kako to? Kaznom od jedva sedam godina? To nije kazna. Ne, ja to želim učiniti. U njeno ime. I želim da mi pomogneš.

— Kako?

— Želim da odradiš svoj posao najbolje što možeš. A zatim želim da mi ga izručiš.

— I to će te usrećiti?

— Ništa me neće usrećiti. Nikad više.

— Kaži mi još jednom to što želiš. — I privukao ju je k sebi, omotao se svojim tijelom oko njenog, umirio ju toplinom sve dok napokon nisu zaspali. Ona je ležala budna i zurila u sjene koje je svjetlost vatre širila po stropu sve dok sunce opet nije počelo prodirati u sobu.

Nije se osvrnula unatrag dok je ulazila ispred Jimmya. Znala je što će se dogoditi. Sve su se dogovorili.

— Što ćeš upotrijebiti? - pitala je Patricia.

— Imam jednu stvar. Tešku gumenu palicu. Poklonio mi ju je jedan stari klijent, onako za šalu. Ali znam ju upotrijebiti. Mnogo naučiš igrajući ragbi.

Čekala je da nastupi potpuna tišina. Zatim se okrenula na prstima. Jimmy je ležao na podu. Patrick se naginjao nad njim i liscama mu privezao ruke iza leđa. Margaret je podigla svežanj ključeva koji je stajao poput srebrnog cvata uz njega. Klekla je i opipala mu puls.

-Ok?

— Dobro mu je.

Zajedno su ga izvukli kroz stražnja vrata. Patrick nije imao nikakvih problema, kvaka je već bila nagrižena od zimske vlage, čekao je u mraku dok nije začuo zvuk automobila, a zatim se spremio i zauzeo svoje mjesto. Margaret je izvukla malenu džepnu lampu iz torbe, pokušala s oba ključa sve dok se lokot na vratima nije otvorio. Ušla je unutra i posvijetlila. Po tragovima na zidu, na betonskom podu, po željeznoj alci s koje je visio dugačak lanac. Nisu ništa govorili dok su uvlačili Jimmya unutra. Patrick je držao svjetlo dok je Margaret provlačila lanac s alke kroz pukotinu u lisicama i čvrsto sve stezala. Jimmy je visio na zidu, a glava mu je padala unaprijed. Margaret je pružila ključeve Patricku. Zatim je sjela, prekrížila noge i čekala.

Lavež pasa ga je uputio na sam rub jezera. Bijele kolibe su bile razmještene uokolo poput šećernih kocaka. Dječji bicikl je stajao uz ogradu. Ispred je bio automobil, ali premalen. McLoughlin je ponovno popio, a sad je već bio dobro umoran. Iscrpljen od dana koje je proveo gledajući, čekajući, pitajući se. Htio je spavati, položiti svoju glavu na Margaretino rame. Vidjeti u mraku obris njene čeljusti i usta. Čuti njen glas. Zaustaviti ju prije no

što nastrada i završi kao kćer. Ispred je stajalo još jedno raskrižje, s oštrim skretanjem udesno. Pokušao je usporiti, ući u zavoj pravovremeno, ali su mu stražnji kotači zaplesali i počeo je klizati bočno vidjevši kako se pred njim otvara tamna provalija. Zatim tišina kad je motor zastao i prestao raditi. Sranje. Glavom je bijesno lupao po volanu, zatim je izašao iz automobila i otišao procijeniti štetu. Oslonio se o vrata i počeo gurati osjećajući kako se automobil pomiče pod njegovim ramenom. Vratio se na sjedalo, ubacio u prvu i okrenuo ključ. Polako je dodavao gas i automobil se počeo pažljivo kretati naprijed, gume su se probijale kroz dugu travu sve dok nije izašao na čistinu. A zatim opet na cestu. Bio je umoran i pridržavao je bocu u ruci. I ugledao znak. Crna slova na prljavoj bijeloj podlozi. Izbacio je vrat kako bi pročitao što piše. Ballyknockan. Svjetla su ukazivala na male kamene kućice, usku glavnu cestu koja je vijugala do jezera, a zatim se odvajala prema tamnim valovitim brežuljcima brda Wicklow. Kojim putem krenuti? Zakočio je i automobil je opet stao. Opružio se na sjedalu, a glava mu je padala. Kapci su mu se na trenutak sklopili. Borio se da ih otvori. Oni su se opet zatvorili dok je osjetio kako gubi kontrolu nad svojim tijelom. Još jednom je pokušao, ali to je već bio preveliki napor. Prebacio je noge, a boca se otkotrljala na dno i ostala uz njegovo lijevo stopalo. Naslonio se. Zaspao.

Htjela je znati, rekla je Patricku sve ono što se dogodilo Mary tijekom osam dana zatočeništva. Svađao se s njom, pokušao ju je umiriti. Isticao je kako će time samo dati zadovoljštinu Jimmyu.

— Znaš da te on želi uvući u to. Nemoj. Nemoj mu dopustiti.

Ali ona nije popuštala. Čekala je u mraku dok se Patrick nije pojavio s džepnom lampom u jednoj i pregrštom fotografija u drugoj ruci. Sjeo je uz nju. Pružio joj je lampu i fotografije. Neke su bile crno-bijele, a neke u boji. Promatrao je njeno lice dok ih je vrtjela u ruci. Uskoro joj je koža poprimila istu onu blijedu boju mrtve Mary.

- Pričekaj me vani. — rekla je.
- Koliko dugo ti treba?
- Ne dugo.

Bol se širila po Jimmyevom vratu, leđima, sljepoočnicama. Osjetio je bol u ramenima, zapešćima dok mu se nešto zasijecalo u kožu i povlačilo ruke. Pokušao se pomaknuti, ali nije mogao. Pokušao se uspraviti, ali nije uspio zadržati ravnotežu. Lupnuo je nogama, ali opet ništa. Otvorio je oči. Netko je tu. Sjena. Drži lampu čije mu svjetlo dopire do očiju. Želi ispružiti ruku i zaštititi se od tog svjetla, ali ruke ne može pomaknuti. Bori se i jauče. Pomozi mi, molim te, kaže. Ali nema odgovora.

Obris se pomiče, svjetlo se pomiče. On sada vidi tko je to. Zatim se prisjeća. Ona primiče svjetlo prema sebi. Nešto drži u rukama. Podiže jednu po jednu. Počinje govoriti. Znaš li što je ovo? kaže. A onda ih počinje kidati, a meki fotografski papir polako gubi svoje slike.

Opet pokušava pomaknuti rukama. I shvaća. Prstima osjeća oblik metala. I zna o čemu se radi. Trza se i pokušava zgrabiti lanac. Ali prejako je pričvršćen. Ramena ga već počinju boljeti. I osjeća iznenađan pritisak u mjestu.

Ona se opet pomakla i opružila na tvrdom podu. Bijela suknja se širi oko nje. Može osjetiti njen sladak miris. Lavanda, zar ne? Ustaje i prilazi mu. Nešto drži u rukama. Sivi selotejp. Ne, kaže, molim te, nemoj, ali traka mu je već zalijepljena na usta i iza glave. Ona ga obljepljuje sve dok mu se ne vide samo svijetloplave oči. A zatim odstupa jedan korak. Natrag na svoje mjesto do zida. I počinje govoriti.

Jednom sam te pitala, kaže, što ti je moja kćerka rekla prije smrti. Nisi mi htio kazati. Smijao si se, ponižavao me. Onog dana u crkvi. Sjećaš se? Mislio si da si jako pametan. Privući me tamo da se susretnemo. Ali ti nisi shvatio, zar ne, kakve će biti posljedice tvog ponašanja? A sada mi ne moraš ništa kazati. Znam što je rekla i kako je rekla. Zato što ju poznajem i zato što ću je uvijek poznavati. Onakvu kakva je bila. A sad je moj red da ti, u njeno ime, kažem nekoliko stvari. Prvo ću ti reći kako ćeš umrijeti. Slušaš li?

Gledala je šok u njegovim svijetloplavim očima dok mu je objašnjavala kako će mu biti dok umire od gladi i žeđi. Sporost, muka dok svaka stanica u tijelu polako gubi dragocjenu vlažnost, ludilo koje će mu se privući dok mu se mozak bude polako trošio. Ne vjeruje mi, pomislila je. Misli da ću u posljednji tren skinuti povez, lisice, sažaliti se nad njim. Misli da sam uljuđena, suosjećajna osoba koja razumije, netko tko vjeruje u vladavinu zakona i pravde. Nikad nije znao s kim ima posla. Nije shvatio što će mi učiniti svojim djelima. Kakve će to posljedice imati za mene. Štetu koju će mi nanijeti. A sada je prekasno.

Ustala je i pogledala ga. Plava kosa, blijeda koža i vitko tijelo. Vidjela je kako mu se širi tamna mrlja na preponama. Zatim je isključila džepnu lampu. Izišla je, zatvorila vrata i zaključala lokot. Patrick je čekao. Kimnula mu je glavom. Držao je u ruci komad daske, nekoliko velikih čavala i zidarski čekić. Počeo je zakucavati dasku na polomljeni prozor. Lupa metala po drvu je odjekivala u tihoj noći. Zadnji ljudski zvuk koji će ikad više čuti, pomislila je.

Polako su se odvezli od kućice duž istočne strane jezera, a nad njima su se nadvijala tamna brda. Patrick je vozio njegov automobil. Ona je sjedila na stražnjem sjedalu Jimmyevog Mercedesa. Kad su došli do ceste za Blessington, skrenuli su malo u stranu, zaustavili se i izašli vani. Stajali su jedno do drugoga u mraku gledajući u crninu. Pružio je svoju ruku. Skinula je komad pletene tkanine sa svog zapešća i dala mu ga. Svezao ga je na ključeve od kuće, ostave i lisica. Odstupio je jedan korak, podignuo ruku i bacio ih što dalje je mogao. Čuo se zvuk vode i slabašan odjek dok je jezero skupljalo svoju nagradu. Uzeo joj je ruku i poljubio ju, zatim je okrenuo i pružio još jedan poljubac u dlan.

McLoughlin se probudio. Skliznuo je bočno i sada je ležao glavom na mjestu suvozača, a tijelo mu je bilo svo izlomljeno. Zrake svjetlosti su poigravale na šoferšajbi i mračnom gornjem dijelu automobila. Sporo je ustao i počeo trljati vrat. Bio je ukočen i bolan. Opazio je prvi automobil koji je prošao pokraj njega. I lice vozača. A zatim drugi automobil, Jimmyev. I vidio je da Margaret sjedi sama iza vozačevog mjesta. Okrenuo se na sjedalu pridržavajući se rukom za kvaku vrata. Bilo mu je zlo od mučnine. Udahnio je slatki i svježi seoski zrak. Zatim se okrenuo tijelom i izašao, oči su mu gorjele, pekle ga, usta su mu bila suha i osjetio je zadah. Ispravio je obje ruke ponad glave i osjetio kako mu mišići leđa i kralježnice stenju prosvjedujući. Zatim je spustio ruke, ispravio se i gledao dva crvena svjetla kako nestaju dok cesta vijuga i uranja u daljinu. Sjetio se one noći kad je sjedio pred njenom kućom, čuo glasove i vidio sjene uz vatru. Sjetio se kad joj je ispričao o suđenju i kad je porezala ruku na vazi. I sjetio se kako je izjurila iz sudnice. Prvog dana. Prije toliko mjeseci.

Obrisao je usta rukom i vratio se za volan. Vozio je prema vrhu brda, u onom smjeru iz kojeg je ona došla. Prošao je kroz kapiju, krenuo prilazom do niske bijele kućice. Uzeo je džepnu lampu iz pretinca, izišao iz automobila i osluškiavao. Tišina. Pokušao je otvoriti ulazna vrata, ali nisu se pomakla. Otišao je do stražnje strane i virio kroz zamračene prozore. Vidio je mutan oblik ostava koje mu je osvjetlila zlatna traka džepne lampe koja se prostirala pred njim. Teški lokoti na vratima i komad drva na mjestu gdje bi trebalo stajati staklo. A zatim je začuo glas. Šuškanje, pokret, nekakvo grebanje po betonu. Prislonio je uho na vrata i slušao. Ponovno zvuk. Stavio je ruku u džep i izvadio veći svežanj ključeva, a potom je uperio svjetlo na lokot i isprobao svaki ključ sve dok metal nije popustio. Otvorio je vrata i vidio, dok je lampom osvjetljavao tminu, kako ga gleda Jimmyevo lice izobličeno od selotejpa. Tijelo mu se sasvim iskrivilo od lanaca. I McLoughlin je vidio, također, fotografije koje su bile pobacane ispred njega. Ponovno je osjetio kako ga izjedaju sram i krivnja te mu progaraju savjest poput akumulatorske kiseline. Dok je razmišljao o tome kako je djevojka izgledala u mrtvačnici.

Sjeo je na betonski pod. Jimmy se pokušao pomaknuti trzajući se s jedne na drugu stranu najviše što je mogao. Oči su mu se ispunile suzama dok je gledao u njega preko selotejpa. McLoughlin je podigao fotografije i gledao jednu po jednu. I vidio je postu-

pak preobrazbe. Djevojka kakva je bila na početku. Njene guste kovrče, čisto lice i tijelo. Pa zatim izrazi na njenom licu. Ošišana kosa, oči u kojima se ogledaju strah i panika. Obilježeno tijelo. Svijena uza zid, leđima okrenutima aparatu tako da se vidi svaki kralježak koji probija njenu finu bijelu kožu. Poput anatomskog crteža iz udžbenika. Zatim je iznenada opazio sličnost. Čovjek u automobilu. Čovjek u sudnici. Njegovo mršavo i lijepo lice pod odvjjetničkom vlasuljom. Njegova crna kosa ošišana tako da mu kovrče stoje blizu glave. Duge noge i ruke. Dugi prsti. Ponovno je pregledao snimke. Ovog puta brže. Nije zapažao detalje, samo onaj opći dojam. Sad o tome nema sumnje. Poveznica među njima je jasna kao dan.

McLoughlin se oslonio na zid. Nasmijao se onim histeričnim smijehom koji završi gotovo odmah nakon provale. Pogledao je Jimmya, onu nadu koja je izbijala iz njegovih očiju. Zatim je opet pogledao fotografije, posložio ih i stavio ispred njega na urednu hrpu. Poravnao ih je po rubovima. Podigao ih je, ubacio u džep i izvukao zgužvanu bijelu maramicu.

– Jimmy, morao si joj to dati, zar ne? Uvijek si bio korak ispred. Ispred nas oboje. Ali ona je pogriješila ovdje, zar ne? Ostavljajući ove slike uokolo. Siguran sam da su njeni otisci na svakoj od ovih. – Ponovno se nagnuo prema njemu, a Jimmyevo lice je već bilo sasvim napeto. – I ostavila je tragove po ovome što je nalijepila po tebi. Siguran sam da nije razmišljala o tome, zar ne? – I on je sporo i pažljivo obrisao sjajnu sivu traku osjećajući obrise Jimmyevih kostiju i izglađujući nabore oko njegovog nosa i usta.

– Kako je sada? Je li bolje? – Ustao je, okrenuo se i stupio preko praga u tihu noć. Zatvorio je vrata, zaključao lokot, obrisao i njega i zasun i rubove vrata od svih otisaka. Otišao je bez ijednog pogleda za sobom. Ušao je u automobil, položio glavu na volan, suze su mu se slijevale niz obraze, a žalobni jecaji navirali iz grla.

Vozili su sporo i oprezno. Po T42 do Brittas, a zatim L199 do Willbrooka. Predgrađe je spavalo s jedne strane ceste, brda s druge. Patrick je promatrao svjetla automobila i držao se iza na ravnomjernoj udaljenosti. Pomislio je kako sjedi sama i drži ruke na volanu kojeg je i Jimmy dirao. Htio je stati, zaroniti glavom u meke nabore kože njenog trbuha, udisati njen miris, osjetiti opet okus njenog jezika. Pričati s njom bez prestanka. Kazati joj koliko ju sada voli i koliko ju je uvijek volio. Koliko mu je žao što ju je napustio onda kad ga je trebala. Kako je godinama potiskivao ta sjećanja trzajući se isprve kad god bi pomislio na nju, sve dok mu duboki ožiljak nije zarastao na osjećajima. Sve do one noći u kući pokraj mora kada su im se kože spojile i kad je još jednom osjetio sirove otkucaje vlastitih osjećaja. Shvatio je da će morati učiniti ono što je tražila od njega. Bez obzira na posljedice. Zbog Mary. Kako bi se iskupio za sve one godine šutnje. I sada je htio saznati više. O Mary, o Margaret. O njihovom zajedničkom životu. Nekako nije mogao vjerovati da će se sve ovdje završiti, na ovoj kvrgavoj mračnoj cesti. Ali sada se nije mogao zaustaviti. Morao je nastaviti voziti i gledati ju u retrovizoru dok su prolazili kroz Sandyford, preko hipodroma Leopardstown sve do ceste Torquay koja je vodila prema kući.

Ostatak njenog puta pratio je u mašti. Niz aveniju Newtonpark, kroz svjetla ceste Howth koja se širila duž zaljeva poput sjajne narukvice. Lijevo duž ceste Stradbroom, a

zatim prema Monkstownu i Dun Laoghaireu. Prvi brod je otišao u šest i petnaest. Stići će i ostat će joj još mnogo vremena dok ne krene. Izaći će iz automobila na parkiralištu uz obalu, kako su se i dogovorili, tamo gdje su nekada bile kupališne kabine. Zatim će pričekati na terminalu. Jučer je kupila povratnu kartu kad je dolazila iz Londona tako da neće trebati pričati ni s kim. A na pola puta preko Irskog mora otići će na palubu i baciti ključeve u more. Kad stigne do Holyheada

ukrcat će se u vlak za London, a zatim ravno do Heathrowa kako bi uhvatili let za Novi Zeland. Bit će na drugoj strani svijeta za trideset i šest sati, a on će biti s Creom na odmoru u Siciliji.

Gledala je crvena i umirujuća stražnja svjetla automobila. Jedva je mogla nazrijeti oblik njegove glave. Zatim je počelo bljeskati narančasto svjetlo kad je skretao udesno. Vozit će duž tihih cesta s ogradama uz rubove, duž svih onih velikih kuća umotanih u sloj tihog dostojanstva. Parkirat će automobil pored teniskog terena, a potom ući kroz kuhinjska vrata. Njegov crni labrador će mahati repom po podu dok bude prolazio, a on će se sagnuti i uroniti svoje prste u meki nabor iza njegovih ušiju. Onda će se sporo i tiho popeti stepenicama do one sobe, one s ružičastim tepihom, ružičastom posteljinom i fotografijom na stolu.

Htjela je ići s njim, ali je nastavila sama. Blijedozlatna traka se prostirala duž tamnog obzora. Držala je malenu fotografiju Mary u svojoj lijevoj ruci. Sve za tebe, dijete moje, pomislila je. Sve za tebe.

SVRŠETAK

OXOXA